

CARLOS CASTANEDA

DRUGI KRUG MOĆI

CARLOS CASTANEDA

DRUGI KRUG MOĆI

Naslov izvornika:
Carlos Castaneda *Second Ring of Power* (1977)

PREDGOVOR

Zaravnjen, ogoljeli planinski vrh na zapadnim obroncima Sierra Madre, u srednjem Meksiku, bio je mjesto mog posljednjeg susreta s don Juanom i don Genarom i druga dva njihova naučnika, Pablito i Nestorom. Ozbiljnost i značaj onoga što se tamo dogodilo jasno su mi dali do znanja da je našem naukovanju došao kraj, i da don Juana i don Genara uistinu vidim zadnji put. Pred kraj tog susreta svi smo se oprostili, a onda smo Pablito i ja zajedno skočili s vrha planine u ponor.

Prije no što sam skočio, don Juan mi je izložio što leži u osnovi svega onoga što će mi se dogoditi. Prema njegovim riječima, nakon što skočim u bezdan pretvorit ću se u čisto opažanje i putovat ću amo-tamo između dva temeljna područja sveg stvorenog, tonala i naguala.

Kad sam skočio, moje se opažanje sedamnaest puta elastično odbilo između tonala i naguala. Pri ulasku u nagual zamijetio sam da mi se tijelo rastače. Nisam mogao razmišljati ni osjećati suvislo i povezano kao obično, ali sam ipak na neki način razmišljao i osjećao. Pri ulasku u tonal, moje je biće opet postajalo jedinstveno. Bio sam cjelovit. Moje je opažanje bilo suvislo. Imao sam vizije reda. Tako su me žestoko privlačile, bile su tako stvarne i živopisne, i toliko složene da ih nisam mogao samom sebi objasniti na zadovoljavajući način. Reći da se radilo o vizijama, živopisnim snovima ili čak halucinacijama ne razjašnjava ništa u pogledu njihove prave prirode.

Nakon što sam temeljito i pomno preispitao i analizirao svoje osjećaje, opažanja i tumačenja tog skoka u ponor, došlo je do toga da je moj razum odbijao vjerovati kako se to uistinu desilo. Pa ipak, neki se dio mene tvrdoglavo držao uvjerenja da se to stvarno dogodilo, da jesam skočio.

Don Juan i don Genaro nisu mi više na raspolaganju, a njihovo je odsustvo u meni pobudilo silnu potrebu da krenem dalje, usprkos naizgled nerješivim protuslovljima.

Pošao sam natrag u Meksiko, potražiti Pablita i Nestora, u nadi da ću uz njihovu pomoć raz riješiti tu nedoumicu. Ali

ono što mi se na tom putu dogodilo ne može se opisati nikako drugačije doli kao posljednji udarac mom razumu, ciljani napad što ga je smislio don Juan osobno. Slijedeći upute svog odsutnog učitelja, njegovi su naučnici za samo nekoliko dana metodično i precizno razorili posljednje uporište moga razuma. U tih nekoliko dana otkrili su mi jedan od dva praktična vida svog vraćanja, umijeće sanjanja, koje čini jezgru ove knjige.

Umijeće prikradanja, drugi praktični vid njihova vraćanja, a istovremeno i vrhunac don Juanova i don Genarova učenja, predstavljeno mi je prilikom sljedećih posjeta, a ono je nedvojbeno bilo najsloženiji vid njihovog bivanja na ovom svijetu u svojstvu vračeva.

Autor

PREOBRAZBA DONE SOLEDAD

Iznenada me obuzeo predosjećaj da Pablito i Nestor nisu kod kuće. Bio sam tako siguran u to da sam zaustavio auto. Na tom se mjestu asfalt naglo prekidao i htio sam razmisliti hoću li toga dana nastaviti dugu, mukotrpnu vožnju strmom cestom, nasutom tucanikom, do njihovog rodnog grada u planinama srednjeg Meksika.

Spustio sam prozor auta. Bilo je prilično vjetrovito i hladno. Izašao sam da protegnem noge. Od dugih sati vožnje ukočila su mi se leđa i vrat. Prišao sam rubu asfaltiranog dijela ceste. Zemlja je bila vlažna od kiše. Po obroncima planina na jugu, nedaleko mjesta na kojem sam stajao, još uvijek je žestoko pljuštalo. Ali ispred mene, prema istoku i sjeveru, nebo je bilo vedro. Na pojedinim mjestima zavojite ceste uspio sam razabrati plavičaste vrhove planina gdje blistaju na suncu, silno udaljeni.

Nakon časka promišljanja odlučio sam okrenuti i vratiti se u grad jer sam imao jasan predosjećaj da ću na tržnici susresti don Juana. Na kraju krajeva, tako je oduvijek bilo, uvijek sam ga pronalazio na tržnici, od prvih dana našeg prijateljstva. Kao po pravilu, ako ga ne bih našao u Sonori, odlazio sam u srednji Meksiko, na tržnicu jednog određenog grada, i don Juan bi se prije ili kasnije pojavio. Najduže što sam ga ikad čekao bilo je dva dana. Uvijek sam ga tako pronalazio i bio sam siguran da će tako biti i ovoga puta.

Čekao sam na tržnici cijelo poslijepodne. Šetkao sam između štandova, praveći se da nešto tražim. Nakon toga sam čekao u parku. Predvečer mi je bilo jasno da neće doći. Imao sam jasan osjećaj da je bio tamo, ali je otišao. Sjeo sam na klupu u parku, gdje sam obično sjedio s njim, i pokušao analizirati svoje osjećaje. Stigavši u grad bio sam sav razdragan jer sam bio uvjeren da je don Juan tamo, u nekoj od ulica. Nije to bilo samo zbog toga što smo se već mnogo puta sreli na taj način; moje je tijelo znalo da me on traži. A onda, dok sam sjedio na klupi, obuzela me druga vrsta čudne

sigurnosti. Znao sam da više nije tamo. Otišao je, mimoišli smo se.

Nakon nekog vremena, prestao sam razmišljati o tome. Pomislio sam da taj grad počinje utjecati na mene. Postajao sam iracionalan; u prošlosti mi se to uvijek događalo nakon što bih nekoliko dana proveo u tom kraju.

Nekoliko sam sati otpočinuo u hotelskoj sobi, a onda opet izašao i lutao ulicama. Nisam više očekivao da ću susresti don Juana, kao toga popodneva. Odustao sam. Vratio sam se u hotel da se dobro naspavam.

Ujutro, prije nego što sam se zaputio prema planinama, vozikao sam se gore-dolje glavnim ulicama, iako sam znao da gubim vrijeme. Don Juana nije bilo.

Trebalo mi je cijelo jutro da stignem do gradića u kojem su živjeli Pablito i Nestor. Stigao sam oko podneva. Don Juan mi je rekao da nikada ne uđem autom ravno u grad jer to izaziva znatiželju mještana. Zato sam svaki put nadomak grada skretao s ceste, na ravnu poljanu koja je dječacima služila kao nogometno igralište. Tu je zemlja bila čvrsto nabijena, sve do puta koji je bio dovoljno širok za auto, a koji je prolazio pored kuća Pablita i Nestora, u podnožju brda južno od grada. Stigavši do kraja poljane otkrio sam daje taj put pretvoren u cestu nasutu šljunkom.

Premišljao sam se da li da pođem do Nestorove ili do Pablitove kuće. I dalje sam imao osjećaj da njih nema. Odlučio sam se za Pablitovu kuću; razlog je bio taj što je Nestor živio sam, dok je Pablito živio s majkom i četiri sestre. Ako ne bude tamo, one će mi reći gdje ga mogu naći. Priblžavajući se njegovoj kući primijetio sam da je put koji je od ceste vodio do nje, proširen. Tlo se doimalo čvrsto nabijenim, a kako je put bio dovoljno širok za moj auto, dovezao sam se gotovo do ulaznih vrata. Pred kućom od nepečene opeke nalazio se novoizgrađen trijem, s krovom od crijepa. Nije me dočekaao lavež pasa, ali ugledao sam jednog ogromnog kako mirno sjedi iza ograde, budno me motreći. Jato kokoši što su kljucale pred kućom raštrkalo se uokolo, kokodaćući. Isključio sam motor i protegnuo ruke iznad glave. Tijelo mi se ukočilo.

Kuća se doimala napuštenom. Pade mi na um da su se

Pablito i njegovi možda odselili i da tu sada živi netko drugi. Iznenada, ulazna se vrata s treskom otvoriše i pojavi se Pablitova majka, kao da ju je netko izgurao. Odsutnim se pogledom zagledala u mene. Prepoznala me tek kad sam izašao iz auta. Tijelo joj je zadrhtalo dobrodošlicom i ona mi potrča u susret. Pomislio sam da ju je auto prenuo iz drijemeža, pa kad je izašla da vidi što se zbiva u prvi mah nije shvatila tko sam. To da mi starica trči u susret bio je tako nezgrapnan prizor da sam se osmjehnuo. No kad se približila, na čas me obuze sumnja. Kretala se tako žustro da uopće nije naličila Pablitovoj majci.

- Bože, kakvog li iznenađenja! - uzviknula je.

- Dona Soledad? - upitao sam s nevjericom.

- Zar me ne prepoznaješ? - uzvratila je, smijući se.

Nespretno sam prokomentirao njezinu zapanjujuću okretnost.

- Zašto ti mene doživljavaš kao bespomoćnu staricu? - upitala me, s tobože izazivačkim pogledom.

Bez uvijanja mi je predbacila što sam joj nadjenao nadimak »gospođa Piramida«. Sjetio sam se da sam svojevremeno rekao Nestoru da me oblik njezina tijela podsjeća na piramidu. Imala je vrlo široku, glomaznu stražnjicu i malu, ušiljenu glavu. Duge haljine koje je obično imala na sebi, samo su pridonosile tom dojmu.

- Pogledaj me - reče. - Izgledam li još uvijek kao piramida?

Smješkala se, ali me od izraza njezinih očiju obuzela nelagoda. Pokušao sam se obraniti šalom, ali me ona prekinu, mameći me da priznam da sam kriv za taj nadimak. Uvjeravao sam je da nisam ništa loše mislio a da je, osim toga, sada tako vitka da se ni u kom slučaju ne bi mogla usporediti s piramidom.

- Što se to dogodilo s vama, dona Soledad? - upitao sam.

- Preobrazili ste se.

- Upravo to - žustro uzvрати. - Preobrazila sam se!

Ja sam to mislio figurativno. Međutim, kad sam je bolje pogledao morao sam priznati da nema mjesta metafori. Bila je uistinu preobražena. Odjednom sam osjetio suh, metalast okus u ustima. Spopao me strah.

Ona se podbočila i stala sučelice meni, blago razmaknutih nogu. Na sebi je imala svijetlo zelenu, nabranu suknju i bjeličastu bluzu. Suknja joj je bila kraća od onih koje je obično nosila. Kosu joj nisam vidio, bila je vezana širokom trakom, nalik turbanu. Bila je bosonoga i ritmički je tapkala velikim stopalima po tlu, široko se osmjehujući poput djevojke. Nikada još nisam vidio da itko isijava toliko snage kao ona. U očima sam joj zamijetio čudan sjaj, uznemirujući, ali ne zastrašujući. Pomislio sam da možda nikad nisam zapravo obratio pažnju na to kako izgleda. Između ostalog, osjećao sam se krivim što sam tijekom godina druženja s don Juanom zanemario mnoge ljude. Snaga njegove ličnosti sve je ostale učinila blijedima i nezanimljivima.

Rekoh kako mi nije bilo ni na kraj pameti da bi ona mogla posjedovati takvu zapanjujuću vitalnost, da sam ja kriv što je nisam bolje upoznao, i da je očito da ću i sve ostale tek morati upoznati.

Prišla mi je bliže. Osmjehnula se i desnu ruku položila na moju lijevu nadlakticu, blago je stisnuvši.

- U to nema sumnje - šapnu mi na uho.

Osmijeh joj se zaledio, a pogled postao staklast. Stajala je tako blizu mene da sam osjetio kako mi se njezine grudi trljaju o lijevo rame. Obuzimao me sve veći nemir, iako sam pokušavao uvjeriti samoga sebe da nema razloga za to. U sebi sam ponavljao da Pablitovu majku nisam zapravo poznavao, i da je to čudno ponašanje za nju možda normalno. Ali neki prestrašeni dio mene znao je da su to tek prazne riječi kojima bodrim samoga sebe, jer ma kako da sam je površno doživio, ne samo da sam je se vrlo dobro sjećao, već sam je i vrlo dobro poznavao. Ona je za mene bila prototip majke; po mom je mišljenju bila dobrano zamakla u pedesete, ili čak starija. Njezini su oslabjeli mišići s mukom vukli pozamašno tijelo. Kosa joj je bila puna sijedih vlasi. Zapamtio sam je kao sjetnu, zamišljenu ženu prijaznih, lijepih crta, odanu, požrtvovnu majku, uvijek u kuhinji, uvijek umornu. Osim toga sam pamtio da je bila vrlo nježna, nesebična, i osobito plaha, u toj mjeri plaha da se ponašala servilno prema svakom tko bi se zatekao u blizini. To je bila slika koju sam stvorio o njoj i potvrdio tijekom godina površnog kontakta.

Toga se dana primjećivala neka zastrašujuća razlika. Žena koja me dočekala nije uopće odgovarala slici koju sam imao o Pablitoj majci pa ipak, bila je to ona, vitkija i snažnija, dvadeset godina mlađa nego kad sam je posljednji put vidio. Zadrhtao sam.

Primakla se nekoliko koraka i unijela mi se u lice.

- Daj da te pogledam - reče. - Nagual nam je rekao da si vrag.

To me podsjetilo da su svi oni, Pablito, njegova majka, njegove sestre i Nestor, uvijek nerado spominjali don Juanovo ime i nazivali ga »Nagual«, ime koje sam i ja prihvatio u razgovoru s njima.

Drsko mi je položila ruke na ramena, nešto što nikad prije nije učinila. Uočio sam se. Uistinu nisam znao što da kažem. Zavladala je duga šutnja, što mi je dalo vremena da se saberem. Njezina pojava i ponašanje tako su me prestrašili da sam zaboravio pitati za Pablita i Nestora.

- Recite, gdje je Pablito? - upitao sam, s iznenadnom zebnjom.

- Ah, otišao je u planine - uzvratila je nehajno i odmakla se od mene. - A Nestor?

Zakolotala je očima kao da želi reći kako to nije njena briga.

- Zajedno su u planini - reče istim tonom.

Laknulo mi je, pa rekoh da nisam ni sumnjao u to da je s njima sve u redu.

Ona mi dobaci pogled i osmjehnu se. Obuzela me sreća i razdraganost pa sam je zagrlio. Ona mi smiono uzvрати zagrljaj i zadrža me tako privinutog uza se; bio je to tako nepojmljiv postupak da sam ostao bez daha. Tijelo joj je bilo kruto. Osjećao sam njezinu izvanrednu snagu. Srce mi je počelo lupati. Pokušao sam je blago odgurnuti, pitajući viđa li se Nestor još uvijek s don Genarom i don Juanom. Prilikom našeg oproštajnog sastanka don Juan je izrazio sumnju u Nestorovu spremnost da završi nauk.

- Genaro je otišao, zauvijek - reče ona, puštajući me.

Nervozno se igrala krajičkom bluze.

- A don Juan?

- I Nagual je otišao - reče, napućivši usne.

- Kamo su otišli?

- Hoćeš reći da ne znaš?

Rekoh da su se obojica oprostila od mene prije dvije godine i da znam samo to da su tom prilikom otišli. Nisam se usuđivao razmišljati o tome kamo. Nikad mi nisu govorili kamo idu, pa sam počeo prihvaćati činjenicu da ako žele nestati iz mog života, jedino što moraju učiniti je to da me odbiju vidjeti.

- Tu nisu, to je sigurno - reče ona, mršteći se. - A neće se ni vratiti, i to je sigurno.

Glas joj je bio posve bezosjećajan. Počela mi je ići na živce. Osjetio sam želju da odem.

- Ali, ti si ovdje - reče, i njezino mrštenje prijede u osmijeh. - Moraš pričekati Pablita i Nestora. Jedva čekaju da te vide.

Čvrsto me uhvatila za ruku i povukla od auta. U usporedbi s njenim nekadašnjim ponašanjem, takva je smionost bila zapanjujuća.

- Ali, daj da ti prvo pokažem svog prijatelja - reče, i na silu me povede pokraj kuće.

Tamo se nalazio ograđen dio, nalik malom oboru. U njemu je bio golem pas, mužjak. Prvo što mi je privuklo pažnju bila je njegova zdrava, sjajna, žućkasto-smeđa dlaka. Nije se doimao opako. Nije bio na lancu, a ograda ne bi bila dovoljno visoka da ga zadrži. Ravnodušno je promatrao kako mu se približavamo, nije čak ni mahnuo repom. Dona Soledad pokaza na oveći kavez u stražnjem dijelu. U njemu je ležao sklupčan kojot.

- To je moj prijatelj - reče. - Ne pas. On pripada mojim djevojčicama.

Pas me pogledao i zijevnuo. Svidio mi se. Ni sam ne znam zašto, ali osjetio sam naklonost prema njemu.

- Idemo u kuću - reče ona, vukući me za ruku.

Oklijevao sam. Jedan dio mene bio je u takvoj panici da se želio što prije izgubiti, ali drugi ne bi otišao ni za što na svijetu.

- Nije te valjda strah mene, ha? - upitala je optužujućim tonom.

- Itekako! - uzviknuo sam.

Zahihotala se i najutješnijim mogućim glasom izjavila da je ona jedna nespretna, primitivna žena koja se ne zna izražavati ni ophoditi s ljudima. Pogledala me ravno u oči i rekla da ju je don Juan zadužio da mi pomogne jer je zabrinut za mene.

- Rekao nam je da si neozbiljan pa hodaš po svijetu izazivajući svakojake nevolje nedužnim ljudima - kaza.

Njezine su riječi imale stanovitog smisla, ali nisam mogao zamisliti da bi don Juan tako što rekao o meni.

Ušli smo u kuću. Htjedoh sjesti na klupu na kojoj smo Pablito i ja obično sjedili. Zaustavila me.

- To nije mjesto za nas dvoje - kaza. - Idemo u moju sobu.

- Radije bih sjeo ovdje - nisam se dao smesti. - Navikao sam sjediti na tom mjestu i tu se osjećam ugodno.

Ona s neodobravanjem pucnu usnama. Ponašala se poput razočaranog djeteta. Gornju je usnu napućila, tako da je sličila pačjem kljunu.

- Nešto mi je vraški sumnjivo ovdje - rekoh. - Mislim da ću otići ne kažete li mi što se zbiva.

To ju je silno zbunilo pa reče da je na mucu jer ne zna kako bi razgovarala sa mnom. Spomenuo sam joj njezinu napadnu preobrazbu i tražio da mi objasni što se dogodilo. Jako me zanimalo kako je došlo do takve promjene.

- Hoćeš li ostati ako ti kažem? - upitala je dječjim glasom.

- Morat ću.

- Onda ću ti sve reći. Ali, to mora biti u mojoj sobi.

Na čas me obuze panika. S mukom sam se smirio pa smo pošli u njezinu sobu. Živjela je u stražnjem dijelu kuće, gdje je Pablito dogradio spavaću sobu za nju. Jednom sam bio u toj sobi dok se gradila, i netom pošto je završena, malo prije no što se uselila u nju. Djelovala je isto onako prazno kao i tada, osim što se nasred sobe nalazio krevet, a pokraj vrata dvije neupadljive komode. Bijelo okrečeni zidovi zadobili su vrlo smirujuću žućkastost. I daske na stropu dotaknuo je zub vremena. Pri pogledu na glatke, čiste zidove imao sam dojam da ih svakodnevno briše spužvom. Soba je djelovala poput redovničke ćelije, veoma skromno i isposnički. Nije bilo nikakvih ukrasa. Na prozorima su se nalazili debeli, drveni zasloni, koji su se dali skinuti, pojačani željeznom šipkom.

Nije bilo stolice, ni ičega za sjedenje.

Dona Soledad mi je oduzela blok za pisanje, stisla ga na grudi, a onda sjela na krevet koji se sastojao od dva debela madraca, bez okvira s oprugama. Pokaza mi da sjednem pored nje.

- Ti i ja smo isti - kaza, vraćajući mi blok za pisanje.

- Molim?

- Ti i ja smo isti - ponovila je, ne gledajući me.

Nisam shvaćao što hoće reći. Gledala je u mene, kao da očekuje odgovor.

- Što bi to trebalo značiti, dona Soledad? - upitao sam.

Moje pitanje kao da ju je zbunilo. Bilo je očito da je mislila kako ću znati na što misli. U prvi mah se nasmijala, ali kad sam ponovio da je ne razumijem, razljutila se. Sjela je uspravno i optužila me da nisam iskren prema njoj. Oči su joj srdito sijevale; usta su joj se skupila u ružnu, bijesnu grimasu koja ju je učinila veoma starom.

Iskreno sam bio u čudu i imao osjećaj da će sve što kažem biti krivo. Po svemu sudeći, ona je bila u istom položaju. Zauzela je da nešto kaže, ali su joj usne samo zadrhtale. Naposljetku promrmlja da nije nimalo besprijeckorno od mene što se u tako ozbiljnom trenutku ovako ponašam. Okrenula mi je leđa.

- Pogledajte me, dona Soledad! - rekoh odlučno. - Ne zbunjujem ja vas namjerno. Vi očito znate nešto o čemu ja nemam pojma.

- Previše pričaš - ljutito odbrusi. - Nagual mijer rekao da ti ne dopustim pričati. Ti sve izokreneš.

Poskočila je i počela udarati nogama po podu, kao razmaženo dijete. Tada sam primijetio daje pod u sobi drugačiji. Sjećao sam se daje bio od nabijene zemlje, crnice iz toga kraja. Novije pod bio crvenkasto-ružičast. Smjesta sam prestao raspravljati s njom i stao obilaziti sobu. Nije mi bilo jasno kako to nisam primijetio odmah, čim sam ušao. Pod je bio prekrasan. Isprva sam pomislio da je to crvenkasta glina izrađena u ploče, dok je još bila meka i vlažna, ali onda sam primijetio da u njoj nema pukotina. Glina bi se osušila, navorala, popucala i stvorila kvržice. Sagnuo sam se i lagano prešao prstima preko poda. Bio je tvrd kao daje od cigle. Bila

je to pečena glina. Tada sam shvatio daje pod napravljen od vrlo velikih, plosnatih glinenih ploča, poslaganih na podlogu meke gline koja je poslužila kao ležaj. Ploče su činile složen, zapanjujući uzorak, posve nezamjetljiv ako se čovjek ne bi baš ozbiljno zagledao u njih. Bile su tako vješto poslagane da sam zaključio kako je to rađeno prema dobro smišljenom nacrtu. Zanimalo me kako su uspjeli ispeći tako velike ploče, a da se ne iskrive. Okrenuo sam se da to pitam donu Soledad. Ali, predomislio sam se. Ona ne bi imala pojma o čemu ja to govorim. Ponovno sam prešao podom. Glina je bila pomalo hrapava, gotovo poput pješčenjaka. Na toj se površini čovjek nije mogao okliznuti.

- Je li Pablito postavio ovaj pod? - upitao sam.

Nije odgovorila.

- Vrhunski rad - rekoh. - Možete biti ponosni na njega.

Bio sam uvjeren daje to učinio Pablito. Nitko drugi ne bi imao mašte i sposobnosti da tako što smisli. Pretpostavljao sam da gaje napravio dok sam ja bio odsutan. Ali onda mi pade na um da nisam ulazio u sobu done Soledad otkad je sagrađena, prije svojih šest, sedam godina.

- Pablito! Pablito! Pih! - uskliknula je Ijutitim, promuklim glasom. - Zašto misliš da jedino on umije nešto napraviti?

Izmijenili smo dug, značajan pogled i odjednom mi sinu da je ona napravila taj pod i da ju je don Juan naveo na to.

Stajali smo bez riječi, neko vrijeme gledajući jedno drugo. Nisam imao potrebe pitati je jesam li pogodio.

- Sama sam ga napravila - naposljetku suho reče. - Nagual me poučio kako.

Od tih me riječi uhvatila euforija. Zagrlio sam je tako da sam je podigao sa zemlje. Zavrtio sam je. Jedino što mi je padalo na um u tom času bilo je to da je obaspem pitanjima. Zanimalo me kako je napravila ploče, što predstavljaju uzorci, odakle je uzela glinu. Ona međutim nije dijelila moj ushit. Ostala je tiha i ravnodušna, povremeno me pogledavajući iskosa.

Ponovno sam prešao podom. Krevet je bio smješten u samom središtu nekih crta koje su se spajale. Glinene su ploče bile izrezane pod ostrim kutevima stvarajući motive koji su se širili iz jedne točke, po svemu sudeći negdje ispod

kreveta.

- Nemam riječi da vam kažem koliko me se ovo dojmilo - rekoh.

- Riječi! Kome su potrebne riječi? - odbrusi ona.

Odjednom sam shvatio. Moji zaključci bili su krivi. Njezina se veličanstvena metamorfoza mogla objasniti samo na jedan način; don Juan ju je, nema sumnje, učinio svojom naučnicom. Kako bi se inače starica poput done Soledad pretvorila u tako čudno, moćno biće? To mi je trebalo biti jasno čim sam je ugledao, ali moja očekivanja u pogledu nje nisu uključivala takvu mogućnost.

Zaključio sam da se to što je don Juan učinio s njom zacijelo zbilo tijekom dvije godine koliko je nisam vidio, premda su se dvije godine činile nedovoljnima za tako začudnu promjenu.

- Mislim da mi je sada jasno što se zbilo s vama - rekoh nemarnim, vedrim tonom. - Upravo mi se nešto razbistrilo u glavi.

- Ma nemoj? - uzvratila je, posve nezainteresirana.

- Nagual vas uči da postanete vračara, je li tako?

Ratoborno me ošinula pogledom. Shvatio sam da sam rekao najgoru moguću stvar. Lice joj je poprimilo istinski preziran izraz. Bilo je očito da mi ne kani ništa reći.

- Koje si ti kopile! - odjednom uzviknu, drhteći od bijesa.

Pomislio sam kako nema nikakvog razloga za ljutnju. Sjeo sam na rub kreveta dok je ona petom nervozno lupkala po podu. Zatim je sjela na drugi kraj kreveta, ni ne pogledavši me.

- Što zapravo želite da učinim? - upitao sam odlučnim, oštrim glasom.

- Već sam ti rekla! - uzvratila ona vičući. - Ti i ja smo isti.

Zamolio sam je da mi objasni što time želi reći i neka pritom ne misli da išta znam. To ju je još više razljutilo. Naglo je ustala i zbacila suknju na pod.

- Eto što želim reći! - viknula je, gladeći se po stidnim dlakama.

I ne htijući sam zinuo. Posta mi jasno da buljim u nju kao idiot.

- Ti i ja smo jedno,-ovdje! - reče.

Bio sam osupnut. Dona Soledad, stara Indijanka, majka mog prijatelja Pablita, stajala je polugola nekoliko koraka od mene, pokazujući mi svoj spolni organ. Zurio sam u nju, ne mogavši sabrati misli. Jedino čega sam bio svjestan bilo je to da njezino tijelo nije tijelo stare žene. Imala je prekrasno mišićava bedra, tamna i glatka. Bokovi su joj bili široko građeni, ali bez imalo sala.

Vidjela je da je promatram i bacila se na krevet.

- Znaš što ti je činiti - rekla je, pokazujući na svoju vaginu.

- Mi smo jedno, ovdje.

Razotkrila je bujne grudi.

- Dona Soledad, zaklinjem vas! - povikao sam. - Što vas je spopalo? Ta vi ste Pablitova majka.

- Ne, nisam! - odbrusi. - Nisam ja ničija majka.

Sjela je i pogledala me divljim pogledom.

- Ja sam poput tebe, dio Naguala - reče. - Stvoreni smo da se spojimo.

Rastvorila je noge i ja odskočih u stranu.

- Čekajte čas, dona Soledad - rekao sam. - Porazgovarajmo.

Na tren me uhvatio luđački strah, i pade mi na um sumanuta misao. Je li moguće, pitao sam se, da se tu negdje skriva don Juan i umire od smijeha?

- Don Juane! - zaurlao sam.

Moj je urlik bio tako glasan i silovit da je dona Soledad skočila s kreveta i žurno se pokrila suknjom. Ponovno zaurlavši, vidio sam kako je navlači.

- Don Juane!

Trčao sam kroz kuću urlajući don Juanovo ime, sve dok me nije zaboljele grlo. U međuvremenu je dona Soledad istrčala iz kuće i stala pored mog auta, zbunjeno me gledajući.

Prišao sam joj i upitao je li joj don Juan rekao da sve to izvede. Ona potvrdno kimnu. Pitao sam je li on negdje u blizini. Reče da nije.

- Ispričajte mi sve - zamolio sam.

Reče da naprosto slijedi don Juanove upute. On joj je naredio da se prometne u ratnika kako bi mi mogla pomoći. Tvrdila je da je godinama čekala da ispuni to obećanje.

- Sada sam vrlo snažna - blago reče. - Samo za tebe. Ali, nisam ti se dopala tamo u sobi, ha?

Zatekao sam samoga sebe kako joj objašnjavam da se ne radi o tome da mi se nije svidjela, već su u pitanju moji osjećaji prema Pablitu, a onda sam shvatio da uopće nisam svjestan što govorim.

Dona Soledad kao da je shvatila neugodnost moga položaja te reče da će biti najbolje da tu nezgodu zaboravimo.

- Zacijelo si gladan - dodala je živahno. - Pripraviti ću ti nešto za jelo.

- Mnogo toga mi niste objasnili - rekoh. - Reći ću vam iskreno, ne bih ostao ovdje ni za što na svijetu. Plašite me.

- Moraš prihvatiti moje gostoprinstvo, makar popio samo šalicu kave - uzvрати ona, nimalo zbunjena. - Dođi, zaboravimo što je bilo.

Rukom mi dade znak da krenem u kuću. U tom sam trenutku začuo potmulo rezanje. Pas je ustao i gledao nas, kao da razumije o čemu je riječ.

Dona Soledad me prostrijeli užasnim pogledom. Zatim ga omekša i osmjehnu mi se.

- Neka te moje oči ne brinu - reče. - Prava je istina da sam stara. Sve češće mi se vrti u glavi. Mislim da trebam naočale.

Prasnula je u smijeh i stala se ludirati, gledajući kroz savijene prste kao da su naočale.

- Stara Indijanka s naočalima! Da pukneš od smijeha - reče, hihoćući.

Odlučio sam biti neuljudan i izvući se bez ikakvog objašnjenja. Ali, prije nego što odem, htio sam ostaviti neke stvari za Pablita i njegove sestre. Otvorio sam prtljažnik da izvadim darove koje sam im donio. Nagnuo sam se unutra da prvo dohvatim dva paketa naslonjena na zadnji dio stražnjeg sjedala, iza rezervne gume. Uzeo sam jedan i htio dohvatiti drugi kad sam na šiji osjetio meku, krznastu ruku. I nehotice sam vrisnuo te udario glavom o otvoren poklopac. Okrenuo sam se da vidim što je to. Pritisak krznaste ruke nije mi dopuštao da se sasvim okrenem, ipak sam uspio nazreti srebrnastu ruku ili šapu nad svojim vratom. U panici sam se stresao i odgurnuo od prtljažnika, te pao na tur i dalje držeći

paket u rukama. Drhtao sam cijelim tijelom, kad su mi se mišići nogu odjednom skupili i zatekoh sebe kako skačem na noge i bježim.

- Nisam te htjela uplašiti - s ispričavanjem reče dona Soledad, dok sam je promatrao s tri metra udaljenosti.

Pomirbeno mi pokaza dlanove, kao da želi reći da to što sam osjetio nije bila njena ruka.

- Što ste mi to učinili? - upitao sam, nastojeći zvučati smireno i nehajno.

Bila je ili jako posramljena ili zbunjena. Promrmljala je nešto i zavr- tjela glavom kao da to ne može izreći, ili kao da ne zna o čemu ja govorim.

- Ma hajte, dona Soledad - rekoh, prišavši joj - nemojte izvoditi trikove sa mnom.

Izgledala je kao da će zaplakati. Htjedoh je utješiti, ali nešto u meni protivilo se tome. Nakon časka šutnje rekoh joj što sam osjetio i vidio.

- Pa to je strašno! - reče kreštavim glasom.

Djetinjom kretnjom pokri lice desnom podlakticom. Pomislio sam da plače. Prišao sam joj i htio je obgrliti oko ramena. Nisam mogao sebe natjerati na to.

- Ma dajte, dona Soledad - rekoh - zaboravimo sve to, pa da vam dam ove pakete prije nego što odem.

Stao sam pred nju da je pogledam. Vidio sam njezine crne, blistave oči i dio lica iza ruke. Nije plakala. Smješkala se.

Odskočio sam. Njezin me osmijeh užasn timer. Oboje smo dugo ostali tako, nepomični. Ona je i dalje držala pokriveno lice, ali vidio sam da me promatra.

Stojeći tamo, gotovo paraliziran od straha, osjetio sam krajnji očaj. Propao sam u bezdani ponor. Dona Soledad je bila vještica. Moje je tijelo to znalo, ali ja to nisam mogao prihvatiti. Želio sam vjerovati da je dona Soledad poludjela, pa je drže u kući umjesto daje pošalju u umobolnicu.

Nisam se usuđivao pomaknuti niti svrn timer pogled s nje. U timer smo položaju ostali vjerojatno timer, šest timer. Ona je ruku držala podignutu, ali nepomičnu. Stajala je kod stražnjeg dijela auta, gotovo se naslanjajući o lijevi branik. Poklopac prtljažnika još uvijek je bio podignut. Pade mi na um da bih mogao jurnuti prema desnim vratima. Ključevi su

bili spremni za paljenje.

Malo sam se opustio, kako bih lakše potrčao. Odmah je zamijetila tu promjenu. Spustila je ruku, otkrivajući cijelo lice. Vilice su joj bile stisnute. Oči zapiljene u moje. Njihov je izraz bio tvrd, zlokoban. Odjednom sunu prema meni. Zatoptala je desnom nogom, poput mačevaoca, i ispružila kandžaste ruke da me pograbi oko struka, pritom ispuštajući jezovit krik.

Moje tijelo odskoči izvan njezinog dosega. Potrčao sam prema autu, ali mi se ona nevjerojatno gipko skotrljala pod noge, tako da sam se spotakao o nju. Pao sam na lice, a ona me šćepala za lijevo stopalo. Skvrčio sam desnu nogu i bio bih je zviznuo u lice potplatom, da me nije pustila i otkotrljala se nazad. Skočio sam na noge i pokušao otvoriti vrata auta. Bila su zaključana. Bacio sam se na poklopac motora da se prebacim na drugu stranu, ali me dona Soledad pretekla. Htjedoh se otkotrljati natrag preko poklopca motora, ali sam negdje na pola puta osjetio oštru bol u desnom listu. Zgrabila me za nogu. Nisam je mogao odgurnuti lijevom, jer mi je obadvije noge pritisla o poklopac. Povukla me prema sebi i ja pa- doh na nju. Rvali smo se po tlu. Snaga joj je bila zapanjujuća, a urlici užasavajući. Jedva sam se micao pod golemim pritiskom njezina tijela. Nije bila toliko teška koliko je umjela ukrutiti tijelo. Odjednom začuh režanje i golemi se pas stuštio na njena leđa i strgnuo je s mene. Ustao sam. Htio sam ući u auto, ali su se žena i pas borili pokraj vrata. Mogao sam se jedino povući u kuću. U čas oka bio sam tamo. Nisam se okrenuo da ih pogledam već sam utrčao unutra i zatvorio vrata za sobom, navukavši metalnu šipku pričvršćenu za njih. Otrčao sam u stražnji dio kuće i isto učinio s drugim vratima.

Odatle sam čuo bijesno režanje psa i ženino neljudsko zapomaganje. A onda su se iznenada pseći lavež i režanje razvukli u cvilež i zavijanje, kao da ga nešto boli ili plaši. Osjetih udar u dnu želuca. Stade mi zujati u ušima. Bio sam zarobljen u kući. Obuze me užasan strah. Spopade me bijes na samoga sebe što sam bio tako glup da otrčim u kuću. Napad te žene me tako strahovito zbunio da sam posve zaboravio na strategiju i ponio se kao da bježim od kakvog običnog protivnika kojeg je moguće izbjeći pukim

zatvaranjem vrata. Začuh kako netko prilazi vratima i svom težinom se naslanja na njih, pokušavajući provaliti. Zatim se razleglo glasno kucanje i udaranje.

- Otvori vrata - grubim je glasom zazivala dona Soledad.

- Taj me prokleti pas izmrcvario.

Premišljao sam se da li da je pustim unutra ili ne. Prisjetio sam se kako sam se prije mnogo godina suočio s vračarom koja je, kako mi je to objasnio don Juan, poprimila njegov lik da bi me zavarala i zadala mi smrtni udarac. Dona Soledad očito nije bila onakva kakvu sam je poznavao, ali nekako sam sumnjao u to daje vračara. Sumnjao sam u to zbog vremena koje je proteklo. Pablito, Nestor i ja godinama smo bili s don Juanom i don Genarom pa ipak nismo postali vračevi; kako bi to mogla dona Soledad? Bez obzira na to koliko se promijenila, nije mogla improvizirati nešto za što je potreban cijeli život.

- Zašto ste me napali? - upitao sam, govoreći glasno, tako da me čuje kroz debela vrata.

Uzvratila je da joj je Nagual rekao da me ne pušta. Upitao sam je zašto.

Nije odgovorila; umjesto toga je ljutite udarala po vratima, a ja sam uzvratio još žešćim udarcima. Tako smo nastavili udarati nekoliko minuta. Prestala je i stala me moliti da joj otvorim. Osjetih nalet nervozne energije. Znao sam da ću, otvorim li vrata, možda imati priliku umaknu- ti. Odmaknuo sam željeznu šipku. Ona zatetura unutra. Bluza joj je bila razderana. Traka koja joj je pridržavala kosu pala je i duge su joj se vlasi rasule po licu.

- Gledaj što je taj prokleti pas učinio od mene! - urlala je.

- Pogledaj! Pogledaj!

Duboko sam udahnuo. Djelovala je malo ošamućeno. Sjela je na klupu i počela skidati pokidanu bluzu. Ugrabio sam taj trenutak da istrčim iz kuće i jurnem prema autu. Brzinom za koju sam mogao zahvaliti jedino strahu, ušao sam u nj, zatvorio vrata, automatski upalio motor i stavio ga u rikverc. Pritisnuo sam gas i okrenuo se da pogledam kroz stražnji prozor. Okrenuvši se osjetio sam vruć dah na licu, začuo jezovito rezanje i u trenu spazio demonske oči psa. Stajao je na stražnjem sjedalu. Ugledao sam njegove grozne

zube kojima mi se gotovo unio u oči. Naglo sam pognuo glavu. Zubima me ščepao za kosu. Bit će da sam se skutrio na sjedalu i pustio kvačilo. Auto je poskočio, od čega je zvijer izgubila ravnotežu. Otvorio sam vrata i ispuzao van. Pseća je glava sunula za mnom. Čuo sam kako mu golemi zubi škljocaju, kad su mu se zaklopile vilice pošto je za nekoliko centimetara promašio moje pete. Auto se počeo kotrljati unatrag, a ja ponovno jurnuh prema kući. Zaustavio sam se prije nego što sam stigao do vrata.

Na njima je stajala dona Soledad. Ponovno je skupila kosu. Preko ramena je prebacila šal. Zurila je u mene, a onda se počela smijati, isprva tiho, kao da joj to vrijeđa rane, a onda glasno. Pokazivala je prstom na mene, držeći se za trbuh i previjajući se od smijeha. Nagnula se i protegnula, po svoj prilici zato da dođe do daha. Bila je gola iznad pasa. Vidio sam kako joj se grudi tresu od smijeha.

Osjetio sam da je sve izgubljeno. Pogledao sam natrag, prema autu. Pošto se kotrljao svojih metar, metar i pol, zaustavio se; vrata su se ponovno zatvorila, zarobivši psa. Vidio sam i čuo kako golema zvijer grize naslon prednjeg sjedala i grebe po prozorima.

U tom je trenutku preda mnom stajala suluda odluka. Nisam znao što me više plaši, dona Soledad ili pas. Nakon časka razmišljanja zaključio sam da je pas samo glupa životinja.

Otrčao sam natrag do auta i popeo se na krov. Ta je buka razbjesnila psa. Čuo sam kako dere naslonjače. Ležeći na krovu uspio sam otvoriti lijeva vrata. Moja je zamisao bila otvoriti oboja vrata, a onda s krova skliznuti u auto, kroz jedna od njih, nakon što pas izađe kroz druga. Nagnuo sam se da otvorim desna vrata. Bio sam zaboravio da su zaključana. U tom se času kroz otvorena vrata pomolila pseća glava. Obuzela me suluda panika pri pomisli da će pas iskočiti iz auta i navaliti na krov.

Nije prošla ni sekunda, a već sam skočio dolje i zatekao se pred kućnim vratima.

Dona Soledad se ustobočila na ulazu. Iz nje je u naletima šiktao smijeh, kao da joj to nanosi bol.

Pas je ostao u autu i dalje se pjeneći od bijesa. Bio je

prevelik da progura svoju golemu trupinu preko prednjeg sjedala. Otišao sam do auta i blago opet zatvorio vrata. Stadoh tražiti dovoljno dug štap kojim bih mogao otkvačiti sigurnosnu bravu na desnim vratima.

Tražio sam pred kućom. Nije bilo ni jednog jedinog komada drveta. U međuvremenu je dona Soledad ušla unutra. Procijenio sam položaj u kojem se nalazim. Nije mi preostajalo ništa već tražiti njezinu pomoć. Sa strepnjom sam prešao preko praga, ogledajući se u svim smjerovima, za slučaj da se možda sakrila iza vrata i da me čeka.

- Dona Soledad! - viknuo sam.

- Kog vraga hoćeš? - oglasila se ona iz svoje sobe.

- Hoćete li, molim vas, izaći i izvući tog svog psa iz auta?

- rekoh.

- Šališ se! - uzvratila je. - Nije to moj pas. Već sam ti rekla, to je pas mojih cura.

- Gdje su vaše cure? - upitao sam.

- U planini - uzvratila.

Izašla je iz sobe i pogledala me.

- Zanima te što mi je taj prokleti pas učinio, ha? - suho upita. - Gledaj!

Skinula je šal i pokazala mi obnažena leđa.

Nisam vidio nikakve tragove zubiju; samo nekoliko dugih, površinskih ogrebotina koje je mogla zaraditi i od valjanja po tvrdoj zemlji. Što se toga tiče, mogla se izgrebsti i kad je mene napala.

- Nema ničega - rekoh.

- Dođi, pogledaj pod svjetlom - reče ona i primaknu se vratima.

Zahtijevala je da pažljivo potražim rane od psećih zuba. Osjećao sam se glupo. Čutio sam neku težinu oko očiju, osobito na čelu. Nisam je poslušao već sam se zaputio van. Pas se nije pomakao i počeo je lajati čim sam se pojavio na vratima.

Bio sam bijesan na sebe. Nisam mogao kriviti nikoga osim samoga sebe. Uletio sam u zamku kao budala. Odlučio sam pješice krenuti do gradića. Ali moj novčanik, moji dokumenti, sve što sam imao nalazilo se u aktovki na podu automobila, točno pod psećim nogama. Spopade me očaj.

Kakva korist od toga da odem do grada. U džepovima nisam imao dovoljno novaca čak ni za šalicu kave. Osim toga, tamo nisam nikoga poznavao. Nije mi preostajalo ništa drugo već istjerati psa iz auta.

- Što jede taj pas? - zaurloao sam s vratiju.

- Probaj mu ponuditi svoju nogu! - zauralala je dona Soledad iz svoje sobe i zagraktala od smijeha.

Tražio sam ima li što skuhanu. Lonci su bili prazni. Nije bilo druge već ponovno se obratiti njoj. Moj se očaj pretvorio u bijes. Uletio sam u njenu sobu, spreman boriti se na život i smrt. Ležala je na krevetu, pokrivena šalom.

- Molim te, oprosti mi što sam ti sve to učinila - rekla je odjednom, gledajući u strop.

Njezina je izravnost raspršila moj bijes.

- Moraš shvatiti položaj u kojem se nalazim - nastavila je. - Nisam te mogla pustiti.

Tiho se nasmijala te jasnim, smirenim i vrlo ugodnim glasom dodala da je kriva što je bila brzopleta i nespretna, da me svojim kreveljenjem zamalo natjerala u bijeg, ali da se situacija iznenada promijenila. Zastala je i sjela na krevet, pokrivši grudi šalom, a onda dodala da joj se u tijelo bilo naselilo neko čudno samopouzdanje. Podigla je pogled prema stropu i stala micati rukama, čudnim, ritmičkim kretnjama, nalik vjetrenjači.

- Sada nema načina da odeš - reče.

Odmjerila me ozbiljna izraza lica. Moja je srdžba jenjala, ali je očajanje bilo žešće no ikad. Bio sam svjestan toga da se u pogledu gole snage ne mogu mjeriti ni sa njom ni sa psom.

Reče daje naš susret planiran prije mnogo godina i da nijedno od nas nema dovoljno snage da ga ubrza ili okonča.

- Nemoj se truditi da odeš - nastavila je. - To je isto tako uzaludno kao i moji pokušaji da te zadržim. Nešto mimo tvoje volje otpustit će te odavde, i nešto protiv moje volje zadržat će te ovdje.

Uvjerenost u to na neki ju je način omekšala, ali joj je dala izvanrednu sposobnost izražavanja. Njezine su riječi bile uvjerljive i kristalno jasne. Don Juan je uvijek govorio da sam ja od onih koji vjeruju riječima. Dok je govorila, zatekoh sebe kako razmišljam da zapravo i nije tako strašna kako mi

se činilo. Više nije ostavljala dojam pomahnitale osobe. Moj se razum gotovo umirio, ali drugi dio mene nije. Svi mišići moga tijela bili su napeti poput žice, pa ipak sam morao priznati samom sebi da mi se, iako me nasmrt prepala, činila veoma privlačnom. Promatrala me.

- Pokazat ću ti koliko je uzaludno pokušavati otići - reče, skočivši s kreveta. - Ja ću ti pomoći. što trebaš?

Pogledala me s bljeskom u očima. Mali, bijeli zubi njezinu su osmijehu davali vragolastu notu. Bucmasto joj je lice bilo čudno glatko i uglavnom bez bora. Dvije duboke linije što su se pružale od nosa prema uglovima usana davale su tom licu izraz zrelosti, ali ne i starosti. Ustavši s kreveta nemarno je pustila da joj šal padne, otkrivajući pune grudi. Nije se potrudila da se pokrije. Naprotiv, isprсила se i podigla grudi.

- Eh, primijetio si, ha? - reče, zabibavši tijelom amotamo, kao da je zadovoljna sobom. - Uvijek povezujem kosu iza glave. To mi je Nagual rekao. Kad zategnem kosu, lice mi djeluje mlađe.

Očekivao sam da će govoriti o svojim grudima. Priča o licu me iznenadila.

- Zategnuta kosa čini me mlađom - nastavila je, s ljupkim osmijehom.

- Kako je to moguće? - upitao sam.

Odgovorila mi je pitanjem. Zanimalo ju je jesam li dobro razumio don Juana kad je rekao da je sve moguće, ako to čovjek želi s nepokolebljivom namjerom. Ja sam želio konkretnije objašnjenje. Zanimalo me što je još učinila da bi izgledala tako mlado, osim što je zategla kosu. Reče daje ležala na krevetu i ispraznila se od svih misli i osjećaja, a onda pustila da joj crte s njezinog poda izvuku bore. Tražio sam više pojedinosti: sve osjećaje, osjete, opažaje koje je iskusila ležeći na krevetu. Ponovila je da nije osjećala ništa, da ne zna kako crte na njezinom podu djeluju, i da je znala samo to da ne treba dozvoliti mislima da se umiješaju.

Položila mi je ruke na grudi i blago me odgurnula. Kao da je time htjela reći da joj je dosta mojih pitanja. Izašli smo, kroz stražnja vrata. Rekoh joj da mi treba dug štap. Krenula je do drva složenih za ogrijev, ali tamo nije bilo dugih štapova. Pitao sam je može li mi naći nekoliko čavala da

spojim dva komada drveta. Pretražili smo cijelu kuću, bez rezultata. Naposljetku sam morao iščupati najduži štap koji sam uspio naći na kokošinjcu što ga je Pablito sagradio iza kuće. Taj štap, premda ne baš osobito čvrst, činio mi se dobrim za moju svrhu.

Dok smo ga tražili, dona Soledad nije se smijala ni zbijala šale. Djelovala je posve zaokupljena namjerom da mi pomogne. Toliko se usredotočila na to da sam osjećao kako uistinu želi da uspijem.

Otišao sam do auta, naoružan jednim dužim i jednim kraćim štapom, koji sam izvukao iz drva za ogrijev. Dona Soledad je stala pokraj ulaznih vrata.

Počeh dražiti psa kratkim štapom koji sam držao u desnoj ruci, istovremeno pokušavajući otvoriti sigurnosnu bravu onim dužim, u drugoj ruci. Pas mi je skoro odgrizao desnu ruku i natjerao me da odbacim kraći štap. Bijes i silina te goleme zvijeri bili su toliki da sam zamalo ostao i bez dugog štapa. Samo što ga nije pregrizao napola kad mi je dona Soledad pritekla u pomoć; stala je lupati o stražnji prozor te mu odvukla pažnju, tako da ga je pustio.

Ohrabren njenim taktičkim manevrom bacio sam se glavačke i cijelom dužinom sunuo preko prednjeg sjedala, te uspio osloboditi sigurnosnu bravu. Htjedoh se smjesta povući, ali je pas svom silinom nahrupio prema meni i ovaj put svoju golemu trupinu i prednje šape uspio prebaciti preko prednjeg sjedala, prije nego što sam ja imao vremena uzmaknuti. Osjetih njegove šape na svom ramenu. Skupio sam se. Znao sam da će me razderati. Pas sagnu glavu spreman za napad, ali umjesto da ugrize mene udario je o volan. Jurnuo sam van i u jednom se dahu preko poklopca motora uzverao na krov. Cijelo mi se tijelo naježilo.

Otvorio sam desna vrata. Rekoh doni Soledad da mi doda dugi štap, pa sam njime gurnuo polugu i naslon sjedišta pomaknuo iz uspravnog položaja. Pretpostavljao sam da ću, budem li ga dražio, navesti psa da ga gurne sasvim naprijed i tako si oslobodi izlaz iz auta. Ali on se nije ni pomakao. Umjesto toga, mahnito je grizao štap.

U tom je času dona Soledad skočila na krov i legla pored mene. Htjela mi je pomoći dražiti psa. Rekoh joj da ne može

ostati na krovu jer ću, kad pas izađe, uskočiti u auto i otići. Zahvalio sam joj na pomoći i dodao da bi se trebala vratiti u kuću. Ona slegnu ramenima, skoči dolje i vrati se do ulaza. Ponovno sam pritisnuo polugu za spuštanje sjedala i kapom dražio psa. Vitlao sam mu njome oko očiju i ispred gubice. Bio je izvan sebe od bijesa, ali nije se micao sa sjedala. Naposljetku mi je svojim golemim čeljustima izbio štap iz ruke. Sišao sam da ga izvučem ispod auta. Odjednom začuh kako dona Soledad urla.

- Pazi! Izlazi!

Bacio sam pogled prema autu. Pas se provlačio preko sjedala. Stražnje su mu šape zapele za volan; inače je već gotovo bio vani.

Jurnuo sam prema kući i ušao unutra, taman na vrijeme da izbjegnem da me ta zvijer pregazi. Tako se zaletio da je udario u vrata.

Osiguravajući ih željeznom šipkom dona Soledad smijući se reče: - Rekla sam ti da je uzaludno.

Pročistila je grlo i okrenula se da me pogleda.

- Možete li privezati psa užetom? - upitao sam.

Bio sam uvjeren da će mi odgovoriti nešto besmisleno, ali na moje zaprepaštenje ona kaza da moramo sve pokušati, čak i to da namamimo psa u kuću i tu ga zatvorimo.

Ta mi se zamisao svidjela. Pažljivo sam otvorio prednja vrata. Psa više nije bilo. Usudio sam se još malo izviriti van. Nije mu bilo ni traga. Nadao sam se da se vratio u svoj obor. Kanio sam još časa pričekati prije nego što jurnem prema autu, kad sam začuo duboko režanje i ugledao golemu glavu u autu. Uspuzao se natrag na prednje sjedalo.

Dona Soledad je imala pravo; bilo je uzaludno pokušavati. Obuze me val tuge. Nekako sam znao da mi se bliži kraj. U nastupu krajnjeg očaja rekoh doni Soledad da ću iz kuhinje uzeti nož i ubiti tog psa, ili neka on ubije mene, i bio bih to učinio da se nije slučajilo da u cijeloj kući nije bilo ni jednog jedinog metalnog predmeta.

- Zar te Nagual nije naučio da prihvatiš svoju kob? - upitala me dona Soledad, hodajući za mnom. - Ono tamo nije običan pas. Taj pas posjeduje moć. On je ratnik. Učinit će ono što mora. Čak te i ubiti.

Uhvatio me neobuzdan čemer pa sam je uhvatio za ramena i zaječao. Nije se doimala začuđenom ni pogođenom tom iznenadnom provalom. Okrenula mije leđa i zbacila šal na pod. Leđa su joj bila vrlo snažna i lijepa. Spopala me neodoljiva želja daje udarim, ali sam joj umjesto toga prešao rukom po ramenima. Koža joj je bila meka i glatka. Ruke i ramena bili su joj mišićavi, ali ne i krupni. Na njoj je bilo vrlo malo sala, koje je tek zaoblilo mišiće i gornjem dijelu tijela davalo izgled glatkoće, no ipak, gdje god bih je dodirnuo vršcima prstiju osjećao sam čvrstoću nevidljivih mišića pod tom glatkom površinom. Nisam joj želio gledati u grudi.

Krenula je prema nadstrtom, otvorenom trijemu u stražnjem dijelu kuće, koji je služio kao kuhinja. Pošao sam za njom. Sjela je na klupu i smireno stala prati noge u vjedru. Dok je navlačila sandale, ja sam se sa strepnjom uputio u novoizgrađeni stražnji dio kuće. Pošla je za mnom.

- Ti voliš razgovarati - rekla je nemarno i povel me u svoju sobu. - Nema razloga za žurbu. Sada možemo dovijeka razgovarati.

Podigla je moj blok za pisanje s komode, na koju ga je zacijelo sama stavila, i pružila mi ga s pretjeranom brižnošću. Zatim je s kreveta maknula pokrivač, uredno ga savila i položila na tu istu komodu. Tada sam primijetio da su dvije komode iste boje kao i zidovi, žućkasto bijele, a krevet bez pokrivača bio je ružičasto crven, više-manje kao i pod. Pokrivač je, međutim, bio tamnosmeđ, kao grede stropa i okviri prozora.

- Razgovarajmo - rekla je, udobno se smjestivši na krevet, pošto je skinula sandale.

Koljena je naslonila na obnažene grudi. Izgledala je poput djevojčice. Njezino je nasilno i nametljivo ponašanje iščezlo i premetnulo se u ljupkost. U tom je trenutku bila sušta suprotnost svom prijašnjem ponašanju. Morao sam se nasmijati tome kako me poticala da pišem. Podsjećala me na don Juana.

- Sad imamo vremena - reče. - Vjetar se promijenio. Nisi primijetio?

- Jesam. - Ona reče daje novi smjer vjetra njezin blagotvorni smjer, pa se tako vjetar pretvorio u njezinog

pomoćnika.

- Što znate o vjetru, dona Soledad? - rekoah mirno, sjedajući u podnožje kreveta.

- Samo ono što me Nagual naučio - reče. - Svaka od nas, mislim na žene, ima osobit smjer, određeni vjetar. Muškarci to nemaju. Ja sam sjeverni vjetar; kad on zapuše postajem drugačija. Nagual je rekao da ratnica može koristiti svoj određeni vjetar za što god želi. Ja sam ga iskoristila da oživim svoje tijelo i preudesim ga. Pogledaj me! Ja sam sjeverni vjetar. Oćuti me kad uđem kroz prozor.

Snažan vjetar puhao je kroz prozor koji je bio strateški smješten tako da gleda prema sjeveru.

- Zašto mislite da muškarci nemaju svoj vjetar? - upitao sam.

Časak je razmišljala, a onda odgovorila da Nagual nikad nije spomenuo zašto.

- Zanimalo te tko je napravio ovaj pod - reče, omatajući deku oko ramena. - Sama sam ga napravila. Trebalo mi je četiri godine da ga postavim. Sada je taj pod poput mene.

Dok je govorila, zamijetio sam da su crte koje su se stjecale u jednoj točki na podu dolazile sa sjeverne strane. Međutim, soba nije bila savršeno podešena prema glavnim točkama; tako je krevet bio ukoso u odnosu na zidove, a isto tako i rubovi glinenih ploča.

- Zašto ste napravili crveni pod, dona Soledad?

- To je moja boja. Ja sam crvena, poput zemlje crljenice. Crvenu sam glinu pronašla u okolnim planinama. Nagual nije rekao gdje daje tražim i pomogao mi nositi je, ostali također. Svi su mi pomagali.

- Kako ste ispekli glinu?

- Nagual mi je rekao da iskopam jamu. Napunili smo je drvima, a onda poslagali glinene ploče, a između njih plosnato kamenje. Zapalila sam drva, a jamu prekrila pokrovom od blata i žice. Gorjelo je danima.

- Kako vam je uspjelo da se ploče ne iskrive?

- Nije uspjelo meni. To je učinio vjetar, sjeverni vjetar koji je puhao dok je vatra gorjela. Nagual nije pokazao kako da iskopam jamu tako da bude okrenuta prema sjeveru i sjevernom vjetru. Također mi je rekao da ostavim četiri rupe

kroz koje će sjeverni vjetar puhati u nju. Onda mi je kazao da u sredini pokrova ostavim jednu rupu, da može izlaziti dim. Vjetar je danima održavao vatru; kad se jama ponovno ohladila, otvorila sam je i počela brusiti i izravnavati ploče. Trebalo mi je više od godinu dana da napravim dovoljno ploča da završim pod.

- Kako ste smislili uzorak?

- To me vjetar naučio. Kad sam pravila pod, Nagual me već bio naučio da se ne opirem vjetru. Pokazao mi je kako da se prepustim svom vjetru i pustim da me vodi. Dugo mi je trebalo, godine i godine. Isprva sam bila vrlo teška, luckasta stara žena; to mije on rekao i imao je pravo. Ali, učila sam vrlo brzo. Možda zato što sam stara i nemam više što izgubiti. Ono što mije u početku stvaralo poteškoće bio je strah. Već od samog Nagualovog prisustva spopadalo me mucanje i nesvjestica. Nagual je tako djelovao i na sve ostale. Bila je to njegova sudbina, da djeluje tako zastrašujuće.

Prestala je govoriti i zagledala se u mene.

- Nagual nije čovjek - reče.

- Zašto to kažete?

- Nagual je vrag, iz tko zna kojeg vremena.

Sledio sam se od te njezine izjave. Osjetio sam kako mi srce udara. I daje htjela, ne bi mogla naći bolju publiku. To me silno zaokupilo. Molio sam je da mi objasni što je time željela reći.

- Njegov je dodir mijenjao ljude - reče. - To znaš i sam. Promijenio ti je tijelo. A nisi čak ni znao da to čini. Ušao je u tvoje staro tijelo. Stavio je nešto u nj. Isto je učinio sa mnom. Ostavio je nešto u meni i to nešto me preuzelo. To može samo vrag. Sada sam sjeverni vjetar i ne bojim se ničega i nikoga. Ali prije nego što me promijenio bila sam slaba, ružna starica koja bi se onesvijestila pri samom spomenu njegova imena. Pablito mi, dakako, nije bio ni od kakve pomoći jer se bojao Naguala više od same smrti.

- Jednog su dana Nagual i Genaro došli u kuću dok sam bila sama. Čula sam ih ispred vratiju, poput jaguara koji se šuljaju. Prekrižila sam se; za mene su oni bili dva vraga, ali izašla sam da vidim mogu li im čime pomoći. Bili su gladni i rado sam im pripremila hranu. Imala sam debele zdjele,

napravljene od tikava, i svakom sam dala po jednu punu juhe. Nagual nije bio baš oduševljen; nije želio jesti hranu koju je pripremila tako slaba žena, pa je hineći nespretnost rukom gurnuo zdjelu sa stola. Ali, umjesto da se prevrne i prospe po podu, zdjela je od udara Nagualove ruke skliznula i pala meni na nogu, tako da se ni kap nije prosula. Zapravo mi je sletjela na nogu i ostala tamo sve dok se nisam sagnula i podigla je. Stavila sam je na stol preda nj i rekla mu da ja možda jesam slaba žena koja ga se oduvijek bojala, ali zato moja hrana ima prave osjećaje.

- Od tog se trenutka Nagual promijenio prema meni. To što je zdjela juhe pala na moju nogu, ne prolivši se, za njega je značilo da mu je moć ukazala na mene. Tada to nisam znala i mislila sam da se promijenio jer je postidjen što je odbio moju hranu. Nisam razmišljala o toj promjeni. I dalje sam bila ukočena i nisam ga mogla pogledati u oči. Ali, on me počeo sve više primjećivati. Čak mi je donosio darove: šal, haljinu, češalj i druge stvari. Zbog toga sam se užasno osjećala. Bilo me stid jer sam mislila da me gleda kao muškarac ženu. Nagual je imao mlade djevojke, što bi sa staricom poput mene? Isprva nisam htjela ni nositi ni pogledati njegove darove, ali Pablito je navaljivao pa sam ih počela nositi. Pritom sam ga se sve više bojala i nisam htjela ostati nasamo s njim. Znala sam daje on đavolski čovjek. Znala sam što je učinio svojoj ženi.

Morao sam je prekinuti. Rekoh kako nikad nisam čuo da je u don Juanovom životu postojala neka žena.

- Znaš na koga mislim - rekla je.
- Vjerujte mi, dona Soledad, ne znam.
- Ma, ne pričaj. Znaš da govorim o la Gordi.

Jedina »la Gorda« koju sam ja poznavao bila je Pablitova sestra, strahovito debela cura s nadimkom Gorda, Debelguza. Imao sam osjećaj, premda se o tome nikad nije govorilo, da ona nije prava kći done Soledad. Nisam htio dalje navaljivati. Odjednom sam se sjetio daje debela djevojka nestala iz kuće i nitko mi nije mogao, ili se nije usuđivao, reći što se s njom dogodilo.

- Jednog sam dana bila sama pred kućom - nastavila je dona Soledad. - Češljala sam se na suncu češljem koji mi je

Nagual dao; nisam znala da je stigao i da stoji iza mene. Odjednom sam osjetila kako me rukama šćepao za bradu. Čula sam kako mi tiho govori neka se ne mičem, jer bi mi se mogao slomiti vrat. Okrenuo mi je glavu ulijevo. Ne do kraja, ali djelomično. Strahovito sam se prepala i vrisnula, pokušavajući se iskobeljati iz njegova zahvata, ali on nije čvrsto držao glavu, još dugo, dugo.

- Kad mi je pustio bradu, onesvijetila sam se. Ne znam što se nakon toga desilo. Kad sam se probudila ležala sam na tlu, točno ovdje gdje sada sjedim. Nagual je otišao. Bilo me tako sram da nisam željela vidjeti nikoga, osobito ne la Gordu. Dugo sam mislila da mi Nagual uopće nije izokrenuo vrat, da sam imala noćnu moru.

Zastala je. Očekivao sam da mi objasni što se zapravo dogodilo. Djelovala je odsutno, možda zamišljeno.

- Što se u stvari dogodilo, dona Soledad? - upitao sam, ne mogavši se suzdržati. - Je li vam nešto učinio?

- Jest. Izokrenuo mi je vrat kako bi promijenio smjer mojih očiju - rekla je i glasno se nasmijala mom začuđenom pogledu.

- Hoću reći, je li...?

- Jest. Promijenio mi je smjer - nastavila je, ne obazirući se na moje ispipavanje. - To je učinio i tebi, i svima ostalima.

- Istina je. Meni je to učinio. Ali, što mislite, zašto?

- Morao je. To je najvažnije od svega.

Govorila je o osobitom postupku koji je don Juan držao apsolutno neophodnim. O tome nisam nikada ni s kim razgovarao. Zapravo sam bio gotovo zaboravio na to. U početku mog naukovanja jednom je, u planinama sjevernog Meksika, zapalio dvije vatrice. Bile su razmaknute svojih šest metara. Tražio je da stanem šest metara od njih držeći tijelo, osobito glavu, što opuštenije i što prirodnije. Zatim je zahtijevao da se okrenem prema jednoj vatri i, prišavši mi odostraga, izokrenuo mi vrat ulijevo tako da mi je usmjerio oči, ali ne i ramena, prema drugoj vatri. Satima mi je držao glavu u tom položaju, sve dok se vatra nije ugasila. Novi smjer bio je jugoistok, ili bolje rečeno, druguje vatru postavio u smjeru jugoistoka. Ja sam sve to shvatio kao jednu od don Juanovih nedokučivih osebnosti, jedan od njegovih

besmislenih rituala.

- Nagual je rekao da tijekom života svi razvijemo jedan smjer gledanja - nastavila je. - To postaje usmjerenje duhovnih očiju. Tijekom godina, taj smjer zbog pretjerane upotrebe postane slab i neugodan, a budući da smo vezani za nj i mi postajemo slabi i neugodni. Onog dana kad mi je Nagual izokrenuo vrat i držao ga sve dok se nisam onesvijestila od straha, dao mi je novi smjer.

- Koji vam je smjer dao?

- Zašto to pitaš? - upitala je s nepotrebnom žestinom. - Misliš li da mi je Nagual možda dao drugačiji smjer?

- Mogu vam reći koji je smjer meni dao - rekoh.

- Nema potrebe - odbrusi ona. - To mi je on rekao.

Doimala se uznemirenom. Promijenila je položaj i legla na trbuh. Mene su od pisanja zaboljela leđa. Pitao sam je bih li mogao sjesti na pod i upotrijebiti krevet kao stol. Ustala je i pružila mi presavijen pokrivač, da mi posluži kao jastuk.

- Što vam je još Nagual učinio? - upitao sam.

- Pošto mijе promijenio smjer, Nagual je počeo razgovarati sa mnom o moći - rekla je i opet legla. - U početku je stvari spominjao samo kao usput, jer nije znao što bi točno sa mnom. Jednog me dana poveo na kraće pješaćenje u brdima. Onda me drugog dana poveo autobusom u svoj rodni kraj u pustinji. Malo po malo, navikla sam se na odlaske s njim.

- Je li vam davao biljke moći?

- Jednom mi je dao Mescalito, kad smo bili u pustinji. Ali budući da sam bila prazna žena, Mescalito me odbio. Moj susret s njim bio je jeziv. Tada je Nagual shvatio da će biti bolje da me upozna s vjetrom. Bilo je to, naravno, tek nakon što je dobio znak. Toga je dana stalno iznova ponavljao da, iako je vječ i umije vidjeti, ne bi znao kojim putem da krene da nije dobio znak. Danima je čekao nekakav nagovještaj o meni. Ali moć ga nije željela dati. Pretpostavljam da me u očajanju upoznao sa svojom guaje, i tako sam vidjela Mescalita.

Prekinuo sam je. Njezina upotreba riječi »guaje«, tikva, zbunila me. U kontekstu njezine priče ta mi riječ nije ništa značila. Pomislio sam da ju je možda upotrijebila

metaforički, ili da je tikva blaža riječ za nešto drugo.

- Što je to guaje, dona Soledad?

Začudo me pogledala. Zastala je prije nego što će odgovoriti.

- Mescalito je Nagualov guaje - naposljetku reče.

Njezin me odgovor još više zbunio. Bilo mi je neugodno zbog toga što se ona, po svemu sudeći, uistinu trudila da zvuči razumljivo. Kad sam je molio da mi to pobliže objasni, tvrdila je da sve to znam i sam. Bila je to omiljena don Juanova lukavština da izbjegne moje ispitivanje. Rekoh da mi je don Juan kazao da je Mescalito božanstvo ili moć koja se nalazi u dugmićima pejotla. Reći da je Mescalito njegova tikva nije imalo baš nikakvog smisla.

- Nagual te može upoznati sa svime preko svoje tikve - rekla je nakon stanke. - To je ključ njegove moći. Bilo tko ti može dati pejotl, ali samo te vrač, preko svoje tikve, može upoznati s Mescalitom.

Prestala je govoriti i zagledala se u mene. Pogled joj je bio silovit.

- Zašto me tjeraš da ponavljam ono što već znaš? - upitala je ljutitim tonom.

Bio sam zatečen tom iznenadnom promjenom. Čas prije bila je gotovo mila.

- Ne obaziri se na moje promjene raspoloženja - reče, ponovno se smješkajući. - Ja sam sjeverni vjetar. Vrlo sam nestrpljiva. Cijelog života nisam se usuđivala reći ono što mislim. Sada se nikoga ne bojim. Kažem ono što osjećam. Da bi bio u mom društvu, moraš biti snažan.

I dalje ležeći na trbuhu primakla se bliže meni.

- Dakle, Nagual me upoznao s Mescalitom koji je izašao iz njegove tikve - nastavila je. - Ali, on nije mogao znati što će mi se dogoditi. Očekivao je nešto poput tvog ili Eligiovog susreta s Mescalitom. U oba slučaja nije znao što da radi i pustio je da tikva odluči što da se sljedeće poduzme. U oba mu je slučaja pomogla njegova tikva. Sa mnom je bilo drugačije; Mescalito mu je rekao da me više ne dovodi. Nagual i ja vrlo smo žurno otišli odatle. Pošli smo na sjever umjesto da se vratimo kući. Uzeli smo autobus do Mexicalija, ali smo sišli usred pustinje. Bilo je vrlo kasno. Sunce je zalazilo za

planine. Nagual je želio prijeći cestu i uputiti se pješice prema jugu. Čekali smo da prođu neki jureći automobili, kad me iznenada potapšao po ramenu i pokazao na cestu pred nama. Ugledala sam spiralu prašine. Nalet vjetra podigao je prašinu uz cestu. Gledali smo kako nam se približava. Nagual je pretrčao cestu, a mene je zahvatio vjetar. Blago me zavrteo, a onda se izgubio. To je bio znak kojeg je Nagual čekao. Otada smo odlazili u planine ili u pustinju u potragu za vjetrom. Isprva me vjetar nije volio jer sam bila ona stara ja. Zato se Nagual potrudio da me promijeni. Prvo me naveo da napravim ovu sobu i ovaj pod. Zatim me nagovorio da nosim drugu odjeću i spavam na madracu, a ne na slamnatoj hasuri. Rekao mi je neka nosim cipele i napunim ladice odjećom. Tjerao me da prijeđem stotine kilometara i naučio me da šutim. Učila sam vrlo brzo. Također me tjerao da činim vrlo neobične stvari, bez ikakvog razloga.

- Jednog dana, dok smo se nalazili u planinama njegovog rodnog kraja po prvi put sam osluškivala vjetar. Prišao je ravno mojoj maternici. Ležala sam navrh ravne stijene i vjetar se ovijao oko mene. Toga sam dana već vidjela kako se ovija oko grmlja, ali ovog se puta nadvio nad mene i zaustavio. Imala sam osjećaj da mi je na trbuh sletjela ptica. Nagual me natjerao da se sasvim skinem; bila sam gola golcata, ali nije mi bilo zima jer me vjetar grijao.

- Je li vas bilo strah, dona Soledad?

- Strah? Ukočila sam se. Vjetar je bio živ; lizao me od glave do pete. A onda mi je ušao u tijelo. Bila sam poput balona, vjetar mi je izlazio na uši, kroz usta i druge dijelove koje ne želim spominjati. Mislila sam da ću umrijeti i bila bih pobjegla da me Nagual nije držao uz stijenu. Govorio mi je na uho i umirivao me. Ležala sam mirno i puštala vjetru da čini sa mnom što god želi. I tada mi je rekao što da radim.

- Što da radite s čim?

- Sa svojim životom, svojim stvarima, svojom sobom, svojim osjećajima. Isprva nije bio jasan. Mislila sam da su to moje vlastite misli. Nagual je rekao da svi tako mislimo. Međutim, kad se umirimo shvatimo da nam nešto drugo prenosi poruke.

- Jeste li čuli glas?

- Ne. Vjetar se kreće u tijelu žene. Nagual kaže daje to zato što žene imaju maternicu. Kad uđe u maternicu, vjetar te jednostavno preuzme i govori ti što da radiš. Što je žena tiša i opuštenija, to su rezultati bolji. Moglo bi se reći da ona odjednom zatekne samu sebe kako čini stvari koje uopće nije znala činiti.

- Od toga mi je dana vjetar stalno dolazio. Obraćao mi se u mojoj maternici i govorio mi sve ono što sam željela znati. Nagual je od prvog trena vidio da sam ja sjeverni vjetar. Drugi mi se vjetrovi nikad nisu tako obraćali iako sam ih naučila razaznavati.

- Koliko vrsta vjetrova postoji?

- Postoje četiri vjetra kao i četiri smjera. Dakako, to je za vračeve i za ono što oni čine. Za njih je četiri brojka moći. Prvi je vjetar lahor, jutro. On donosi nadu i svjetlost; on je glasonoša dana. On dolazi i odlazi i ulazi u sve. Ponekad je blag i nezamjetljiv; drugi put dodijava i gnjavi.

- Drugi je vjetar težak vjetar, topao ili hladan, ili ijedno i drugo. Vjetar podneva. Njegov je zapuh pun energije, ali i pun sljepila. On nahru- pljuje kroz vrata i ruši zidove. Vrač mora biti silno snažan da se uhvati u koštac s teškim vjetrom.

- A onda postoji hladan, popodneveni vjetar. Tužan i uporan. Vjetar koji te ne ostavlja na miru. On će te rashladiti i rasplakati. Nagual je rekao da u njemu, međutim, ima takve dubine da ga itekako vrijedi potražiti.

- I naposljetku, postoji vruć vjetar. On zagrijava, štiti i obavlja sve. To je noćni vjetar za vračeve. Njegova se moć slaže s tamom.

- To su četiri vjetra. Oni su također povezani sa četiri smjera. Lahor je istok. Hladnije vjetar zapad. Vrući jug. Teški vjetar je sjever.

- Četiri vjetra imaju i osobnost. Lahor je radostan, mek i prevrtljiv. Hladni vjetar mušičav, melankoličan i uvijek zamišljen. Vrući je vjetar veseo, raspojasan i razmetljiv. Teški je vjetar energičan, voli naređivati i nestrljiv je.

- Nagual mi je rekao da su četiri vjetra žene. Zato ih ratnice traže. Vjetrovi i žene slični su. To je i razlog zbog kojeg su žene bolje od muškaraca. Rekla bih da žene uče brže, drže li se svog određenog vjetra.

- Kako da žena zna koji je njen određeni vjetar?
- Ako se žena stiša i ne razgovara sa samom sobom njezin će je vjetar preuzeti, ovako.

Načinila je kretnju kao da nešto grabi.

- Mora li ležati gola?

- To pomaže. Osobito ako je sramežljiva. Ja sam bila debela stara žena. Nikada u životu nisam skinula odjeću. Spavala sam u njoj, a kad bih se kupala uvijek sam na sebi imala gaćice. Za mene je pokazati svoje debelo tijelo vjetru bilo isto kao da umirem. Nagual je to znao i u cijelosti iskoristio. Znao je za prijateljstvo žena i vjetra, ali me upoznao s Mes- calitom zato što je bio zbunjen sa mnom.

- Nakon što mi je okrenuo glavu onog prvog, groznog dana, Nagual je postao odgovoran za mene. Rekao je da nije znao što bi sa mnom. Ali u jedno je bio siguran, nije želio da se njegovim svijetom mota neka debela, stara žena. Nagual nije rekao da se u pogledu mene osjećao isto kao i u pogledu tebe. Zbunjen. Nijedno od nas ne bi trebalo biti ovdje. Ti nisi Indijanac, a ja sam stara krava. Oboje smo u krajnjoj liniji beskorisni. A pogledaj nas. Nešto se očito dogodilo.

- Žena je, dakako, mnogo podatnija od muškarca. Žena se pod utjecajem vračeve moći mijenja vrlo lako. Osobito pod utjecajem moći vrača kakav je Nagual. Muški naučnik je, prema Nagualovim riječima, silno naporan. Na primjer, ti se nisi promijenio onoliko koliko la Gorda, a ona je započela nauk puno poslije tebe. Žena je mekša i pitomija i, iznad svega, žena je poput tikve; ona prima. Ali, na neki način, muškarac obuzdava više moći. Nagual se, međutim, s tim nikada nije složio. On je vjerovao da ženama nema premca, da su najbolje. Također je smatrao da ja mislim kako su muškarci bolji zato što sam prazna. Vjerojatno je imao pravo. Tako dugo sam bila prazna da se ne mogu sjetiti kakav je to osjećaj biti potpun. Nagual je rekao da ću, postanem li ikada potpuna, promijeniti mišljenje o tome. Ali, daje imao pravo njegova bi Gorda uspjela isto kao Eligio, a kao što znaš, nije.

Teško sam slijedio njezinu priču zato što je podrazumijevala da ja znam o čemu govori. U ovom slučaju, nisam imao pojma što su to Eligio ili la Gorda učinili.

- U kojem je pogledu la Gorda bila drugačija od Eligio? -

upitao sam.

Časak me pogledala kao da odmjerava nešto u meni. Zatim je sjela, približivši koljena grudima.

- Nagual mi je sve rekao - žustro reče. - Nagual preda mnom nije imao tajni. Eligio je bio najbolji, zato ga sad nema na svijetu. Nije se vratio. U stvari, bio je tako dobar da nije morao skočiti s litice kad je njegov nauk završio. On je bio poput Genara; jednog dana, dok je radio u polju, nešto mu je prišlo i odvelo ga. Znao je kako se pustiti.

Došlo mi je da je pitam jesam li ja uistinu skočio u bezdan. Casak sam razmišljao prije nego što sam postavio to pitanje. Na koncu konca, posjetio sam Pablita i Nestora upravo zato da to raščistim. Svaka informa- cija koju sam o tome mogao dobiti od bilo koga iz don Juanova svijeta bila mi je uistinu dragocjena.

Nasmijala se na moje pitanje, kao što sam i očekivao.

- Hoćeš reći da ne znaš što si učinio? - upita.

- Previše je nevjerovatno da bi bilo stvarno - uzvratio sam.

- Takav je Nagualov svijet. Ništa u njemu nije stvarno. On sam nije rekao da ničemu ne vjerujem. Pa ipak, muški naučnici moraju skočiti. Osim ako su uistinu izvanredni, kao Eligio.

- Nagual nas je poveo, mene i la Gordu na tu planinu i rekao nam da pogledamo dolje. Tamo nam je pokazao kakav je on leteći Nagual. Ali samo gaje la Gorda mogla slijediti. I ona je htjela skočiti u ponor. Nagual joj je rekao da je to beskorisno. Rekao je da ratnice moraju obaviti bolnije i teže stvari od toga. Također nam je rekao da je skok samo za vas četvoricu. A tako je i bilo, vas četvorica ste skočili.

Rekla je da smo skočili nas četvorica, a ja sam znao da smo to učinili samo Pablito i ja. Prema njezinim sam riječima zaključio da su don Juan i don Genaro skočili za nama. To me nije začudilo; bilo je prilično ugodno za čuti, i dirljivo.

- O čemu ti to govoriš? - upitala je, pošto sam joj povjerio te misli. - Mislila sam na tebe i na tri Genarova naučnika. Ti, Pablito i Nestor skočili ste istog dana.

- Tko je još don Genarov naučnik? Ja znam samo za Pablita i Nestora.

- Hoćeš reći da nisi znao da je Benigno Genarov naučnik?

- Nisam.

- On je bio najstariji Genarov naučnik. Skočio je prije tebe, i to sam.

Benigno je bio jedan od petero mladih Indijanaca koje sam jednom sreo lutajući po pustinji Sonoran s don Juanom. Bili su u potrazi za predmetima moći. Don Juan mi je tada rekao da su svi oni vračevi naučnici. S Benignom sam otpočeo čudno prijateljstvo nakon što sam ga još nekoliko puta sreo. Potjecao je iz južnog Meksika. Bio mi je jako drag. Iz nekog ga je nepoznatog razloga zabavljalo da svoj osobni život zastire draškavom tajnom. Nikad nisam uspio otkriti tko je i čime se bavi. Kad god smo razgovarali zbunjivao me razoružavajućom iskrenošću kojom je izbjegavao moje propitivanje. Jednom mi je don Juan otkrio nešto o Benignu, rekavši da je imao sreće što je pronašao učitelja i dobročinitelja. To sam shvatio kao usputnu primjedb, bez nekog osobitog značenja. Sada mi je dona Soledad razotkrila tu desetogodišnju tajnu.

- Što mislite, zašto mi don Juan nikad nije pričao o Benignu?

- Tko će ga znati? Valjda je imao razloga. Nagual nikada ništa nije činio nepromišljeno.

Leđa su me tako boljela da sam se morao nasloniti na krevet, prije nego što ću nastaviti pisati.

- I što je bilo s Benignom?

- On je dobro. Možda bolje nego itko drugi. Vidjet ćeš ga. On je s Pablitom i Nestorom. Trenutačno su nerazdvojni. Na njima je Genarov znak. S djevojkama je isto; i one su nerazdvojne jer je na njima Nagualov znak.

Ponovno sam je morao prekinuti i zamoliti da mi objasni o kojim djevojkama govori.

- O mojim djevojkama - reče.

- Vašim kćerima? Hoću reći, Pablitovim sestrama?

- Nisu one Pablitove sestre. One su Nagualove naučnice.

To me otkriće osupnulo. Jer otkad sam upoznao Pablita, prije mnogo godina, vjerovao sam da su mu četiri djevojke, koje su živjele u njegovoj kući, sestre. Sam don Juan mi je to rekao. Odjednom me ponovno uhvatila malodušnost koja me držala cijelog popodneva. Doni Soledad se nije moglo

vjerovati; ona je nešto smišljala. Bio sam siguran da me don Juan ni iz kojeg razloga ne bi tako prevario.

Dona Soledad me odmjerila s otvorenom znatiželjom.

- Vjetar mi je upravo rekao da ne vjeruješ to što ti govorim - rekla je i nasmijala se.

- Vjetar ima pravo - suho sam uzvratio.

- Djevojke koje si tijekom godina viđao ovdje, Nagualove su. One su bile njegove naučnice. Sada, kad je Nagual otišao, one same su Nagual. Ali, one su i moje djevojke. Moje!

- Hoćete reći da vi niste Pablitova majka i da su one zapravo vaše kćeri?

- Hoću reći da su one moje. Nagual mi ih je povjerio na čuvanje. Uvijek griješiš, zato što se za svako objašnjenje oslanjaš na riječi. Budući da sam ja Pablitova majka, a ti si čuo da su to moje djevojke, zaključio si da moraju biti njegove sestre. Djevojke su moja prava djeca. Pablito, premda je on dijete koje sam ja rodila, mi je smrtni neprijatelj.

Moja reakcija na tu izjavu bila je mješavina odbojnosti i bijesa. Pomislio sam da nije samo luda već i opasna. Dio mene je to nekako znao, sve otkad sam stigao.

Dugo me promatrala. Da je ne bih morao gledati ponovno sam sjeo na pokrivač.

- Nagual me upozorio na to da si čudan - odjednom reče - ali nisam shvaćala o čemu govori. Sad mi je jasno. Rekao mi je neka pazim da te ne razljutim jer si nasilan. Zao mi je što nisam bila dovoljno oprezna. Osim toga, rekao je da sve dok pišeš možeš dospjeti i u sam pakao, a da to ne primijetiš. U tome te nisam ometala. Upozorio me na to da si sumnjičav jer te riječi smućuju. I u tome sam bila oprezna. Ispustila sam dušu pričajući, pazeći da te ne smutim.

U njezinom je glasu bilo prešutnog predbacivanja. Bilo me malo stid što sam se razljutio na nju.

- Jako je teško vjerovati to što mi govorite - rekoh. - Ili vi ili don Juan gadno ste mi slagali.

- Nijedno od nas nije ti lagalo. Ti čuješ samo ono što hoćeš. Nagual je rekao da je to zbog tvoje praznine.

- Djevojke su Nagualova djeca, baš kao što ste ti i Eligio njegova djeca. Napravio je šestero djece, četvero ženske i dvoje muške. Genaro je napravio tri muškarca. Ukupno ih je

devet. Jedno od njih, Eligio, već je uspio, sada je red na vas osmero da pokušate.

- Kamo je Eligio otišao?

- Pridružio se Nagualu i Genaru.

- A kamo su Nagual i Genaro otišli?

- Znaš kamo su otišli. Samo me zafrkavaš, ha?

- Ali, u tome i jest stvar. Ne zafrkavam vas.

- Onda ću ti reći. Ništa ti ne mogu odbiti. Nagual i Genaro vratili su se tamo odakle su došli, u drugi svijet. Kad je njihovo vrijeme došlo, jednostavno su zakoračili u onu tamu, tamo vani, a budući da se nisu željeli vratiti, tama noći ih je progutala.

Držao sam da je uzaludno dalje je ispitivati. Htio sam promijeniti temu, ali je ona prva progovorila.

- Vidio si djelić drugog svijeta kad si skočio - nastavila je.

- Ali, možda te skok ošamutio. Šteta. Tu se ništa ne može. Tvoj je usud da budeš muškarac. U tom su pogledu žene bolje od muškaraca. One ne moraju skočiti u bezdan. Žene imaju svoj način. One imaju svoj bezdan. Žene imaju menstruaciju. Nagual mi je rekao da je to njihov prolaz. Tijekom ciklusa postaju nešto drugo. Znam daje u to vrijeme podučavao moje djevojke. Za mene je bilo prekasno; ja sam prestara, zato zapravo i ne znam kako taj prolaz izgleda. Ali, Nagual je tražio da djevojke obrate pozornost na sve što im se u tom razdoblju dogodi. Za tih dana vodio ih je u planine i ostajao tamo s njima, sve dok ne bi vidjele pukotinu između svjetova.

- Nagual ih je, budući da nije prezao ni od čega, bez milosti tjerao da same otkriju da u ženama postoji pukotina, pukotina koju one odlično prikrivaju. Tijekom ciklusa maska pada, ma kako dobra bila, i žene ostaju ogoljele. Nagual je tjerao moje djevojke, sve dok nisu bile polumrtve, da rastvore tu pukotinu. Uspjele su. On ih je doveo do toga, ali za to su bile potrebne godine.

- Kako su postale naučnice?

- Lidia je bila njegova prva naučnica. Pronašao ju je jednog jutra kad se zaustavio kod oronule kolibe u planini. Nagual mi je rekao da u blizini nije bilo nikoga, pa ipak su ga znakovi od ranog jutra pozivali k toj kolibi. Lahor mu je silno dodijavao. Pričao je da mu je ulazio u oči, kad god bi

pokušao otići iz tog kraja. Zato je, kad je naišao na kuću, znao da je nešto u njoj. Zavirio je pod gomilu sijena i granja i pronašao djevojčicu. Bila je jako bolesna. Jedva je govorila, ali mu je ipak rekla da ne treba ničiju pomoć. Nastavit će spavati, a ako se ne probudi, nikom ništa. Nagualu se dopao njezin duh i obratio joj se na njezinom jeziku. Rekao joj je da će je izliječiti i brinuti se za nju sve dok ponovno ne ojača. Odbila je. Bila je Indijanka, navikla samo na bol i muku. Rekla je Nagualu da je već uzela sve lijekove koje su joj roditelji dali, ali ništa nije pomoglo.

- Što je više govorila, to je Nagualu postajalo jasnije da mu je znak ukazao na nju na vrlo neobičan način. Taj je znak bio više poput naređenja.

- Nagual ju je natovarao na leđa, poput djeteta, i odnio u Genarovu kuću. Genaro joj je spravio lijek. Više nije mogla otvoriti oči. Kapci su se slijepili. Natekli su i na njima se skupila žućkasta krmelj. Gnojili su se. Nagual ju je njegovao sve dok nije prizdravila. Menije platio da pazim na nju i kuham joj. Moja joj je hrana pomogla da se oporavi. Ona je moje prvo dijete. Kad se izliječila, a za to je bilo potrebno skoro godinu dana, Nagual ju je želio vratiti roditeljima, no djevojka nije htjela ni čuti, već je pošla s njim. ..

- Nedugo pošto je pronašao Lidiju, dok je ona još bila bolesna i na mojoj njezi, Nagual je pronašao tebe. Njemu te doveo čovjek kojega nikad prije nije vidio. Nagual je vidio da tom čovjeku nad glavom lebdi smrt i bilo mu je vrlo čudno što mu je baš on, u takvom času ukazao na tebe. Tvoje su ga riječi nasmijale i smjesta te stavio na kušnju. Nije te poveo sa sobom već ti rekao da ga potražiš. Otada te uvijek stavlja na kušnju, kao nikog drugog. Rekao je da je to tvoj put.

- Dvije je godine imao samo dva naučnika, Lidiju i tebe. A onda jednog dana, dok je bio u posjetu svom prijatelju Vicente, iscjelitelju sa sjevera, neki su ljudi doveli ludu djevojčicu koja je samo plakala. Mislili su da je Nagual Vicente i dali djevojčicu njemu. Nagual mi je rekao da je potrčala k njemu i priljubila se uza nj, kao da ga poznaje. Kazao je roditeljima neka je ostave kod njega. Bojali su se koliko će to stajati, ali ih je Nagual umirio rekavši da će biti besplatno. Pretpostavljam da im je djevojčica bila takva

gnjavaža da su jedva čekali da je se riješe.

- Nagual ju je donio k meni. E, kakav je to bio pakao! Stvarno je bila luda. To je bila Josefina. Nagualu je trebalo nekoliko godine daje izliječi. Ali i dan-danas je luda. Dakako, poludjela je za Nagualom pa je došlo do

sukoba između nje i Lidije. Mrzile su se. Ali, meni su obje bile drage. Međutim Nagual je, vidjevši da se ne slažu, postao vrlo oštar s njima. Kao što znaš, Nagual se ne može ni na koga naljutiti. Zato ih je nasmrt preplašio. Jednog se dana Lidia razljutila i otišla. Odlučila je pronaći mladog muža. Na cesti je našla sićušno pile. Bilo se tek izleglo i zalutale je na cestu. Lidia ga je podigla, a kako je to bilo u pustom kraju, bez kuća, pretpostavila je da pile ne pripada nikome. Stavila gaje u bluzu, među grudi, da se grije. Pričala mi je da je potrčala i tako se pile pomaklo postrance. Htjela ga je vratiti naprijed, ali nije ga mogla dohvatiti. Pile joj je jurilo postrance i po leđima, unutar bluze. Njegove su je nožice isprva draškale, a onda su je počele izluđivati. Kad je shvatila da ga ne može izvući vratila se meni, cičeći kao luda, i tražila da joj tu vražju živinu izvučem iz bluze. Skinula sam je, ali uzalud. Nije bilo nikakvog pileta, no ona je i dalje osjećala njegove nožice po cijelom tijelu.

- Tada je došao Nagual i kazao joj da će pile prestati trčati tek kad se oslobodi svoje stare sebe. Lidia je ludjela tri dana i tri noći. Nagual mi je rekao neka je vežem. Hranila sam je i čistila i davala joj vodu. Četvrtog je dana postala vrlo smirena i tiha. Odvezala sam je i navukla joj odjeću, a kad je bila ponovno odjevena kao i onog dana kad je pobjegla, pilence je izašlo. Uzela ga je u ruke i milovala i zahvaljivala mu, a onda ga vratila tamo gdje ga je našla. Pošla sam s njom dio puta.

- Otada Lidia više nije stvarala nikakvih problema. Prihvatila je svoj usud. Nagual je njezin usud, bez njega bi bila umrla. Što je, dakle, imala od toga da pokušava odbiti ili promijeniti stvari koje se mogu samo prihvatiti?

- Zatim je otišla Josefina. Bilo ju je strah onoga što se dogodilo Lidiji, ali ubrzo je zaboravila na to. Jedne nedjelje popodne, kad se vraćala kući, u konce njezina šala zapleo se suhi list. Šal je bio narijetko istkan. Htjela je izvući listić, ali

bojala se da ne podere šal. Zato gaje došavši kući smjesta pokušala izvaditi, ali nije išlo, baš se zapleo. U nastupu gnjeva stisnula je šal zajedno s listom i zgnječila ga. Mislila je da će komadiće lakše izvaditi. Začula sam strahovit vrisak i Josefina se srušila na pod. Dotrčala sam do nje i otkrila da ne može rastvoriti ruku. List joj je razrezao dlan kao da se radilo o komadićima britve. Lidia i ja smo joj pomogle i sedam je dana njegovale. Josefina je bila tvrdoglaviya od ikoga. Skoro je umrla. Naposljetku je uspjela otvoriti šaku, ali tek pošto je sama odlučila odbaciti svoje stare načine ponašanja. Još je povremeno hvataju bolovi u tijelu, osobito u ruci, zbog zle ćudi koja joj se i dalje vraća. Nagual im je objema rekao neka ne računaju na pobjedu, jer svatko od nas doživotno vodi borbu sa svojim starim ja.

- Lidia i Josefina se više nikad nisu svađale. Ne mislim da se vole, ali se slažu. Njih su mi dvije najdraže. Svih ovih godina su sa mnom. Znam da i one mene vole.

- A druge dvije djevojke? Kamo one spadaju?

- Godinu dana kasnije, stigla je Elena; to je la Gorda. Ona je bila u najgorem mogućem stanju. Imala je sto kila. Bila je očajna. Pablito joj je dao krov nad glavom, u svom dućanu. Izdržavala se pranjem rublja i glačanjem. Jedne je noći Nagual došao po Pablita i zatekao debelu djevojku gdje radi, dok joj oko glave lete noćni leptiri. Rekao je da su leptiri tvorili savršen krug oko njene glave. Vidio je da je život te žene na izmaku, pa ipak, leptiri su očito bili silno hrabri kad su mu dali takav znak. Nagual je brzo djelovao i poveo je sa sobom.

- Neko joj je vrijeme išlo dobro, ali stečene loše navike bile su preduboko usađene i nije ih mogla odbaciti. Zato je jednoga dana Nagual poslao po vjetar da joj pomogne. Mogao joj je ili pomoći, ili je se riješiti. Vjetar je počeo puhati na nju sve dok je nije ispuhao iz kuće; toga je dana bila sama i nitko nije vidio što se zbiva. Vjetar ju je gurao preko brda i gudura sve dok nije pala u jarak, rupu u zemlji nalik grobu. Tamo ju je vjetar držao danima. Kad ju je Nagual napokon našao bila je uspjela zaustaviti vjetar, no bila je preslaba da hoda.

- Kako su djevojke uspjele zaustaviti to što je djelovalo na njih?

- Pa, kao prvo, to što je djelovalo na njih bila je tikva koju je Nagual nosio privezanu za svoj pojas.

- A što je u tikvi?

- Saveznici koje Nagual nosi sa sobom. Govorio je da se saveznik usmjerava kroz njegovu tikvu. Nemoj me ništa više pitati jer ništa drugo ne znam o savezniku. Sve što znam je to da Nagual ima u vlasti dva saveznika i tjera ih da mu pomažu. U slučaju mojih djevojaka, saveznik se povukao kad su bile spremne promijeniti se. Kod njih se, dakako, radilo o tome da će se ili promijeniti ili umrijeti. Ali, o tome se radi kod svih nas, na ovaj ili na onaj način. A la Gorda se promijenila više od ikoga. Bila je prazna, zapravo praznija od mene, ali radila je na svom duhu sve dok nije postala oličenje moći. Ja je ne volim. Bojim je se. Ona me poznaje. Ulazi u mene i u moje osjećaje i to me uznemirava. Ali nitko joj ne može ništa jer nikad ne ispušta svoju tikvu. Ne mrzi me, ali misli da sam zla žena. Možda ima pravo. Mislim da me predobro poznaje, a ja nisam tako bespriječna kako bih htjela biti; ali Nagual mi je rekao neka ne brinem u pogledu svojih osjećaja prema njoj. Ona je poput Eligia; svijet je više ne dodiruje.

- Što je to tako osobito Nagual učinio za nju?

- Naučio ju je stvari koje nije naučio nikog drugog. Nikad joj nije popuštao, ni bilo što slično. Imao je povjerenja u nju. Ona zna sve o svima. Nagual je i meni rekao sve, osim onoga što se tiče nje. Možda je zbog toga ne volim. Nagual joj je rekao da bude moj uzničar. Kamo god pođem, zateknem nju. Zna sve što radim. Evo sada, na primjer, ne bi me nimalo začudilo da se pojavi.

- Mislite da hoće?

- Sumnjam. Noćas je vjetar sa mnom.

- Što bi trebala raditi? Ima li neki poseban zadatak?

- Dovoljno sam ti rekla. Nastavim li govoriti o njoj, bojim se da ću privući njezinu pažnju, ma gdje bila, a to ne bih htjela.

- Onda mi pričajte o drugima.

- Nekoliko godina nakon što je pronašao la Gordu, Nagual je našao Eligia. Rekao mi je da je bio s tobom u svom rodnom kraju. Eligio je došao da te vidi iz znatiželje. Nagual ga nije primijetio. Poznavao ga je još otkad je bio dijete. Ali jednog

jutra, dok je Nagual išao prema kući u kojoj si ga ti čekao, na cesti je naletio na Eligia. Zajedno su prešli dio puta, a onda se sasušeni komadić cholle zalijepio za vrh Eligiove lijeve cipele. Pokušao ga je maknuti, no njegove su bodlje kao čavli; zabile su se duboko u potplat. Nagual je pričao kako je Eligio uperio prst prema nebu i mahao nogom, pa se cholla otkinula i poput metka fijuknula zrakom. Eligiju se to učinilo šaljivim pa se nasmijao, ali Nagualu je bilo jasno da on posjeduje moć, iako to samom Eligiju nije bilo ni na kraj pameti. Eto zašto je, bez imalo muke, postao savršen, besprijekoran ratnik.

- Imala sam sreće što sam ga upoznala. Nagual je smatrao da smo nas dvoje slični u jednoj stvari. Kad se nečega primimo, ne odustajemo. Ta sreća što sam upoznala Eligia bila je nešto što nisam dijelila ni s kim, čak ni s la Gordom. Ona ga je srela, ali ga nije zapravo upoznala, baš kao ni ti. Nagual je od samog početka znao da je Eligio osobit, pa ga je izolirao. Znao je da ti i djevojke pripadate jednoj strani medalje, a Eligio, drugoj. Nagual i Genaro su uistinu imali sreće što su ga pronašli.

- Prvi put sam ga srela kad ga je Nagual doveo u moju kuću. Eligio se nije slagao s mojim djevojkama. Mrzile su ga i bojale ga se. Njega je to, međutim, ostavljalo posve ravnodušnim. Svijet ga nije dodirivao. Nagual osobito nije želio da ti često dolaziš u dodir s Eligiom. Govorio je da si ti ona vrsta vrača koje se čovjek treba kloniti. Da tvoj dodir ne umiruje, već kvari. Rekao mi je da tvoj duh zarobljuje. Kao da se zgražao nad tobom, a istovremeno te i volio. Rekao je da si, kad te pronašao, bio luđi od Josefine i da si to još uvijek.

Nije bilo ugodno od nekog drugog slušati što je don Juan mislio o meni. Isprva sam pokušao ne obraćati pažnju na to što mi dona Soledad govori, ali onda sam shvatio da je to što nastojim zaštititi svoj ego beskrajno glupo i neumjesno.

- Bavio se tobom - nastavila je - zato što mu je to moć naredila. I on se, besprijekoran ratnik kakav je bio, pokorio svom gospodaru i spremno činio ono što mu je moć rekla da čini s tobom.

Nasta muk. Silno sam je želio pitati što je još don Juan mislio o meni. Umjesto toga, zamolio sam je da mi priča o

svojoj drugoj djevojci.

- Mjesec dana nakon što je pronašao Eligia, Nagual je pronašao Rosu - rekla je. - Rosa je bila posljednja. Kad ju je pronašao, znao je daje njegov broj zaokružen.

- Kako ju je pronašao?

- Otišao je posjetiti Benigna u njegovom rodnom kraju. Približavao se njegovoj kući kad je iz gustog grmlja uz cestu izašla Rosa, goneći od- bjeglo prase. Prase je bilo prebrzo za Rosu. Sudarila se s Nagualom i nije ga mogla sustići. Onda se okomila na Naguala, izderavši se na nj. Napravio je kretnju kao da će je zgrabiti i ona se stala boriti s njim. Vrijeđala ga je i rekla mu neka i ne pomišlja dići ruku na nju. Nagualu se smjesta svidio njezin duh, ali nije bilo znaka. Pričao je da je časak pričekao prije nego što će otići, a onda je prase dotrčalo natrag i stalo pokraj njega. To je bio znak. Rosa je užetom vezala prase. Nagual ju je bez okolišanja upitao je li zadovoljna svojim poslom. Uzvratila je da nije. Bila je služavka. Nagual ju je upitao bi li poslala s njim, a ona je rekla da ako je to ono što joj se čini da jest, ne bi. Nagual joj je rekao da je zove zbog posla, a ona ga upita koliko će joj plaćati. Kazao je brojku pa je željela znati o kakvom se poslu radi. Nagual je objasnio da bi radila s njim na poljima duhana, u Veracruz. Tada mu je priznala da ga je iskušavala; da je rekao da je želi za služavku, znala bi da laže jer izgleda kao netko tko nikad u životu nije imao dom.

- Nagual je bio ushićen njome i rekao joj da, želi li pobjeći od svog učmalog života, bude u Benignovoj kući prije podneva. Dodao je da neće čekati duže od podneva; dođe li, neka bude spremna na težak život i mnogo posla. Pitala ga je kako je daleko to mjesto s poljima duhana. On reče - tri dana vožnje autobusom. Rosa je uzvratila da će, ako je tako, biti spremna za polazak čim vrati prase u obor. I upravo tako je bilo. Došla je ovamo i svi su je zavoljeli. Nikada nije bila zla ni naporna; Nagual je nije trebao tjerati, ni varkom navoditi na bilo što. Mene uopće ne voli, pa ipak se brine o meni bolje od ikog drugog. Imam povjerenja u nju iako mi nije nimalo draga i kad odem, ona će mi najviše nedostajati. Možeš li to shvatiti?

Primijetio sam da joj je u očima zatitrala tuga. Mog je

nepovjerenja nestalo. Usputnom je kretnjom obrisala oči.

Na to je razgovor sasvim prirodno zamro. Smračivalo se i bilo mi je teško pisati; osim toga, morao sam na zahod. Rekla je neka odem u vanjsku kućicu prije nje, kako bi to učinio Nagual.

Nakon toga je donijela dvije okrugle kace, veličine dječje kade, dopola ih napunila toplom vodom te dodala zelenog lišća koje je dobro izgnječila rukama. Odlučno mi je rekla da se okupam u jednoj, a ona će u drugoj. Voda je bila gotovo mirišljava. Nekako je peckala. Po licu i rukama imao sam osjećaj kao da se kupam u blagoj metvici.

Vratili smo se u njezinu sobu. Moj pribor za pisanje, koji sam ostavio na krevetu, stavila je na jednu od komoda. Prozori su bili otvoreni i još je bio dan. Mora da je bilo blizu sedam.

Dona Soledad je legla na leđa. Smješkala mi se. Pomislio sam kako je oličinje topline. Ali istovremeno, usprkos njezinu osmijehu, oči si joj izraživale nesmiljenost i nepokolebljivu snagu.

Pitao sam je kako je dugo bila s don Juanom, kao njegova žena ili naučnica. Narugala se tome kako sam oprezno birao kako ću je nazvati. Odgovorila je - sedam godina. To me podsjetilo daje nisam vidio pet godina. Do tada sam bio uvjeren da sam je vidio prije dvije godine. Pokušao sam se sjetiti kad je to zadnji put bilo, ali nisam mogao.

Rekla mi je neka legnem pored nje. Kleknuo sam na krevet, pored nje. Vrlo tihim glasom me upita bojim li se. Rekao sam da ne, što je bilo točno. Tamo, u njezinoj sobi, u tom trenutku, obuzeo me jedan moj stari način reagiranja koji se pokazao nebrojeno puta, neka mješavina znatiželje i samoubilačke ravnodušnosti.

Gotovo šaptom, ona mi reče da sa mnom mora biti besprijeekorna i otkriti mi da je naš susret presudan za oboje. Dodala je da joj je Nagual dao izravne i detaljne upute što da čini. Dok je govorila, morao sam se nasmijati tome koliko se trudila da zvuči kao don Juan. Slušao sam je i već unaprijed znao što će reći.

Odjednom je ustala. Lice joj je bilo nekoliko centimetara od mogega. Vidio sam kako njezini bijeli zubi blješte u

polutami sobe. Zagrlila me i povukla na sebe.

Um mi je bio vrlo bistar, pa ipak me nešto vuklo sve dublje i dublje, kao u neki glib.

Doživljao sam sebe kao nešto nepoznato. Odjednom sam shvatio da sam na neki način cijelo vrijeme bio svjestan njenih osjećaja. Ona je bila ta koja je bila čudna. Zatravila me svojim riječima. Bila je hladna, stara žena. Njezine namjere nisu bile namjere mladosti i živahnosti, usprkos njenoj vitalnosti i snazi. Tada mi posta jasno da don Juan njezinu glavu nije okrenuo u istom smjeru kao i moju. Ta bi misao u bilo kojem drugom kontekstu bila smiješna; ipak u tom sam je času prihvatio kao važnu spoznaju. Tijelom mi prostruja panika. Htjedoh umaknuti iz njezina kreveta. Ali kao da me obavila neka golema snaga koja me učinila nepomičnim, nesposobnim da odem. Bio sam paraliziran.

Zacijelo je osjetila što mislim. U hipu je povukla traku kojom je povezala kosu i hitrom je kretnjom omotala oko moga vrata. Osjetio sam kako mi traka zateže kožu, ali mi se to nekako nije činilo stvarnim.

Don Juan mijе uvijek govorio daje naš veliki neprijatelj to što nikada ne vjerujemo da nam se zaista događa to što nam se događa. Dok je dona Soledad ovijala traku poput omčе oko moga vrata, shvatio sam na što je mislio. Ali čak ni nakon što sam to shvatio umom, moje se tijelo nije pomaklo. Ostao sam mlitav, ravnodušan prema onome što je izgledalo kao moja smrt.

Osjećao sam kako joj se ruke i ramena napinju dok mi je stezala traku oko vrata. Gušila me vrlo snažno i znalački. Stadoh hvatati zrak. Zurila je u mene s izluđujućim bljeskom u očima. Tada mi posta jasno da me kani ubiti.

Don Juan je rekao da je, kad naposljetku shvatimo što se zbiva, obično prekasno za uzmak. Tvrdio je daje intelekt taj koji nas uvijek zavarа, zato što on prvi primi poruku, no umjesto da joj povjeruje i djeluje u skladu s njom, on se njome poigrava.

Tada sam začuo, ili možda osjetio, pucketanje u donjem dijelu vrata, odmah iza dušnika. Znao sam da mi je slomila vrat. U ušima mi je zujalo, а onda počelo šumjeti. Odjednom sam sve čuo s izuzetnom jasnoćom. Pomislio sam da jamačno

umirem. Bio sam ljut na samoga sebe što nisam u stanju ništa poduzeti da se obranim. Nisam čak mogao ni mišić pomaknuti da je udarim. Više nisam uspijevao disati. Tijelo mi zadrhta i odjednom sam ustao i bio slobodan, izvan njezinog smrtonosnog zahvata. Pogledao sam na krevet. Kao da sam gledao sa stropa. Vidio sam svoje tijelo, nepokretno i mlitavo na njenom. Vidio sam užas u njenim očima. Poželio sam da pusti omću. Spopao me bijes što sam bio tako glup pa sam je šakom udario u čelo. Vrisnula je, uhvatila se za glavu, a onda se onesvijestila, ali prije toga sam kao u letu ugledao fantazmagoričan prizor. Vidio sam kako je snaga mog udarca zbacila donu Soledad s kreveta. Vidio sam kako trči prema zidu uz koji se skutrla poput preplašenog djeteta.

Sljedeće što sam osjetio bilo je to da strahovito teško dišem. Bolio me vrat. Grlo mi se tako osušilo da nisam mogao gutati. Trebalo mi je dugo da skupim dovoljne snage da ustanem. Pogledao sam donu Soledad. Ležala je onesviještena na krevetu. Na čelu joj je bila golema crvena kvrga. Donio sam vode i poprskao je po licu, onako kako je to don Juan činio sa mnom. Kad se osvijestila natjerao sam je da hoda, držeći je ispod pazuha. Bila je sva mokra od znoja. Na čelo sam joj stavljao mokre ručnike. Povratila je, i bio sam gotovo siguran da je dobila potres mozga. Drhtala je. Pokušao sam na nju naslagati odjeću i pokrivače da se zagrije, ali ona se skinula gola i okrenula tijelo vjetru. Zamolila me daje ostavim samu i dodala da će, promijeni li vjetar smjer, to biti znak da će se oporaviti. Uхватила me za ruku, kratkim stiskom kao na pozdrav, i rekla da nas je to usud okomio jedno na drugo.

- Mislim da je određeno da jedno od nas noćas umre - reče.

- Ne budite smiješni. S vama još nije gotovo - rekoh, misleći to ozbiljno.

Iz nekog sam razloga bio uvjeren da joj je dobro. Izašao sam, uzeo štap i prišao autu. Pas zareza. I dalje je bio sklupčan na sjedalu. Rekoh mu da izađe. On krotko iskoči. Nešto u njemu se promijenilo. Vidio sam njegov golemi obris kako nestaje u polutama. Uputio se u svoj obor.

Bio sam slobodan. Na čas sam sjeo u auto da razmislim.

Ne, nisam bio slobodan. Nešto me vuklo natrag u kuću. Tamo me čekao neobavljen posao. Više se nisam bojao done Soledad. U stvari, obuzela me zapanjujuća ravnodušnost. Osjećao sam da mi je, namjerno ili nenamjerno, dala vrlo značajnu lekciju. Pod užasnim pritiskom njenog pokušaja da me ubije, ja sam djelovao s razine koja bi mi u normalnim okolnostima bila nezamisliva. Zamalo sam bio zadavljen; nešto u toj njenoj proklesoj sobi učinilo me bespomoćnim, pa ipak sam se izvukao. Nisam imao pojma što se dogodilo. Možda se potvrdilo ono o čemu je don Juan uvijek govorio, da svi imamo jedan dodatni potencijal, nešto što je u nama ali rijetko biva iskorišteno. Zapravo sam udario donu Soledad iz položaja u kojem se uopće nisam nalazio.

Izvadio sam džepnu svjetiljku iz auta, vratio se u kuću, upalio sve petrolejke koje sam uspio pronaći i sjeo pisati, za stolom u prednjoj sobi. Rad me smirivao.

Pred zoru je dona Soledad isteturala iz svoje sobe. Jedva je stajala na nogama. Bila je sasvim gola. Pozlilo joj je i srušila se pokraj vratiju. Dao sam joj vode i pokušao je pokriti dekom. Odbila ju je. Bojao sam se da će joj pasti tjelesna temperatura. Promrmljala je da mora ostati gola želi li daje vjetar izlijeći. Napravila je oblog od zdrobljenog lišća, stavila ga na čelo i učvrstila turbanom. Omotala je deku oko tijela i došla do stola za kojim sam pisao te sjela sučelice meni. Oči su joj bile crvene. Doimala se ozbiljno bolesnom.

- Nešto ti moram reći - kaza slabašnim glasom. - Nagual me nagovorio da te sačekam; imala sam te čekati, makar potrajalo i dvadeset godina. Dao mi je upute kako da te namamim i otmem ti moć. Znao je da ćeš prije ili kasnije posjetiti Pablita i Nestora, zato mi je rekao da iskoristim tu priliku da te začaram i oduzmem ti sve što posjeduješ. Nagual je rekao da će te, budem li živjela besprijeckornim životom, moja moć dovesti ovamo onda kad nikoga ne bude u kući. Došao si danas kad su svi otišli. Moj mi je besprijeckoran život pomogao. Preostalo mi je samo da ti oduzmem moć i ubijem te.

- Ali, zašto ste željeli učiniti nešto tako strašno?

- Zato što mi je tvoja moć potrebna za moje vlastito putovanje. Nagual je to morao tako namjestiti. Ti si morao

biti taj; na koncu konca, ja te zapravo ne poznajem. Ništa mi ne značiš. Zašto, dakle, ne bih uzela nešto što mi je toliko potrebno od nekoga tko mi je posve nevažan? To su riječi samog Naguala.

- Zašto bi me Nagual želio povrijediti? Sami ste rekli da brine za mene.

- To što sam ja noćas učinila nema nikakve veze s onim što on osjeća za tebe ili za mene. To je samo između nas dvoje. Onome što se danas zbilo nije bilo svjedoka, zato što smo oboje dio samog Naguala. Ali ti si od njega dobio nešto što ja ne posjedujem, nešto što mi je silno potrebno, osobitu moć. Nagual je rekao daje svakom od svoje šestero djece dao dio te moći. Do Eligia ne mogu doći. Od mojih djevojaka ne mogu je uzeti, dakle preostao si mi samo ti. Pustila sam da moć koju mi je Nagual dao raste, i rastući, ona mi je preobrazila tijelo. I ti si učinio da tvoja moć naraste. Željela sam tu tvoju moć i zato sam te morala ubiti. Nagual je rekao da ćeš, čak i ako ne umreš, pasti pod moje čini i doživotno postati moj zarobljenik, budem li to htjela. Kako god bilo, tvoja bi moć postala moja.

- Ali, kakvu bi vam korist donijela moja smrt?

- Ne tvoja smrt već tvoja moć. Učinila sam to jer mi treba poticaj; bez toga ću se gadno provesti na svom putovanju. Nemam dovoljno hrabrosti. Eto, zašto ne volim la Gordu. Mlada je i vrlo hrabra. Ja sam stara pa okolišam i zdvajam. Želiš li znati istinu, prava se borba odvija između Pablita i mene. On je moj smrtni neprijatelj, a ne ti. Nagual je rekao da bi mi tvoja moć olakšala putovanje i pomogla mi da dođem do onoga što mi je potrebno.

- Kako, zaboga, Pablito može biti vaš neprijatelj?

- Kad me Nagual promijenio znao je što će se na kraju dogoditi. Kao prvo, postavio me tako da mi oči budu usmjerene prema sjeveru, i premda ste ti i moje djevojke isti, ja sam suprotnost od vas. Ja idem u drugom pravcu. Pablito, Nestor i Benigno su s vama; smjer njihovih očiju isti je kao i vaš. Svi ćete vi poći zajedno prema Yucatanu.

- Pablito je moj neprijatelj, ne zato što su mu oči postavljene u suprotnom smjeru, već zato što mi je sin. To sam ti morala reći, premda tebi nije jasno o čemu govorim.

Moram ući u drugi svijet. Tamo gdje je sada Nagual. Tamo gdje su Genaro i Eligio. Čak i ako budem morala uništiti Pablita da bih to postigla.

- Što vi to govorite, dona Soledad? Poludjeli ste!

- Ne, nisam. Za nas živa bića nema ništa važnije doli ući u taj svijet. Za mene je to tako. Zato da bih dospjela u taj svijet živim onako kako me Nagual naučio. Bez nade u taj svijet ja sam ništa, ništa. Bila sam debela stara krava. Sada mi ta nada daje vodstvo, smjer, te čak i ako ne mogu uzeti tvoju moć, i dalje imam smisao.

Naslonila je glavu na stol, podvivši ruke pod nju. Osupnula me žestina njenih riječi. Nisam točno razumio što je htjela reći, ali sam se gotovo mogao poistovjetiti s njezinom obranom, premda je to bilo najčudnije od svega što sam te noći čuo. Njezin je smisao bio smisao ratnika, u don Juanovom stilu i izboru riječi. Nikada, međutim, nisam pomislio da bi čovjek trebao uništiti druge ljude da bi ga ispunio.

Podigla je glavu i pogledala me kroz poluzatvorene kapke.

- Isprva mi je sve išlo na ruku, danas - reče. - Bila sam malo prestrašena kad si se dovezao. Godinama sam čekala taj trenutak. Nagual mi je rekao da voliš žene. Rekao je da si za njih lagan plijen, pa sam se spremala na brzu završnicu. Mislila sam da ćeš se upecati. Nagual me poučio kako da te zgrabim u trenutku kad budeš najslabiji. Tijelom sam te vabila na taj trenutak. Ali, ti si postao sumnjičav. Bila sam nespretna. Povala sam te u svoju sobu, onako kako mi je rekao Nagual, tako da te crte na mom podu zarobe i učine bespomoćnim. Ali, ti si nadmudrio moj pod time što ti se svidio i što si pomno motrio njegove crte. On nije imao moći sve dok su tvoje oči bile usredotočene na njegove crte. Tvoje je tijelo znalo što treba činiti. A onda si prestrašio moj pod, urlajući onako. Takvi iznenadni zvukovi su ubojiti, osobito glas vrača. Moć moga poda ugasila se poput plamena. Ja sam to znala, ali ne i ti.

- Htio si otići pa sam te morala zaustaviti. Nagual mi je pokazao kako da upotrijebim svoju ruku da te zgrabim. Pokušala sam, ali moja je moć bila nedovoljna. Moj pod je

bio uplašen. Tvoje su oči umrtvile njegove crte. Nitko ih nikada nije pogledao. Tako je moj pokušaj da te ščepam za vrat propao. Izvukao si se iz mog zahvata prije nego što sam te stigla stisnuti. Tada mi je bilo jasno da mi izmičeš pa sam pokušala posljednji napad. Poslužila sam se onim za što je Nagual rekao da će biti najdjelotvornije, strahom. Prestrašila sam te svojim vriscima i tako sam imala dovoljno moći da te pokorim. Mislila sam da sam te uhvatila, kad se moj glupi pas uznemirio. Glup je, pa me strgnuo s tebe baš kad sam te zamalo imala u vlasti. Ali, kako mi se sada čini, možda moj pas i nije bio tako glup. Možda je primijetio tvog dvojnika pa je nasrnuo na nj, ali je umjesto njega srušio mene.

- Rekli ste da to nije vaš pas.

- Lagala sam. On je bio moj adut. Nagual me naučio da uvijek moram imati aduta, nešto što nitko ne očekuje. Nekako sam znala da će mi pas možda zatrebati. Kad sam te povelu da vidiš moga prijatelja bio je to zapravo on; kojot je prijatelj mojih djevojaka. Htjela sam da te pas onjuši. Kad si utrčao u kuću morala sam biti oštra prema njemu. Ugurala sam ga u auto tako daje cvilio od boli. Prevelik je i jedva se prebacio preko sjedišta. Tada sam mu naredila da te rastrga na komade. Zнала sam da ćeš biti bespomoćan izujeda li te moj pas, i onda ću te bez problema dokrajčiti. Ponovno si pobjegao, ali nisi mogao napustiti kuću. Zнала sam da moram biti strpljiva i čekati mrak. Tada je vjetar promijenio smjer i bila sam uvjerena da ću uspjeti.

- Nagual je rekao kako je uvjeren u to da ću ti se svidjeti kao žena. Trebalo je samo pričekati pravi trenutak. Rekao je da ćeš se ubiti kad otkriješ da sam ti ukrala moć. Ali, ne uspijem li je ukrasti, ili ako se ne ubiješ, ili ako te ne budem željela zadržati na životu kao svog zarobljenika, neka upotrijebim povez za kosu da te ugušim. Čak mi je i pokazao kamo da bacim tvoj leš: bezdana jama, procjep među planinama, nedaleko oдавде, gdje kože stalno nestaju. Međutim, Nagual nikada nije spominjao tvoju zastrašujuću stranu. Rekla sam ti da je jedno od nas noćas moralo umrijeti. Nisam znala da ću to biti ja. Nagual mijе stvorio osjećaj da ću pobijediti. Kako okrutno od njega što mi nije kazao sve o

tebi.

- Pomislite na mene, dona Soledad. Ja sam znao još manje od vas.

- To nije isto. Nagual me godinama pripremao za ovo. Zнала sam svaku pojedinost. Bio si moja lovina. Nagual mi je čak pokazao lišće koje uvijek moram imati svježe pri ruci da te njime omamim. Stavila sam ga u kacu, tobože da namirišem vodu. Nisi primijetio da sam u svoju kacu stavila drugo lišće. Uhvatio si se na sve što sam smislila za tebe. Pa ipak je na kraju pobijedila tvoja zastrašujuća strana.

- O kakvoj to zastrašujućoj strani govorite?

- O onoj koja me udarila i koja će me noćas ubiti. O tvom jezovitom dvojniku koji je došao da me dokrajči. Nikada to neću zaboraviti, i ako umaknem, u što sumnjam, nikada više neću biti ista.

- Je li ličio na mene?

- Bio si to ti, dakako, ali ne onakav kakav si sada. Ne bih umjela reći kako si izgledao. Kad pokušam misliti o tome, zavrti mi se.

Rekoh kako mi se u jednom trenu učinilo da je od mog udarca napustila svoje tijelo. Htio sam je potaknuti da dalje priča. Činilo mi se da je svrha svega što se dogodilo bila natjerati nas da crpemo iz izvora koji su nam inače nedostupni. Bilo je nedvojbeno da sam je strahovito jako udario; silno sam ozlijedio njezino tijelo, a to nikako nisam mogao učiniti sam. Po svemu sudeći, udario sam je lijevom šakom, golema crvena čvoruga na njezinom čelu potvrđivala je to, pa ipak zglobovi mojih prstiju nisu bili natečeni, niti imalo bolni ili natučeni. Od takvog sam udarca mogao čak slomiti ruku.

Kad je čula da sam vidio kako se šćućurila uza zid, postala je sasvim malodušna. Pitao sam je zna li išta o onome što sam vidio, kao na primjer daje imala osjećaj kako je napustila tijelo, ili daje proletjela prostorijom.

- Sad mi je jasno da sam osuđena na propast - uzvratila je. - Malo tko preživi dodir dvojnika. Ako je moja duša već otišla, neću preživjeti. Postajat ću sve slabija, dok ne umrem.

Sijevnula je očima. Podigla se, i kao da je malo nedostajalo da me udari, ali se skljkala natrag na stolicu.

- Uzeo si mi dušu - rekla je. - Sad je sigurno u tvom tobolcu. Zašto si mi to morao reći?

Kleo sam se da joj nisam htio nauditi, da sam djelovao - u ma kakvom to obliku bilo - iz puke samoobrane, te nemam nikakvih zlih osjećaja prema njoj.

- Ako nemaš moju dušu u svom tobolcu, onda je još gore - reče. - Znači da besciljno luta. Znači da je nikad neću povratiti.

Kao da joj je ponestalo energije. Glas joj je postao slabiji. Mislio sam da će biti najbolje da prilegne. Nije htjela otići od stola.

- Nagual je rekao da ti, ako ne uspijem, prenesem jednu poruku - reče. - Rekao mi je da ti kažem da je tvoje tijelo odavno zamijenio. Ti si sada on.

- Što je time htio reći?

- On je vrač. Ušao je u tvoje staro tijelo i zamijenio njegovu svjetlost. Sada sjaš poput samog Naguala. Više nisi sin svoga oca. Sada si sam Nagual.

Dona Soledad je ustala. Bila je ošamućena. Kao da je htjela reći još nešto ali to nije mogla izustiti. Otišla je u svoju sobu. Pomogao sam joj da dođe do vrata; nije mi dala da uđem. Zbacila je deku kojom se bila omotala i legla na krevet. Tihim me glasom upitala bih li pošao na obližnje brdo da vidim stiže li vjetar. Nehajno je dodala neka povedem psa sa sobom. Njezin mi se zahtjev iz nekog razloga učinio sumnjivim. Rekoh da ću se popeti na krov, da od tamo pogledam. Okrenula mijе leđa i uzvratila da je najmanje što mogu učiniti za nju to da povedem njezinog psa na brdo, da domami vjetar. Počela me nervirati. U tami je njezina soba budila sablastan osjećaj. Pošao sam u kuhinju, uzeo dvije petrolejke i donio ih. Ugledavši svjetlost histerično je vrisnula. Vrisnuo sam i ja, ali iz drugog razloga. Kad sam osvijetlio sobu vidio sam da se pod sklupčao, poput čahure, oko njezinog kreveta. Bio je to trenutačni opažaj i već bih se u sljedećem času bio zakleo daje sjena zaštitnih žica na petrolejkama stvorila tu jezovitu sliku. Od tog me prizora, što se pojavio i nestao poput sablasti, spopao bijes. Protresao sam je za ramena. Plakala je poput djeteta i obećala da više neće pokušavati nijedan od svojih trikova. Položio sam

svjetiljke na komodu i ona je smjesta zaspala.

Do sredine jutra, vjetar se promijenio. Osjećao sam kako kroz sjeverni prozor prodire snažan zapuh. Oko podneva, dona Soledad je ponovno izašla. Djelovala je malo klimavo. Nestalo je crvenila u očima, a otekline na čelu se smanjila; kvrga je bila jedva vidljiva.

Osjećao sam da je vrijeme da pođem. Rekoh joj, da premda sam zapisao don Juanovu poruku koju mi je dala, time nisam ništa razjasnio.

- Ti više nisi sin svoga oca. Ti si sada sam Nagual - ponovila je.

Bilo je u meni nečeg uistinu protuslovnog. Tek nekoliko sati prije bio sam bespomoćan i dona Soledad me pokušala ubiti; ali u tom trenutku, dok mi se obraćala, ja sam sasvim smetnuo s uma taj užasni sukob. A istovremeno je postojao ijedan drugi dio mene, koji je znao danima mozgati o besmislenim sukobima s drugim ljudima, bilo oko moje osobe ili moga rada. Činilo mi se da je taj dio onaj pravi ja, ja kojeg sam poznavao cijelog života. Međutim, ono ja koje se te noći uhvatilo u koštac sa smrću, a onda zaboravilo na to, nije bilo stvarno. To sam bio ja, a opet i nisam. Gledane u svjetlu takvih protuslovnosti don Juanove su se tvrdnje doimale manje nevjerojatnima, no i dalje su bile neprihvatljive.

Dona Soledad se činila odsutna duhom. Spokojno se osmjehnula.

- Oho, evo ih! - iznenada reče. - Baš imam sreće. Stigle su moje djevojke. Sad će se one brinuti o meni.

Stanje joj se, izgleda, pogoršalo. Djelovala je snažno kao i prije, no kao da nije imala veze sa stvarnošću. Uhvatio me strah. Nisam znao da li da je ostavim tamo ili odvezem u bolnicu u gradu, stotinjak kilometara odatle.

Odjednom je poskočila poput djeteta te istrčala kroz prednja vrata, pa niz puteljak do glavne ceste. Pas je potrčao za njom. Ja sam žurno ušao u auto da je uhvatim. Morao sam voziti natraške puteljkom jer nije bilo dovoljno mjesta da se okrenem. Kad sam izašao na cestu, kroz stražnji sam prozor vidio donu Soledad okruženu s četiri mlade žene.

SESTRICE

Dona Soledad kao daje nešto objašnjavala tim mladim ženama koje su je okruživale. Dramatično je lamatala rukama i hvatala se za glavu. Bilo je očito da govori o meni. Vratio sam se uz stazu, do mjesta na kojem sam prije bio parkiran. Kanio sam ih tu sačekati. Predomišljao sam se da li da ostanem u autu ili da nemarno sjednem na lijevi branik. Odlučio sam stati uz vrata automobila, da mogu uskočiti u nj i otići, ponovi li se nešto slično kao dan ranije.

Bio sam jako umoran. Više od dvadeset četiri sata nisam ni oka sklopio. Kanio sam tim mladim ženama ispričati onoliko koliko budem mogao o nevoljama s donom Soledad, tako da joj mogu pomoći, a onda otići. Njihovo je prisustvo izazvalo veliku promjenu. Kao da je sve odisalo novom žustrinom i energijom. Primijetio sam tu promjenu čim sam ih ugledao oko done Soledad.

Nakon što mi je dona Soledad otkrila da su one don Juanove naučnice počele su me silno zanimati i jedva sam čekao da ih upoznam. Pitao sam se jesu li nalik doni Soledad. Rekla je da su nalik meni i da idemo u istom smjeru. Nije mi bilo teško protumačiti to u pozitivnom smislu. Više no išta, želio sam vjerovati da je tako.

Don Juan ih je obično nazivao »las hermanitas«, sestrice; savršen naziv, barem za one dvije koje sam upoznao, Lidiju i Rosu, dvije krhke, ljupke mlade žene, vilinskog izgleda. Kad sam ih prvi put sreo učinilo mi se da su tek na pragu dvadesete, a Pablito i Nestor nisu nikad željeli govoriti o njihovim godinama. Druge dvije, Josefina i Elena, bile su mi potpuna nepoznanica. Povremeno bih čuo da se spominje njihovo ime, uvijek u nekom neugodnom kontekstu. Iz usputnih don Juanovih primjedbi zaključio sam da su čudakinje, jedna luda, a druga debela; zato su ih držali izoliranima. Jednom sam, došavši s don Juanom u njihovu kuću, naletio na Josefinu. Upoznao me s njom, ali ona je

pokrila lice i otrčala prije nego što smo se uspjeli pozdraviti. Drugi sam put zatekao Elenu gdje pere rublje. Bila je golema. Držao sam da ima neki hormonski poremećaj. Pozdravio sam je, ali se ona nije okrenula. Nikada joj nisam vidio lice.

Nakon svega što sam čuo od done Soledad osjećao sam želju da razgovaram s tajanstvenim »hermanitas«, a istovremeno sam ih se gotovo bojavao.

Nemarno sam pogleda niz cestu, pripremajući se za susret sa sve četiri istovremeno. Na cesti nije bilo nikoga. Nitko se nije približavao, a samo čas prije bile su ne više od tridesetak metara udaljene od kuće. Popeo sam se na krov auta da pogledam. Nije bilo nikoga, čak ni psa. Uhvatila me panika. Spuznuo sam dolje i upravo se spremao uskočiti u auto i odvesti se, kad sam čuo kako netko kaže: - Hej, gle tko je ovdje.

Hitro sam se okrenuo i ugledao dvije djevojke koje su upravo izašle iz kuće. Zaključio sam da su me pretekle i ušle u kuću na stražnja vrata. S olakšanjem sam odahnuo.

Dvije su mi se djevojke približavale. Morao sam si priznati da ih nikada nisam zapravo primijetio. Bile su lijepe, tamnopute i vrlo vitke, ali ne i mršave. Duga crna kosa bila im je spletena u pletenice. Na sebi su imale jednostavne suknje, traper jakne i smeđe cipele niskih peta i mekog potplata. Noge su im bile gole, lijepo oblikovane i mišićave. Bile su visoke oko metar šezdeset, metar šezdeset tri. Djelovale su kao dio prirode; kretnje su im bile izrazito gipke. Jedna od njih bila je Lidia, druga Rosa.

Pozdravio sam ih, a one su mi istovremeno pružile ruku. Stale su mi svaka s jedne strane. Doimale su se zdrave i jedre. Zamolio sam ih da mi pomognu izvaditi pakete iz prtljažnika. Dok smo ih unosili u kuću začuo sam duboko režanje, tako duboko i blizu da je zvučalo kao lavlja rika.

- Što je to? - upitao sam Lidiju.

- Zar ne znaš? - upitala me s nevjericom.

- To je zacijelo pas - reče Rosa dok su trčale u kuću, praktički me vukući za sobom.

Pakete smo položili na stol i sjeli na dvije klupe. Obje su sjele sučelice meni. Rekoh im da je dona Soledad jako bolesna i da sam se spremao odvesti je u bolnicu u gradu, jer

nisam znao kako da joj pomognem.

Govoreći to, shvatio sam da sam zagazio na opasan teren. Nisam mogao procijeniti koliko im mogu otkriti o pravoj prirodi mog sukoba s donom Soledad. Stadoh tražiti neki mig. Smatrao sam da će mi, budem li ih pažljivo promatrao, njihov glas ili izraz lica otkriti koliko znaju. Ali, one su šutjele i puštale mene da govorim. Počeo sam se pitati da li da im uopće išta kažem. Pokušavajući otkriti koliko im smijem reći, na kraju sam počeo lupati gluposti. Lidia me prekinula. Suho mi reče neka se ne opterećujem zdravljem done Soledad jer su one već poduzele korake da joj pomognu. To me navelo da je pitam zna li što muči donu Soledad.

- Uzeo si joj dušu - uzvratila je, optužujućim glasom.

Moja je prva reakcija bila da se obranim. Stadoh žučno pričati, ali sam se zapleo u protuslovlja. Zurile su u mene. Moje su riječi zvučale besmisleno. Pokušao sam to ponoviti, ali na drugi način. Bio sam na takvoj mucu da sam jedva uspijevaao srediti misli. Naposljetku sam odustao.

- Gdje su Pablito i Nestor? - upitao sam, nakon duže stanke.

- Uskoro će doći - žustro uzvratila Lidia.

- Jeste li vi bile s njima? - upitao sam.

- Ne! - uzviknula je i zagledala se u mene.

- Nikada ne idemo zajedno - objasnila je Rosa. - Te su protuhe različite od nas.

Lidia oštro lupnu nogom da je ušutka. Činilo se da je ona ta koja daje naređenja.

Ugledavši pokret njezinog stopala osvijestio sam vrlo osebujnu stranu svog odnosa s don Juanom. Za naših nebrojenih lutanja pustinjom uspio me naučiti, i to prešutno, sustav neverbalne komunikacije određenim pokretima stopala. Lidija je Rosi dala znak za strašno, znak koji se daje onda kad davatelj znaka pred sobom ima nešto neugodno ili opasno. U ovom sam slučaju to bio ja. Nasmijao sam se. Sjetio sam se da mi je don Juan dao taj znak kad sam prvi put sreo don Genara.

Pravio sam se da ne znam što se zbiva kako bih vidio jesam li u stanju dešifrirati sve njihove znakove.

Rosa je dala znak da bi me najradije zgazila. Lidia je

uzvratila odlučnim znakom protivljenja.

Prema don Juanovim riječima Lidia je bila vrlo talentirana. Po njemu je ona bila osjetljivija i otvorenija od Pablita, Nestora i mene. Nikad se nisam uspio sprijateljiti s njom. Bila je suzdržana i vrlo odrješita. Imala je goleme, crne, nemirne oči koje nikada nisu gledale ravno ni u koga, is- pupčene jagodice i nos kao isklesan, pomalo širokog i plosnatog hrpta. Sjećao sam se da je nekoć imala crvene, upaljene kapke i da su je zbog toga svi zadirkivali. Tog je crvenila nestalo, ali i dalje je trljala oči i često žmirkala. Za dugogodišnjeg druženja s don Juanom i don Genarom Lidiju sam viđao najčešće, pa ipak nikad nismo razmijenili više od možda desetak riječi. Pablito ju je smatrao silno opasnom. Ja sam oduvijek mislio da je samo silno plaha.

Rosa je pak bila vrlo bučna. Činilo mi se da je ona najmlađa. Oči su joj bile vrlo iskrene i blistave. Nije bila prevrtljiva, ali ju je često hvatala zlovolja. S njom sam razgovarao više no i s kim drugim. Bila je srdačna, vrlo otvorena i vrlo duhovita.

- Gdje su druge? - upitao sam Rosu. - Zar neće izaći?

- Sad će - uzvratila je Lidia.

Po izrazu njihova lica vidio sam da mi nisu nimalo sklone. Po znakovima njihovih stopala zaključio sam da su isto tako opasne kao i dona Soledad, pa ipak, sjedeći tamo i gledajući ih, pomislio sam kako su zapanjujuće lijepe. Imao sam najtoplije osjećaje prema njima. Zapravo, što su me više gledale u oči taj je osjećaj postajao izraženiji. U jednom sam trenutku osjećao čistu strast prema njima. Bile su toliko privlačne da bih mogao satima sjediti samo ih gledajući, ali me otrežnjavajuća misao navela da ustanem. Nisam kanio ponoviti sinoćnju grešku. Zaključio sam daje najbolja obrana položiti karte na stol. Čvrstim sam im glasom rekao da mi je don Juan namjestio neku vrstu iskušenja posluživši se donom Soledad, ili je pomoću mene iskušavao nju. Sva je prilika da je i njih nahuškao na isti način, što će nas uvući u sukob koji će za nekoga završiti bolno. Obratio sam se njihovom osjećaju ratničkog zajedništva. Ako su istinske nasljednice don Juana, moraju sa mnom biti besprijekorne, otkriti što im je na umu a ne ponašati se kao obična, pohlepna ljudska bića.

Okrenuo sam se Rosi i upitao je zašto me željela zgaziti. Na čas se lecnula, a zatim razljutila. U očima joj bijesnu srdžba; njezina su se mala usta iskrivila.

Lidia je vrlo sabrano rekla da mi od njih ne prijeti nikakva opasnost i da je Rosa ljuta na mene zato što sam povrijedio donu Soledad. Njezini su osjećaji bili posve osobna reakcija.

Tada rekoh da je vrijeme da pođem. Ustao sam. Lidia je napravila kretnju da me zaustavi. Doimala se uplašenom ili duboko zabrinutom. Stala se protiviti, ali moju je pažnju privukla buka koja je dopirala izvana. Dvije su djevojke skočile prema meni. Nešto teško naslonilo se na vrata ili ih guralo. Primijetio sam da su ih djevojke zatvorile masivnom željeznom šipkom. Osjetio sam odvratnost. Cijela će se priča ponoviti, a meni je bilo muka od toga.

Djevojke su se zgledale, zatim pogledale mene, a onda ponovno jedna drugu.

Začuo sam cvilež i teško disanje neke velike životinje pred vratima. Mogao je to biti pas. U tom me času iscrpljenost zaslijepila. Potrčao sam prema vratima, odmaknuo tešku šipku i stao ih otvarati. Lidia se bacila na njih i ponovno ih zatvorila.

- Nagual je imao pravo - rekla je, bez daha. - Ti razmišljaš i razmišljaš. Gluplji si nego što sam mislila.

Odvukla me natrag do stola. U mislima sam prevrtao kako da im na najbolji način jednom zauvijek saopćim da mi je toga dosta. Rosa je sjela do mene, dodirujući me; osjećao sam kako svojom nogom nervozno trlja moju. Lidia je stajala sučelice meni, pomno me motreći. Njezine zažarene crne oči kao da su mi poručivale nešto što nisam uspijevaio razumjeti.

Stadoh govoriti, ali nisam završio. Odjednom sam postao duboko svjestan nečeg. Moje je tijelo osvijestilo zelenkastu svjetlost, nešto fluorescentno izvan kuće. Nisam ništa vidio ni čuo. Jednostavno sam bio svjestan svjetlosti, kao da odjednom tonem u san i moje se misli preobražavaju u slike na pozadini svijeta svakodnevnog života. Svjetlost se pomi-cala velikom brzinom. Osjećao sam je želucom. Slijedio sam je, ili bolje rečeno, na tren sam usredotočio pozornost na nju, dok se kretala uokolo. Od toga što sam usredotočio pozornost na tu svjetlost um mi je postao izvanredno bistar. Tada mi

posta jasno da je u toj kući, u prisustvu tih žena, bilo krivo i opasno ponašati se kao nedužan promatrač.

- Zar se ne bojiš? - upitala je Rosa, pokazujući na vrata.

Njezin je glas poremetio moju usredotočenost.

Priznao sam da me to što je tamo, ma što to bilo, silno plaši, u toj mjeri da mi se čini da ću umrijeti od straha. Htjedoh reći još nešto, ali odjednom me spopao bijes i poželio sam vidjeti donu Soledad i razgovarati s njom. Nisam joj vjerovao. Pošao sam ravno u njezinu sobu. Nije bila tamo. Stadoh je dozivati, urlajući njezino ime. U kući se nalazila još jedna soba. Gurnuo sam vrata i uletio unutra. Nije bio nikoga. Moj je bijes rastao, isto kao i moj strah.

Izašao sam na stražnja vrata i pošao do prednjeg dijela kuće. Nisam vidio čak ni psa. Bijesno sam stao udarati na prednja vrata. Otvorila je Lidia. Ušao sam. Zaurkao sam na nju da mi kaže gdje su ostale. Ona je spustila pogled, ne odgovorivši. Htjela je zatvoriti vrata, ali joj ja nisam dao. Brzo se udaljila i pošla u drugu sobu.

Ponovno sam sjeo za stol. Rosa se nije ni pomakla. Kao da je bila zaleđena na mjestu.

- Mi smo isti - odjednom reče. - To nam je rekao Nagual.

- Onda mi reci što se to šuljalo oko kuće? - upitao sam.

- Saveznik - reče.

- Gdje je sada?

- Još je ovdje. Neće otići. Onog trenutka kad budeš slab, zgnječit će te. Ali mi nismo te koje ti mogu bilo što reći.

- Tko onda može?

- La Gorda! - uzviknula je Rosa, širom rastvorivši oči. - Ona je ta. Ona zna sve.

Rosa me upita može li zatvoriti vrata, tek toliko da se osjeća sigurnom. Ne čekajući odgovor, prikrala im se i zalupila ih.

- Ne preostaje nam ništa drugo već čekati dok svi ne budu ovdje - rekla je.

U sobu se vratila Lidia s paketom, nekim predmetom zamotanim u komad tamno-žućkaste tkanine. Doimala se vrlo opušteno. Primijetio sam da u njoj ima nečeg silno odlučnog. To je raspoloženje nekako prenijela na Rosu i na mene.

- Znaš li što imam ovdje? - upitala me.

Nisam imao pojma. Počela je pažljivo odmatati, nimalo se ne žureći. Onda je zastala i pogledala me. Kao da se kolebala. Osmjehnula se kao da ju je stid pokazati što se nalazi u zavežljaju.

- Ovaj je paket Nagual ostavio za tebe - promrmljala je - ali mislim da će biti bolje da pričekamo la Gordu.

Tražio sam da ga odmota. Uputila mi je prkosan pogled i iznijela zavežljaj iz sobe, ne prozborivši više ni riječi.

Uživao sam u Lidijinoj igri. Izvela je nešto posve u skladu s don Juanovim učenjem. Prikazala mi je kako najbolje iskoristiti jednu običnu situaciju. Donijevši mi paket i praveći se da će ga otvoriti, nakon što mi je otkrila da ga je don Juan ostavio za mene, uistinu je isplela draškavu tajnu. Znala je da ću morati ostati, želim li saznati što je u paketu. Palo mi je na um mnogo stvari koje su mogle biti u tom zavežljaju. Možda je to bila lula koju je don Juan koristio za psihotropne gljive. Dao mi je na znanje da ću je dobiti na čuvanje. Možda je to bio njegov nož, ili kožnati tobolac, možda čak njegovi vračarski predmeti moći. S druge pak strane, možda se radilo samo o Lidijinoj varci; don Juan je bio previše nedokučiv, previše neovozemaljski da bi mi ostavio nekakvo nasljeđe.

Rekoh Rosi da padam s nogu i umirem od gladi. Htio sam se odvesti do grada, nekoliko dana odmoriti, i onda vratiti da vidim Pablita i Nestora. Rekoh da ću tada možda uspjeti vidjeti i druge dvije djevojke.

U tom se času vratila Lidia i Rosa joj reče da namjeravam otići.

- Nagual nam je naredio da ti izađemo ususret kao da se radi o njemu osobno - reče Lidia. - Svi smo mi sam Nagual, ali ti si to čak i više, iz razloga koji nitko ne razumije.

Obje su govorile u isti glas i na različite me načine uvjeravale da nitko neće pokušati ništa protiv mene, kao što je to učinila dona Soledad. U njihovom je pogledu bilo takve usrdne iskrenosti da je moje tijelo bilo razuvjereno. Povjerovao sam im.

- Moraš ostati dok se ne vrati la Gorda - rekla je Lidia.

- Nagual je rekao neka spavaš u njegovom krevetu - dodala je Rosa.

Stadoh hodati amo-tamo, mučen čudnom dilemom. S jedne sam strane želio ostati i odmoriti se; u njihovom sam se prisustvu osjećao fizički ugodno i sretno, nešto što nisam osjećao dan ranije s donom Soledad. Moja razumna strana, s druge strane, nije se uopće opustila. Na toj sam razini bio isto onako uplašen kao i prije. U trenucima potpunog beznađa izvodio sam smione postupke, ali kad bi tog zaleta nestalo, osjećao sam se isto onako ranjiv kao i prije.

Dok sam gotovo mahnito koračao sobom stao sam ispitivati samoga sebe. Dvije su djevojke šutjele, tjeskobno me promatrajući. A onda je odjednom zagonetka bila riješena; znao sam da se nešto u meni samo pretvara da je uplašeno. Navikao sam se tako reagirati u don Juanovu prisustvu. Tijekom godina našeg prijateljavanja uvelike sam se oslanjao na to da će on uvijek pronaći pravi način da umiri moje strahove. Ovisnost o njemu pružala mi je utjehu i sigurnost. Ali toga više nije bilo. Don Juan je otišao. Njegove naučnice nisu posjedovale njegovu strpljivost, ni njegovu tananost, ni njegovu čvrstu odlučnost. Uz njih je moja potreba da tražim podršku bila najobičnija glupost.

Djevojke su me povele u drugu sobu. Prozor je bio okrenut jugoistoku, a isto tako i krevet, zapravo debela hasura, nalik madracu. Šezdeset centimetara dug, pozamašan komad agavine stabljike bio je izrezbaren tako daje šupljikavo tkivo služilo kao jastuk ili oslonac za vrat. Srednji je dio bio lagano izdubljen. Površina stabljike bila je vrlo glatka. Kao da je rukom izbrušena. Opipao sam krevet i jastuk. Osjetio sam neuobičajenu ugodu i tjelesno zadovoljstvo. Ležeći na don Juanovom krevetu osjećao sam se sigurnim i ispunjenim. Tijelom mi se razlilo nepomućeno spokojstvo. Jednom sam se već osjećao tako kad mi je don Juan napravio krevet na vrhu brda, u pustinji sjevernog Meksika. Utonuo sam u san.

Probudio sam se u rano jutro. Lidia i Rosa su bile gotovo na meni, čvrsto usnule. Nekoliko sam sekundi ostao nepomičan, a onda su se obje istovremeno probudile.

Lidia je zijevnula i rekla da su morale spavati pored mene da bi me zaštitile i omogućile mi da se odmorim. Bio sam gladan. Lidia je poslala Rosu u kuhinju da nam pripravi nešto za jelo. U međuvremenu je ona upalila sve svjetiljke u kući.

Kad je hrana bila gotova, sjeli smo za stol. Osjećao sam se kao da ih oduvijek poznajem. Jeli smo šutke.

Dok je Rosa raspremala stol, upitao sam Lidiju spavaju li svi u Nagualovom krevetu; bio je to jedini krevet u kući, osim onog done Soledad. Lidia mi objasni da su se odavno iselile iz te kuće u svoju vlastitu, u istom kraju, a da se tada iselio i Pablito, te živi s Nestorom i Benignom.

- Ali, što se to s vama dogodilo, ljudi moji? Mislio sam da ste svi zajedno - rekoh.

- Više ne - uzvratila Lidia. - Otkad je Nagual otišao imamo različite zadatke. Nagual nas je spojio, on nas je i rastavio.

- A gdje je Nagual sada? - upitao sam, najnehačajnijim mogućim glasom.

Obje su me pogledale, a zatim se zgledale.

- Ah, ne znamo - reče Lidia. - On i Genaro su otišli.

Činilo se da govori istinu, ali ja sam opet zamolio da mi kažu sve što znaju.

- Uistinu ne znamo ništa - otrešla se Lidia na mene, očito uzrujana mojim pitanjima. - Prešli su u drugi kraj. To moraš pitati la Gordu. Ionako ti ima nešto za reći. Ona je ta koja je sinoć osjetila da si došao, pa smo cijelu noć jurile da stignemo ovamo. Bojale smo se da si mrtav. Nagual nam je rekao da si ti jedini kojem trebamo pomagati i vjerovati. Rekao je da si ti on osobno.

Pokrila je lice i zahihotala, a onda dodala, kao da joj je to taj čas palo na um: - Ali to je teško vjerovati.

- Mi te ne poznajemo - rekla je Rosa. - U tome je nevolja. Sve četiri isto osjećamo. Bojale smo se da si mrtav a onda kad smo te vidjele, rasr- dila smo se na tebe što nisi. Soledad nam je poput majke; možda i više od toga.

Razmijenile su urotnički pogled. To sam smjestila protumačio kao znak da se sprema nevolja. Nisu imale dobre namjere. Lidia je primijetila moje iznenadno nepovjerenje, koje mi je jamačno bilo ispisano po cijelom licu. Stado me uvjeravati kako mi žele pomoći. Uistinu nisam imao razloga sumnjati u njihovu iskrenost. Da su mi željele nauditi mogle su to učiniti dok sam spavao. Zvučala je tako iskreno da sam pomislio kako skačem na svaku sitnicu. Odlučio sam

podijeliti darove koje sam donio. Rekoh da su to zamotuljci s beznačajnim tričarijama pa mogu odabrati koji god žele. Lidia je uzvratila kako bi radije da ih ja podijelim. Vrlo blago je dodala da bi bile zahvalne i kad bih izliječio Soledad.

- Čime misliš da bih je mogao izliječiti? - upitao sam nakon poduže šutnje.

- Upotrijebi svog dvojnika - rekla je prostodušno.

Pažljivo sam ponovio da me dona Soledad zamalo ubila i da sam preživio zahvaljujući nečemu u meni, a to nije bila ni moja vještina ni moje znanje. Koliko je meni bilo poznato, to neodredivo nešto koje joj je po svemu sudeći zadalo udarac bilo je stvarno, ali nedostupno. Ukratko, nisam mogao pomoći doni Soledad, baš kao što ne bih mogao hodati po Mjesecu.

Bez riječi su me saslušale, vidljivo uznemirene.

- Gdje je dona Soledad sada? - upitao sam Lidiju.

- S la Gordom je - uzvratila je zabrinutim glasom. - La Gorda ju je odvela i pokušava je izliječiti, ali ne znamo gdje se zapravo nalaze. Tako stoje stvari.

- A gdje je Josefina?

- Otišla je po Svjedoka. Jedino on može izliječiti Soledad. Rosa misli da ti znaš više od Svjedoka, ali budući da si ljut na Soledad, ti želiš da ona umre. Ne krivimo te.

Uvjeravao sam ih da nisam ljut na nju, i da ni u kom slučaju ne želim da umre.

- Onda je izliječi! - rekla je Rosa, ljutitim, povišenim tonom. - Svjedok nam je rekao da ti uvijek znaš što valja činiti, a Svjedok ne griješi.

- A tko je, do vraga, Svjedok?

- Nestor je Svjedok - reče Lidia, kao da nevoljko izgovara njegovo ime. - To znaš i sam. Nemoguće da ne znaš.

Sjetio sam se da je prilikom našeg posljednjeg susreta don Genaro nazvao Nestora Svjedokom. Mislio sam da se radi o šali ili štosu koji je don Genaro ispalio da smanji nepodnošljivu napetost i bol tih posljednjih zajedničkih trenutaka.

- Nije to bila nikakva šala - odrješito reče Lidia. - Genaro i Nagual su Svjedoka drugačije podučavali. Svuda su ga vodili sa sobom. Baš svuda! Svjedok je bio svjedokom

svega onoga čemu se moglo biti svjedokom.

Među nama je očito vladao golem nesporazum. Pokušao sam im objasniti da sam ja za njih zapravo stranac. Don Juan me držao podalje od svih, uključujući Pablita i Nestora. Osim usputnog zdravo i do viđenja koje smo tijekom godina izmjenjivali, nikada nismo stvarno razgovarali. Sve sam ih poznavao uglavnom preko opisa koje sam čuo od don Juana. Premda sam jednom sreo Josefinu nisam se sjećao kako izgleda, a jedino što sam ikada vidio od la Gorde bila je njena golema stražnjica. Rekoh im da sve do jučer nisam znao čak ni to da su don Juanove naučnice, i da je Benigno također dio grupe.

Izmijenile su plahe poglede. Rosa je zaustila da nešto kaže, ali joj Lidia nogom dade znak. Pomislio sam da nakon mog opširnog i iskrenog objašnjenja ne bi više trebale krijumčariti poruke jedna drugoj. Živci su mi bili tako napeti da je bio dovoljan samo jedan prikriven pokret nogom pa da pobjesnim. Zaurloao sam na njih iz petnih žila i desnom rukom udario po stolu. Rosa je nevjerojatno brzo ustala i pretpostavljam da se, kao odgovor na tu njenu nenadanu kretnju, moje tijelo samo od sebe, bez upozorenja od strane razuma, pomaklo korak unazad, taman na vrijeme da za nekoliko centimetara izbjegne udarac podebelog štapa ili nekog teškog predmeta kojim je vitlala u lijevoj ruci. S treskom ga je spustila na stol.

Ponovno sam začuo, kao i noć prije dok me dona Soledad gušila, vrlo neobičan i neobjašnjiv zvuk, praskav, kao da se lula lomi, točno iza dušnika, u dnu vrata. U ušima mi je zabubnjalo i moja se lijeva ruka munjevito spustila na Rosin štap i zdrobila ga. Sve sam to vidio kao na filmu.

Rosa vrisnu, i tada sam shvatio da sam se svom težinom nagnuo naprijed i lijevom je šakom udario po nadlanici. Bio sam zgranut. Ma što da mi se događalo, to nije bilo stvarno. Bila je to noćna mora. Rosa je nastavila vrištati. Lidia ju je povelu u don Juanovu sobu. Još neko vrijeme čuli su se bolni jauci, a onda su zamukli. Sjeo sam za stol. Misli su mi bile zbrkane i nesuvisle.

Postao sam živo svjestan osebjnog zvuka u donjem dijelu svoga vrata. Don Juan ga je opisao kao zvuk koji osoba stvara

u trenutku kad mijenja brzinu. Nejasno sam se sjećao da sam ga već doživio uz njega. Premda sam ga i noć prije bio svjestan, nisam o njemu razmišljao sve dok se nije dogodilo ovo s Rosom. Tada sam shvatio da je taj zvuk popraćen osebnim osjećajem topline na nepcu i u ušima. Njegova silina i muklost podsjećali su me na zvonjavu golemog, napuklog zvona.

Časak kasnije vratila se Lidia. Doimala se smirenijom i sabranijom. Čak se osmjehnula. Molio sam je da mi pomogne razmrsiti tu zagonetku i da mi kaže što se zbilo. Nakon poduzetog nećkanja, reče da se Rosa uznemirila i uzrujala kad sam onako viknuo i udario o stol i, misleći da ću ih napasti, pokušala me udariti svojom »snolikom rukom«. Ja sam izbjegao njezin udarac i odalamio je po nadlanici, isto kao što sam udario donu Soledad. Dodala je da Rosa više neće moći upotrebljavati tu ruku, ne smislim li neki način da joj pomognem.

Tada je u sobu ušla Rosa. Ruka joj je bila povezana tkaninom. Pogledala me djetinjim pogledom. Moji su osjećaji bili posve zbrkani. Jedan dio mene osjećao se zlim i krivim. No drugi je ostao nepomućen. Da nije bilo tog dijela, ne bih preživio ni napad done Soledad ni Rosin razorni udarac.

Nakon duže šutnje, priznao sam da sam pretjerao uzrujavši se zbog njihovih poruka stopalima, ali da se moje urlanje i lupanje po stolu ne može usporediti s onim što je učinila Rosa. Kako nisam bio navikao na te njihove nagle kretnje svojim mi je udarcem mogla otkinuti ruku.

Vro oštro sam zatražio da mi pokaže ruku. Nevoljko ju je odmotala. Bila je natečena i crvena. Nisam više nimalo sumnjao u to da me sve one izlažu nekakvoj kušnji koju je smislio don Juan. Suprotstavivši im se, prebacio sam se u sferu koju je bilo nemoguće doseći ili prihvatiti racionalnim putem. Don Juan mi je mnogo puta rekao da moje racionalno čini samo vrlo mali dio onoga što je nazivao cjelokupnošću osobe. Pod utjecajem nepoznate i posve realne prijetnje fizičkim uništenjem, moje je tijelo bilo prisiljeno posegnuti za svojim skrivenim sposobnostima, ili umrijeti. Trik je po

svemu sudeći bio u tome da se istinski prihvati mogućnost da takve sposobnosti postoje i daje do njih moguće doprijeti. Dugogodišnje obučavanje bilo je samo put prema tom prihvaćanju. Vjeran svojoj polaznoj pretpostavci da nema kompromisa, don Juan je ciljao na potpunu pobjedu ili potpuni poraz za mene. Da me obučavanje nije uspjelo dovesti u dodir s mojim skrivenim sposobnostima, to bi se prilikom ovih kušnji pokazalo, a u tom mi slučaju ne bi preostalo bog zna što. Don Juan je rekao doni Soledad da bih se ubio. Kao izvanredan poznavalac ljudske prirode, vjerojatno je imao pravo.

Bilo je vrijeme da promijenim smjer djelovanja. Lidia je rekla da bih mogao pomoći Rosi i doni Soledad istom onom snagom kojom sam ih pozlijedio; stvar je dakle bila u tome da izazovem odgovarajući slijed osjećaja, ili misli, ili bilo čega drugog što je navelo moje tijelo da oslobodi tu snagu. Uzeo sam Rosinu ruku i protrljao je. Zaželio sam da se izliječi. Imao sam samo najbolje osjećaje za nju. Dugo sam milovao njezinu ruku, a nju grlio. Gladio sam je po glavi i ona je zaspala na mom ramenu, ali ni crvenilo ni otok nisu nestali.

Lidia me bez riječi promatrala. Smješkala mi se. Htjedoh joj reći da sam bezuspješan iscjelitelj. Njezine oči kao da su uhvatile to moje raspoloženje i zadržale ga, sve dok se nije zaledilo.

Rosi se spavalo. Bila je ili mrtva umorna ili bolesna. Nisam istraživao o čemu se zapravo radi. Podigao sam je na ruke; bile je lakša no što sam mislio. Odnio sam je u don Juanov krevet i nježno položio na nj. Lidia ju je pokrila. U sobi je bilo veoma mračno. Pogledao sam kroz prozor i ugledao vedro nebo puno zvijezda. Do tog trenutka nisam ni razmišljao o tome da smo na vrlo velikoj visini.

Gledajući u nebo zapljusnuo me val optimizma. Zvijezde su se doimale nekako svečano. Gledati prema jugoistoku bio je uistinu divan osjećaj.

Odjednom sam osjetio želju koju sam si htio ispuniti. Zanimalo me koliko se razlikuje pogled iz sobe done Soledad, okrenute prema sjeveru. Uhvatio sam Lidiju za ruku i htio je povesti onamo, ali me zaustavio draškav osjećaj na

vrhu glave. Širio se poput vala, niz leđa prema struku, a odatle u trbušnu šupljinu. Sjeo sam na hasuru. Stao sam analizirati taj osjećaj. U istom času kad bih osjetio dražkanje na vrhu glave, misli kao da bi mi jenjale, i po snazi i po učestalosti. Koliko god da sam se trudio, nisam se mogao upustiti u uobičajeni mentalni proces koji nazivam razmišljanjem.

Umjući tako, zaboravio sam na Lidiju. Ona je kleknula na pod i gledala me. Postao sam svjestan toga da me s nekoliko centimetara udaljenosti pomno ispituje svojim krupnim očima. Automatski sam je ponovno uhvatio za ruku i pošao u sobu done Soledad. Kad smo prišli vratima, osjetio sam kako joj se tijelo ukočilo. Morao sam je povući. Baš sam kanio prijeći prag kad sam ugledao pozamašnu, tamnu masu ljudskog tijela zgurenog uza zid, nasuprot vratima. Taj je prizor bio tako neočekivan da sam glasno uzdahnio i pustio Lidijinu ruku. Bila je to dona Soledad. Glavu je naslonila na zid. Okrenuo sam se Lidiji. Uzmaknula je nekoliko koraka. Htjedoh prošaptati da se dona Soledad vratila, ali moje riječi nisu imale zvuka, premda sam bio siguran da sam ih izgovorio. Ponovno bih pokušao, da nisam osjetio potrebu da djelujem. Kao da je za riječi trebalo previše vremena, a ja sam ga imao vrlo malo. Ušao sam u sobu i prišao doni Soledad. Činilo se da ima jake bolove. Čučnuo sam uz nju i, ne pitajući je ništa, podigao joj lice i pogledao je. Na njezinom sam čelu ugledao nešto nalik oblogu od lišća, što ga je sama napravila. Bilo je tamno, ljepljivo na dodir. Osjetio sam nezatomljivu potrebu da joj to skinem s čela. Vrlo smiono sam je uhvatio za glavu, nagnuo je unazad i strgnuo oblog. Kao da sam zgulio gumu. Nije se pomakla ni potužila na bol. Pod oblogom je bila žućkasto-zelena mrlja. Pomicala se, kao da je živa ili nabijena energijom. Časak sam je gledao, nesposoban išta poduzeti. Taknuo sam je prstom i ona se poput ljepila uhvatila za nj. Nije me uhvatila panika kao što bi se to inače dogodilo; ta mi se tvar zapravo svidjela. Dodirivao sam je vršcima prstiju i sve joj je sišlo s čela. Ustao sam. Ljepljiva je tvar bila topla. Časak je bila poput ljepljive paste, a onda mi se osušila među prstima i na dlanu. Tada sam osjetio novi udar strepnje i otrčao u don Juanovu sobu.

Zgrabio sam Rosinu ruku i s nje obrisao istu takvu fluorescentnu, žućkasto-zelenu tvar kakvu sam skinuo s čela done Soledad.

Srce mi je tako žestoko lupalo da sam jedva stajao na nogama. Htjedoh leći, ali me nešto odvušlo do prozora i natjeralo da trčim u mjestu.

Ne sjećam se kako dugo sam tako trčao. Odjednom sam osjetio da mi netko briše vrat i ramena. Postadoh svjestan da sam praktički gol, i da se obilno znojim. Lidia mi je omotala komad tkanine oko ramena i brisala mi znoj s lica. Istog mi se trena vratio moj uobičajeni tijek misli. Ogledao sam se po sobi. Rosa je čvrsto spavala. Otrčao sam u sobu done Soledad. Očekivao sam da ću i nju naći usnulu, ali tamo nije nikoga bilo. Lidia je išla za mnom. Rekoh joj što se dogodilo. Ona je otrčala Rosi i probudila je, dok sam ja navlačio odjeću. Rosa se nije željela probuditi. Lidia je zgrabila njezinu ozlijeđenu ruku i stisla je. Rosa je u tren oka ustala i bila posve budna.

Rastrčale su se po kući gaseći svjetiljke. Činilo se da se spremaju za bijeg. Htjedoh ih upitati čemu tolika žurba, kad mi pade na um da sam se i ja žurno obukao. Hitali smo zajedno; ne samo to, već su one, kako se činilo, čekale izravna naređenja od mene.

Istrčali smo iz kuće, noseći sve pakete koje sam donio. Lidia me savjetovala da nijednog ne ostavim za sobom; još ih nisam bio podijelio i pripadali su meni. Bacio sam ih na stražnje sjedalo auta, a djevojke su se zgurale naprijed. Upalio sam auto i polakao krenuo natraške, snalazeći se u mraku.

Kad smo stigli na cestu, morao sam se suočiti s neizbježnim problemom. Obje su u isti glas rekle da sam ja vođa; njihovi su postupci zavisili o mojim odlukama. Ja sam bio Nagual. Nismo mogli tek tako pobjeći iz kuće i odvesti se bez cilja. Morao sam ih voditi. No prava je istina bila da nisam imao pojma kamo da pođem, ni što da činim. Nehajno sam se okrenuo da ih pogledam. Prednja su svjetla u auto bacala odbljesak koji se u njihovim očima zrcalio kao u ogledalu. Sjetio sam se daje i don Juan imao takve oči; one kao da su zrcalile više svjetlosti od očiju prosječne osobe.

Bio sam svjestan da je djevojkama jasno da ne znam što ću. Umjesto da svoju nesposobnost prikrijem nekom šalom, ja sam bez mnogo uvijanja prebacio odgovornost na njihova pleća. Rekoh da nisam navikao biti Nagual i da ću im biti zahvalan daju li mi kakav prijedlog ili naznaku kamo bismo trebali poći. Zgрозile su se nada mnom. Cmoknule su jezikom i zavrtjele glavom. U mislima sam premetao različite mogućnosti, od kojih nijedna nije bila izvediva, kao na primjer to da ih odvezem u grad, ili odvedem do Nestorove kuće, ili čak povezem u Mexico City.

Zaustavio sam auto. Vozio sam prema gradu. Više no išta na svijetu želio sam iskreno porazgovarati s njima. Zaustio sam da nešto kažem, ali one su odvratile glavu od mene, zgleđale se i jedna drugoj prebacile ruku preko ramena. Bio je to očit znak da su se zatvorile u sebe i da me ne slušaju.

Bio sam na golemoj mucī. U tom sam času čeznuo za don Juanovom kontrolom nad svakom situacijom, za intelektualnim zajedništvom s njim, za njegovim humorom. Umjesto toga, bio sam u društvu dvije šu- pljoglavke.

Na Lidijinom sam licu uhvatio pokunjen izraz i to je zaustavilo lavinu mog samosažaljenja. Po prvi put mi je bilo sasvim jasno uolikoj smo se mjeri uzajamno razočarali. I one su očito bile navikle, iako na drugi način, na don Juanovu umješnost. Za njih je prijelaz s Naguala na mene, zacijelo bio porazan.

Dugo sam tako sjedio s upaljenim motorom. A onda mi je odjednom tijelom ponovno prostrujao drhtaj, koji je započeo kao neko dražkanje na vrhu glave, i tada mi posta jasno što se dogodilo kad sam maločas ušao u sobu done Soledad. Nisam je vidio u uobičajenom smislu te riječi. Ono što sam mislio da je dona Soledad, skutrena uza zid, bilo je zapravo sjećanje na trenutak kad je napustila svoje tijelo, nakon što sam je udario. Također sam shvatio da sam je izliječio time što sam dodirnuo onu ljepljivu, fluorescentnu tvar, i da je to bila neka vrsta energije koju sam svojim udarcima ostavio u njezinoj glavi i na Rosinoj ruci.

U mislima mi se ukazala slika jedne određene gudure. Znao sam da su dona Soledad i la Gorda tamo. Nije to bilo

puko naslućivanje, prije bi se moglo reći da se radilo o izravnom znanju kojem nisu trebale potvrde. La Gorda je odvela donu Soledad u podnožje te gudure i baš u tom času ju je pokušavala izliječiti. Želio sam joj reći da čini krivo viđajući oteklinu na njezinom čelu i da više nema potrebe da ostanu tamo.

Svoju sam viziju opisao djevojkama. Obje su mi rekle, baš kao što je to činio don Juan, neka se ne prepuštam mašti. Međutim takva je reakcija, kad je potjecala od njega, imala više smisla. Njegova kritika ili podsmijeh nikad mi nisu uistinu smetali, ali njih su dvije pripadale drugačijoj vrsti. Bio sam uvrijeđen.

- Odvest ću vas kući - rekoh. - Gdje živite?

Lidia se okrenu prema meni i silno srditim glasom reče da su sad obje pod mojom zaštitom i da ih moram odvesti na sigurno, budući da su se na Nagualov zahtjev odrekle svoje slobode djelovanja kako bi pomogle meni.

Na to me spopao bijes. Došlo mi je da je pljusnem, ali mi je tijelom ponovno prostrujao čudan drhtaj. Opet se javio kao draškanje na vrhu glave što se širilo leđima prema dolje, dok nije stiglo do područja pupka, i tada mi sinu gdje žive. To draškanje je bilo poput nekog štita, mekog, toplog omotača. Osjećao sam ga fizički, kao da me pokriva od prepona do ruba grudnog koša. Srdžbe je nestalo i zamijenila ju je čudna pribranost, neka suzdržanost, i istovremeno želja da se smijem. Tada sam shvatio nešto transcendentalno. Pod utjecajem done Soledad i postupaka malih sestrice moje je tijelo obustavilo prosuđivanje; ja sam, rečeno don Juano- vim rječnikom, zaustavio svijet. Spojio sam dva nepovezana osjeta. Draškanje na samom vrhu glave i muklo pucketanje u donjem dijelu vrata: između njih nalazilo se nešto što je zaustavljalo prosuđivanje.

Sjedeći u autu s te dvije djevojke, uz rub puste planinske ceste, bez imalo sumnje sam znao da sam prvi put u cijelosti svjestan zaustavljanja svijeta. To mi je prizvalo u sjećanje drugu, sličnu tjelesnu svjesnost, prvi put doživljenu prije mnogo godina. Bila je povezana s draškanjem na vrhu glave. Don Juan je rekao da vračevi moraju njegovati takav osjet i pomno gaje opisao. Prema njemu, bila je to neka vrsta

svrbeža, ni ugodna ni bolna, na samom tjemenu. Da bi mi to osvijestio na intelektualnoj razini, opisao ga je i analizirao njegova svojstva, a zatim me pokušao i praktično uputiti kako da mi tijelo postane svjesno tog osjećaja i kako da ga zapamti, time što je tražio da trčim ispod grana ili stijena što su vodoravno stršale, nekoliko centimetara iznad moje glave.

Godinama sam ga pokušavao doživjeti, ali s jedne strane nisam baš sasvim razumio njegov opis, a s druge, vježbe kojima me podvrgao nisu bile dovoljne da se u moje tijelo usiječe odgovarajuće sjećanje na taj osjet. Trčeći ispod grana i stijena koje je izabrao da mi prikaže o čemu govori, nikada nisam osjetio ništa na vrhu glave. Ali jednog je dana moje tijelo samo otkrilo taj osjećaj dok sam visokim kamionom ulazio u trokatnu garažu. Uletio sam unutra istom brzinom kojom sam inače ulazio svojim malim dvosjedom; posljedica je bilo to da sam sa visokog sjedišta kamiona ugledao kako se mojoj glavi približava poprečna cementna greda krova. Nisam uspio zaustaviti kamion na vrijeme i osjećaj koji sam imao bio je da me cementna greda skalpira. Kako nikada nisam upravljao tako visokim vozilom nisam uspio izvesti neophodne opazajne prilagodbe. Činilo mi se da između krova kamiona i krova garaže uopće nema nikakvog razmaka. Osjetio sam gredu svojim tjemenu.

Toga sam dana satima vozio garažom, dajući svom tijelu priliku da pohrani sjećanje na taj draškav osjećaj.

Pogledao sam djevojke i htio im priopćiti da sam upravo otkrio gdje žive. Suzdržao sam se. Nisam im mogao reći da me dražkanje na tjemenu podsjetilo na usputnu don Juanovu primjedbu kad smo na putu do Pabli- tova doma prolazili pored jedne kuće. Skrenuo mi je pažnju na okoliš i rekao da je ta kuća idealno mjesto za tišinu, ali ne i za odmor. Odvezao sam ih tamo.

Njihova je kuća bila prilično velika. I ona je bila građena od opeke, s krovom od crijepa, kao i kuća done Soledad. Imala je jednu dugačku sobu naprijed, natkrivenu otvorenu kuhinju iza kuće, prostrano unutrašnje dvorište pokraj kuhinje i prostor za kokoši, pored dvorišta. Međutim, glavna je prostorija bila soba koja je imala dvojna vrata, jedna što su vodila u prednju sobu i druga koja su vodila u stražnji dio

kuće. Lidia je rekla da su je same sagradile. Želio sam je vidjeti, ali su obje rekle da nije pravi čas jer Josefina i la Gorda nisu prisutne da mi pokažu dijelove te sobe koji pripadaju njima.

U kutu prednje sobe nalazio se povećí, ugrađen, cigleni podij. Bio je oko četrdeset pet centimetara visok i sagrađen kao krevet, s jednim krajem uza zid. Lidia je na njega nabacala debele hasure i nukala me da legnem i naspavam se, a one će bdjeti nada mnom.

Rosa je upalila svjetiljku i objesila je na čavao iznad kreveta. Bilo je dovoljno svjetla za pisanje. Objasnio sam im da me pisanje opušta i pitao hoće li ih to smetati.

- Zašto pitaš? - uzvratila je Lidia. - Čini što hoćeš!

Htio sam im, tek onako usput, objasniti da sam oduvijek imao neke navike, kao što je na primjer hvatanje bilješki, koje su bile čudne čak i don Juanu i don Genaru, pa će jamačno i njima biti čudne.

- Svi mi činimo čudne stvari - suho reče Lidia.

Sjeo sam na krevet, ispod petrolejke, naslonivši se leđima na zid. One su legle pored mene, svaka s jedne strane. Rosa se pokrila dekom i zaspala, kao da je jedva čekala da legne. Lidia reče daje to baš prava prilika za porazgovaramo, premda bi radije da ugasim petrolejku jer je ona čini snenom.

U mraku smo povelí razgovor o tome gdje su ostale dvije djevojke. Rekla je da nema pojma gdje bi la Gorda mogla biti, ali daje Josefina bez sumnje u planini, još uvijek tražeći Nestora, iako je pao mrak. Objasnila je da se Josefina najbolje od svih snalazi sama u noći, na pustom mjestu. Zato joj je la Gorda i povjerila taj zadatak.

Rekoh da sam slušajući ih govoriti o la Gordi stekao dojam da je ona glavna. Lidia uzvratí da je la Gorda uistinu ta koja ima sve pod kontrolom i da ju je sam Nagual postavio za vođu. Dodala je da bi, čak da on to i nije učinio, la Gorda prije ili kasnije preuzela vodstvo, zato što je najbolja.

Želio sam ponovno zapaliti petrolejku da mogu pisati. Lidia se bunila da uz svjetlo neće moći ostati budna, ali ja sam bio uporan.

- Po čemu je la Gorda najbolja? - upitao sam.

- Ima više osobne moći - rekla je. - Zna sve. Osim toga,

Nagual ju je naučio kako kontrolirati ljude.

- Zavidiš li la Gordi zbog toga što je najbolja?

- Nekoć jesam, ali ne više.

- Zašto si se promijenila?

- Napokon sam prihvatila svoj usud, kako mi je Nagual rekao.

- A koji je tvoj usud?

- Moj usud moj usud je biti lahor. Biti sanjač. Moj usud je biti ratnica.

- Zavide li Rosa ili Josefina la Gordi?

- Ne. Sve smo prihvatile svoj usud. Nagual je rekao da moć dolazi tek pošto prihvatimo svoj usud, bez žaljenja. Nekoć sam se često tužila i osjećala grozno jer sam voljela Naguala. Mislila sam da sam žena. Ali on mi je pokazao da nisam. Pokazao mi je da sam ratnica. Moj je život bio okončan prije nego što sam ga srela. Ovo tijelo koje vidiš, novo je. Svima nama dogodilo se isto. Možda s tobom nije bilo tako, ali za nas je Nagual bio novi život.

- Kad nam je rekao da će otići, zato što mora obaviti druge stvari, mislile smo da ćemo umrijeti. Ali, pogledaj nas. Žive smo, a znaš zašto? Zato što nam je Nagual pokazao da smo mi on. On je ovdje s nama. Uvijek će biti tu. Mi smo njegovo tijelo i njegov duh.

- Mislite li sve četiri tako?

- Nema nas četiri. Mi smo jedno. To je naš usud. Moramo jedna drugu nositi. A s tobom je isto. Svi smo mi isti. Čak je i Soledad ista, iako ide u drugom smjeru.

- A Pablito, Nestor i Benigno? Kako se oni uklapaju u to?

- Ne znamo. Mi ih ne volimo. Osobito ne Pablita. On je kukavica. Nije prihvatio svoj usud i htio bi umaknuti od njega. Čak bi želio odbaciti svoje izgleda da postane vrač i živjeti običnim životom. To bi odgovaralo Soledad. Ali, Nagual nam je naredio da mu pomognemo. Premda nam je već dosadilo da mu pomažemo. Možda će ga jednoga dana la Gorda zauvijek izbaciti.

- Može li ona to učiniti?

- Može li?! Jasno da može. U njoj ima više Nagnala nego u bilo kome od nas. Možda čak i više nego u tebi.

- Što misliš, zašto mi Nagual nikad nije spomenuo da

ste vi njegove naučnice?

- Zato što si prazan.
- On ti je rekao da sam prazan?
- Svi to znaju. To je ispisano po tvom tijelu.
- Po čemu to vidiš?
- Imaš rupu na sredini.
- Na sredini tijela? Gdje?

Ona vrlo nježno dodirnu mjesto na desnoj strani mog trbuha. Prstom je iscrtala krug, kao da slijedi rubove nevidljive rupe, deset ili jedanaest centimetara promjera.

- Jesi li i ti prazna, Lidia?
- Šališ se? Ja sam potpuna. Zar ne *vidiš*?

Njezini su odgovori na moja pitanja skrenuli u neočekivanim pravcu. Nisam je želio odbiti svojim neznanjem. Potvrдно sam kimnuo.

- Što misliš, zašto ovdje imam rupu koja me čini praznim? - upitao sam, promislivši koje bi pitanje zvučalo najnedužnije.

Nije odgovorila. Okrenula mi je leđa i potužila se da joj smeta svjetlost petrolejke. Navaljivao sam da mi odgovori. Dobacila mi je prkosan pogled.

- Dosta mi je razgovora s tobom - reče. - Glup si. Čak ni Pablito nije tako glup, a on je najgori.

Nisam želio ponovno zaći u slijepu ulicu hineći da znam o čemu govori, pa sam je još jednom upitao što to izaziva moju prazninu. Molio sam je da mi kaže, svesrdno je uvjeravajući da mi to don Juan nikad nije objasnio. Mnogo mi je puta rekao da sam prazan, a ja sam ga shvatio onako kako bi tu izjavu shvatio svaki zapadnjak. Mislio sam da želi reći kako mi nedostaje odlučnosti, volje, svrhe ili čak inteligencije. Nikad mi nije govorio u rupi u mom tijelu.

- Postoji rupa, tamo, s desne strane - rekla je, bezizražajno. - Rupa koju je načinila neka žena, kad te ispraznila.

- Znaš li možda koja žena?

- To bi mogao reći samo ti. Nagual je rekao da muškarci najčešće ne znaju tko ih je ispraznio. Žene imaju više sreće; one sasvim sigurno znaju tko ih je ispraznio.

- Jesu li tvoje sestre prazne poput mene?

- Ne budi glup. Kako bi mogle biti prazne?
- Dona Soledad je rekla daje ona prazna. Izgleda li ona poput mene?
- Ne. Rupa u njezinom trbuhu bila je golema. Bila je s obje strane, što znači da su je ispraznili i muškarac i žena.
- Što je dona Soleda radila s muškarcem i sa ženom?
- Dala im je svoju potpunost.
- Časak sam oklijevao prije nego što sam postavio sljedeće pitanje. Htio sam razmisliti na što bi se ta njezina tvrdnja mogla odnositi.
- La Gordi je bilo čak i gore nego Soledad - nastavila je Lidia. - Nju su ispraznile dvije žene. Rupa na njezinom trbuhu bila je poput spilje. Ali sad ju je zatvorila. Ponovno je potpuna.
- Pričaj mi o te dvije žene.
- Više ti ništa ne mogu reći - rekla je odlučno. - Samo ti la Gorda može pričati o tome. Pričekaj dok dođe.
- Zašto samo la Gorda?
- Zato što ona zna sve.
- Je li ona jedina koja zna sve?
- Svjedok zna isto toliko, možda čak i više, ali on je Genaro osobno i zbog toga je teško izaći na kraj s njim. Ne volimo ga.
- Zašto ga ne volite?
- Te tri protuhe su grozne. Ludi su kao Genaro. Tja, oni i jesu Genaro. Stalno se svađaju s nama, zato što su se bojali Naguala i sada se nama osvećuju. Tako kaže la Gorda.
- Otkud la Gorda to zna?
- Nagual joj je rekao stvari koje nama ostalima nije rekao. Ona *vidi*. Nagual je rekao da i ti *vidiš*. Josefina, Rosa i ja ne *vidimo*, pa ipak smo svi petero isti. Mi smo isti.
- Rečenica »mi smo isti«, koju je noć prije ponavljala dona Soledad, potaknula je bujicu misli i strahova. Odložio sam blok za pisanje. Ogledao sam se oko sebe. Bio sam u čudnom svijetu, ležeći u čudnom krevetu, između dvije mlade žene koje nisam poznao. Pa ipak sam se osjećao opuštenim. Moje je tijelo prožeo samozaborav i nehaj. Vjerovao sam im.
- Spavat ćeš ovdje? - upitao sam.
- A gdje bih?

- Zašto ne u svojoj sobi?

- Ne možemo te ostaviti samog. Mi se osjećamo isto kao i ti; stran si nam, ali ti ipak moramo pomoći. La Gorda je rekla da se moramo pobrinuti za tebe, ma kako glup bio. Rekla je da moramo spavati u istom krevetu s tobom, kao da si Nagual osobno.

Ugasila je svjetiljku. Ostao sam sjediti leđima naslonjen na zid. Zatvorio sam oči da razmislim, i istog trena zaspao.

Lidia, Rosa i ja sjedili smo na čistini ispred prednjih vrata gotovo dva sata, od osam ujutro. Pokušao sam povesti razgovor, ali su ga one odbijale. Doimale su se vrlo opušteno, gotovo sneno. Međutim, njihovo opušteno raspoloženje nije bilo zarazno. Dok sam sjedio tamo, u toj nametnutoj tišini, upao sam u neko vlastito raspoloženje. Njihova se kuća nalazila na vrhu brdašca; prednja su vrata bila okrenuta istoku. Sjedeći tako, vidio sam gotovo cijelu usku dolinu što se sterala od istoka prema zapadu. Nisam vidio grad, ali sam u dnu doline nazirao zelene mrlje obrađenih polja. S druge strane, okružujući dolinu u svim smjerovima, dizala su se golema, obla, ogoljela brda. Nije tu bilo visokih planina, samo ta golema, gola, obla brda, koja su u meni budila žestoku potištenost. Imao sam osjećaj da će me ta brda prenijeti u neko drugo vrijeme.

Odjednom mi se obratila Lidia i zvuk njezina glasa prekinu moje sanjarenje. Povukla me za rukav.

- Evo Josefine - reče.

Pogledao sam vijugavu stazu što je iz doline vodila prema kući. Ugledao sam ženu koja se polako penjala stazom, udaljena svojih četrdesetak metara. Smjesta sam primijetio razliku u godinama između Lidijske i Rose i te žene koja se približavala. Ponovno sam je pogledao. Nisam mislio da bi Josefine mogla biti tako stara. Po sporom hodu i držanju tijela doimala se kao žena zašla u pedesete. Bila je mršava, na sebi je imala dugu, tamnu suknju, a na leđima naramak drva za potpalu. Oko struka bio joj je vezan zavežljaj; kao da na lijevom boku nosi zamotano dijete. Činilo se da ga doji u hodu. Koraci joj bijahu gotovo malaksali. Jedva se popela uz posljednju strminu, nadomak kuće. Kad je napokon stigla na nekoliko metara od nas, disala je tako teško da sam joj htio

pomoći da sjedne. Načinila je kretnju kao da mi želi reći da je sve u redu.

Začuh kako se Lidia i Rosa smijulje. Nisam ih pogledao jer je ona zaokupila svu moju pažnju. Ta žena preda mnom bila je najodvratnije i najružnije biće koje sam ikad vidio. Odmotala je svežanj drva i uz tresak ga zbacila na tlo. I nehotice sam poskočio, djelomično zbog buke, a djelomično zato što mi se žena maltene srušila u krilo, povučena težinom drva.

Na čas se zagledala u mene a onda spustila pogled, kao da joj je neugodno zbog vlastite nespretnosti. Izravnala je leđa i odahnula s vidnim olakšanjem. Taj je teret bio očito pretežak za njeno staro tijelo.

Dok je protezala ruke, kosa joj se djelomično rasu. Oko čela joj je bio zavezan musav povež za glavu. Kosa joj je bila duga i sijedjela je, a doimala se prljavom i bez sjaja. Na tamnosmeđem povezu za glavu stršale su bijele vlasi. Osmjehnula mi se i kao da je kimnula. Činilo se da joj nedostaju svi zubi; ugledao sam crnu rupu njenih krezubih usta. Pokrila je lice rukom i nasmijala se. Skinula je sandale i ušla u kuću, ne ostavljajući mi vremena da išta kažem. Rosa je pošla za njom.

Bio sam zaprepašten. Po priči done Soledad bio sam zaključio da je Josefina Lidijine i Rosine dobi. Okrenuo sam se Lidiji. Zurila je u mene.

- Nisam znao da je tako stara - rekoh.
- Jest, prilično je stara - reče ona nehajno.
- Ima dijete? - upitao sam.
- Da, i svuda ga nosi sa sobom. Nikad ga ne ostavlja s nama. Boji se da ćemo ga pojesti.
- Dječak je?
- Dječak.
- Koliko mu je godina?
- Ima ga već neko vrijeme. Ali, ne znam koliko je star. Mislili smo da ne bi smjela roditi u njezinoj dobi, ali nije nas poslušala.
- Čije je to dijete?
- Josefinino, dabome.
- Hoću reći, tko je otac?

- Nagual, a tko bi drugi bio?

Takav razvoj događaja učinio mi se posve pretjeranim i vrlo uznemirujućim.

- Pa, u Nagualovom je svijetu valjda sve moguće - rekoh.

Bila je to više naglas izrečena misao, nego nešto što sam želio priopćiti Lidiji.

- Itekako - rekla je, smijući se.

Potištenost koju su u meni izazvala ona ogoljela brda postala je nepodnošljiva. U tom je krajoliku bilo nečeg uistinu odbojnog, a Josefina je predstavljala posljednji udarac. Ne samo što je imala ružno, staro, smrdljivo tijelo i što je bila krezuba, već se činilo i da ima neku vrstu paralize lica. Kao da su joj mišići na lijevoj strani lica bili pozlijedeni, zbog čega su joj lijevo oko i lijeva strana usta bili odvratno izobličeni. Moja je potištenost prešla u duboki očaj. Neko sam se vrijeme nosio s mišlju, koja mi je sad već postala uobičajenom, da šmugnem do auta i odem.

Potužio sam se Lidiji da se ne osjećam dobro. Nasmijala se i rekla da me Josefina zacijelo prestrašila.

- Ona tako djeluje na ljude - rekla je. - Nitko je ne podnosi. Ružnija je čak i od žohara.

- Sjećam se da sam je jednom vidio - rekoh - ali tad je bila mlada.

- Stvari se mijenjaju - filozofski reče Lidia - na ovaj ili na onaj način. Pogledaj Soledad. Kakva promjena, ha? A i ti si se promijenio. Krupniji si nego prije. Sve više ličiš Nagualu.

Htjedoh reći da je Josefinina promjena odvratna, ali sam se bojao da bi me mogla čuti.

Pogledao sam u ogoljela brda s druge strane doline. Želio sam pobjeći od njih.

- Ovu nam je kuću dao Nagual - reče - ali to nije kuća za odmor. Prije smo imale drugu kuću koja je bila uistinu divna. Ovo je mjesto na kojem se čovjek uzvrpolji. One planine prijeko mogu te izludjeti.

Osupnula me drskost kojom mi je pročitala misli. Nisam znao što da kažem.

- Svi smo mi po prirodi lijeni - nastavila je. - Nerado se naprežemo. Nagual je to znao, zato je vjerojatno zaključio da će nas ovo mjesto poticati na djelovanje.

Naglo je ustala i rekla da želi nešto pojesti. Pošli smo u kuhinju, poluzatvoren prostor sa samo dva zida. Na njenom otvorenom kraju, desno od vrata, nalazila se zemljana peć; na drugom kraju, tamo gdje su se dva zida sastajala, nalazio se velik prostor za jelo, s dugim stolom i tri klupe. Pod je bio popločen glatkim riječnim kamenjem. Ravan krov bio je oko tri metra visok, položen na dva zida i s otvorenih strana poduprt debelim gredama.

Lidia mi u zdjelicu nasu graha i mesa iz lonca koji je kuhao na vrlo tihoj vatri. Nad vatrom je zagrijala nekoliko *tortilla**. Ušla je Rosa i sjela do mene, te zamolila Lidiju da joj da hrane.

Zanio sam se promatrajući Lidiju koja je kutlačom grabila grah i meso. Zacijelo je bila svjesna toga da se divim njezinim kretnjama. Zagrabila je dva, tri zrna graha iz Rosine zdjelice i vratila ih u lonac.

Krajičkom oka sam vidio kako u kuhinju ulazi Josefina. Ali nisam je pogledao. Sjela je sučelice meni, s druge strane stola. Spopade me gađenje u želucu. Osjećao sam da neću moći jesti dok me ta žena gleda. Da se opustim, našalio sam se s Lidijom da su u Rosinoj zdjelici ostala još dva zrna viška, koja je previdjela. Zagrabila ih je kutlačom, tako precizno da sam ostao bez daha. Nervozno sam se nasmijao, znajući da ću kad Lidia sjedne, morati maknuti pogled s peći i priznati Josefinino prisustvo.

Naposljetku sam morao nevoljko pogledati na drugi kraj stola, u Josefinu. Nastupila je mrtvačka tišina. S nevjericom sam zurio u nju. Zinuo sam. Začuh kako se Lidia i Rosa glasno smiju. Trebalo mi je dugo da sa- berem misli i osjećaje. Osoba koja me gledala nije bila Josefina koju sam maloprije vidio, bila je to vrlo lijepa djevojka. Crte njezinog lica nisu bile indijanske, kao Lidijine i Rosine. Doimala se više latinoamerički nego indijanski. Imala je svijetlomaslinastu put, vrlo malena usta i lijepo izdjelan nos, male bijele zube i kratku, crnu, kovrčavu kosu. Na lijevoj joj se strani lica pojavljivala jamica, koja je njezinom osmijehu davala nedvojbeno vragolast izraz.

Bila je to djevojka koju sam prije mnogo godina nakratko sreo. Nije odvrátila oči pred mojim ispitivačkim pogledom.

Gledala me s naklonošću. Mene je postepeno hvatala neka nervoza koju nisam mogao obuzdati. Na kraju sam stao očajnički zbijati šale na račun svoje iskrene zbunjenosti.

Smijale su se kao djeca. Kad su se prestale smijati htio sam čuti koja je bila svrha Josefininog pretvaranja.

- Ona vježba umijeće prikradanja - reče Lidia. - Nagual nas je poučio da zavaramo ljude kako nas ne bi primijetili. Josefina je vrlo lijepa, i ako sama hoda noću nitko joj neće dodijavati bude li ružna i smrdljiva, ali ako izađe onakva kakva uistinu jest, eh, i sam možeš pretpostaviti što bi se dogodilo.

Josefina potvrdno kimnu, a onda iskrivi lice u najružniju moguću grimasu.

- U stanju je cijeli dan držati takvo lice - reče Lidia.

Rekoh da bih ja, da živim u tom kraju, sigurno prije zamijetio Jose- finu s maskom nego bez nje.

- Ta je maska bila samo za tebe - reče Lidia i sve se tri nasmijaše. - I vidiš kako te zavarala. Čak si više pažnje obratio njezinom djetetu nego njoj.

Lidia je otišla u njihovu sobu i donijela smotuljak krpa koji je izgledao kao umotano dijete, te ga bacila na stol ispred mene. Grohotom sam se nasmijao, zajedno s njima.

- Imate li sve svoje posebne maske? - upitao sam.

- Ne. Samo Josefina. Ovdje je nitko ne poznaje onakvu kakva stvarno jest - uzvratila Lidia.

Josefina je kimnula i osmjehnula se, ali nije ništa rekla. Jako mi se dopala. Bilo je u njoj nečeg tako silno nedužnog i milog.

- Reci nešto, Josefina - kazao sam, uhvativši je za ruke.

Ona me zbunjeno pogledala i ustuknu. Pomislio sam da sam se u svom ushićenju možda previše zanio i prejako je stisnuo. Pustio sam je. Ona se ispravi na klupi. Iskrivila je svoja mala usta i iz njih pokulja najčudnija bujica gundanja i vrištanja.

Odjednom joj se cijelo lice promijenilo. Niz ružnih, nekontroliranih grčeva unakazio je čas prije spokojan izraz.

Pogledao sam je, užasnut. Lidia me povuče za rukav.

- Zašto si je uplašio, tupane? - prošapta. - Zar ne znaš da je onije- mila i da ne može govoriti?

Josefina ju je očito razumjela jer se pobunila. Stisnutom je šakom zaprijetila Lidiji i ispustila novu bujicu strahovito glasnih i užasnih vriskova, a zatim se stala gušiti i kašljati. Rosa joj uze trljati leđa. Lidia je pokušala isto, ali ju je Josefina zamalo pljusnula.

Lidija sjede do mene i nemoćno raširi ruke. Slegnula je ramenima.

- Takva je - šapnu mi.

Josefina se okrenu prema njoj. Lice joj se iskrivilo u ružnu, bijesnu grimasu. Otvorila je usta i iz petnih žila zakričala još jezovitijim, grlenim glasom.

Lidia spuznu s klupe i posve nenametljivo napusti kuhinju.

Rosa je držala Josefinu za ruku. Josefina se doimala kao slika i prilika gnjeva. Micala je usnama i krivila lice. Za samo nekoliko minuta nestalo je sve one ljepote i nedužnosti koje su me očarale. Nisam znao što da radim. Htjedoh se ispričati, ali su Josefinini neljudski krici zatomili moje riječi. Naposljetku ju je Rosa odvela u kuću.

Lidia se vratila i sjela za stol, preko puta mene.

- Tu joj se nešto poremetilo - reče, dodirnuvši čelo.

- Kad se to dogodilo? - upitao sam.

- Davno. Nagual joj je zacijelo nešto učinio jer je odjednom izgubila dar govora.

Lidia se doimala tužnom. Imao sam utisak da tuga izbija iz nje protiv njezine volje. Čak sam osjetio potrebu da joj kažem neka se toliko ne trudi prikriti svoje osjećaje.

- Kako Josefina saobraća s vama? - upitao sam. - Piše?

- Ma daj, ne budi smiješan. Ne piše. Nije ona ti. Koristi se rukama i nogama da nam prenese što želi.

Josefina i Rosa su se vratile u kuhinju. Stale su pokraj mene. Pomislio sam kako je Josefina ponovno slika i prilika nedužnosti i otvorenosti. Njezin blažen izraz nije ničim odavao da u tren oka može postati onako ružna. Gledajući je, odjednom sam shvatio da su njezine čudesne preobrazbe bez sumnje povezane s gubitkom sposobnosti govora. Razmišljao sam o tome kako je samo netko tko se nije u stanju izraziti riječima mogao u toj mjeri razviti sposobnost prilagodbe.

Rosa reče da joj je Josefina povjerila kako žali što ne može govoriti jer joj se jako sviđam.

- Dok se ti nisi pojavio bila je zadovoljna svojim stanjem - oštro reče Lidia.

Josefina kimnu, potvrđujući Lidijine riječi i ispusti nekoliko blagih zvukova.

- Da je barem la Gorda ovdje - reče Rosa. - Lidia uvijek razljuti Josefinu.

- Ne namjerno! - pobuni se Lidia.

Josefina joj se osmijehnu i pruži ruku da je dodirne. Izgledalo je kao da se pokušava ispričati. Lidia joj odgurnu ruku.

- Ma daj, ti bleso mutava - promrmljala je.

Josefina se nije rasrdila. Svrnula je pogled. U očima joj je bilo toliko tuge da je nisam htio gledati. Osjetio sam potrebu da se umiješam.

- Ona misli da je jedina žena na svijetu koja ima problema - odbrusila mi je Lidia. - Nagual nam je rekao da budemo oštre prema njoj, bez milosti, sve dok ne prestane žaliti samu sebe.

Rosa me pogledala i kimanjem glave potvrdila Lidijine riječi.

Lidia se okrenula Rosi i naredila joj da pusti Josefinu. Rosa se povukla, poslušavši je, i sjela na klupu do mene.

- Nagual je rekao da će uskoro opet progovoriti - reče mi Lidia.

- Hej! - uzviknu Rosa, vukući me za rukav. - Možda si ti taj koji ćeš je navesti da progovori.

- Tako je! - uskliknu Lidia, kao daje i ona pomislila to isto. - Možda smo te zato morale čekati.

- To je tako očito! - dodala je Rosa, s izrazom nekoga kome se upravo ukazala istina.

Obje su skočile na noge i zagrlile Josefinu.

- Ponovno ćeš progovoriti! - uzviknula je Rosa, te je uhvatila za ramena i protresla.

Josefina je zakolotala razrogačenim očima. Stala je ispuštati mukle, prigušene uzdahe, kao da jeca, i na kraju počela trčati amo-tamo, cvileći poput životinje. Od golemog je uzbuđenja zinula, kao da su joj se ukočile čeljusti. Stvarno

sam pomislio da je na rubu živčanog sloma. Lidia i Rosa su joj pritrčale i pomogle da zatvori usta. Međutim, nisu je pokušavale smiriti.

- Ponovno ćeš govoriti! Ponovno ćeš govoriti! - vikale su. Josefina je tako jecala i zavijala da su me podišli srsi.

Bio sam posve zbunjen. Pokušao sam ih dozvati k pameti. Govorio sam im neka se urazume ali onda mi pade na um da, prema mojim mjerilima, i nemaju baš mnogo razuma. Koraćao sam gore-dolje, ispred njih, pokušavajući smisliti što da se radi.

- Pomoći ćeš joj, hoćeš? - upitala je Lidia.

- Molim te, molim te - moljakala je Rosa.

Rekoh im da su lude, da ja nemam pojma što bih trebao učiniti. Pa ipak, dok sam to govorio, negdje u primozgu osjećao sam čudan optimizam i samopouzdanje. U prvi mah sam ga htio odbaciti, ali on me obuzeo. Već sam jednom imao sličan osjećaj u vezi s dragom prijateljicom koja je bila smrtno bolesna. Imao sam osjećaj da je mogu izliječiti, izbaviti iz bolnice u kojoj je umirala. Čak sam se u vezi s tim savjetovao s don Juanom.

- Dabome. U stanju si izliječiti je i pomoći joj da izađe iz te smrtne stupice - rekao je.

- Kako? - upitao sam.

- Vrlo jednostavno - uzvratio je. - Moraš je samo podsjetiti na to da je neizlječivo bolesna. Budući da jest, ona posjeduje moć. Više nema što izgubiti. Već je sve izgubila. Kad čovjek nema što izgubiti, postaje hrabar. Plahi smo samo kad postoji nešto za što se još možemo držati.

- Ali, hoće li biti dovoljno ako je samo podsjetim na to?

- Ne. To će joj dati potreban poticaj. Zatim mora lijevom rukom izgurati bolest. Mora ispružiti ruku, zatvorene šake, kao da drži kvaku na vratima. Mora gurati i gurati prema naprijed, govoreći van, van, van. To joj reci, budući da nema što drugo raditi, svaku sekundu svog preostalog života mora posvetiti izvođenju tog pokreta. Uvjeravam te da može ustati i otići od tamo, ako želi.

- Zvuči tako jednostavno - rekao sam.

Don Juan se nasmijao.

- Izgleda jednostavno - odgovorio je - ali nije. Da bi to

učinila, tvoja prijateljica mora imati besprijekoran duh.

Dugo me gledao. Kao da je procjenjivao u kojoj sam mjeri zabrinut i tužan zbog nje.

- Dakako - dodao je - da tvoja prijateljica posjeduje besprijekoran duh, ne bi uopće bila tamo.

Prenio sam joj što je don Juan rekao. Ona je, međutim, već bila preslaba da bi uopće pokušala micati rukom.

U Josefininom slučaju, moju potajnu vjeru opravdavala je činjenica daje ona ratnica besprijekorna duha. Da li bi bilo moguće, pitao sam se, izliječiti je tim kretnjama rukom?

Rekoh Josefini da je dar govora izgubila zbog neke blokade.

- Da, da, radi se o blokadi - ponovile su Lidia i Rosa.

Objasnio sam Josefini pokret rukom i rekao joj da mora izgurati tu blokadu.

Oči su joj se ukočile. Kao da je pala u trans. Micala je usnama, ispuštajući jedva čujne zvuke. Pokušala je pomaknuti ruku, ali bila je tako uzbuđena da je nekoordinirano lamatala. Pokušao sam joj preusmjeriti kretanje, ali bila je u takvom zanosu da nije čak ni čula što govorim. Pogled joj se zamutio i znao sam da će se onesvijestiti. Rosa je po svemu sudeći shvatila što se zbiva; skočila je, zgrabila šalicu vode i poškropila Josefini- no lice. Josefina je zakolutala očima i ispadoše joj bjeloočnice. Stalno je iznova treptala, sve dok ponovno nije bila u stanju normalno gledati. Micala je usnama, ali nije stvarala nikakav zvuk.

- Dodirni joj vrat! - doviknu mi Rosa.

- Ne! Ne! - povika Lidia kao odgovor. - Dodirni joj glavu. To joj je u glavi, ludo!

Zgrabila me za ruku i ja sam joj nevoljko dopustio da je položi na Josefininu glavu.

Josefina zadrhta i malo-pomalo ispusti niz slabašnih zvukova. Meni su se činili nekako melodičnijima od onih neljudskih glasova koje je stvarala prije.

Zacijelo je i Rosa primijetila razliku.

- Jesi čuo? Jesi čuo? - upita me šaptom.

Ma kakva daje ta razlika bila, Josefina je ispustila novi niz zvukova, neprirodnijih no ikad. Kad se stišala, časak je

jecala, a onda zapala u drugu vrstu euforije. Naposljetku su je Lidia i Rosa stišale. Klonula je na klupu, očito iscrpljena. Jedva je uspjela dići kapke da me pogleda. Krotko se osmjehnu.

- Tako mi je silno, silno žao - rekao sam i uhvatio je za ruku.

Zadrhtala je cijelim tijelom. Spustila je glavu i ponovno zaplakala. Preplavilo me duboko suosjećanje. U tom bih času bio dao svoj život da joj pomognem.

Nekontrolirano je plakala pokušavajući mi se obratiti. Lidia i Rosa doimale su se tako uključenima u njezinu dramu da su ponavljale iste kretnje usnama.

- Za boga miloga, učini nešto! - uzviknu Rosa molećivim glasom.

Prožela me nepodnošljiva tjeskoba. Josefina je ustala i zagrlila me, ili bolje rečeno, u divljem se zanosu objesila na mene, gurnuvši me od stola. U tom me času Lidia i Rosa, s nevjerojatnom okretnošću, brzinom i preciznošću, objema rukama zgrabiše za ramena, istovremeno svojim stopalima zakačivši moje pete. Težina Josefinina tijela i njezin zagrljaj, zajedno s nenadanim Lidijinim i Rosinim zahvatom, učinili su me bespomoćnim. Sve tri su djelovale istovremeno, i prije nego što sam uspio shvatiti što se zbiva, bacile me na pod, tako da je Josefina bila na meni. Osjećao sam kako joj srce lupa. Silovito se držala za mene; otkucaji njezina srca odzvanjali su mi u ušima. Osjećao sam njegovo kucanje u vlastitim grudima. Htjedoh je zbaciti, ali se ona čvrsto držala. Rosa i Lidia su mi legle na ruke i noge, svojom me težinom prikovavši za pod. Rosa se suludo hiho- tala i stala me grickati za bok. Njezini su mali, oštri zubići škljockali, dok je u nervoznom grču otvarala i zatvarala vilice.

Odjednom sam osjetio užasnu bol, fizičku odvratnost i strah. Ostao sam bez daha. Mutilo mi se pred očima. Znao sam da gubim svijest. Tada sam u dnu vrata začuo mukli, praskav zvuk lule koja se lomi, a na tjemenu osjetio dražkanje koje mi se poput drhtaja širilo cijelim tijelom. Sljedeće čega sam bio svjestan bilo je to da ih gledam s drugog kraja kuhinje. Tri su djevojke zurile u mene, ležeći na podu.

- Što vi to radite? - začuh nečiji bučan, oštar, odrješt glas.

Tada me obuzeo nepojmljiv osjećaj. Osjetio sam da me Josefina pustila i da je ustala. Ja sam ležao na podu, a ipak sam istovremeno stajao udaljen od njih, gledajući u neku ženu koju nikad prije nisam vidio. Ona se nalazila pokraj vrata. Krenula je prema meni i zaustavila se na metar i pol, dva metra udaljenosti. Časak me motrila. Smjesta sam znao da je to la Gorda. Htjela je znati što se zbiva.

- Samo se malo izmotavamo s njim - reče Josefina, pročišćavajući grlo. - Ja sam glumila da sam nijema.

Tri su se djevojke stisnule jedna uz drugu i prasnule u smijeh. La Gorda je ostala spokojna, zureći u mene.

Prevarile su me! Vlastita mi se glupost i lakoumnost učinila tako sramotnom da me spopao histeričan, gotovo luđački smijeh. Sav sam se tresao.

Znao sam da se Josefina nije samo izmotavala, kako je tvrdila. Njih su tri imale određene namjere. Bio sam zapravo osjetio Josefinino tijelo kao silu koja prodire u moje tijelo. Rosino grickanje moga boka, koje mi je jamačno imalo odvući pažnju, zbilo se u istom trenutku kad sam osjetio da Josefinino srce lupa u mojim grudima.

Čuo sam kako mi la Gorda govori neka se smirim.

Osjetio sam nervozan treptaj u srednjem dijelu tijela, a onda me preplavio hladan, smiren gnjev. Gnušao sam ih se. Bilo mi ih je dosta. Bio bih uzeo svoju jaknu i blok za pisanje i otišao iz te kuće da nisam bio svjestan kako još nisam sasvim pri sebi. Bio sam pomalo ošamućen, a um mi je bio posve zbrkan. Kad sam ih maločas gledao s drugog kraja kuhinje, imao sam dojam da ih zapravo gledam iz položaja koji je iznad razine mojih očiju, s nekog mjesta blizu stropu. Ali još me više smućivalo to što sam opazio daje dražkanje na vrhu tjemena bilo ono što me izvuklo iz Josefi- nina zagrljaja. Nije to bio osjećaj kao da mi je nešto izašlo iz tjemena; nešto uistinu jest izašlo iz vrha moje glave.

Nekoliko godina prije, don Juan i don Genaro pomutili su moje opažanje tako da sam imao nemoguć dvostruki dojam: imao sam osjećaj da je don Juan pao na mene i prikovao me za zemlju, dok sam istovremeno osjećao da još uvijek stojim. Bio sam zapravo na oba mjesta istovremeno. Rečeno riječima

vrača, moje je tijelo pohranilo sjećanje na to dvostruko opažanje i kao da ga je ponovilo. Međutim, ovog su puta tom tjelesnom sjećanju dodane dvije nove stvari. Prvo, dražkanje koje se javljalo prilikom sukoba s tim ženama bilo je sredstvo da se dođe do dvostrukog opažanja; a drugo, zvuk u dnu moga vrata oslobađao je nešto u meni što mi je uspijevalo izaći kroz tjeme.

Nakon nekoliko časaka, jasno sam osjećao da silazim iz položaja u blizini stropa, sve dok nisam stajao na podu. Trebalo je neko vrijeme da mi se oči prilagode gledanju s uobičajene razine.

Gledajući u one četiri žene osjetio sam se nagim i ranjivim. Tada sam doživio trenutak nepovezanosti, ili nedostatka opažajnog kontinuiteta. Kao da sam zatvorio oči, a nešto me iznenada nekoliko puta zavrtjelo u krug. Kad sam otvorio oči, djevojke su zurile u mene širom rastvorenih usta. No nekako sam opet bio ono što jesam.

LA GORDA

Prvo što sam zamijetio kod la Gorde bile su njezine oči, vrlo tamne i smirene. Motrila me ispitivački, od glave do pete. Odmjeravala me isto onako kako je to znao don Juan. U stvari, njezine su oči posjedovale istu smirenost i snagu. Bilo mi je jasno zašto je ona najbolja. Pade mi na um da joj je don Juan jamačno ostavio svoje oči.

Bila je zericu viša od ostale tri djevojke. Imala je vitko, tamnoputo tijelo i prekrasan stražnji dio. Zamijetio sam dostojanstven obris njenih širokih ramena, kad je okrenula gornji dio tijela da pogleda djevojke.

Dala im je nerazumljivu naredbu i one su sjele na klupu, tik iza nje. Svojim ih je tijelom zapravo štitila od mene.

Okrenula se da me ponovno pogleda. Imala je vrlo ozbiljan izraz lica, ali nije tu bilo ni sumornosti ni težine. Nije se smješkala, pa ipak je bila prijazna. Imala je vrlo ugodne crte: lijepo uobličeno lice, ni okruglo ni četvrtasto; malena usta tankih usana; širok nos; visoke jagodice; i dugu, garavo crnu kosu.

Nisu mi promakle njezine prekrasne, mišićave ruke koje je držala sklopljene iznad pupka. Nadlanice su joj bile okrenute meni. Kad je sklopila dlanove vidio sam kako joj se mišići ritmički stežu.

Na sebi je imala dugu, izbljedjelu narančastu pamučnu haljinu dugih rukava i smeđi šal. Bilo je u njoj nečeg silno umirujućeg i konačnog. Očutio sam don Juanovo prisustvo. Moje se tijelo opustilo.

- Sjedni, sjedni - reče, kao da me nagovara.

Vratio sam se do stola. Pokazala mi je da sjednem, ali sam ostao stajati.

Po prvi put se osmjehnula i oči joj postadoše mekše i sjajnije. Nije bila tako lijepa kao Josefina, pa ipak je bila najljepša od svih.

Časak smo šutjeli. Kao da mi nešto objašnjava, ona reče da su učinile sve što je bilo u njihovoj moći otkad je Nagual

otišao, te da su se zbog svoje odanosti saživile sa zadatkom koji im je povjerio.

Nisam baš sasvim razumio o čemu govori, ali dok je govorila, više no ikad sam osjećao prisustvo don Juana. Nije se radilo o tome da je ona oponašala njegov način, ili prijevoje njegova glasa. Posjedovala je unutrašnju kontrolu zbog koje se ponašala isto kao don Juan. Njihova je sličnost išla iznutra prema van.

Rekoh joj da sam došao jer mi je potrebna Pablitova i Nestorova pomoć. Rekoh da sam prilično spor ili čak glup kad se radi o razumijevanju svijeta vračeva, ali sam iskren, pa ipak su se sve one prema meni ponijele zlonamjerno i podmuklo.

Stala se ispričavati, ali joj nisam dopustio da završi. Pokupio sam svoje stvari i izašao na prednja vrata. Potrčala je za mnom. Nije mi priječila da odem, već je vrlo brzo govorila, kao da ima potrebu reći sve što može prije nego što se udaljim.

Rekla je da je moram saslušati, i da je spremna povesti se sa mnom dio puta, kako bi mi prenijela sve što joj je Nagual povjerio da mi ispriča.

- Idem u Mexico City - rekoh.
- Vozit ću se s tobom i do Los Angelesa, ako treba - uzvratila ona, i znao sam da to doista misli.
- U redu - rekoh, samo da je iskušam - uđi u auto.

Trenutak je oklijevala, a onda bez riječi zastala i zagledala se u kuću. Sklopljene je ruke položila tik ispod pupka. Okrenula se i pogledala prema dolini, te ponovila istu kretnju rukama.

Znao sam što radi. Opraštala se od svoje kuće i oni groznih, oblikih brda oko nje.

Don Juan me poučio toj kretnji pozdravljanja prije mnogo godina. Naglasio je daje to silno moćna kretnja i daje ratnik treba štedljivo koristiti. Ja sam vrlo rijetko imao priliku izvesti je.

Kretnja pozdravljanja koju je la Gorda izvodila bila je varijanta jedne kojoj me don Juan poučio. Rekao je da se ruke sklapaju kao pri molitvi, blago ili velikom brzinom, čak tako da izvedu zvuk pljeskanja. Kako god da se izvodilo, svrha

sklapanju ruku bila je uhvatiti osjećaj kojeg ratnik nije želio ostaviti za sobom. Kad se ruke zatvore i uhvate taj osjećaj, žustro se prinesu do sredine grudiju, u razinu srca. Tu se osjećaj pretvara u bodež i ratnik se probada njime, kao da objema rukama drži bodež.

Don Juan mi je rekao da se ratnik oprašta na taj način samo kad ima razloga vjerovati da se možda nikad neće vratiti.

La Gordino me opraštanje očaralo.

- Opraštaš se? - upitao sam iz znatiželje.

- Da - suho uzvratila ona.

- Zar ne stavljaš ruke na grudi? - zanimalo me.

- To čine muškarci. Žene imaju maternicu. One u njoj pohranjuju osjećaje.

- Ne bi li se trebala tako pozdravljati samo ako se više nećeš vratiti? - upitao sam.

- Vrlo je moguće da se ne vratim - odgovorila je. - Odlazim s tobom.

Uhvatila me neopravdana tuga, neopravdana zato što uopće nisam poznavao tu ženu. U pogledu nje imao sam samo dvojbe i sumnje. Ali, dok sam gledao u njene jasne oči osjetio sam da mi je silno bliska. Smekšao sam se. Moja je srdžba uzmakla i ustupila mjesto čudnoj tuzi. Ogledao sam se oko sebe i znao da me ta tajanstvena, golema, obla brda razdiru.

- Ova brda tamo prijeko, živa su - reče ona, čitajući mi misli.

Pogledao sam je i rekao da su me to mjesto i te žene vrlo duboko pogodili, tako duboko kao rijetko što. Ne bih umio reći što me više razaralo, mjesto ili žene. Napadi žena bili su izravni i zastrašujući, a djelovanje brda bilo je stalna, izjedajuća zebnja, želja da se umakne od njih. Kad sam to rekao la Gordi, ona uzvratila da sam dobro procijenio djelovanje tog mjesta, da ih je Nagual upravo zato i ostavio tu, i neka nikoga ne krivim zbog onoga što se dogodilo, jer je Nagual osobno tim ženama dao naređenja da me pokušaju dokrajčiti.

- Je li i tebi dao takvo naređenje? - upitao sam.

- Ne, meni nije. Ja sam drugačija od njih - rekla je. - One su sestre. Iste su, posve iste. Baš kao što su Pablito,

Nestor i Benigno isti. Samo ti i ja možemo biti posve isti. Sada nismo, jer ti si još uvijek nepotpun. Ali jednog ćeš dana biti isti, posve isti.

- Rečeno mi je da samo ti znaš gdje su Nagual i Genaro - rekoh.

Časak je zurila u mene, a onda potvrdno kimnula.

- Tako je - reče. - Znam gdje su. Nagual mi je rekao da te povedem tamo, ako uspijem.

Rekoh joj da prestane okolišati i da mi odmah otkrije gdje su. To kao da ju je sasvim zbunilo. Ispričavala se i uvjeravala me da će mi kasnije, kad krenemo, sve otkriti. Molila me da je više ne pitam o njima jer ima stroge upute da ništa ne spominje dok ne bude pravi čas.

Lidia i Josefina su izašle na vrata i zagledale se u mene. Ja žurno uđoh u auto. La Gorda je ušla za mnom, a pritom mi nije promaklo da je ušla u auto kao da ulazi u rupu. Nekako je upuzala u nj. To je znao činiti don Juan. Jednom sam mu u šali pripomenuo, nakon što sam ga mnogo puta vidio kako to čini, da je mnogo praktičnije ulaziti kao ja. Mislio sam da možda ulazi na tako smiješan način zato što nije vičan automobilima. Objasnio mi je daje auto spilja, a da u spilje valja ulaziti na taj način ako ih želimo upotrijebiti. Spilje imaju sebi prirodan duh, bile one prirodne ili iskopane, a tom duhu treba prilaziti sa štovanjem. Puzanje je bilo jedini način da se iskaže to poštovanje.

Razmišljao sam da li da pitam la Gordu je li te pojedinosti naučila od don Juana, ali ona je progovorila prva. Rekla je da joj je Nagual dao izričite upute što joj je činiti ako preživim napade done Soledad i djevojaka. Potom je nehajno dodala da prije nego što krenem za Mexico City moramo poći na određeno mjesto u planini, onako kako sam znao ići s don Juanom, gdje će mi otkriti stvari koje mi Nagual nikada nije odao.

Časak sam bio neodlučan a onda me neki dio mene, nije to bio razum, povukao put planina. Vozili smo se u potpunoj tišini. U nekoliko sam navrata pokušao povesti razgovor, ali me svaki put odbila, odlučno odmahujući glavom. Naposljetku, kao da se umorila od mojih pokušaja, pa mi odrješito reče da to što mi ima saopćiti zahtijeva mjesto moći

te se, dok ne stignemo do njega, moramo suzdržati od iscrpljivanja sebe beskorisnim razgovorom.

Nakon duge vožnje i napornog pješaćenja, napokon smo stigli kamo smo naumili. Bilo je kasno poslijepodne. Nalazili smo se u dubokom kanjonu. Njegovo je korito već bilo u mraku, dok su planinski vrhunci nad njim još bili obasjani suncem. Hodali smo do omanje spilje, oko metar uz sjevernu liticu kanjona, koja se smjestila u smjeru istok-zapad. Tu sam proveo mnoge sate s don Juanom.

Prije no što smo ušli u spilju, la Gorda je pomno pomela pod granjem, onako kako je to činio don Juan, da sa stijena ukloni krpelje i nametnike. Zatim je s okolnog grmlja nabrala granje s mekim lišćem, i taj pozamašan naramak poput hasure položila na kameni pod.

Dade mi znak da uđem. Uvijek sam don Juana puštao prvog, u znak poštovanja. Htjedoh to ponoviti s njom, ali me ona odbi. Reče da sam ja Nagual. Upuzao sam u spilju, isto onako kako je ona upuzala u auto. Nasmijao sam se vlastitoj nedosljednosti. Prema svom autu se nikad nisam uspio odnositi kao prema spilji.

Ona mi reče neka se opustim i udobno namjestim.

- Nagual ti nije mogao otkriti sve svoje namjere zato što si bio nepotpun - odjednom reče la Gorda. - Još uvijek si takav iako si sada, nakon sukoba sa Soledad i sestrama, snažniji no prije.

- Što znači biti nepotpun? Svi su mi rekli da mi to samo ti možeš objasniti - rekoh.

- To je vrlo jednostavno - reče. - Potpun je netko tko nikad nije imao djece.

Zastala je, kao da mi ostavlja vremena da zapišem to što je rekla. Digao sam pogled s bilješki. Promatrala me, prosuđujući djelovanje svojih riječi.

- Znam da si to već čuo od Nagnala - nastavila je. - Nisi obratio pažnju na njegove riječi, a vjerojatno nisi obratio pažnju ni na moje.

Glasno sam pročitao bilješke i ponovio ono što je rekla. Nasmijala se.

- Nagual je rekao daje nepotpuna osoba onaj tko je imao djecu - ponovila je, kao da mi diktira.

Ispitivački me pogledala, vjerojatno očekujući pitanje ili komentar. Nisam ga imao.

- Sada sam ti rekla sve o tome što znači biti potpun i nepotpun - reče. - Baš onako kako je Nagual rekao meni. Meni to, u tom času, nije značilo ništa, baš kao što ni tebi ne znači ništa.

Morao sam se nasmijati tome kako je poprimila don Juanov način.

- Nepotpuna osoba ima rupu u želucu - nastavila je. - Vrač je može *vidjeti* isto tako jasno kao što ti vidiš moju glavu. Kad je rupa s lijeve strane želuca, dijete koje ju je stvorilo istog je spola. Ako je s desne strane, dijete je suprotnog spola. Rupa na lijevoj strani je crna, a na desnoj tamno -smeđa.

- Vidi li se ta rupa na svakome tko je imao djece?

- Dabome. Može se *vidjeti* na dva načina. Vrač je *vidi* pri *sanjariju*, ili gledajući izravno u osobu. Vrač koji *vidi*, bez teškoća promatra svijetleće biće da otkrije postoji li rupa u svjetlosti tijela. No čak i ako vrač ne *vidi*, u stanju je razaznati tamnoću rupe kroz odjeću.

Prestala je govoriti. Molio sam je da nastavi.

- Nagual mi je rekao da ti zapisuješ, a onda se ne sjećaš što si zapisao - kaza, optužujućim tonom.

Zapetljao sam se, pokušavajući se obraniti. No bez obzira na sve, to što je rekla bila je istina. Don Juanove su riječi uvijek dvostruko djelovale na mene: prvi put kad sam ih čuo i drugi put, kad sam kod kuće čitao to što sam zapisao i zaboravio.

Razgovarati s la Gordom, međutim, bilo je bitno drugačije. Don Juanovi naučnici nisu ostavljali tako silan utisak na mene. Njihova otkrića, premda izvanredna, bila su samo novi dijelovi slagalice. Neobično je bilo to da pomoću njih slika nije postajala jasnija, već sve složenija i složenija.

- Ti si imao smeđu rupu na desnoj strani trbuha - nastavila je. - To znači da te ispraznila žena. Napravio si žensko dijete.

- Nagual je rekao da ja imam dvije velike crne rupe jer sam napravila dvije žene. Nikad nisam vidjela te rupe, ali vidjela sam druge ljude s rupama poput mojih.

- Rekla si da sam imao rupu; zar je više nemam?
- Ne. Zakrpljena je. Nagual ti je pomogao daje zakrpiš. Bez njegove bi pomoći bio još prazniji no što si sada.
- Kakva je to zakrpa?
- Tvoja svjetlost je zakrpa. To se može samo tako reći. Nagual je govorio da vrač poput njega može začepiti rupu kad god želi. Ali takvom čepu nedostaje svjetlosti. Svatko tko *vidi* ili *sanja*, odmah zamijeti da je on kao olovna zakrpa na zlatastoj svjetlosti ostalog dijela tijela.
- Nagual je zakrpao tebe i mene i Soledad. Ali, nama je prepustio da toj zakrpi vratimo sjaj, svjetlost.
- Kako nas je zakrpao?
- On je vrač, stavio je nešto u naša tijela. Zamijenio nas je. Više nismo isti. To što je stavio u nas, to je zakrpa.
- Ali, što je to stavio u nas i kako?
- U naša je tijela stavio vlastitu svjetlost, i to svojom rukom. Jednostavno je gurnuo ruku u naša tijela i stavio svoja vlakna u njih. Isto je učinio sa sve svoje šestero djece, i sa Soledad. Sva su ista. Osim Soledad; ona je nešto drugo.
- Činilo se da la Gorda ne želi nastaviti. Zamislila se i gotovo zamucala.
- Što je dona Soledad? - navaljivao sam.
- Teško je to reći - nastavila je, nakon kraćeg nagovaranja.
- Ista je kao ti i ja, pa ipak je drugačija. Posjeduje istu svjetlost, ali nije zajedno s nama. Ona ide u drugom smjeru. U ovom je času više nalik tebi. Oboje imate zakrpe koje djeluju olovno. Moje je zakrpe nestalo i ja sam opet potpuno, svijetleće jaje. Eto, zašto sam rekla da ćemo ti i ja biti posve isti jednoga dana, kad ti opet budeš potpun. U ovom smo času gotovo isti, zbog Nagualove svjetlosti, zbog toga što idemo u istom smjeru i što smo oboje bili prazni.
- Kako vraču izgleda potpuna osoba? - upitao sam.
- Kao svijetleće jaje sačinjeno od vlakana - reče. - Sva su vlakna potpuna; izgledaju poput uzica, napetih uzica. To djeluje kao da su uzice zategnute, onako kako se zateže bubanj.
- Kod prazne osobe, međutim, vlakna oko rupe iskidana su. Kad osoba ima puno djece, vlakna više ne izgledaju kao vlakna. Takvi ljudi izgledaju kao dvije grude svjetlosti

između kojih je tamna rupa. To je grozan prizor. Nagual mi je pomogao da ih *vidim*, jednog dana dok smo se nalazili u parku, u gradu.

- Što misliš, zašto Nagual meni nikad nije govorio o tome?

- Govorio ti je o svemu, ali ga ti nisi pravo shvatio. Čim bi vidio da ne razumiješ o čemu govori, mijenjao bi temu. Nisi mogao shvatiti zato što si prazan. Nagual je govorio da je posve prirodno što ne razumiješ. Nepotpuna je osoba zapravo nalik prošupljenoj tikvi. Ma koliko ti puta ponovio da si prazan, tebi to nije ništa značilo; ništa ti nije značilo čak ni to što ti je sve objasnio. Nisi shvaćao što želi reći, ili još gore, nisi želio shvatiti.

La Gorda je kročila na opasno tlo. Sljedećim sam je pitanjem htio preusmjeriti, ali se nije dala.

- Voliš jednog malog dječaka i ne želiš shvatiti o čemu je Nagual govorio - rekla je optuživački. - Nagual mijе rekao da imaš kćer koju nikad nisi vidio, a da tog dječaka voliš. Jedno od njih te zahvatilo po rubu, a drugo te prikliještilo. Ti si ih stopio u jedno.

Morao sam prestati pisati. Ispuzao sam iz spilje i uspravio se. Pošao sam strminom prema podnožju gudure. La Gorda je krenula za mnom. Pitala me je li me svojom otvorenošću pogodila. Nisam joj htio lagati.

- Što misliš? - upitao sam.

- Sav si se zapjenio! - uskliknula je i zahihotala s takvom razdraganošću kakvu sam vidio samo kod don Juana i don Genara.

Činilo se da će izgubiti ravnotežu pa me uhvatila za lijevu ruku. Da joj pomognem sići do podnožja, podigao sam je oko struka. Učinilo mi se da nema više od četrdeset pet kilograma. Naškubila je usta, onako kako je to znao don Genaro, i rekla da ima pedeset dva. Oboje smo se u isti tren nasmijali. Bio je to trenutak neposredne, časovite komunikacije.

- Zašto ti je tako teško razgovarati o tome? - upitala je.

Rekoh joj da sam jednom imao dječaka kojeg sam silno volio. Kao da me nešto tjeralo da joj pričam o tome. Neka nesavladiva potreba, koja mi ni samom nije bila razumljiva, gonila me da se otvorim pred tom ženom koja mi je bila

potpuni stranac.

Kad sam počeo govoriti o dječaku, preplavio me val nostalgije; možda je na to utjecalo to mjesto, ili situacija ili doba dana. Na neki način, moje se sjećanje na tog malog dječaka stopilo sa sjećanjem na don Juana, i po prvi put otkad ga nisam vidio don Juan mi je nedostajao. Lidia je rekla da njima nikad ne nedostaje zato što je uvijek s njima; on je njihovo tijelo i njihov duh. Odmah mi je bilo jasno što misli. I sam sam osjećao isto. U toj me guduri, međutim, obuzeo nepoznat osjećaj. Rekoh la Gordi da mi don Juan nikada nije nedostajao, do tog trenutka. Nije odgovorila. Zagledala se u drugom pravcu.

Možda sam čeznuo za to dvoje ljudi zato što su oni doveli do katarze u mom životu. A oboje su otišli. Do tog časa nisam ni shvatio svu neopozivost tog odvajanja. Rekoh la Gordi da mi je taj dječak, više no išta, bio prijatelj, i da su nas jednoga dana razdvojile okolnosti kojima nisam mogao upravljati. Bio je to vjerojatno jedan od najtežih udaraca koje sam doživio. Čak sam bio otišao do don Juana da ga zamolim za pomoć. Bio je to jedini put što sam ga molio da mi pomogne. Saslušao me, a onda prasnuo u grohotan smijeh. Njegova je reakcija bila tako neočekivana da se čak nisam uspio ni naljutiti. Uspio sam jedino prokomentirati kako je bezosjećajan, jer tako sam to shvatio.

- A što bi htio da učinim? - zanimalo ga je.

Rekoh da bi mi, kao vječnik, možda mogao pomoći da vratim svog malog prijatelja koji mi je utjeha.

- Griješiš. Ratniku nije potrebna utjeha - uzvratilo je tonom koji nije trpio pogovora.

Zatim je nastavio pobijati sve moje razloge. Rekao je da ratnik ništa ne prepušta slučaju, da on utječe na ishod događaja snagom svoje svjesnosti i nepokolebljive namjere. Da sam imao nepokolebljivu namjeru da zadržim to dijete i pomognem mu, bio bih poduzeo sve da ono ostane uza me; tako je rekao. Ali ovako, bila je to ljubav samo na riječima, beskoristan izljev jednog praznog čovjeka. Tada mi je rekao nešto o praznini i o potpunosti, ali ja ga nisam htio slušati. Osjećao sam jedino gubitak, i bio sam uvjeren da govori o praznini koju osjećamo kad izgubimo nekog

nenadomjestivog.

- Volio si ga, poštovao si njegov duh, želio si mu dobro, sad ga moraš zaboraviti - rekao je.

Ali, nisam mogao. Moji su osjećaji bili još strahovito živi, premda ih je vrijeme ublažilo. Jedno sam vrijeme mislio da sam uspio zaboraviti, a onda se jedne večeri zbilo nešto što me duboko potreslo. Išao sam prema svom uredu kad mi se obratila mlada Meksikanka. Sjedila je na klupi i čekala autobus. Pitala me je li to autobus za dječju bolnicu. Nisam znao. Objasnila je da njezin sinčić već duže vrijeme ima visoku vrućicu, pa je zabrinuta jer nema novaca. Prišao sam klupi i vidio da na njoj stoji maleni dječčacić, glave položene na naslon. Na sebi je imao jaknu, kratke hlačice i kapu. Nije mu moglo biti više od dvije godine. Očito me primijetio jer je došao do ruba klupe i naslonio glavu na moju nogu.

- Buba gavica - reče mi na španjolskom.

Glas mu je bio tako slabašan, a njegove tamne oči tako tužne da me preplavio val nezaustavljive boli. Podigao sam ga i odvezao njega i majku do najbliže bolnice. Ostavio sam ih tamo, a majci dao dovoljno novaca da plati. Ali, nisam želio ostati ni dalje se raspitivati o njemu. Želio sam vjerovati da sam mu pomogao i da sam na taj način otplatio dug čovječjem duhu.

Taj sam čaroban čin »plaćanja duga čovječjem duhu« naučio od don Juana. Jednom sam ga upitao, zatečen spoznajom da mu nikada neću moći vratiti sve ono što je učinio za mene, postoji li išta na svijetu što bih mogao učiniti da izravnam račune. Upravo smo izlazili iz banke, pošto smo zamijenili meksički novac.

- Meni nije potrebno da mi išta vratiš - odgovorio je - ali ako baš želiš vraćati dug, daj prilog čovječjem duhu. Uvijek se radi o vrlo maloj svoti, i ma koliko čovjek dao, više je nego dovoljno.

Pomogavši tom bolesnom djetetu ja sam naprosto vratio dug čovječjem duhu, za svu onu pomoć koju će moj dječak možda dobiti od neznanih ljudi što će ih sresti na svome putu.

Rekoh la Gordi da moja ljubav prema njemu neće ugasnuti dok god sam živ, iako ga nikad više neću vidjeti. Htjedoh joj reći da je moje sjećanje na njega pohranjeno tako duboko u

meni da mu ništa ne može nauditi, ali sam se suspregao. Pomislio sam da bi to bilo pretjerano. Osim toga, padao je mrak i želio sam otići iz te gudure.

- Bit će najbolje da krenemo - rekoh. - Odvest ću te kući. Možda ćemo ponovno moći razgovarati o tome neki drugi put.

Nasmijala se, onako kako mi se don Juan obično smijao. Očito sam izrekao nešto silno smiješno.

- Zašto se smiješ, la Gorda? - upitao sam.

- Zato što i sam znaš da ne možemo tek tako otići - uzvratila je. - Ti ovdje imaš susret s moći. Ja isto tako.

Vratila se do spilje i upuzala u nju.

- Dođi unutra - doviknula je. - Nemoguće je otići.

Začudio sam se svojoj reakciji na to. Otpuzao sam unutra i sjeo do nje. I ona me očito prevarila. Nisam došao tamo ni zbog kakvog susreta. Bilo je za očekivati da ću se rasrditi. Umjesto toga, bio sam ravnodušan. Nisam mogao lagati sebi da sam slučajno svratio tamo na putu za Mexico City. Pošao sam s njom jer me vuklo nešto neobjašnjivo.

Pružila mi je bilježnicu i dala mi znak da pišem. Rekla je da ću se na taj način opustiti ne samo ja već i ona.

- Što to znači, susret s moći? - upitao sam.

- Nagual mijе rekao da ćemo se ovdje susresti s nečim što se nalazi tamo vani. Prvo si imao susret sa Soledad, zatim sa sesticama. Trebale su te uništiti. Nagual je rekao da te, preživiš li njihove napade, dovedem ovamo tako da zajedno možemo održati treći susret.

- Kakav je to susret?

- Zaista ne znam. Kao i sve drugo, zavisi o nama. Trenutačno, tamo vani postoji nešto što čeka na tebe. Kažem da čeka na tebe, jer ja već dugo dolazim ovamo i nikad se ništa ne događa. Ali noćas je drugačije. Ti si ovdje i to nešto će doći.

- Zašto me Nagual pokušava uništiti? - upitao sam.

- Nikoga on ne pokušava uništiti! - Ijutito je uzviknula la Gorda. - Ti si njegovo dijete. Sada želi da postaneš on. Da budeš više on no itko od nas. Ali, da bi postao pravi Nagual, moraš pronaći svoju moć. Da to nije potrebno, on ne bi uložio toliko truda da nahuška Soledad i sestrice na tebe. On je

poučio Soledad kako da izmijeni svoj lik i pomladi se. On ju je naveo na to da u svojoj sobi napravi đavolski pod. Pod kojem se nitko ne može oduprijeti. Vidiš, Soledad je prazna, pa ju je Nagual naveo da učini nešto divovske. Dao joj je zadatak, najteži i najopasniji zadatak, ali jedini koji joj priliči, da te dokrajči. Rekao joj je da ništa nije teže nego da jedan vrač ubije drugoga. Lakše je običnom čovjeku ubiti vrača, ili vraču ubiti prosječna čovjeka, ali dva vrača nikako ne idu zajedno. Nagual je rekao Soledad da joj je najpametnije iznenaditi te i preplašiti. I upravo to je učinila. Nagual ju je učinio poželjnom, tako da te može namamiti u svoju sobu gdje bi te njezin pod začarao jer, kao što sam rekla, nitko, ama baš nitko, ne može se oduprijeti tom podu. Taj je pod bio Nagualovo remek-djelo za Soledad. Ali ti si nešto učinio njezinom podu i Soledad je morala promijeniti taktiku, u skladu s Nagualovim uputama. Rekao joj je da, ako pod zakaže i ona te ne uspije prestrašiti i iznenaditi, mora razgovarati s tobom i reći ti sve što te bude zanimalo. Nagual ju je poučio lijepom govoru, kao posljednjem utočištu. Ali, Soledad te ni time nije uspjela nadvladati.

- Zašto je bilo tako važno da me nadvlada?

Zastala je i zagledala se u mene. Pročistila je grlo i sjela uspravno. Zagledala se u nizak svod pećine i glasno izdahnula kroz nos.

- Soledad je žena poput mene - reče. - Ispričat ću ti nešto o svom životu pa ćeš je možda shvatiti.

- Jednom sam imala muškarca. Ostala sam s njim u drugom stanju kad sam bila vrlo mlada i rodila dvije kćeri. Jednu za drugom. Život mi je bio pakao. Bio je pijanica, tukao me dan i noć. Mrzila sam ga i on je mrzio mene. Udebljala sam se kao prasica. Jednog se dana pojavio drugi muškarac koji mi je rekao da mu se sviđam i želio da pođem s njim u grad, raditi kao služavka. Znao je da sam navikla raditi i htio me iskoristiti. No život mi je bio takav jad da sam mu povjerovala i pošla s njim. Bio je gori od onog prvog, zao i opak. Dojadila sam mu već nakon tjedan dana. Mlatio me tako kako ne možeš ni zamisliti. Mislila sam da će me ubiti, a nije čak bio ni pijan, i sve zato što nisam uspjela naći posao. Onda me poslao na ulicu da prosim, s bolesnim djetetom. Od

novca koji bih prikupila davao je nešto djetetovoj majci. A onda bi me tukao zato što nisam izmolila dovoljno. Djetetu je bivalo sve lošije i lošije i znala sam da će me taj čovjek ubiti, umre li dok budem prosila. Zato sam jednoga dana, kad nije bio tamo, poslala djetetovoj majci i dala joj njezinu bebu i nešto novca koji sam toga dana zaradila. Bio je to sretan dan za mene; neka mi je ljubazna strankinja dala pedeset pezosa da kupim lijek za dijete.

- S onim sam groznim čovjekom provela tri mjeseca, a činilo mi se kao dvadeset godina. Novcem koji mi je preostao vratila sam se kući. Opet sam bila u drugom stanju. Čovjek je htio da imam vlastito dijete kako ne bi morao plaćati tuđe. Kad sam se vratila u rodni grad potražila sam svoju djecu, no uzela ih je očeva obitelj. Svi su se okupili, tobože da porazgovaraju sa mnom, ali umjesto toga su me odveli na usamljeno mjesto i prebili štapovima i kamenjem te ostavili, uvjereni da sam mrtva.

La Gorda mi pokaza mnoštvo ožiljaka na glavi.

- Ni dan-danas mi nije jasno kako sam se uspjela dovući u grad. Izgubila sam dijete koje sam nosila. Otišla sam teti koja je još bila živa; roditelji su mi bili umrli. Dva me mjeseca hranila, sirotica, sve dok se nisam pridigla.

- A onda mi je jednog dana teta rekla da je onaj čovjek u gradu i da me traži. Bio je na policiji gdje je rekao da sam pobjegla s njegovim novcima, nakon što sam ubila dijete druge žene. Znala sam da mi je došao kraj. Ali ponovno mi se osmjehnula sreća i neki me Amerikanac primio u svoj kamion. Vidjela sam kako se cestom približava kamion i u očaju podigla ruku, a čovjek je stao i dozvolio mi da se popnem. Dovezao me u ovaj dio Meksika. Ostavio me u gradu. Nisam poznavala ni žive duše. Danima sam lutala uokolo, poput mahnitog psa, hraneći se otpacima. I tada mi se još jednom osmjehnula sreća.

- Srela sam Pablita, kojem dugujem nešto što nikada neću moći vratiti. Pablito me odveo u svoju stolarsku radionicu i dozvolio mi da si u kutu smjestim krevet. Učinio je to jer se sažalio na mene. Pronašao me na tržnici, nakon što se spotakao i pao na mene. Sjedila sam tamo i prosila. Nešto mu je uletjelo u oko, leptir ili pčela, ne znam. Okrenuo

se na peti, zateturao i pao, točno na mene. Pomislila sam da će se razbjesniti i udariti me ali on mi je, umjesto toga, dao nešto novaca. Upitala sam ga bi li imao kakvog posla za mene. Na to me odveo u svoju radionicu i dao mi glačalo i dasku, da glačam rublje.

- Išlo mi je jako dobro. Osim što sam se udebljala jer mi je većina ljudi, čije sam rublje prala, davala ostatke hrane. Ponekad sam jela i šesnaest puta dnevno. Ništa drugo i nisam radila nego jela. Dječurlija na ulici bi me zadirkivala, šuljala se za mnom pa mi stala na pete, a onda bi me netko gurnuo, tako da padnem. Ta su me djeca svojim okrutnim šalama znala dovesti do suza, osobito kad bi mi namjerno uprljala rublje.

- Jednog dana, vrlo kasno poslijepodne, neki je čudni starac došao posjetiti Pablita. Nikada ga prije nisam vidjela. Nikad ne bih pomislila da bi Pablito mogao imati posla s tako zastrašujućim, groznim čovjekom. Okrenula sam mu leđa i nastavila raditi. Bili smo sami. Iznenada sam na vratu osjetila njegove ruke. Srce mi je prestalo kucati. Nisam mogla vrištati, dah mi se presjekao. Srušila sam se i taj mi je grozni čovjek držao glavu, možda jedan sat. A onda je otišao. Bila sam tako prestrašena da se sve do sutradan nisam pomakla s mjesta na koje sam pala. Tamo me pronašao Pablito; nasmijao se i rekao da bih trebala biti vrlo ponosna i sretna jer je taj starac moćan vrač ijedan od njegovih učitelja. Bila sam zbunjena; nisam mogla vjerovati daje Pablito vrač. Rekao mi je daje njegov učitelj vidio kako iznad moje glave lete noćni leptiri u savršenom krugu. Vidio je i moju smrt kako kruži oko mene. Eto zašto je postupio onako naglo, i promijenio smjer mojih očiju. Pablito mi je još rekao daje Nagual položio ruke na mene i zašao mi u tijelo, te ću uskoro biti drugačija. Nisam imala pojma o čemu govori. Nije mi bilo jasno ni što je taj ludi starac učinio. No bilo mi je svejedno. Bila sam poput psa kojeg svi šutaju. Jedino je Pablito bio ljubazan prema meni. Isprva sam mislila da me želi za svoju žensku. Ali bila sam preružna, debela i smrdljiva. On je samo želio biti ljubazan prema meni.

- Onaj se ludi starac jedne noći vratio i ponovno me zgrabio za vrat, s leđa. To me strahovito zaboljele. Jauknula

sam i zauralala. Nisam shvaćala što radi. Ni jednom rječju mi se nije obratio. Užasno sam ga se bojala. A onda, kasnije, počeo mi je govoriti i rekao mi što da činim sa svojim životom. Svidjelo mi se to što je govorio. Svuda me vodio sa sobom. Ali moja je praznina bila moj najljući neprijatelj. Nisam mogla prihvatiti njegov način razmišljanja, pa mu je jednoga dana dozlogrdilo da pleše oko mene i poslao je vjetar na mene. Toga sam se dana nalazila sama, iza Soledadine kuće, kad sam osjetila da vjetar postaje sve žešći. Prodirao je kroz ogradu. Ulazio mi u oči. Htjela sam ući u kuću, ali moje je tijelo bilo uplašeno, i umjesto da prođem kroz vrata uputila sam se kroz ulaz na ogradi. Vjetar me gurnuo i zavrteo. Pokušala sam se vratiti u kuću, no uzalud. Nisam se mogla suprotstaviti snazi vjetra. Gurao me preko brda, odgurao s ceste, i završila sam u dubokoj jami, jami nalik grobu. Tamo me držao daniima, dok se nisam odlučila promijeniti i prihvatiti svoj usud, bez žaljenja. Tada je vjetar prestao i Nagual me pronašao te poveo kući. Rekao mi je da je moj zadatak dati ono čega nemam, ljubav i privrženost, i da se moram brinuti za sestre, Lidiju i Josefinu, bolje nego da se radi o meni samoj. Tada sam shvatila ono što mi je Nagual godinama govorio. Moj je život odavno završio. On mi je nudio novi život, a taj je život imao biti posve nov. U taj novi život nisam mogla unijeti svoje ružne, stare načine. One prve noći kad me pronašao, noćni su mu leptiri ukazali na mene; nije bilo na meni da se bunim protiv svog usuda.

Počela sam se mijenjati brinući se o Lidiji i Josefini bolje no što sam se brinula o sebi. Činila sam sve što mijе Nagual rekao, ijedne sam noći upravo u ovoj guduri, u ovoj pećini pronašla svoju potpunost. Usnula sam točno na mjestu na kojem se sada nalazim, kad me probudila neka buka. Podigla sam pogled i ugledala sebe onakvu kakva sam nekoć bila, vitka, mlada, svježa. To mi se vraćao moj duh. Isprva nije htio prići bliže jer još uvijek sam izgledala prilično odbojno. Ali onda se nije mogao suzdržati i prišao mijе. Tada sam shvatila, odjednom, što mijе to Nagual godinama pokušavao reći. Rekao je da kad čovjek ima dijete, to dijete oduzme britkost njegovom duhu. Ako žena ima djevojčicu, to je kraj njezinoj brit- kosti. Imati dvije djevojčice, kao što sam ih

imala ja, bio je kraj mene same. Sva moja snaga i moje iluzije prešle su na te djevojčice. One su mi otele britkost, rekao je Nagual, isto onako kako sam je ja otela svojim roditeljima. To je naš usud. Dječak najveći dio svoje britkosti uzima od oca, djevojčica od majke. Nagual je rekao da ljudi koji imaju djecu mogu posvjedočiti, ako nisu tako tvrdoglavi kao ti, da je nečega u njima nestalo. Neke ludosti, nekog nemira, neke snage koju su prije imali, toga nema. To je postojalo u njima, ali gdje je sada? Nagual je rekao da se to nalazi u dječici što trče po kući, puna energije, puna iluzija. Drugim riječima, potpuna. Rekao je da, promatramo li djecu, možemo vidjeti da su smiona, kreću se u skokovima. Promatramo li njihove roditelje, vidjet ćemo da su oprezni i plahi. Oni više ne skaču. Nagual mi je kazao da mi to objašnjavamo tako što kažemo da su roditelji odrasli, imaju odgovornost. Ali to nije istina. Prava je istina to da su izgubili britkost.

Upitao sam la Gordu što bi Nagual odgovorio kad bih mu rekao da poznajem roditelje koji posjeduju mnogo više duha i britkosti od svoje djece.

Nasmijala se, pokrivši lice u tobožnjoj nelagodi.

- Pitaj mene - reče, hihoćući. - Želiš čuti što ja mislim o tome?

- Jasno da želim.

- Nemaju ti ljudi više duha, nego samo puno energije i izvježbali su svoju djecu da budu poslušna i krotka. Cijelog su života plašili svoju djecu, to je sve.

Opisao sam joj slučaj jednog čovjeka kojeg sam poznao, oca četvero djece, koji je u dobi od pedeset tri godine posve izmijenio svoj život. To je značilo napustiti ženu i direktorsko mjesto u velikoj kompaniji, nakon što je više od dvadeset pet godina gradio karijeru i obitelj. Sve je to vrlo smiono odbacio i otišao živjeti najednom otoku u Tihom oceanu.

- Hoćeš reći da je otišao tamo sasvim sam? - upitala je la Gorda začuđenim tonom.

Sasjekla je moj protudokaz. Morao sam priznati da je pošao tamo sa svojom novom, dvadesettrogodišnjom ženom.

- Koja je bez sumnje potpuna - dodala je la Gorda.

Ponovno sam se morao složiti s njom.

- Prazan se čovjek stalno koristi potpunošću žene - nastavila je. - Potpuna je žena opasna u svojoj potpunosti, opasnija od muškarca. Ne- predvidiva je, hirovita, nemirna, ali i sposobna za velike promjene. Takve se žene mogu pokupiti i poći bilo kamo. Tamo neće ništa učiniti, ali to je zato što nisu ni imale nekog pravog cilja. S druge pak strane, prazni ljudi više ne mogu tako skakati, ali su pouzdaniji. Nagual je rekao da su prazni ljudi poput crva koji se ogledaju uokolo prije no što se malčice pomaknu, zatim se povuku, a onda još malčice pomaknu. Potpuni ljudi uvijek skaču, izvode kolutove, i uvijek padnu na glavu, ali njima to ne smeta.

- Nagual je rekao da čovjek mora biti potpun želi li ući u drugi svijet. Da bi postao vrač, čovjek mora posjedovati svu svoju svjetlost: nikakvih rupa, nikakvih zakrpa, i svu britkost duha. Zato vrač koji je prazan mora povratiti svoju potpunost. Bio muškarac ili žena, čovjek mora biti potpun da bi kročio u taj svijet tamo, u tu vječnost u kojoj nas Nagual i Genaro čekaju.

Prestala je govoriti i dugo se zagledala u mene. Jedva je još bilo svjetlosti za pisanje.

- Ali, kako si ti povratila svoju potpunost? - upitao sam.

Poskočila je na zvuk moga glasa. Ponovio sam pitanje. Zagledala se u svod pećine prije nego što mi je odgovorila.

- Morala sam odbiti one dvije djevojčice - uzvratila je. - Nagual ti je jednom rekao kako se to radi, ali ti nisi htio ni čuti za to. Čovjek mora ukrasti svoju britkost natrag. Rekao je da smo je s mukom stekli, krađom, i da je isto tako moramo povratiti, s mukom.

- Uputio me kako se to radi, i prvo što sam morala učiniti bilo je uskratiti svoju ljubav toj djeci. To sam morala učiniti pri *sanjariju*. Malo po malo, naučila sam da mi ne budu drage, ali Nagual je rekao da je to beskorisno, čovjek mora naučiti ne mariti, a ne zatomiti dragost. Kad god bih osjetila da mi te djevojčice ništa ne znače, morala sam ih ponovno vidjeti, dotaknuti ih očima i rukama. Morala sam ih blago pomilovati po glavi i pustiti da moja lijeva strana istrgne britkost iz njih.

- Što se njima dogodilo?

- Ništa. Nisu ni osjetile. Vratile bi se kući, i sada su poput dvije odrasle osobe. Prazne kao većina ljudi oko njih. Ne vole biti s djecom jer ih ne trebaju. Rekla bih da im je tako bolje. Oduzela sam im ludost. Njima nije bila potrebna, a meni jest. Nisam znala što činim onda kad sam im je dala. Osim toga, još posjeduju britkost koju su otele svom ocu. Nagual je imao pravo: nitko nije primijetio gubitak, ali sam ja primijetila dobitak. Gledajući iz ove pećine vidjela sam sve svoje iluzije, poredane kao vojnike. Svijet je bio blistav i nov. S mene je spala težina moga tijela i moga duha i bila sam uistinu novo biće.

- Znaš li kako si svojoj djeci oduzela britkost?

- To nisu moja djeca! Ja nikada nisam imala djece. Pogledaj me.

Ispuzala je iz pećine, podigla suknju i pokazala mi svoje obnaženo tijelo. Prvo što sam primijetio bila je njezina vitkost i mišićavost.

Boдрila me da priđem bliže i bolje pogledam. Tijelo joj je bilo tako napeto i čvrsto da sam morao zaključiti da nije rodila. Desnu je nogu podigla na visoku stijenu i pokazala mi svoju vaginu. Toliko se trudila da mi dokaže kako se promijenila da sam se morao nasmijati da savladam nervozu. Rekoh da nisam liječnik pa ne mogu znati, ali sam uvjeren da govori istinu.

- Jasno da govorim istinu - uzvratila je, puzajući natrag u pećinu. - Nikada ništa nije izašlo iz ove maternice.

Nakon časka šutnje, odgovorila je na moje pitanje koje sam već bio zaboravio pod dojmom onakve izravnosti.

- Moja je lijeva strana uzela moju britkost natrag - reče. - Ja sam samo odlazila posjetiti djevojčice. Otišla sam tamo četiri, pet puta, da im dam vremena da se naviknu na mene. Bile su već velike i išle u školu. Mislila sam da ću se morati boriti protiv toga da su mi drage, ali je Nagual rekao da to nije važno, neka mi budu drage ako želim. I tako su mi bile drage. Ali na onaj način na koji je čovjeku drag netko stran. Ja sam bila donijela odluku, moja je namjera bila nepokolebljiva. Želim kročiti u drugi svijet dok sam još živa, kao što mijе Nagual rekao. Za to mijе potrebna sva britkost moga duha. Potrebna mi je moja potpunost. Ništa me ne

može odvratiti od toga svijeta! Ništa!

Prkosno je zurila u mene.

- Ti moraš odbiti oboje, ženu koja te ispraznila i dječaćića koji ima tvoju ljubav, ako tragaš za potpunošću. Ženu ćeš lako odbiti. S dječakom je drukčije. Misliš li daje tvoja beskorisna privrženost tom djetetu vrijedna toga da ti zapriječi ulaz u onu sferu?

Nisam mogao odgovoriti na to. Ne zato što sam prvo želio razmisлити. Prije bi se moglo reći da sam bio strahovito zbunjen.

- Soledad mora oduzeti britkost Pablitu, želi li ući u nagual - nastavila je. - Kako li će to izvesti? Pablito, ma kako slab bio, je vrač. Ali Nagual je pružio Soledad jedinstvenu priliku. Rekao joj je da će njezin trenutak doći kad ti uđeš u kuću; za taj je trenutak ne samo sve nas natjerao da se preselimo u drugu kuću, već je i tražio da joj pomognemo proširiti put do kuće, tako da možeš prići autom do samih vrata. Rekao joj je da će te ščepati, bude li živjela besprijekornim životom, i isisati iz tebe svu tvoju svjetlost, svu onu moć što ju je Nagual ostavio u tvome tijelu. To joj ne bi bilo teško. Budući da ide u suprotnom smjeru, mogla te iscrpsti do kraja. Njezin se veliki pothvat imao sastojati u tome da te dovede u bespomoćno stanje.

- Nakon što bi te ubila, tvoja bi svjetlost uvećala njezinu moć i ona bi se tada okomila na nas. Jedino sam ja to znala. Lidia, Josefina i Rosa je vole. Ja ne. Ja sam znala što smjera. Dokrajčila bi nas jednu po jednu, postepeno, budući da nema što izgubiti, a može dobiti sve. Nagual mi je rekao da za nju ne postoji drugi način. Meni je povjerio djevojke i rekao mi što da radim ako te Soledad ubije i dođe po našu svjetlost. Pretpostavljao je da ja imam izgleda da se izvučem i spasim možda jednu od njih tri. Vidiš, Soledad nije uopće loša žena; ona naprosto čini ono što bi činio svaki besprijekoran ratnik. Sestrice je vole više od vlastite majke. Njima je ona kao prava mati. U tome je, rekao je Nagual, njezina prednost. Nisam uspjela odvući sestrice od nje, ma što činila. Zato bi, da te ubila, uzela barem dvije od te tri naivne dušice. Bez tebe u igri, Pablito bi bio ništa. Soledad bi ga zgnječila kao bubu. A onda bi sa svom svojom potpunošću i moći ušla u onaj tamo

svijet. Da sam na njezinom mjestu, pokušala bih to isto.

- Tako je, vidiš, ona išla na sve ili ništa. Kad si stigao, svi su bili otišli. Činilo se da ti je došao kraj, a i nekima od nas. Ali završilo se tako da njoj nije ništa preostalo, a sestre su dobile priliku. Čim sam saznala da si uspio, rekla sam djevojkama da je sada na njih red. Nagual je rekao da čekaju do jutra kako bi te uhvatile nespremna. Rekao je da jutro nije tvoje doba dana. Meni je naredio da se držim podalje i da pustim sestre, te da se umiješam samo ako pokušaš povrijediti njihovu svjetlost.

- Zar su me i one trebale ubiti?

- Eh, da. Ti si muška strana njihove svjetlosti. Njihova im je potpunost na trenutke nedostatak. Nagual je upravljao njima željeznom rukom i uravnotežio ih, ali sada kad njega nema, one ne mogu uspostaviti ravnotežu. To bi uspjele pomoću tvoje svjetlosti.

- A što je s tobom, la Gorda? Očekuje li se i od tebe da me dokrajčiš?

- Već sam ti rekla da sam ja drugačija. Ja sam uravnotežena. Moja praznina, koja mi je bila nedostatak, sada je moja prednost. Kad vrač jednom povрати svoju potpunost, uravnoteženje, dok je onaj koji je oduvijek bio potpun pomalo otkvačen. Kao što je Genaro bio pomalo otkvačen. Nagual je, međutim, bio uravnotežen jer je bio nepotpun, poput tebe i mene, čak i više od nas. On je imao tri sina i kćer.

- Tri su sestre poput Genara, pomalo otkvačene. I najčešće u takvom odklonu da nemaju mjere.

- Sto je sa mnom, la Gorda? Moram li se i ja okomiti na njih?

- Ne. Samo su one mogle imati koristi od toga da isišu tvoju svjetlost. Ti ne možeš imati koristi ni od čije smrti. Tebi je Nagual ostavio osobitu moć, svojevrsnu ravnotežu, koju nitko od nas ne posjeduje.

- Zar one ne mogu naučiti kako steći tu ravnotežu?

- Jasno da mogu. Ali to nema nikakve veze sa zadatkom kojeg su imale obaviti. Njihov je zadatak bio ukrasti tvoju moć. Zbog toga su postale tako jedinstvene da su sada jedno biće. Izvježbale su se da te iskape kao čašu vode. Nagual ih je naveo na to da postanu prvoklasne obmanji- vačice,

osobito Josefina. Izvela je predstavu kojoj nema premca. U usporedbi s njihovim umijećem, Soledadin je pokušaj bio dječja igra. Ona je sirova žena. Sestrice su prave vračare. Dvije su zadobile tvoje povjerenje, dok te treća šokirala i učinila bespomoćnim. Savršeno su to odigrale. Sve si progutao i zamalo podlegao. Jedina greška bila je u tome što si noć prije pozlijedio, a onda izliječio Rosinu svjetlost, i to ju je uznemirilo. Da nije bila uznemirena i da te nije onako žestoko ugrizla za bok, po svoj prilici ne bi sada bio ovdje. Sve sam vidjela s vratiju. Došla sam baš u času kad si ih zamalo uništio.

- Ali, čime sam ih mogao uništiti?
- Kako bih ja to mogla znati? Ja nisam ti.
- Hoću reći, što si vidjela da radim?
- Vidjela sam kako iz tebe izlazi tvoj dvojnik.
- Kako je izgledao?

- Kao ti, a kako bi? No bio je golem i prijeteći. Tvoj bi ih dvojnik ubio. Zato sam ušla i umiješala se. Morala sam uložiti mnogo svoje moći da te smirim. Sestrice mi nisu bile ni od kakve pomoći. Bile su izgubljene. A ti si bio bijesan i nasilan. Dvaput si promijenio boju pred našim očima. Jedna je boja bila tako agresivna da sam se uplašila da ćeš i mene ubiti.

- Koja je to boja bila, Gorda?

- Bijela, a koja bi bila? Dvojnik je bijel, žućkasto bijel, poput Sunca.

Blenuo sam u nju. Ta mi je usporedba bila potpuna novost.

- Da - nastavila je - mi smo djelići Sunca. Eto zbog čega smo svijetleća bića. Ali, naše oči ne mogu vidjeti tu svjetlost jer je vrlo slaba. Samo je oči vrača mogu *vidjeti*, a to se uspijeva nakon dugogodišnjeg truda.

To me njezino otkriće silno iznenadilo. Pokušao sam preusmjeriti misli kako bih postavio što prikladnije pitanje.

- Je li ti Nagual ikad rekao išta o Suncu? - upitao sam.

- Jest. Svi smo mi poput Sunca, ali vrlo, vrlo blijedog. Naša je svjetlost preslaba, no ipak je svjetlost.

- Ali, je li rekao da je Sunce možda nagual? - očajnički sam navaljivao.

La Gorda nije odgovorila. Nekoliko je puta nesvjesno

zapucketala usnama. Očito je razmišljala kako da odgovori na to moje ispipavanje. Čekao sam, spreman zapisati. Nakon duge šutnje, ona ispuza iz pećine.

- Pokazat ću ti svoju blijedu svjetlost - reče, kao da se to samo po sebi razumije.

Pošla je do sredine uske gudure pred pećinom i čučnula. S mjesta na kojem sam se nalazio nisam vidio što radi pa sam i ja morao izaći iz pećine. Stajao sam oko tri, tri i pol metra od nje. Zavukla je ruke pod suknju, i dalje u čučućem položaju. Odjednom je ustala. Ruke su joj bile blago stisnute u šaku; podigla ih je iznad glave i naglom kretnjom rastvorila prste. Začuo sam hitar, praskav zvuk i vidio kako joj iz prstiju pršte iskre. Ponovno je stisnula ruke u šake i naglo ih rastvorila i iz njih je zaprštala nova bujica, mnogo većih iskri. Opet je čučnula i zavukla ruke pod suknju. Činilo se da izvlači nešto između prepona. Zabacivši ruke iznad glave ponovila je naglu kretnju prstima i ja sam ugledao mlaz dugih, svijetlećih vlakana gdje pršti iz njenih prstiju. Morao sam nakriviti glavu prema gore, da ih vidim na pozadini već zatamnjenog neba. Bile su to duge, fine niti crvenkaste svjetlosti. Nakon nekog su vremena izblijedjele i nestale.

Još jednom je čučnula i kad je rastvorila prste iz njih je sunula zapanjujuća igra svjetlosti. Nebo je bilo ispunjeno širokim zrakama svjetla. Bio je to očaravajući prizor. Utonuo sam u nj; nisam mogao odvratiti pogled. Nisam obraćao pažnju na la Gordu. Gledao sam svjetlost. Odjednom sam začuo povik koji me natjerao da pogledam u nju, baš na vrijeme da vidim kako je zgrabila jednu od traka koje je sama stvarala i prebacila se na vrh kanjona. Časak je lebdjela poput tamne, goleme sjene na pozadini neba, a onda se spustila na dno gudure, na mahove, u laganim trzajima, kao da se na trbuhu spušta niz stepenice.

Odjednom sam shvatio da stoji iznad mene. U čudu sam bio pao na tur. Ustao sam. Bila je oblivena znojem i dahtala, hvatajući dah. Dugo nije mogla govoriti. Počela je trčati u mjestu. Nisam se usuđivao dodirnuti je. Naposljetku se činilo da se dovoljno smirila da može otpuzati natrag u pećinu. Nekoliko se minuta odmarala.

Sve je to izvela tako brzo da sam jedva imao vremena

razmisliti o onome što se događalo. U trenutku njezinog prikaza osjetio sam nepodnošljivu, draškavu bol u području odmah ispod pupka. Ja se nisam fizički naprezao, pa ipak sam i ja dahtao.

- Mislim da je trenutak da pođemo na ugovoreni sastanak - rekla je, jedva dolazeći do daha. - Moj nas je let oboje otvorio. Ti si ga osjetio u trbuhu; to znači da si otvoren i spreman susresti četiri sile.

- O kakve četiri sile govoriš?

- O Nagualovim i Genarovim saveznicima. Vidio si ih. Grozni su. Sada su se oslobodili iz Nagualovih i Genarovih tikvi. Neku si noć čuo jednog od njih oko Soledadine kuće. Čekaju te. Onog trenutka kad dan prijede u noć, bit će nezadrživi. Jedan se od njih čak zaletio na tebe za dana, kod Soledadine kuće. Ti saveznici sada pripadaju tebi i meni. Svako će od nas uzeti po dvoje. Ne znam koje. A ne znam ni kako. Jedino što mi je Nagual rekao bilo je to da ćemo se ti i ja morati sami boriti s njima.

- Čekaj, čekaj! - povikao sam.

Ali mi ona nije dala da govorim. Rukom mi je blago zaklopila usta. Osjetio sam da me u dnu želuca probada strah. U prošlosti sam se već bio suočio s nekim neobjašnjivim fenomenima koje su don Juan i don Genaro nazivali svojim saveznicima. Bilo ih je četvero, i bili su bića, isto tako stvarna kao i bilo što drugo na svijetu. Njihovo je prisustvo bilo tako neobično da bi me spopao nepojmljiv strah kad god bih ih vidio. Prvi kojeg sam sreo pripadao je don Juanu; bio je tamna, pravokutna masa, visoka između dva i pol metra do dva i sedamdeset, i široka oko metar i dvadeset, metar pedeset. Kretao se mrveći sve pred sobom, kao golema stijena, i disao tako teško da me to podsjećalo na mijeh. Uvijek sam ga susretao noću, u mraku. Zamišljao sam ga poput vrata koja se kreću rotirajući prvo po jednom, pa onda po drugom kutu.

Drugi saveznik kojeg sam sreo pripadao je don Genaru. Bio je to strahovito visok, plamteći čovjek, dugog lica i ćelave glave, s debelim usnama i golemim očima, obješenih kapaka. Uvijek je nosio hlače, prekratke za njegove duge, mršave noge.

Ta sam dva saveznika vidio mnogo puta dok sam bio u društvu don Juana i don Genara. Pogled na njih uvijek bi otvarao nepomirljiv jaz između moga razuma i mog opažanja. S jedne strane, nije bilo nikakve razumske osnove za to da vjerujem kako se sve to uistinu zbiva, a s druge, nisam mogao odbaciti istinitost svoga opažanja.

Budući da su se uvijek pojavljivali u prisustvu don Juana i don Genara, odbacio sam ih kao proizvod snažnog utjecaja što su ga ta dvojica imala na moju povodljivu prirodu. Mislio sam da se radi o tome, ili o tome da don Juan i don Genaro raspolažu silama koje nazivaju svojim saveznicima, a koje se meni ukazuju kao ta grozna bića.

Jedna od osobina saveznika bila je ta da mi nikada nisu dopustili da ih dobro pogledam. Mnogo sam puta pokušao usredotočiti svu svoju pažnju na njih, ali svaki put bih od toga bio ošamućen i došlo bi do cijepanja moje ličnosti.

Druga su dva saveznika bila neuhvatljivija. Vidio sam ih samo jednom, divovskog crnog jaguara sa žutim, plamtećim očima, i izglednjelog, golemog kojota. Te su dvije zvijeri bile strahovito divlje i neobuzdane. Jaguar je pripadao don Genaru, a kojot don Juanu.

La Gorda je ispuzala iz pećine. Pošao sam za njom. Ona je vodila. Izašli smo iz gudure i došli do duge, krševite nizine. Zastala je i pustila me naprijed. Rekoh joj da ću, pusti li me da vodim, pokušati doći do auta. Ona potvrdno kimnu i stade hodati uza me. Mogao sam osjetiti njenu od znoja ljepljivu kožu. Doimala se silno uzbuđenom. Bili smo udaljeni svojih kilometar i pol od mjesta na kojem smo ostavili auto i da bismo stigli do njega morali smo prijeći pustu, stjenovitu nizinu. Don Juan mi je pokazao skrivenu stazu među golemim kamenjem, gotovo usječenu u planinu koja se dizala s istočne strane nizine. Pošao sam prema toj stazi. Vodio me neki nepoznat poriv; inače bih bio krenuo onom istom, nižom stazom, kojom smo došli.

Činilo se da la Gorda iščekuje nešto strašno. Grčevito se držala za mene. Pogled joj je bio izbezumljen.

- Idemo li u dobrom smjeru? - upitao sam.

Nije odgovorila. Povukla je svoj šal i stala ga uvijati, sve dok nije bio nalik dugom, debelom užetu. Omotala mi ga je

oko struka, ukrižala krajeve i omotala ga oko sebe. Napravila je čvor i tako nas spojila povezom nalik brojci osam.

- Zašto si to učinila? - upitao sam.

Odmahnula je glavom. Zubi su joj cvokotali i nije mogla izustiti ni riječi. Činilo se da je strahovito uplašena. Gurnula me, dajući mi znak da nastavim hodati. Čudio sam se kako to da i ja nisam nasmrt preplašen.

Kad smo se popeli do one staze u planini, počeo sam osjećati zamor. Tako sam soptao da sam morao disati na usta. Nazirao sam obrise velikih kamenih gromada. Nije bilo mjesečine, ali je noć bila tako vedra da su se jasno razaznavali oblici. Čuo sam da i la Gorda jedva diše.

Pokušao sam stati da dođem do daha, ali me ona blago pogurnu i niječno zavrti glavom. Htio sam se našaliti da ublažim napetost, kad sam začuo čudan toptav zvuk.

Automatski sam nakrivio glavu udesno da bih bolje čuo lijevim uhom. Na trenutak sam zaustavio dah i jasno čuo da još netko, osim la Gorde i mene, teško diše. Još jednom sam provjerio, da budem siguran prije nego što joj išta kažem. Nije bilo sumnje da se ta glomazna spodoba nalazi tamo, među kamenjem. Nisam stao, ali sam stavio ruku na la Gordina usta i dao joj znak da suspregne dah. Osjećao sam da nam je glomazna spodoba vrlo blizu. Činilo se da nam se prikrada što tiše može. Prigušeno je dahtala.

La Gorda je zadrhtala. Čučnula je, i šalom omotanim oko moga struka, povukla i mene. Na tren je zavukla ruke pod suknju, a onda ustala; ruke su joj bile sklopljene, a kad je naglo rastvorila prste iz njih je sijevnuo vatromet iskri.

- Popišaj se u ruke - prošaptala je kroz zube.

- Ha? - rekoh, ne shvaćajući što hoće.

Tri, četiri puta mi je to ponovila, sve uznemirenija. Očito je shvatila da ne razumijem što želi, jer je ponovno čučnula i pokazala mi da mokri u ruke. Zaprepašteno sam zurio u nju, dok joj je iz ruku prštao urin poput crvenkastih iskri.

Stao mi je mozak. Nisam znao što me više zaprepašćuje, prizor što ga je la Gorda stvarala svojim urinom ili dahtanje bića koje se približavalo. Nisam mogao odlučiti na koji od ta dva podražaja da usredotočim pažnju; oba su me zanjela.

- Brzo! Popišaj se u ruke! - procijedila je la Gorda kroza

zube.

Čuo sam je, ali moje su misli bile drugdje. La Gorda me preklinjala da je poslušam, dodavši da će moje iskre, natjerati to čudovište, ma što ono bilo, na uzmak. Zacviljela je, a mene je hvatao očaj. Ne samo da sam čuo, već sam i cijelim tijelom osjećao kako nam se ta spodoba približava. Pokušao sam se pomokriti u ruke, ali uzalud. Bio sam previše zakočen i nervozan. La Gordina je uznemirenost prešla na mene i ja sam se s mukom pokušavao pomokriti. Napokon sam uspio. Trznuo sam prstima tri, četiri puta, ali ništa nije poletjelo iz njih.

- Probaj ponovno - reče la Gorda. - Treba vremena da nastanu iskre. Rekoh da sam izmokrio sve što sam imao. Očajnički me pogledala.

U taj tren ugledao sam glomaznu, pravokutnu spodobu kako ide prema nama. Meni se zbog nečega nije činila prijetećom, ali se la Gorda zamalo onesvijestila od straha.

Naglo je razvezala šal i skočila na omanju stijenu iza mene, te me zagrlila s leđa, položivši bradu na moju glavu. Tako reći mi se popela na ramena. Čim smo zauzeli taj položaj, spodoba je zastala. I dalje je dahta- la, svojih šest metara od nas.

Osjetio sam golemu napetost, koja kao da je bila usredotočena na moj središnji dio. Nakon nekog mi je vremena postalo sasvim jasno da ćemo, ostanemo li u tom položaju, iscrpsti svu energiju i pasti žrtvom onome što nas vreba, ma što to bilo.

Rekoh joj da ćemo se morati spašavati bijegom. Odmahnula je glavom. Činilo se da je povratila snagu i samopouzdanje. Reče mi da sakrijem glavu među ruke i legnem, skvrčivši noge uz trbuh. Sjetio sam se da me prije mnogo godina don Juan natjerao da učinim to isto, jedne noći kad me usred pustog polja u sjevernom Meksiku uhvatilo nešto isto tako nepoznato, ali mojim osjetilima isto tako stvarno. Tada mi je don Juan rekao daje bježati uzaludno i da čovjeku preostaje jedino to da ostane na mjestu, u položaju kojeg je upravo opisala la Gorda.

Spremao sam se kleknuti, kad me iznenada obuze osjećaj da smo strahovito pogriješili napustivši pećinu. Trebalo se

vratiti u nju, po svaku cijenu.

La Gordin sam šal omotao u petlju oko svojih ramena, pa ispod pazuha. Rekao sam joj da mi stane na ramena, pridržavajući se tako što će krajeve šala povući prema gore i učvrstiti ih poput orme. Davno prije, don Juan mi je rekao da se čudnim događajima, kao što je bila pravokutna spodoba pred nama, valja suprotstaviti neočekivanim postupcima. Ispričao mi je kako je jednom naletio na jelena koji je »razgovarao« s njim, a on je cijelo to vrijeme dubio na glavi, da bi ostao živ i umanjio teret takvog susreta.

Ja sam kanio zaobići tu pravokutnu spodobu, pa krenuti natrag do pećine, s la Gordom na ramenima.

Ona prošapta da pećina ne dolazi u obzir. Nagual joj je rekao da nikako ne ostane tamo. Ja sam tvrdio, namještajući šal tako da ga može uhvatiti, da je moje tijelo uvjereno da ćemo u pećini biti zaštićeni. Ona uzvratila da je to točno, i da bi tako i bilo, kad bismo nekako uspjeli zauzdati te sile. Treba nam neka posuda, nekakva tikva, poput onih koje sam vidio visjeti s don Juanovog i don Genarovog pasa.

Skinula je cipele, popela mi se na ramena i stala na njih. Držao sam je za listove. Dok je povlačila krajeve šala osjetio sam kako me zateže pod pazuhom. Čekao sam da uhvati ravnotežu. Hodati u mraku, noseći pedeset kila na ramenima, nije bila mala stvar. Koračao sam vrlo polako. Izbrojao sam dvadeset tri koraka i onda sam je morao spustiti. Bol u lopaticama bila je nepodnošljiva. Rekao sam joj da mi, premda je vrlo vitka, drobi ključnu kost.

Zanimljivo je, međutim, bilo to da pravokutne spodobe više nije bilo na vidiku. Naša se strategija pokazala uspješnom. La Gorda je predložila da dio puta ona mene nosi. To mi je zvučalo smiješno; njeno krhko tijelo ne bi moglo podnijeti moju težinu. Odlučili smo da neko vrijeme hodamo i vidimo što će se dogoditi.

Oko nas je vladala mrtvačka tišina. Hodali smo polako, podupirući jedno drugo. Bili smo odmakli jedva nekoliko metara kad sam opet začuo čudno dahtanje, tiho, otegnuto siktanje, kao da se radi o mački. Žurno sam joj pomogao da mi se ponovno uspena na ramena, i tako smo nastavili

daljnjih desetak koraka.

Znao sam da ćemo morati nastaviti s taktikom nepredviđenog ponašanja, želimo li se izvući. Pokušavao sam smisliti što bismo sljedeće mogli izvesti, umjesto toga da mi stoji na ramenima, kad je ona skinula svoju dugu haljinu. U tren oka bila je potpuno naga. Skočila je na tlo, tražeći nešto. Začuo sam pucketanje i ona se uspravila držeći granu, otrgnutu s niskog grma. Namjestila je šal oko mojih ramena i vrata tako da je mogla sjesti u njega, ovijajući mi noge oko struka, kao kad se dijete nosi »pišljiva lonca«. Onu je granu provukla kroz haljinu i podigla iznad glave. Zavrtila je njome po zraku, tako da je haljina čudno poskakivala. Tom je dojmu dodala zvižduk, imitirajući osebujan poklik sove.

Nakon stotinjak metara, ili tako nekako, začuo sam kako iza nas i sa strane dopiru isti zvuci. Ona je prešla na drugi ptičji zov, prodorno kričanje, slično paunovom. U tili čas, isti takvi ptičji poklici odjeknuli su svuda oko nas.

Isti fenomen ponavljanja ptičjih glasova bio sam doživio prije mnogo godina s don Juanom. Tada sam mislio da te zvukove izvodi sam don Juan, pritajen u mraku, ili netko njemu blizak, možda don Genaro, koji mu pomaže da kod mene izazove nepodnošljiv strah, strah koji me nagnao da trčim u potpunom mraku, uopće se ne spotičući. Don Juan je to određeno trčanje u mraku nazvao hodom moći.

Upitao sam la Gordu umije li izvesti hod moći. Rekla je da umije. Uzvratio sam da ćemo ga pokušati, premda nisam bio baš sasvim siguran da sam to u stanju. Odgovorila je da nije ni vrijeme ni mjesto za to, i pokazala ispred nas. Moje srce, koje je ionako ubrzano kucalo, poče divljački lupati. Točno pred nama, možda tri metra udaljen, i baš nasred staze, nalazio se jedan od don Genarovih saveznika, čudni plamteći čovjek, dugog lica i ćelave glave. Ukočio sam se u mjestu. Začuo sam la Gordin vrisak kao da dolazi iz daljine. Mahnito me udarala šakama. To me povratilo iz opčinjenosti onim čovjekom. Okrenula mi je glavu ulijevo, a onda udesno. S moje lijeve strane, gotovo mi dodirujući nogu, nalazila se crna divovska mačka s bijesnim žutim očima. Sa svoje sam desne strane ugledao golemog fluorescentnog kojota. Iza nas,

gotovo dodirujući la Gordina leđa, nalazila se tamna pravokutna spodoba.

Čovjek nam je okrenuo leđa i krenuo stazom. La Gorda je nastavila vrištati i cviljeti. Pravokutno čudovište samo što je nije pograbilo za leđa. Čuo sam kako se kreće, drobeći sve pod sobom. Zvuk njegovih koraka odjekivao je po okolnim brdima. Osjećao sam njegov leđni dah na svome vratu. Znao sam da bi la Gorda mogla svakog časa poludjeti. A i ja s njom. Mačka i kojot samo što mi se nisu trljali o noge. Njihovo je siktanje i rezanje postajalo sve glasnije. U tom sam času osjetio nerazuman poriv da ispustim zvuk koji me don Juan naučio. Saveznici su mi odgovorili. Mahnito sam ponavljao taj zvuk, a oni su mi odgovarali. Napetost se postepeno smanjivala i prije nego što smo stigli do ceste shvatio sam da se nalazim usred suludog prizora. La Gorda je jahala na mojim leđima, veselo drmusajući haljinom nad glavom, kao da se ništa nije dogodilo, svojim pokretima prateći ritam moga zova, dok su mi četiri bića iz drugog svijeta odgovarala, održavajući u hodu korak sa mnom, okruživši nas sa sve četiri strane.

Tako smo stigli do ceste. Ali ja nisam želio otići. Kao da je nešto nedostajalo. Nepomično sam zastao, s la Gordom na leđima, i izveo osebujan treptav zvuk koji sam naučio od don Juana. Rekao je da je to zov noćnih leptira. Izvodio se rubom lijevog dlana i usnama.

Čim sam ga izveo, činilo se da se sve smirilo. Četiri su mi bića odgovorila i nakon toga sam znao koja će od njih poći sa mnom.

Došao sam do auta i spustio la Gordu na vozačko sjedalo, a odatle je pogurao na njeno mjesto. Vozili smo se u potpunoj tišini. Nešto me bilo dotaklo negdje, i moje su misli bile isključene.

La Gorda je predložila da pođemo don Genarovoj kući umjesto njezinoj. Rekla je da tamo žive Benigno, Nestor i Pablito, ali sada nisu u gradu. Njezin mi se prijedlog svidio.

Kad smo ušli, la Gorda je upalila petrolejku. Kuća je izgledala isto onako kao kad sam posljednji put posjetio don Genara. Sjeli smo na pod. Dovukao sam klupu i na nju položio svoj blok za pisanje. Nisam bio umoran i htio sam

pisati, ali nisam mogao. Uopće nisam mogao pisati.

- Što ti je Nagual rekao o saveznicima? - upitao sam.

Činilo se da ju je moje pitanje zateklo. Nije znala što bi mi odgovorila.

- Ne mogu misliti - naposljetku reče.

Izgledalo je kao da još nikad nije doživjela takvo stanje. Koračala je amo-tamo preda mnom. Na vrh nosa i nad gornjom usnom pojavile su joj se sitne graške znoja.

Odjednom me šćepala za ruku i tako reći izvukla iz kuće. Odvela me u obližnju guduru i tu joj je pozlilo.

I meni je bilo muka u želucu. Rekla je da je povlačenje saveznika bio presnažno i da bih se trebao prisiliti da povratim. Zagledao sam se u nju, očekujući da mi to objasni. Ona me uhvatila za glavu i gurnula mi prst u grlo, sa sigurnošću dadilje koja ima posla s djetetom, te me uspjela natjerati da povratim. Objasnila je da ljudska bića imaju vrlo osjetljiv sjaj oko trbuha i da ga sve može lako povući. Ponekad, kad je povlačenje prejako, kao pri dodiru sa saveznicima, ili čak pri dodiru sa snažnim ljudima, taj se sjaj uznemiri, promijeni boju ili čak posve izblijedi. U takvom slučaju, jedino što čovjek može učiniti je to da povrati.

Bilo mi je bolje, ali još nisam bio sasvim pri sebi. Osjećao sam umor, težinu oko očiju. Vratili smo se do kuće. Kad smo stigli do vrata, la Gorda je onjušila zrak, poput psa, i rekla da zna koji saveznici pripadaju meni. Njene riječi, koje bi u drugoj prilici značile samo to što je njima izrečeno, ili to što sam ja shvatio, sada su djelovale poput katarze. Izazvale su pravu eksploziju misli. Odjednom sam opet počeo o svemu razmišljati. Imao sam osjećaj da sam se vinuo u zrak, kao da misli imaju svoju vlastitu energiju.

Prvo što mi je palo na um bilo je to da su saveznici stvarna bića, baš kao što sam cijelo vrijeme pretpostavljao, ne usuđujući se to priznati čak ni samom sebi. Vidio sam ih, osjetio, i komunicirao s njima. Uhvatila me euforija. Zagrlio sam la Gordu i stao joj objašnjavati bit svoje intelektualne dileme. Vidio sam saveznike bez pomoći don Juana ili don Genara, i to je uvelike mijenjalo stvar. Ispričao sam la Gordi da sam jednom rekao don Juanu kako sam vidio saveznika, a on se nasmijao i uzvratio neka ne uzimam samog sebe tako

ozbiljno, i neka ne obraćam pažnju na to što sam vidio.

Nisam vjerovao da imam halucinacije, a nisam htio prihvatiti ni to da postoje saveznici. Prejako mi je bila usađena navika da svemu pristupam racionalno. Taj mi je jaz bio nepremostiv. Ovog je puta, međutim, sve bilo drugačije i pomisao da na zemlji stvarno postoje bića iz drugog svijeta, koja nisu stranci na zemlji, bila mi je nepodnošljiva. Rekoh la Gordi, napola se šaleći, da bih potajno želio da sam lud. To bi me oslobodilo mučne odgovornosti mijenjanja mog pogleda na svijet. Najsmješnije je bilo to da sam bio više nego spreman mijenjati svoj pogled na svijet, barem na intelektualnoj razini. Ali to nije bilo dovoljno. I upravo to je cijelo vrijeme bila nepremostiva prepreka za mene, moja kobna mana. Bio sam spreman švrljati don Juanovim svijetom tek napola uvjeren u nj; i zato sam bio nazovivrač. Svi moji naponi nisu bili ništa više do isprazna želja da se nadmećem s intelektom, kao da sam na akademiji gdje se čovjek može baviti time od osam ujutro do pet popodne, a onda, opravdano umoran, poći kući. Don Juan se često šalio na račun toga kako, nakon što je posložio svijet na najljepši i najprosvjećeniji način, znanstvenik u pet sati odlazi kući, kako bi zaboravio taj svoj lijepi raspored.

Dok nam je la Gorda pripremala hranu, ja sam grozničavo pisao. Nakon jela osjećao sam se mnogo opušteniji. La Gorda je bila izvrsno raspoložena. Ludirala se, onako kako je to znao don Genaro, imitirajući me kako pišem.

- Što znaš o saveznicima, Gorda? - upitao sam.

- Samo ono što mi je Nagual rekao - uzvratila je. - Rekao je da su saveznici sile koje vrač nauči zauzdati. U svojoj je tikvi imao dva, a isto tako i Genaro.

- Kako su ih zadržali u tikvama?

- To nitko ne zna. Jedino što je Nagual znao bilo je to da se mora pronaći malena, savršena tikva s vratom, prije nego što čovjek uspije zauzdati saveznika.

- Gdje je moguće naći takvu tikvu?

- Bilo gdje. Nagual mi je rekao da, u slučaju da preživimo napad saveznika, moramo potražiti savršenu tikvu veličine palca na lijevoj ruci. Takve je veličine bila Nagualova tikva.

- Vidjela si njegovu tikvu?

- Ne. Nikada. Nagual je rekao da takve tikve nema u svijetu ljudi. Ona je kao mali zamotuljak što visi s pojasa vrača. Ali ako namjerno gledaš u nju, nećeš vidjeti ništa.

- Kad čovjek pronađe tikvu, mora je brižljivo prirediti. Vračevi obično pronalaze takve tikve na šumskim povijušama. Operu ih i osuše, a onda izdube. Zatim ih izbruse i izglaćaju. Kad vrač ima tikvu, mora je ponuditi saveznicima i namamiti ih da se nastane u njoj. Pristanu li, tikva nestaje iz svijeta ljudi i saveznici postaju vračevi pomoćnici. Nagual i Genaro mogli su navesti svoje saveznike da čine što god im je bilo potrebno. Stvari koje oni sami nisu mogli učiniti. Kao, na primjer, to da pošalju vjetar na mene, ili da pošalju ono pile u Lidijinu bluzu.

Začuo sam osebujno, otegnuto siktanje pred vratima. Bio je to isti onaj zvuk koji sam prije dva dana čuo u kući done Soledad. Ovog sam puta znao daje to jaguar. Zvuk me nije preplašio. Zapravo bih bio izašao da ga vidim, da me la Gorda nije spriječila.

- Još uvijek nisi potpun - rekla je. - Saveznici bi te proždrli da izađeš sam. Osobito taj neobuzdani, koji vreba tamo vani.

- Moje se tijelo osjeća vrlo sigurnim - usprotivio sam se.

Potapšala me po leđima i zadržala na klupi na kojoj sam pisao.

- Još nisi potpuni vrač - rekla je. - Imaš golemu zakrpu na sredini i sila tih saveznika bi je istrгла. S njima se nije za šaliti.

- Što čovjek treba učiniti kad mu saveznik dođe na ovaj način?

- Ja se ne opterećujem njima. Nagual mi je rekao da budem uravnotežena i da ni za čim ne tragam čeznutljivo. Noćas sam, na primjer, znala koji će saveznik pripasti tebi, uspiješ li pronaći tikvu i prirediti je. Možda ti jedva čekaš da ih uhvatiš. Ja ne. Možda ih ja nikada i neću uhvatiti. Prava su napast.

- Zašto?

- Zato što su oni sile pa te mogu sasvim izmožditi. Nagual je govorio da je čovjeku bolje kad nema ništa, osim svoje namjere i slobode. Jednog dana, kad budeš potpun, možda ćeš morati odlučiti da li da ih zadržiš ili ne.

Rekoh da se meni osobno sviđa jaguar, premda u njemu ima nečeg bahatog.

Zagledala se u mene. U očima joj je bio začuđen i zbunjen izraz.

- On mi se uistinu sviđa - rekoh.

- Reci mi što si vidio - uzvratila ona.

U tom sam trenutku shvatio da sam automatski pretpostavio da je ona vidjela isto što i ja. Do u tančine sam opisao četiri saveznika, onakva kakve sam ih ja vidio. Pažljivo me slušala; činilo se da je očarana mojim opisom.

- Saveznici nemaju oblika - rekla je kad sam završio. - Oni su poput prisustva, kao vjetar, kao sjaj. Prvi na kojeg smo noćas naišli bio je crnilo koje je željelo prodrijeti u moje tijelo. Zato sam vrištala. Osjećala sam da mi poseže za nogama. Ostali su bili samo boje. Njihov je sjaj, međutim, bio tako jak da je staza izgledala kao za dana.

Njene su me riječi prenerazile. Napokon sam bio prihvatio, nakon godina opiranja, i upravo zahvaljujući našem susretu s njima te noći, da saveznici imaju općeprepoznatljiv oblik, građu koju svačija osjetila mogu opaziti na isti način.

Šaleći se, rekoh la Gordi da sam već napisao da su oni bića koja imaju svoj oblik.

- Što da sada radim? - postavio sam retoričko pitanje.

- To je bar jednostavno - uzvratila ona. - Napiši da nisu.

Pomislio sam da ima sasvim pravo.

- Zašto ih ja vidim kao čudovišta? - zanimalo me.

- To nije nikakva tajna - reče. - Još nisi izgubio svoj ljudski oblik. Meni se događalo isto. Vidjela sam saveznike kao ljude; svi su bili Indijanci, s groznim licima zlokobna izraza. Čekali bi me na osamljenim mjestima. Mislila sam da me progone zato što sam žensko. Nagual je pucao od smijeha na te moje strahove. No ja sam bila polumrtna od užasa. Jedan je od njih dolazio, sjedao mi na krevet i tresao ga, sve dok se ne bih probudila. Ne bih željela ponovno doživjeti strah koji mi je taj saveznik zadao, čak ni sada kad sam se promijenila. Mislim da sam se noćas isto tako bojala saveznika kao nekad.

- Hoćeš reći da ih više ne vidiš kao ljudska bića?

- Ne. Više ne. Nagual ti je rekao da je saveznik bezobličan.

Tako je. Saveznik je samo prisustvo, pomoćnik koji nije ništa, pa ipak je isto tako stvaran kao ti i ja.

- Jesu li sestre vidjele saveznike?

- Svatko ih je kad-tad vidio.

- Jesu li saveznici i za njih samo sila?

- Ne. One su poput tebe; još nisu izgubile svoj ljudski oblik. Nitko od njih ga nije izgubio. Za sve njih, za sestre, za Genarove štićenike i za Soledad, saveznici su nešto grozno; u njihovoj su blizini saveznici zloćudna, strašna bića noći. Lidia, Josefina i Pablito polude čim ih se samo spomene. Rosa i Nestor ih se toliko ne boje, ali ne žele imati posla s njima. Benigno ima svoje vlastite puteve pa ga oni ne zanimaju. Njega ne diraju, a ni mene, što se toga tiče. Ali ostali su lak plijen za saveznike, osobito sada kad su izašli iz Nagualove i Genarove tikve. Ne daju čovjeku mira.

- Nagual mi je rekao da sve dok se čovjek drži ljudskog oblika, on odražava samo taj oblik, a budući da se saveznici hrane izravno našom životnom snagom u središtu trbuha, od njih nam obično pozlije i onda ih vidimo kao otežala, ružna bića.

- Možemo li išta učiniti da se zaštitimo, ili da promijenimo oblik tih bića?

- Ono što svi vi morate učiniti jest izgubiti svoj ljudski oblik.

- Kako to misliš?

Kao da nije shvatila moje pitanje. Tupo se zagledala u mene, kao da očekuje da joj ga pojasnim. Na tren je zatvorila oči.

- Ti ne znaš ništa o ljudskom kalupu i ljudskom obliku, ha? - upitala je.

Sad sam se ja zapiljio u nju.

- Upravo sam *vidjela* da ne znaš ništa o tome - reče i osmjehnu se.

- Imaš pravo - rekoh.

- Nagual mi je rekao da je ljudski oblik sila - nastavila je.

- A da je ljudski kalup ... pa ... on je kalup. Rekao je da sve ima određeni kalup. Biljke imaju kalup, životinje imaju kalup, crvi ga imaju. Siguran si da ti Nagual nikad nije pokazao ljudski kalup?

Rekoh da mi je u kratkim crtama objasnio taj pojam, jednom kad mi je pokušavao objasniti san kojeg sam sanjao. U tom sam snu vidio čovjeka koji kao da se skrivao u tami uske gudure. Njegova me pojava uplašila. Časak sam gledao u njega, a onda je zakoračio naprijed i pokazao mi se. Bio je gol, a tijelo mu se žarilo. Činio se nježnim, gotovo krhkim. Svidjele su mi se njegove oči. Bile su prijateljske i duboke. Pomislio sam da su vrlo blage. Ali onda je zakoračio natrag u tamu i oči su mu postale poput dva zrcala, nalik očima divlje životinje.

Don Juan mi je rekao da sam pri »sanjanju« naišao na ljudski kalup. Objasnio je da vračevi imaju put koji ih pri »sanjanju« vodi do kalupa, i da je kalup čovjeka nedvojbeno biće, biće koje neki od nas mogu vidjeti u trenucima kad su prožeti s moći, a koje svi mi sasvim sigurno vidimo u času svoje smrti. Taj je kalup opisao kao ishodište, začetak čovjeka, jer da nema kalupa koji sabija životnu silu, ona se ne bi mogla zgusnuti u oblik čovjeka.

Moj san je rastumačio kao kratak i krajnje pojednostavnjen pogled na kalup. Rekao je da taj san potvrđuje činjenicu da sam prostodušan i vrlo prizemljen čovjek.

La Gorda se nasmijala i uzvratila da bi ona rekla to isto. Vidjeti kalup kao prosječnog, nagog čovjeka a zatim kao životinju, uistinu je bio vrlo pojednostavnjen način gledanja na kalup.

- Možda je to bio samo glupav, običan san - rekoh, pokušavajući se obraniti.

- Nije - uzvratila je, široko se osmjehnuvši. - Znaš, ljudski kalup bliješti i uvijek se nalazi pored izvora i u uskim gudurama.

- Zašto u gudurama i kod izvora? - upitao sam.

- Hrani se vodom. Bez vode nema kalupa - odgovorila je. - Znam da te Nagual redovito vodio do izvora, u nadi da će ti pokazati kalup. Ali tvoja ti je praznina onemogućavala da bilo što vidiš. Isto to se događalo i meni. Tjerao me da ležim gola na stijeni, u samom središtu nekog isušenog izvora, ali ja sam samo uspijevala osjetiti neko prisustvo koje me izbezumljivalo od straha.

- Zašto praznina onemogućava čovjeku da vidi kalup?

- Nagual je rekao da je sve na svijetu sila, povuci ili potegni. Da bi nas nešto moglo pogurnuti ili povući moramo biti poput jedra, poput zmaja na vjetru. Ali ako imamo rupu nasred svoje svjetlosti, sila prolazi kroz nju i ne djeluje na nas.

- Nagual mi je rekao da si Genaru bio jako drag i da te pokušao učiniti svjesnim rupe koju imaš u sredini. Znao je vitlati zrakom svoj sombrero, kao da je zmaj, da bi te zadirkivao; čak te povlačio kroz tu rupu sve dok ne bi dobio proljev, ali ti nikada nisi shvatio što radi.

- Zašto mi nisu otvoreno rekli, kao ti?

- Jesu, ali ti nisi zamijećivao njihove riječi.

To sam teško mogao povjerovati. Bilo je nezamislivo da bi mi oni rekli tako što, a da ja ne bih obratio pažnju na to.

- Jesi li ti ikada vidjela kalup, Gorda? - upitao sam.

- Jasno, kad sam ponovno postala potpuna. Jednog sam dana sama otišla do onog izvora i vidjela ga. Bilo je to blještavo, svijetleće biće. Nisam mogla gledati u nj. Zasljepljivalo me. No bilo je dovoljno nalaziti se u njegovoj blizini. Osjećala sam se sretnom i snažnom. I ništa mi drugo nije bilo važno, ništa. Nalaziti se tamo, bilo je jedino što sam željela. Nagual je govorio da ponekad, ako posjedujemo dovoljno osobne moći, možemo na tren ugledati kalup iako nismo vračevi; kad se to dogodi, kažemo da smo vidjeli Boga. Rekao je daje nazvati ga Bogom istinito. Kalup jest Bog.

- Bilo mi je strahovito teško razumjeti Naguala jer sam bila religiozna. Nisam imala ništa na svijetu osim svoje vjere. Zato sam od onoga što je Nagual govorio znala zadržati. Ali onda sam postala potpuna i sile svijeta su me stale vući, i znala sam da je Nagual imao pravo. Kalup jest Bog. Sto ti misliš?

- Onog dana kad ga vidim, reći ću ti, Gorda - uzvratilo sam.

Nasmijala se i rekla da se Nagual znao smijati na moj račun, govoreći da ću se onog dana kad ugledam kalup po svoj prilici preobratiti u franjevačkog redovnika jer sam u dubini duše religiozan.

- Je li kalup kojeg si vidjela bio muškarac ili žena? - upitao

sam.

- Ni jedno ni drugo. Bio je naprosto svijetleće biće. Nagual je rekao da sam mogla tražiti nešto za sebe. Da ratnik ne propušta takvu priliku. Ali meni nije padalo na pamet ništa što bih mogla tražiti. I bolje je tako. Ostao mi je u prekrasnom sjećanju. Nagual je rekao da ratnik s dovoljno moći može mnogo, mnogo puta *vidjeti* kalup. Kakva li je to sreća!

- Ali, ako je ljudski kalup ono što nas sastavlja, što je ljudski oblik?

- Nešto ljepljivo, ljepljiva sila koja nas čini ovakvima kakvi smo. Nagual mi je rekao da je ljudski oblik bezobličan. Poput saveznika, koje je nosio u svojoj tikvi, on može biti bilo što, ali usprkos tome što nema oblika on ovlada nama i cijelog nas života ne pušta, sve dok ne umremo. Nikada nisam vidjela ljudski oblik, ali sam ga osjetila u svome tijelu.

Tada mi je opisala niz osjeta koje je imala tijekom godina, a koji su kulminirali u ozbiljnoj bolesti čiji je vrhunac bilo stanje koje me podsjetilo na opise teškog srčanog udara, što sam ih bio čitao. Rekla je da je ljudski oblik, kao sila, jer on jest sila, napustio njezino tijelo nakon žestoke unutrašnje borbe koja se očitovala kao bolest.

- Meni to zvuči kao da si imala srčani udar - rekao sam.

- Možda jesam - odgovorila je - ali u jedno sam sigurna. Onog dana kad sam ga imala, izgubila sam svoj ljudski oblik. Bila sam tako slaba da danima nisam mogla ustati iz kreveta. Od toga dana više nisam imala energije da budem ona stara ja. Povremeno sam se pokušavala uključiti u svoje stare navike, ali nisam imala snage da uživam u njima kao nekad. Naposljetku sam odustala od tih pokušaja.

- Kakva je svrha toga da čovjek izgubi svoj oblik?

- Ratnik mora odbaciti svoj ljudski oblik da bi se promijenio, uistinu promijenio. U protivnom, to su samo priče, kao u tvom slučaju. Nagual je rekao da je uzaludno misliti ili se nadati da čovjek može izmijeniti svoje navike. Čovjek se ne može ni mrvicu promijeniti, sve dok se drži ljudskog oblika. Nagual mi je rekao da ratnik zna da se ne može promijeniti, pa ipak se upinje da se promijeni, iako zna da je to osuđeno na propast. To je jedina prednost koju ratnik ima pred prosječnim čovjekom. On nije razočaran kad se ne

usprije promijeniti.

- Ali ti si još uvijek ti, Gorda, zar nisi?

- Nisam. Ne više. Jedino zbog čega misliš da si ti ti, jest oblik. Kad njega nestane, ti si ništa.

- Ali, još uvijek govoriš, misliš i osjećaš kao prije, nije li tako?

- Nikako. Nova sam.

Nasmijala se i zagrlila me kao da tješi dijete.

- Samo smo Eligio i ja izgubili svoj oblik - nastavila je. Imali smo sreće što smo ga izgubili dok je Nagual bio među nama. Vama ostalima će biti grozno. To vam je usud. Onaj tko ga sljedeći izgubi, imat će samo mene za pratioca. Već mi ga je sad žao, ma tko to bio.

- Što si još osjećala, la Gorda, kad si izgubila svoj oblik, osim da nemaš dovoljno energije?

- Nagual mi je rekao da ratnik koji nema oblika počinje vidjeti oko. Ja sam pred sobom vidjela oko, svaki put kad bih zatvorila oči. Došlo je do toga da se više nisam mogla odmoriti; to me oko pratilo, kamo god pošla. Zamalo sam poludjela. Naposljetku sam se navikla na nj, pretpostavljam. Sada ga više čak ni ne primjećujem, postalo je dio mene.

- Bezobličan ratnik koristi to oko da počne *sanjati*. Kad si bez oblika, ne moraš usnuti da bi *sanjao*. Ono oko pred tobom vodi te, kad god za- želiš ući u *sanjanje*.

- Gdje se točno to oko nalazi, Gorda?

Zatvorila je oči i pomaklu ruku slijeva nadesno, točno pred očima, pokazujući širinu cijelog lica.

- Ponekad je vrlo malo, a drugi put ogromno - nastavila je.

- Kad je malo, *sanjanje* je precizno. Kad je veliko, *sanjanje* je kao let iznad planina i tad zapravo ne vidiš mnogo. Ja još nisam dovoljno *sanjala*, ali mi je Nagual rekao da je to oko moj glavni adut. Jednog dana, kad postanem sasvim bezoblična, neću ga više vidjeti pred sobom; ono će se, kao i ja, pretvoriti ni u šta, pa ipak će biti prisutno, poput saveznika. Nagual je rekao da se sve mora prosijati kroz naš ljudski oblik. Kad nemamo oblika, ništa nema oblika, a sve je prisutno. Nisam shvaćala što time želi reći, ali sada vidim da je imao pravo. Saveznici su samo prisustvo, a i oko će to postati. Ali za sada, to mi je oko sve. Zapravo bi mi ono

trebalo biti dovoljno da uđem u *sanjarije*, čak i kad sam budna. Ali to još nisam uspjela. Možda sam poput tebe, pomalo tvrdoglava i lijena.

- Kako si uspjela letjeti onako kako si mi noćas pokazala?

- Nagual me naučio kako da tijelom stvorim svjetlost, jer mi smo ionako svjetlost, i tako ja stvaram iskre i zrake, a one privlače crte svijeta. Kad koju *vidim*, bez problema se zakačim za nju.

- Kako se zakačiš?

- Zgrabim je.

Pokazala mi je kako. Prste je zgrčila u pandže, a dlanove priljubila kod zglavaka, stvarajući nešto kao pokal, zgrčenih prstiju dignutih prema gore.

- Crtu moraš zgrabiti poput jaguara - nastavila je - i nikada ne razdvajati zglavke. Razdvojiš li ih, past ćeš i slomiti vrat.

Zastala je, pa sam je pogledao, čekajući što će mi još otkriti.

- Ne vjeruješ, ha? - upitala je.

Ne ostavljajući mi vremena da odgovorim, čučnula je i ponovno počela izvoditi igru iskri. Bio sam smiren i sabran, i svu sam svoju pozornost usmjerio na ono što radi. Kad bi naglo fijuknula prstima, svaki se djelić njenih mišića napeo u istom času. Ta je napetost prešla u vrhove prstiju i sukljala van poput zraka svjetlosti. Vлага na vršcima prstiju bila je u stvari samo sredstvo kojim se prenosila neka vrsta energije što je izbijala iz njezina tijela.

- Kako si to izvela, Gorda? - upitao sam, iskreno zadivljen.

- Uistinu ne znam - rekla je. - Ja to naprosto izvedem. Napravila sam to već mnogo, mnogo puta, i zaista ne znam kako. Kad zgrabim jednu od tih zraka, imam osjećaj da me nešto povuče. Uistinu ne radim ništa drugo već samo puštam da me crte svijeta za koje se te zrake zakače, povuku. Međutim, kad hoću natrag, osjetim da me crte ne puštaju i onda poludim. Nagual je rekao da mi je to najgora mana. Tako se prestravim da ću se jednog dana ozlijediti. Ali, pretpostavljam da ću uskoro biti još bezobličinija i onda se više neću plašiti, pa moram samo izdržati do tada.

- Reci mi, Gorda, kako to puštaš da te crte povuku?

- Opet se vraćamo na isto. Ne znam. Nagual me upozorio

na tebe. Uporno tražiš objašnjenja za ono što se ne može objasniti.

Rekoh joj da mene zapravo zanima način kako se nešto postiže. Odustao sam od pokušaja da od bilo koga od njih dobijem neko objašnjenje jer mi njihova objašnjenja ionako nisu ništa značila. Ali, čuti kojim se slijedom nešto odvija, bila je posve druga stvar.

- Kako si naučila zakačiti tijelo za crte svijeta? - upitao sam.

- Naučila sam to pri *sanjariju* - rekla je - ali zaista ne znam kako. Za ženu ratnika sve počinje pri *sanjanju*. Nagual me uputio, baš kao i tebe, da u snovima prvo potražim svoje ruke. Nikako ih nisam mogla naći. U snovima nisam imala ruku. Godinama sam ih pokušavala naći. Svake sam si noći davala naredbu da pronađem ruke, ali uzalud. Nikada nisam pronalazila ništa. Nagual je bio nemilosrdan. Rekao je da ih moram pronaći, makar umrla. I tako sam mu lagala da sam pronašla ruke u snovima. Nagual nije rekao ništa, ali je Genaro bacio šešir na pod i zaplesao po njemu. Potapšao me po glavi i pohvalio da sam uistinu velika ratnica. Što me više hvalio, to sam se gore osjećala. Baš sam kanila reći Nagualu istinu, kad je ludi Genaro nanišanio stražnjicom na mene i ispustio najglasniji i najduži prdež koji sam ikad čula. Čak me odgurnuo njime. Bio je poput vrelog, podmuklog vjetra, odvratn i smradan, baš kao i ja. Nagual se gušio od smijeha.

- Otrčala sam u kuću i sakrila se. U to sam vrijeme još bila vrlo debela. Puno sam jela i u meni su se stalno stvarali plinovi. Tako sam odlučila neko vrijeme ne jesti. Lidia i Josefina su mi pomogle. Dvadeset i tri dana nisam ništa jela, i onda sam jednog dana u snovima pronašla svoje ruke. Bile su stare, ružne i zelene, ali bile su moje. I to je bio početak. Sve ostalo, išlo je lako.

- A što je to sve ostalo, Gorda?

- Nakon toga je Nagual tražio da u snovima pronađem kuće i zgrade, i gledam u njih, nastojeći da se slika ne raspline. Rekao je da je umijeće sanjača zadržati sliku svoga sna. Jer to ionako cijelog života radimo.

- Što je time htio reći?

- Umijeće običnih ljudi je u tome da zadrže sliku onoga u

što gledaju. Nagual je rekao da mi to činimo i ne znajući. Naprosto činimo; to jest, naša tijela to čine. Pri *sanjanju* valja činiti isto, s tom razlikom što pri *sanjanju* moramo naučiti kako se to radi. Moramo se truditi da ne gledamo, već samo preliječemo pogledom, pa ipak zadržimo sliku.

- Nagual je tražio da si u snovima pronađem štitnik za pupak. Trebalo mi je dugo vremena, jer nisam razumjela na što misli. Rekao je da pri *sanjanju* obraćamo pažnju pupkom; zato ga treba zaštititi. Potrebno je malo topline, ili osjećaj da nam nešto pokriva pupak, kako bismo u snu zadržali slike.

- U snovima sam otkrila kamenčić koji nije točno pristajao u pupak i Nagual me natjerao da ga iz dana u dan tražim, u izvorima i kanjonima, sve dok ga nisam pronašla. Načinila sam pojas za nj i još uvijek ga nosim, dan i noć. Otkad ga nosim, postalo mi je lakše zadržati slike u mojim snovima.

- Zatim mi je Nagual zadao da pri *sanjariju* odem na određena mjesta. Taj mi je zadatak išao dobro, ali u to sam vrijeme izgubila oblik i počela vidjeti oko pred sobom. Nagual je rekao da se time sve promijenilo, i naredio mi da se otisnem u san pomoću oka. Rekao je da nemam vremena tražiti svog dvojnika pri *sanjanju*, ali daje oko čak i bolje. Osjećala sam se prevarenom. Sada mi je svejedno. Upotrijebila sam to oko što sam najbolje mogla. Puštam ga da me vuče pri *sanjanju*. Zatvorim oči i bez problema usnem, čak i usred bijela dana, ma gdje bilo. Oko me povuče i ja uđem u drugi svijet. Najčešće samo lutam po njemu. Nagual je meni i sesticama rekao da u vrijeme menstruacije *sanjanje* postaje moć. Ja tad malo poludim zato što postanem smionija. I baš kako nam je Nagual pokazao, za tih se dana pred nama otvori pukotina. Nisi žena, pa ti to ništa ne znači, ali dva dana prije menstruacije žena može otvoriti tu pukotinu i kroz nju zaći u drugi svijet.

Lijevom je rukom pratila neku nevidljivu crtu, koja je po svemu sudeći tekla okomito ispred nje, na dohvat ruke.

- U to se vrijeme žena, ako želi, može osloboditi slika svijeta - nastavila je la Gorda. - To je pukotina između svjetova koja se, po Nagualovim riječima, nalazi točno pred svakom ženom.

- Razlog zbog kojeg Nagual misli da su žene bolji vračevi od muškaraca je taj što one uvijek imaju pukotinu pred sobom, dok je muškarci moraju stvoriti.

- Eto, za svojih sam menstruacija naučila letjeti pomoću crta svijeta dok *sanjam*. Naučila sam tijelom činiti iskre da privučem te crte, a onda sam ih naučila zgrabiti. I to je sve što sam naučila pri *sanjanju*, za sada.

Nasmijao sam se i rekao da ja ne mogu ništa prikazati iz svih svojih godina *sanjanja*.

- U *sanjanju* si naučio dozvati saveznike - rekla je, razuvjeravajući me.

Rekoh da me don Juan naučio izvoditi te zvukove. Činilo se da mi ne vjeruje.

- Onda ti saveznici zacijelo prilaze jer traže njegovu svjetlost - uzvratila je - svjetlost koju ti je ostavio. Rekao mi je da svaki vrač ima samo određenu količinu svjetlosti koju može razdavati. Zato je razdijeli između sve svoje djece, prema poretku koji mu dolazi negdje od tamo, iz onog beskraj. U ovom slučaju, tebi je čak dao svoj vlastiti zov.

Cmoknula je jezikom i namignula mi.

- Ako mi ne vjeruješ - nastavila je - zašto ne izvedeš zvuk koji si naučio od Naguala, da vidiš hoće li ti saveznici doći?

Nisam baš imao želju za tim. Ne zato što sam vjerovao da će moj zov domamiti bilo što, već zato što joj nisam želio ugađati.

Časak je čekala, a kad je bila sigurna da neću pokušati, prinijela je ruku usnama i savršeno imitirala moj treptav zov. Ponovila gaje pet, šest puta, zastavši samo da udahne.

- Vidiš što sam htjela reći? - upitala me, smješkajući se. - Saveznici ne daju ni pišljiva boba za moj zov, ma kako sličan bio tvome. A sada ti pokušaj.

Pokušao sam. Nakon nekoliko sekundi čuo sam odaziv. La Gorda skoči na noge. To ju je očito iznenadilo više nego mene. Brzo me prekinula, ugasila petrolejku i pokupila moje bilježnice.

Upravo se spremala otvoriti prednja vrata kad je zastala; jezovit zvuk dopirao je točno iza njih. Meni se činio poput rezanja. Bio je tako grozan i zlokoban da smo oboje odskočili

unatrag, što dalje od vrata. Ja sam se tako silno uplašio da bih bio pobjegao da sam imao kamo.

Nešto teško navalilo se na vrata, tako da su zacviljela. Pogledao sam la Gordu. Činilo se da je u još većoj panici od mene. I dalje je držala ruku ispruženu, kao da kani otvoriti vrata. Zinula je. Bila se zaledila u pokretu.

Vrata samo što nisu popustila.

Nije se čulo nikakvo lupanje, samo se osjećao užasan pritisak, ne samo na vrata već duž cijele kuće.

La Gorda je ustala i rekla mi da je brzo zagrlim s leđa, objumljujući je oko struka, tako da joj pokrijem pupak. Na to je izvela čudne kretnje rukama. Kao da maše ručnikom koji drži u visini očiju. To je ponovila četiri puta. Zatim je izvela još jednu čudnu kretnju. Ruke je položila na grudi, dlanova okrenutih nagore, jedan iznad drugog, tako da se nisu dodirivali. Laktove je izbacila sa strane. Skupila je ruke, kao da je iznenada šćepala dvije nevidljive motke. Polako je okretala ruke, sve dok joj dlanovi nisu bili okrenuti prema dolje, a zatim izvela prekrasnu, napregnutu kretnju, tako reći svim mišićima tijela. Činilo se da otvara teška vrata koja se pomiču u stranu, vrata koja se nisu dala pomaknuti. Drhtala je od napora. Njene su se ruke pokretale s mukom, kao da otvaraju jako, jako teška vrata, sve dok nisu bile sasvim ispružene ustranu.

Imao sam nedvojbjen dojam da je, čim je otvorila ta vrata, kroz njih sunuo vjetar. Taj nas je vjetar povukao i prošli smo kroz zid. Ili bolje rečeno, zidovi kuće prošli su kroz nas, ili smo možda sve troje, la Gorda, kuća i ja, prošli kroz ta vrata koja je ona otvorila. Iznenada sam se zatekao vani, nasred polja. Vidio sam tamne obrise okolnih planina i stabala. Više nisam držao la Gordu oko pasa. Neka buka iznad mene natjerala me da podignem pogled, i vidjeh je gdje lebdi oko tri metra iznad mene, nalik crnom obrisu divovskog zmaja. Osjetio sam strahovit svrbež u pupku, a onda se la Gorda svom brzinom sunovratila na zemlju, ali umjesto da se razbije, meko se spustila.

U času kad je la Gorda sletjela, svrbež oko pupka prerastao je u užasno zamornu, nervirajuću bol. Kao da mi je svojim slijetanjem izvlačila utrobu. Bolno sam zaurlao, iz

sveg glasa.

A onda sam vidio da la Gorda stoji pokraj mene, očajnički pokušavajući doći do daha. Ponovno smo se nalazili u sobi don Genarove kuće, u kojoj smo i bili.

Činilo se da la Gorda ne može doći do daha. Bila je sva mokra od znoja.

- Moramo otići odavde - promrmljala je.

Vožnja do kuće u kojoj su živjele sestrice bila je kratka. Nisu bile kod kuće. La Gorda je zapalila petrolejku i povel me ravno do otvorene kuhinje, u stražnjem dijelu. Tamo se svukla i zamolila me daje operem kao konja, pljuskajući je vodom. Uzeo sam malu kacu s vodom i počeo je nježno sipati po njoj, ali ona je htjela da je zalijevam.

Objasnila je da dodir sa saveznicima, poput ovog što smo ga imali, izaziva vrlo opasno znojenje koje se smjesta mora isprati. Natjerala me da se i ja skinem, i onda je ona mene zalila ledenom vodom. Zatim mi je dala čist komad tkanine, pa smo se brisali idući natrag u kuću. Sjela je na velik krevet u prednjoj sobi, pošto je petrolejku objesila iznad njega, na zid. Podigla je koljena i mogao sam vidjeti svaki dio njezina tijela. Zagrlio sam to nago tijelo i tada shvatio što je Soledad mislila kad je rekla da je la Gorda Nagualova ženska. Bila je bezoblična kao i don Juan. Nisam mogao razmišljati o njoj kao o ženi.

Stadoh navlačiti odjeću. Ona mi je uze. Rekla je da prije nego što je opet obučen, mora na sunce. Dala mi je deku da se zaogrnem, a drugu uzela za sebe.

- Ovaj napad saveznika bio je uistinu užasan - kaza, dok smo sjedali na krevet. - Imamo sreće što smo se uspjeli izvući. Nisam imala pojma zašto mi je Nagual rekao da odem s tobom u Genarovu kuću. Sad mi je jasno. Tamo su saveznici najjači. Umakli smo im za dlaku. Sva sreća da sam znala kako da se izvučem.

- Kako si to izvela, la Gorda?

- Zaista ne znam - reče. - Naprosto sam to učinila. Pretpostavljam da je moje tijelo znalo kako, ali kad pokušam misliti o tome, ne mogu.

- Bilo je to veliko iskušenje za nas oboje. Sve do večeras nisam znala da sam u stanju otvoriti oko, ali pogledaj što sam

izvela. Zapravo sam otvorila oko, baš kao što me Nagual uvjeravao da mogu. Nikako nisam mogla, sve dok ti nisi naišao. Pokušavala sam, no uzalud. Ovoga me puta strah od saveznika naveo da zgrabim oko onako kako mi je Nagual govorio, tresući ga četiri puta, u četiri njegova smjera. Rekao mi je da ga moram istresti kao plahu, a onda ga otvoriti kao vrata, držeći ga točno po sredini. Sve ostalo je išlo lako. Kad sam otvorila vrata, osjetila sam da me jak vjetara vuče umjesto da me otpuše. Problem je vratiti se, tako je rekao Nagual. Za to moraš biti vrlo snažan. Nagual, Genaro i Eligio bez pol muke su ulazili i izlazili iz tog oka. Za njih to čak nije bilo ni oko; govorili su da je to narančasta svjetlost, nalik Suncu. Isto su tako i Nagual i Genaro bili narančasta svjetlost kad su odletjeli. Ja sam još uvijek vrlo nisko na ljestvici; Nagual je rekao da se raskrećim kad letim, pa izgledam kao hrpa kravljih govana bačenih u zrak. Ja nemam svjetlosti. Eto zašto je meni povratak tako grozan. Večeras si mi ti pomogao, i dvaput me povukao natrag. Večeras sam ti pokazala svoj let, jer mi je Nagual naredio da ti omogućim da ga *vidiš*, ma kako težak i nespretno bio. Svojim sam ti letom trebala pomoći, isto kao što si ti trebao pomoći meni kad si mi pokazao svog dvojnika. S vrata sam *vidjela* sve što si izveo. Bio si tako obuzet sažaljenjem nad Josefinom da tvoje tijelo nije zamijetilo moje pristustvo. *Vidjela* sam kako ti je dvojnik izašao iz tjemena. Izmigoljio je poput crva. *Vidjela* sam drhtaj koji ti je otpočeo od nogu i prostrujao kroz cijelo tijelo, a onda je izašao tvoj dvojnik. Bio je nalik tebi, ali vrlo sjajan. Bio je poput samog Naguala. Eto zašto su se sestrice skamenile. Znam da su pomislile daje to Nagual osobno. Ali, nisam *vidjela* sve. Izmakao mi je zvuk, jer nemam pozornosti za nj.

- Molim?

- Dvojniku je potrebna silna količina pozornosti. Nagual je tebi dao pozornost, ali meni ne. Rekao mi je da mu je ponestalo vremena.

Još je nešto govorila o određenoj vrsti pozornosti, ali ja sam bio jako umoran. Tako sam naglo zaspao da nisam čak ni uspio odložiti bilježnice.

GENAROVİ

Sljedećeg sam se jutro probudio oko osam i otkrio da je la Gorda osunčala moju odjeću i napravila doručak. Jeli smo u kuhinji, u dijelu za blagovanje. Kad smo pojeli, upitao sam je za Lidiju, Josefinu i Rosu. Kao da su nestale iz kuće.

- Pomažu Soledad - uzvratila je. - Ona se sprema za odlazak.

- Kamo odlazi?

- Nekamo, daleko odavde. Nema više razloga da oстане. Čekala je tebe, a ti si došao.

- Sestrice idu s njom?

- Ne. Samo danas ne žele biti ovdje. Čini se da danas nije dobar dan za to da one budu u blizini.

- Zašto nije dobar dan?

- Danas će doći Genarovi da te vide, a sestre se ne slažu s njima. Kad bi se našli, izbio bi strašan sukob. Zadnji su se put zamalo pobili.

- Sukobljavaju se fizički?

- Itekako. Svi su vrlo snažni i nitko ne želi popustiti. Nagual mi je govorio da će do toga doći, ali ja ih ne mogu zaustaviti; ne samo to, nego bih se morala i opredijeliti za nekoga, tako da je sve to prava zbrka.

- Kako znaš da danas dolaze Genarovi?

- Nisam razgovarala s njima. Samo znam da će danas biti ovdje, to je sve.

- Znaš li to zato što *vidiš*, Gorda?

- Tako je. *Vidim* da dolaze. A jedan od njih dolazi ravno k tebi, jer ga ti vučeš.

Uvjeravao sam je da ja nikoga ne vučem. Rekoh da nikome nisam povjerio svrhu svog dolaska, ali da sam došao zbog nečega što moram pitati Pablita i Nestora.

Ona se suzdržano osmjehnu i reče da me usud spojio s Pablitom, da smo jako slični, i da nema sumnje da će mi on prvi prići. Rekla je da se sve što se ratniku dogodi može protumačiti kao znak; tako je i moj susret sa Soledad bio znak što ću otkriti prilikom ovog posjeta. Tražio sam da mi to

objasni.

- Muškarci će ti ovoga puta dati vrlo malo - rekla je. - Žene su te koje će te sasjeći na komadiće, kao što je to učinila Soledad. Eto, kako bih ja protumačila taj znak. Ti čekaš Genarove, ali oni su muškarci poput tebe. A pogledaj i drugi znak, malo kasne. Rekla bih da su nekoliko dana u zaostatku. To je tvoj muški usud, uvijek biti nekoliko dana u zaostatku.

- U zaostatku za čim, Gorda?

- U zaostatku za svim. Za ženama, na primjer.

Nasmijala se i potapšala me po glavi.

- Ma kako tvrdoglav bio - nastavila je - moraš priznati da imam pravo. Pričekaj, pa ćeš vidjeti.

- Je li ti Nagual rekao da su muškarci u zaostatku za ženama? - upitao sam.

- Jasno da je - uzvratila je. - Ne treba ti ništa drugo nego pogledati oko sebe.

- Činim to, Gorda. I ne vidim ništa slično. Žene su te koje su uvijek u zaostatku. One su ovisne o muškarcima.

Nasmijala se. Njezin smijeh nije bio ni prezriv ni gorak; prije bi se moglo reći da je to bio zvonki izraz razdraganosti.

- Tebi je svijet ljudi bolje poznat nego meni - reče uvjereno. - Ali u ovom sam trenutku ja bez oblika, a ne ti. Kažem ti, žene su bolji vračevi, zato što se pred njihovim očima nalazi pukotina, a pred vašima je nema.

Ne bih rekao da je bila ljuta, ali sam imao potrebu da joj objasnim kako postavljam pitanja i iznosim primjedbe na njene riječi, ne zato da bih branio neko određeno stajalište, već zato što želim da mi što više kaže.

Uzvratila je da otkad smo se sreli i ne radi ništa drugo već samo govori, i da ju je Nagual izvježbao za pričanje jer je njezin zadatak isti kao moj, biti u svijetu ljudi.

- Sve što kažemo - nastavila je - odraz je svijeta ljudi. Prije nego što okončaš svoj posjet, otkrit ćeš da govoriš i ponašaš se na određeni način zato što se držiš ljudskog oblika, isto kao što se po tome kako se Genarovi i sestrice tuku vidi da se drže ljudskog oblika.

- Ali, zar vi ne biste trebale surađivati s Pablitom, Nestorom i Benignom?

- Genaro i Nagual su nam svima rekli neka živimo u

harmoniji, pomažemo jedni drugima i uzajamno se štitimo, jer smo sami na svijetu. Pablito je zadužen za nas četiri, ali on je kukavica. Daje po njemu, pustio bi nas da pocrkamo k'o psi. Međutim, kad je Nagual bio tu, Pablito je bio vrlo pažljiv prema nama i dobro se brinuo za nas. Svi su ga zadirkivali i šalili se da se brine o nama kao da smo mu žene. Nagual i Genaro su mu rekli, nedugo prije nego što su otišli, da ima dobrih izgleda da jednoga dana postane Nagual, jer bismo mi mogle postati njegova četiri vjetra, njegova četiri kuta. Pablito je shvatio daje to njegov zadatak i od toga se dana promijenio. Postao je nepodnošljiv. Počeo nam je naređivati kao da smo mu stvarno žene.

- Pitala sam Naguala kakvi su Pablitovi izgledi i on mi je odgovorio da moram znati da u ratnikovom svijetu sve zavisi o osobnoj moći, a osobna moć zavisi o besprijekornosti. Bude li Pablito besprijekoran, ima izgleda. Kad mi je to rekao, nasmijala sam se. Jako dobro poznajem Pablita. Ali Nagual mi je objasnio da to ne treba shvaćati tako površno. Rekao je da ratnik uvijek ima izgleda, ma kako oni slabi bili. Ukazao mi je na to da sam i ja ratnica i da ne bih smjela ometati Pablita svojim mislima. Rekao je neka ih isključim i pustim Pablita na miru; da bi od mene besprijekorno bilo to da pomognem Pablitu, usprkos onome što znam o njemu.

- Shvatila sam što mi Nagual hoće reći. Osim toga, ja imam svoj vlastiti dug prema Pablitu i rado sam prihvatila priliku da mu pomognem. Ali isto tako sam znala da neće uspjeti, ma koliko mu ja pomagala. Cijelo sam vrijeme znala da mu nedostaje ono što je potrebno da bi bio poput Naguala. Pablito je vrlo djetinjast i nije spreman prihvatiti poraz. Očajan je zbog toga što nije besprijekoran i u mislima stalno pokušava biti poput Naguala

- U čemu on to nije uspio?

- Čim je Nagual otišao, Pablito je imao gadan sukob s Lidijom. Prije mnogo godina Nagual mu je dao zadatak da bude Lidijin muž, samo naizgled. Ovdašnji su ljudi mislili da mu je ona žena. Lidiji to nije bilo baš drago. Ona je jako tvrdoglava. Prava je istina to daje se Pablito oduvijek strahovito boji. Nikad se nisu slagali, i podnosili su jedno drugo

samo zato što je Nagual bio u blizini; ali kad je on otišao, Pablito je postao još luđi nego prije i umislio si je da ima dovoljno osobne moći da nas uzme kao svoje žene. Tri su se Genarova potomka našla i mudrovala što da Pablito radi, te odlučila da prvo mora uzeti najtvrdoglaviju od svih, Lidiju. Čekali su da bude sama kod kuće, a onda su sva trojica ušla u kuću, zgrabila je za ruke i bacila na krevet. Pablito se bacio na nju. U prvi mah je mislila da se šale. Ali kad je shvatila da misle ozbiljno, glavom je udarila Pablita posred čela i zamalo ga ubila. Genarovi su pobjegli, a Nestor je morao mjesecima vidati Pablitovu ranu.

- Bih li ja mogao učiniti nešto da shvate?

- Ne. Nažalost, njihov problem nije u tome da shvate. Sve šestero jako dobro shvaća. Prava je nevolja nešto drugo, nešto jako nezgodno, u čemu im nitko ne može pomoći. Uživaju u tome da se i ne pokušavaju promijeniti. Budući da znaju da se neće uspjeti promijeniti ma koliko se trudili, ili to željeli, ili im to bilo potrebno, sasvim su odustali od toga. To je isto tako krivo kao i osjećati se razočaranim zbog vlastitih neuspjeha. Nagual je svakom od njih rekao da ratnici, muškarci i žene, moraju biti besprijekorni u svom nastojanju da se promijene, kako bi preplašili ljudski oblik i otresli ga se. Nakon godina besprijekornosti doći će trenutak, govorio je Nagual, kad oblik to više neće moći podnijeti pa će otići, kao što je moj otišao. On pritom, dakako, pozlijedi tijelo, pa ono može čak i umrijeti, ali besprijekoran ratnik uvijek preživi.

Prekinulo ju je iznenadno kucanje na vratima. Ustala je i pomakla zasun. Bila je to Lidia. Vrlo suzdržano me pozdravila i zamolila la Gordu da pođe s njom. Otišle su.

Bio mi je drago da sam ostao sam. Satima sam radio na svojim bilješkama. Otvorena je kuhinja bila svježja i dobro osvijetljena.

La Gorda se vratila oko podneva. Pitala me bih li štogod pojeo. Nisam bio gladan, ali je ona navaljivala da nešto pojedem. Rekla je da susreti sa saveznicima iscrpljuju, te da se i ona osjeća vrlo slabom.

Pošto smo pojeli, sjeo sam s la Gordom i upravo sam je kanio pitati o »sanjanju«, kad su se prednja vrata bučno

otvorila i ušao je Pablito. Dahtao je. Bilo je očito daje trčao i činilo se da je jako uzbuđen. Časak je stajao na vratima, pokušavajući doći do daha. Nije se mnogo promijenio. Doimao se malo starijim, ili krupnijim, ili možda samo mišićavijim. Još uvijek je bio vrlo vitak i čvrst. Put mu je bila blijeda, kao da dugo nije bio na suncu. Blag izraz premorenosti na licu isticao je smeđu boju njegovih očiju. Sjećao sam se Pablitovog očaravajućeg osmijeha; dok je stajao tamo gledajući me, osmijeh mu je bio isto onako razoružavajući kao i uvijek. Pritrčao mi je i časak me uhvatio za ruke, ne prozborivši ni riječi. Ustao sam. Na to me blago pretresao i zagrlio. I ja sam bio silno ushićen što ga vidim. Skakao sam gore-dolje u djetinjoj radosti. Nisam znao što da kažem. Napokon je on prekinuo šutnju.

- Majstore - tiho je rekao, lako kimnuvši glavom, kao da mi se klanja.

Naziv »majstor«, učitelj, iznenadio me. Okrenuo sam se, kao da tražim nekog iza sebe. Pritom sam namjerno pretjerivao, kako bih mu dao do znanja da sam zbunjen. Osmjehnuo se, a menije palo na um samo to da ga pitam kako je znao da sam ovdje.

Rekao je da je neka neobična strepnja natjerala njega, Nestora i Benigna da se vrate, trčeći dan i noć, bez predaha. Nestor je pošao njihovoj kući da vidi je li se tamo dogodilo nešto što bi moglo objasniti taj osjećaj koji ih je gonio. Benigno je otišao do Soledadine kuće, a on je došao ovamo.

- Ti si pogodio, Pablito - reče la Gorda i nasmija se.

Nije odgovorio. Bijesno ju je ošinio pogledom.

- Kladim se da ćeš me svakog časa izbaciti - reče srdito.

- Ne svađaj se sa mnom, Pablito - uzvratila Gorda, nimalo uznemirena.

Pablito se okrenuo meni i ispričao, a onda vrlo glasno dodao, kao da želi da ga još netko u kući čuje, da je donio svoju vlastitu stolicu na koju će sjesti i da je može staviti kamo god želi.

- Ovdje nema nikog osim nas - blago reče la Gorda i zasmijulji se.

- Ipak ću donijeti svoju stolicu - uzvratila Pablito. - Ti nemaš ništa protiv, Majstore, ha?

Pogledao sam la Gordu. Ona mi vrhom stopala dade gotovo nezamjetljiv znak - »hajde«.

- Donesi je. Donesi što god želiš - rekao sam.

Pablito je izašao iz kuće.

- Svi su takvi - reče la Gorda - sva trojica.

Tren kasnije, Pablito se vratio, noseći na leđima stolicu neobična izgleda. Bila je oblikovana tako da slijedi oblik njegovih leđa, pa je onako naopačke, izgledala poput naprtnjače.

- Mogu je spustiti? - upitao me.

- Dabome - uzvratio sam, odmaknuvši klupu da mu napravim mjesta.

Nasmijao se, hineći neusiljenost.

- Zar ti nisi Nagual? - upitao me, a zatim pogledao la Gordu i dodao: - Ili moraš čekati naređenja.

- Ja sam Nagual - rekoh u šali, da mu ugodim.

Osjećao sam da će svakog trena zapodjenuti kavgu s la Gordom; zacijelo je i ona to osjetila jer se ispričala i otišla u stražnji dio.

Pablito je spustio stolicu i polako kružio oko mene, kao da me proučava. Zatim je tu svoju usku stolicu niskog naslona podigao i sjeo na nju, zajašivši je, a prekrizene ruke položio na naslon, napravljen tako da mu bude što udobniji kad sjedi naopačke. Ja sam sjeo sučelice njemu. Čim je la Gorda otišla, njegovo se raspoloženje posve promijenilo.

- Moram te zamoliti da mi oprostiš što sam se onako ponašao - reče, osmjehujući se. - Morao sam se riješiti te vještice.

- Zar je tako grozna, Pablito?

- Budi uvjeren u to - uzvratio je.

Da bih promijenio temu, rekoh mu da izgleda jako dobro i zadovoljno.

- I ti izgledaš dobro, Majstore - reče.

- Ama kakve su to gluposti, zašto me nazivaš Majstorom? - upitao sam šaljivim tonom.

- Stvari više nisu iste kao nekad - odgovorio je. - Zašli smo u novo razdoblje, i Svjedok kaže da si sada ti majstor, a Svjedok ne griješi. Ali, on će ti sam ispričati cijelu priču. Uskoro će doći i bit će itekako sretan da te ponovno vidi.

Mislim daje do sada već sigurno osjetio da si stigao. Dok smo se vraćali, svi smo imali osjećaj da si po svoj prilici krenuo, ali nitko nije osjetio da si već stigao.

Rekoh mu da sam došao samo zato da vidim njega i Nestora, da su oni jedino dvoje ljudi na svijetu s kojima mogu razgovarati o posljednjem sastanku s don Juanom i don Genarom, i da osjećam silnu potrebu da raščistim neke nedoumice u vezi s tim posljednjim sastankom.

-Vezani smo jedan za drugoga - uzvratio je. - Učinit ću sve što mogu da ti pomognem. To znaš i sam. Ali moram te upozoriti da nisam tako snažan kao što bi ti to želio. Možda bi bilo najbolje da uopće ne razgovaramo. Ali, s druge strane, ako ne razgovaramo, nikada nećemo ništa razumjeti.

Pažljivo i promišljeno sam sročio ono što me mučilo. Objasnio sam da se moj razum našao u škripcu u čijoj osnovi leži jedno jedino pitanje.

- Reci mi, Pablito - kazao sam - jesmo li mi uistinu, vlastitim tijelima, skočili u ponor?

- Ne znam - odgovorio je - uistinu ne znam.

- Ali, bio si tamo sa mnom.

- U tome i jest stvar. Jesam li uistinu bio tamo?

Njegovi su me tajanstveni odgovori nervirali. Imao sam osjećaj, kad bih ga prodrmao ili pritisnuo, da bi se nešto u njemu oslobodilo. Bilo mi je jasno da namjerno taji nešto jako važno. Prigovorio sam mu što nije otvoren sa mnom, iako smo vezani sponama potpunog uzajamnog povjerenja.

Zavrtio je glavom kao da prešutno niječe moju optužbu.

Zamolio sam ga da mi prepriča sve čega se sjeća, počevši od priprema za skok, kad su nas don Juan i don Genaro pripremali za posljednji juriš.

Pablitova je priča bila zbrkana i nedosljedna. Sve čega se mogao sjetiti od tih posljednjih trenutaka prije našeg skoka u ponor bilo je to da je, nakon što su se don Juan i don Genaro pozdravili s nama i nestali u tami, on osjetio kako ga izdaje snaga, kako će se svakog časa srušiti, ali sam ga ja uhvatio za ruku i odnio do ruba ponora, i tad mu se sve pomračilo.

- Sto se dogodilo nakon što si izgubio svijest, Pablito?

- Ne znam.

- Jesi li sanjao ili imao vizije? Što si vidio?

- Koliko ja znam, nisam imao vizije, ili ako jesam, nisam bio u stanju obratiti pažnju na njih. Zato što nisam besprijekoran, ne mogu ih se sjetiti.

- A što se zatim dogodilo?

- Probudio sam se u Genarovoj kući. Ne znam kako sam dospio tamo.

Zašutio je, a ja sam u mislima mahnito tražio neko pitanje, komentar, neku kritičku primjedbu ili bilo što, da ga potaknem da mi kaže nešto više. Ovako, ništa od onoga što nije Pablito ispričao nije moglo potkrijepiti ono što se meni dogodilo. Osjetio sam se prevarenim. Bio sam gotovo ljut na njega. U isti mah sam žalio i Pablita i sebe i bio silno razočaran.

- Žao mi je što sam te razočarao - reče Pablito.

Čim sam to čuo, smjesta sam prikrio svoje osjećaje, uvjeravajući ga da uopće nisam razočaran.

- Ja sam vrač - reče on, smijući se - ne osobit, ali ipak prepoznajem govor tijela. A moje mi tijelo ovog časa poručuje da si ljut na mene.

- Nisam ljut, Pablito! - uzviknuo sam.

- To kaže tvoj razum, ali ne i tvoje tijelo - uzvratilo je. - Tvoje je tijelo ljuto. Tvoj razum, međutim, ne vidi zašto bi se ljutio na mene, pa si se našao između dvije vatre. Najmanje što mogu učiniti za tebe je da to razmrsim. Tvoje je tijelo ljuto zato što zna da nisam besprijekoran a da ti samo besprijekoran ratnik može pomoći. Tvoje je tijelo ljuto zato što osjeća da se ja uzalud trošim. Znalo je to čim sam ušao na vrata.

Ostao sam bez riječi. Polako mijе sve to dolazilo do glave. Možda je imao pravo rekavši da je moje tijelo odmah sve znalo. Kako god bilo, to što me bez mnogo uvijanja suočio s onim što zapravo osjećam stišalo je moje nezadovoljstvo. Počeo sam se pitati ne poigrava li se Pablito sa mnom. Rekoh mu daje tako otvoren i smion da mi se čini nemogućim da je baš onako slab kako kaže.

- Moja je slabost u tome što imam čežnje - reče, gotovo šapatom. - Čak sam došao do toga da čeznem za životom obična čovjeka. Možeš li to vjerovati?

- Ne misliš to valjda ozbiljno, Pablito! - uzviknuo sam.

- Mislim - uzvratilo je. - Čeznem za golemom povlasticom da hodam zemljom kao običan čovjek, bez ovog groznog tereta.

Njegove su mi se riječi učinile naprosto neumjesnima i zateklo samoga sebe kako ponovno uzvikujem da on to zacijelo ne misli ozbiljno. Pogledao me i uzdahnio. Odjednom me ispunila zebnja. Činilo se da je na rubu plača. Moja se zebnja pretvorila u duboko suosjećanje. Nijedan od nas nije mogao pomoći onom drugom.

U tom se času u kuhinju vratila la Gorda. Pablito kao da se u tren oka oporavio. Skočio je i lupnuo nogom o pod.

- Što ti, dovraga, hoćeš? - povikao je oštrim, nervoznim glasom. - Zašto njuškaš uokolo?

La Gorda mi se obratila kao da on nije prisutan. Uljudno reče da ide do Soledadine kuće.

- Koga je briga kamo ti ideš? - zaurkao je. - Što se toga tiče, možeš i dovraga.

Lupao je nogama kao razmaženo derište, dok je la Gorda stajala i smijala se.

- Idemo iz ove kuće, Majstore - glasno reče.

Zapanjio me taj nagli prijelaz s tuge na srdžbu. Nisam mogao skinuti pogled s njega.

Nešto čemu sam se oduvijek divio bila je njegova gipkost; čak i kad je lupao nogama, to je imalo određene draži.

Odjednom je pružio ruku preko stola i zamalo mi istrgao blok za pisanje. Zgrabio ga je palcem i kažiprstom lijeve ruke. Morao sam ga uhvatiti s obje ruke, svom snagom. Povukao ga je s takvom izvanrednom silinom da bi ga bez problema bio istrgnuo da mu je zaista bilo stalo do toga. Pustio ga je, i dok je povlačio ruku, pred očima mi je proletio obris njenog produžetka. Sve se to zbilo tako naglo da sam si mogao protumačiti da mi se to pričinilo, kad me onako uz trzaj povukao u polustojeći položaj. No do tada sam već bio naučio da se s tim ljudima ne mogu ponašati na svoj uobičajeni način, niti bilo što tumačiti na svoj uobičajeni način, pa zato nisam ni pokušavao.

- Što ti je to u ruci, Pablito? - upitao sam.

Začudeno se trznuo i sakrio ruku iza leđa. Bezizražajnog izraza lica promrmlja da želi da odemo odatle jer ga hvata

vrtočlavica.

La Gorda se počeo glasno smijati i reče da je Pablito isto tako dobar prevarant kao i Josefina, možda čak i bolji, pa će se onesvijestiti ako ga pritisnem da mi kaže što ima u ruci, i Nestor će ga morati mjesecima njegovati.

Pablito se stade gušiti. Lice mu je postalo gotovo ljubičasto. La Gorda mu nehalno reče da prestane glumiti jer nema publike; ona odlazi, a ja nisam osobito strpljiv. Zatim se okrenula meni i vrlo odrješitim glasom rekla da ostanem tu gdje sam i da ne idem u kuću Genarovih.

- A zašto ne, dovraga? - povika Pablito i skoči pred nju, kao da je želi zaustaviti. - Kakva drskost! Naređivati Majstoru što da radi!

- Prošli smo se noći u vašoj kući sukobili sa saveznicima - reče mu la Gorda, bezizražajnim glasom. - Nagual i ja smo još slabi od toga. Da sam na tvom mjestu, Pablito, uključila bih svoju pozornost. Stvari su se promijenile. Sve se promijenilo otkad je on došao.

La Gorda je izašla kroz prednja vrata. Tek sam tada primijetio da zaista izgleda jako umorno. Kao da su joj cipele bile pretijesne, ili je možda bila tako slaba da je malo vukla noge. Doimala se sitnom i krhkom.

Pomislio sam da i ja zacijelo izgledam umorno. Kako u njihovoj kući nije bilo ogledala došlo mi je da izađem i pogledam se u ogledalo na svom autu. Možda bih to i učinio da nije bilo Pablita. Vrlo ozbiljno me zamolio da ne vjerujem njezinim tvrdnjama da je on varalica. Rekoh mu neka ne brine zbog toga.

- Ne podnosiš la Gordu, je li? - upitao sam.

- Još pitaš? - odgovorio je s bijesom u očima. - Ti bolje od ikoga znaš kakva su čudovišta te žene. Nagual nam je rekao da ćeš jednoga dana doći samo zato da bi upao u njihovu klopku. Molio nas je da budemo na oprezu i da te upozorimo što smjeraju. Rekao je da su ti izgledi jedan naprama četiri: Ako je naša moć velika, sami ćemo te dovesti ovamo, upozoriti te i spasiti; ako je naša moć mala, doći ćemo taman na vrijeme da ugledamo tvoj leš; treća je mogućnost bila da te zateknemo ili kao roba one vještice Soledad, ili kao roba tih odvratnih muškaraca; četvrta, najmanja mogućnost, bila je da

te zateknemo živa i zdrava.

- Nagual nam je rekao da ćeš, preživiš li, ti biti Nagual i da ti moramo vjerovati jer nam samo ti možeš pomoći.

- Sve ću učiniti za tebe, Pablito. Znaš to.

- Ne samo za mene. Nisam sam. Sa mnoom su Svjedok i Benigno. Mi smo zajedno i svima nam moraš pomoći.

- Dakako, Pablito. To se samo po sebi razumije.

- Ovdašnji nam ljudi nikada nisu stvarali problema. Naš problem su te ružne, muškobanjaste luđakinje. Ne znamo što da radimo s njima. Nagual nam je naredio da budemo uz njih, bez obzira na sve. Menije osobno povjerio jedan zadatak, ali ga nisam obavio. Prije sam bio vrlo sretan. Sjećaš se. Sada mi se čini da više ne upravljam vlastitim životom.

- Što se dogodilo, Pablito?

- Te su me vještice izbacile iz moje kuće. Preuzele su sve, a mene izbacile kao da sam smeće. Sad živim u Genarovoj kući, s Nestorom i Benignom. Čak si moramo sami kuhati. Nagual je znao da bi se to moglo dogoditi pa je la Gordi dao zadatak da posreduje između nas i te tri kučke. Ali la Gorda je još uvijek nalik Nagualovom nadimku: »Sto kila guzova«. Godinama su je tako zvali jer je imala sto kila.

Pablito se tiho nasmija, sjetivši se kako je la Gorda izgledala.

- Bila je to najdeblja, najsmrdljivija žena koju si ikad vidio - nastavio je. - Danas ima polovicu te težine, ali u glavi je još uvijek isto onako debela i spora, i zato ne može učiniti ništa za nas. Ali, sada si ti ovdje, Majstore, i našim je brigama došao kraj. Sada smo nas četvorica protiv njih četiri.

Htjedoh nešto reći, ali me on zaustavi.

- Dopusti mi da kažem ono što sam naumio, prije nego što se ta vještica vrati da me izbaci - rekao je, nervozno bacivši pogled prema vratima.

- Znam da su ti rekle da ste vas petero isti, zato što ste Nagualova djeca. To je laž! Ti si poput nas, Genarovih, jer Genaro je također pomogao stvoriti tvoju svjetlost. I ti si jedan od nas. Shvaćaš? Zato nemoj vjerovati onome što ti one govore. Ti također pripadaš nama. Te vještice ne znaju da nam je Nagual sve rekao. Misle da su samo one upućene. Bila su potrebna dva Tolteca da bi se nas stvorilo. Mi smo djeca

obojice. Te vještice

- Stani, stani, Pablito - rekao sam, položivši mu ruku na usta.

Ustao je, očito prestrašen mojom iznenadnom kretnjom.

- Što hoćeš reći time da su bila potrebna dva Tolteca da bi se nas stvorilo?

- Nagual nam je rekao da smo mi Tolteci. Rekao je da je Toltec primalac i čuvar tajni. Nagual i Genaro su Tolteci. Dali su nam svoju osobitu svjetlost i svoje tajne. Mi smo te tajne primili i sada ih čuvamo.

Zbunila me njegova upotreba riječi Toltec. Bilo mi je poznato samo njezino antropološko značenje. U tom kontekstu odnosila se na kulturu naroda koji je govorio nahuatl jezikom i živio u srednjem i južnom Meksiku, te u vrijeme konkvistadora bio već izumro.

- Zašto nas je nazivao Toltecima? - upitao sam, ne znajući što drugo da kažem.

- Zato što smo to mi. Umjesto da kaže da smo vračevi ili vješci, govorio je da smo Tolteci.

- Ako je tako, zašto sestrice nazivaš vješticama?

- Eh, zato što ih mrzim. To nema nikakve veze s onim što smo.

- Je li to Nagual svima rekao?

- Pa, jasno. Svi znaju.

- Ali meni to nikada nije rekao.

- Ah, to je zato što si ti jako obrazovan i uvijek raspravljaš o glupostima.

Nasmijao se usiljenim, kreštavim smijehom i potapšao me po leđima.

- Je li ti Nagual možda rekao da su Tolteci bili drevni narod koji je živio u ovom dijelu Meksika? - upitao sam.

- Eto, vidiš, već počinješ. Zato ti i nije rekao. Stari vjerojatno nije ni znao da su oni bili drevni narod.

Ljuljao se u stolici, smijući se. Njegov je smijeh bio vrlo ugodan i vrlo zarazan.

- Mi smo Tolteci, Majstore - reče. - Budi uvjeren u to. To je sve što ja znam. Ali možeš pitati Svjedoka. On zna. Mene je to odavno prestalo zanimati.

Ustao je i prišao peći. Pošao sam za njim. Zavirio je u

lonac s hranom što se kuhala na tihoj vatri. Upitao me znam li tko ju je pripradio. Bio sam gotovo siguran da je to bila la Gorda, ali rekoh da ne znam. Tri, četiri puta ju je kratko onjušio, poput psa. Zatim reče da mu nos govori da je to skuhala la Gorda. Pitao me jesam li kušao, a kad sam odgovorio da sam jeo baš prije nego što je on došao, on uze zdjelicu s police i obilno zagradi. Ozbiljno me uvjeravao da smijem jesti samo hranu koju je pripremila la Gorda i da smijem koristiti samo njezinu zdjelicu, kao što on čini. Rekoh mu da su mi la Gorda i sestrice posluživale hranu u tamnoj zdjelici koju su na polici držale odvojenu od ostalih. Uzvratilo je da je to Nagualova zdjelica. Vratili smo se za stol. Jeo je vrlo polako, bez riječi. Gledajući kako je potpuno predan jelu, pade mi na um da svi čine isto: jedu u potpunoj tišini.

- La Gorda je izvrsna kuharica - rekao je, žvačući zadnje zalogaje. - Nekoć mi je kuhala. Bilo je to davno, prije nego što me zamrzila, prije nego što je postala vještica, hoću reći, Toltec.

Zafrkantski me pogledao i namignuo.

Držao sam da moram reći da mi se la Gorda ne čini sposobnom ikoga mrziti. Pitao sam ga zna li da je izgubila svoj oblik.

- To su budalaštine! - uzviknuo je.

Zagledao se u mene kao da procjenjuje u kojoj sam mjeri iznenađen, a onda pokrio lice rukom i zahihotao poput postidenog djeteta.

- Ma, zapravo jest - primetnu. - Sjajna je ona.

- Zašto je onda mrziš?

- Reći ću ti nešto, Majstore, zato što imam povjerenja u tebe. Ja je uopće ne mrzim. Ona je najbolja. Ona je Nagualova žena. Prema njoj sam takav jer volim da mi ugađa, što ona i čini. Nikad se ne razljuti na mene. Ma što napravio. Ponekad se zanesem, pa mi dođe da je udarim. Kad se to dogodi, ona samo skoči u stranu, kao što je to Nagual znao. Već sljedećeg trena uopće se ne sjeća što sam napravio. To ti je pravi ratnik bez oblika. Sa svima je takva. Ali mi ostali smo jad i bijeda. Baš smo loši. One nas tri vještice mrze, a mi mrzimo njih.

- Ta vi ste vračevi, Pablito; zar ne možete prestati s tim zadjevicama?

- Jasno da možemo, ali nećemo. Što očekuješ od nas, da se ponašamo kao braća i sestre?

Nisam znao što da kažem.

- One su bile Nagualove žene - nastavio je. - A onda su svi od mene očekivali da ih uzmem. Kako bih to mogao, za boga miloga! Pokušao sam s jednom i umjesto da mi pomogne, prokleta me vještica zamalo ubila. Sad su se sve okomile na mene kao da sam počinio zločin. A ja sam samo slijedio Nagualove upute. Rekao mi je da moram imati intimne odnose sa svakom, jednom po jednom, sve dok ih ne budem mogao držati sve istovremeno. A ja nisam uspio imati odnos čak ni s jednom.

Htjedoh ga upitati o njegovoj majci, doni Soledad, ali nisam znao kako da prijedem na tu temu. Časak smo šutjeli.

- Mrziš li ih ti zbog onoga što su ti pokušale učiniti? - odjednom je upitao.

To je bila prilika.

- Ne, uopće - rekoh. - La Gorda mi je objasnila zašto su to učinile. Ali napad done Soledad me jako prestrašio. Vidaš li je često?

Nije odgovorio. Zagledao se u strop. Ponovio sam pitanje. A onda sam opazio da su mu oči pune suza. Tijelo mu je zadrhtalo, potreseno tihim jecajima.

Reče daje nekoć imao divnu majku koje se, bez sumnje, sjećam. Zvala se Manuelita, prava svetica, koja je podigla dvoje djece, mukotrpno radeći da ih othrani. Osjećao je duboko poštovanje prema toj majci koja ga je voljela i podigla. Ali jednog strašnog dana dogodilo se ono što mu je bilo suđeno i imao je nesreću sresti Genara i Naguala, koji su mu uništili život. Pablito mi vrlo uzbuđenim glasom reče da su ta dva đavola uzela njegovu dušu i dušu njegove majke. Ubili su njegovu Manuelitu i ostavili mu tu odvratnu vješticu, Soledad. Gledao me očima punim suza i rekao da ta ogavna žena nije njegova majka. To nikako ne može biti njegova Manuelita.

Neobuzdano je jecao. Nisam znao što da kažem. Izljev

njegovih osjećaja bio je tako iskren, a njegove su riječi zvučale tako istinito da su i mene preplavila čuvstva. Razmišljajući kao običan, civiliziran čovjek, morao sam se složiti s njim. Uistinu se činilo da je za Pablita bila velika nesreća to što se susreo s don Juanom i don Genarom.

Zagrlio sam ga, te zamalo i sam zaplakao. Nakon duge šutnje on ustade i pođe van, u stražnji dio kuće. Čuo sam kako ispuhuje nos i umiva se u vjedru vode. Kad se vratio, bio je pribraniji. Čak se smješкао.

- Nemoj me krivo shvatiti, Majstore - reče. - Nikoga ja ne krivim za ono što mi se dogodilo. Bio je to moj usud. Genaro i Nagual ponijeli su se kao besprijeekorni ratnici, što su i bili. Ja sam samo slab, to je sve. I nisam ispunio svoj zadatak. Nagual je rekao da se od napada te grozne vještice mogu obraniti samo tako da obuzdam četiri vjetra i pretvorim ih u svoja četiri kuta. Ali nisam uspio. Te su se žene urotile s onom vješticom Soledad i nisu mi htjele pomoći. Željele su da umrem.

- Nagual mi je također rekao da ti nećeš imati nikakvih izgleda ako ja ne uspijem. Rekao je da moram pobjeći i spašavati glavu, ako tebe ubije. Bojao se da neću uspjeti umaknuti čak ni do ceste. Rekao je da bi s tvojom moći i s onim što već od prije zna, vještica bila nepobjediva. Zato sam, kad mi nije uspjelo obuzdati četiri vjetra, smatrao da je sa mnom gotovo. I, naravno, zamrzio sam te četiri žene. Ali danas mi ti, Majstore, donosiš novu nadu.

Rekoh mu da su me njegovi osjećaji prema majci duboko potresli. Zapravo sam bio zgranut svime što se zbilo, ali sam jako sumnjao u to da sam mu donio ikakvu nadu.

- Jesi! - uzviknuo je uvjereno. - Sve ovo vrijeme osjećao sam se grozno. Nitko baš ne bi bio sretan da ga vlastita majka ganja sjekirom. Ali nje sam se riješio, zahvaljujući tebi i onome što si učinio.

- Te me žene mrze zato što me smatraju kukavicom. Jednostavno si ne mogu utuviti u te svoje tvrde glave da smo različiti. Ti i te četiri žene drugačiji ste od mene, Svjedoka i Benigna u jednoj važnoj stvari. Vi ste, sve petero, bili više-manje mrtvi kad vas je Nagual pronašao. Rekao nam je da si se jednom čak pokušao ubiti. S nama nije bilo tako. Mi smo

bili dobro, živi i radosni. Mi smo suprotnost od vas. Vi ste očajnici; mi nismo. Da nisam sreo Genara danas bih bio zadovoljni stolar. Ili bih možda umro. Nije važno. Učinio bih ono što je u mojoj moći, i to bi bilo u redu.

Njegove su me riječi bacile u čudno raspoloženje. Morao sam priznati da je imao pravo rekavši da smo one žene i ja očajnici. Da nisam sreo don Juana bez sumnje bih bio mrtav, ali nisam mogao reći, kao Pablito, da bih u svakom slučaju bio zadovoljan. Don Juan je mome tijelu ulio život i snagu, a mome duhu slobodu.

Pablitove su mi riječi prizvale u sjećanje nešto što mije don Juan svojevremeno rekao, kad smo pričali o nekom starcu, mom znancu. Don Juan je vrlo odlučno rekao da ni život ni smrt toga čovjeka nisu važni. Bio sam malo ljut na njega, smatrajući da prelazi mjeru. Rekao sam da mi je posve jasno da su život i smrt toga starca nevažni, jer sve na svijetu je nevažno, osim onoga što se tiče nas osobno.

- Tako je! - uzviknuo je i nasmijao se. - Upravo to sam mislio. Za tog starca osobno ni život ni smrt nisu imali važnosti. Mogao je umrijeti tisuću devetsto dvadeset devete ili devetsto pedesete, ili je mogao poživjeti do tisuću devetsto devedeset pete. Posve nevažno. Za njega je sve to bilo podjednako glupo.

Moj je život, prije nego što sam sreo don Juana, bio takav. Nikada mi ništa nije bilo važno. Znao sam se ponašati kao da me nešto dirnulo, ali činio sam to samo zato kako bih ostavio utisak da sam osjetljiv.

Pablito mi se obratio i prekinuo moja razmišljanja. Bojao se da me povrijedio. Uvjeravao sam ga da je sve u redu. Kako bih ponovno potaknuo razgovor upitao sam ga gdje je sreo don Genara.

- Bilo mije suđeno da se moj gazda razboli - reče. - Tako sam morao umjesto njega otići na gradsku tržnicu da podignem nove štandove za odjeću. Dva sam mjeseca radio na tome. Dok sam bio tamo, upoznao sam kćer vlasnika jednog od štandova. Zaljubili smo se. Štand njezinog oca napravio sam malo većim od ostalih kako bismo mogli voditi ljubav pod tezgom, dok njezine sestre poslužuju mušterije.

- Jednog je dana Genaro prodavaču preko puta donio

vreću ljekovitog bilja, a dok su razgovarali primijetio je da se štand trese. Pažljivo se zagledao u štand, ali jedino što je vidio bila je sestra, napola usnula u stolici. Čovjek mu reče da štand tako podrhtava svakoga dana, nekako u to vrijeme. Sljedećeg je dana Genaro doveo Naguala da vidi kako se štand trese, a i toga je dana podrhtavao, dakako. Idućeg su dana ponovno došli, i opet se tresao. I tako su ostali i čekali, sve dok se ja nisam pojavio. Toga sam se dana upoznao s njima, a nedugo zatim Genaro mi reče da je on biljar i da će mi spraviti napitak kojem nijedna žena neće moći odoljeti. Volio sam žene pa sam se upecao na to. Jest, napravio mi je napitak, ali za to mu je bilo potrebno deset godina. U međuvremenu sam ga jako dobro upoznao i zavolio više nego da mi je vlastiti brat.

A sada mi strahovito nedostaje. Eto vidiš, namamio me varkom. Ponekad mi je drago da jest; međutim, najčešće mi je krivo zbog toga.

- Don Juan mi je rekao da se vračevima mora ukazati znak prije no što nekoga odaberu. Je li s tobom bilo slično, Pablito?

- Jest. Genaro mijе pričao daje postao znatiželjan kad je vidio da se štand trese, a onda je *vidio* da dvoje ljudi vodi ljubav pod tezgom. Zato je sjeo i čekao da oni izađu odatle; zanimalo ga je o kome se radi. Nakon nekog vremena djevojka se pojavila za štandom, ali mene nije bilo. Držao je vrlo čudnim da me nema kad je bio uvjeren da će me vidjeti. Sljedećeg se dana vratio s Nagualom. I on je *vidio* da dvoje ljudi vodi ljubav, ali kad je bio trenutak da se pojavim, mene nije bilo. Sljedećeg su dana opet došli; Genaro je otišao do stražnjeg dijela štanda, a Nagual je ostao kraj prednjeg. Puzajući van, naletio sam na Genara. Mislio sam da me nije primijetio jer me još zaklanjao komadić tkanine na malom četvrtastom otvoru što sam ga bio izrezao s bočne strane tende. Počeo sam lajati kako bi pomislio da se pod tendom nalazi psić. On je zarežao i zalajao natrag, tako da sam uistinu mislio kako se vani nalazi golem, podivljali pas. Tako sam se prepao da sam istrčao s druge strane i naletio na Naguala. Da se radilo o kakvom običnom čovjeku bio bih ga srušio na zemlju jer sam natrčao točno na njega, ali umjesto toga, on

me podigao kao da sam dijete. Bio sam zabezeknut. Bio je uistinu snažan za tako starog čovjeka. Pomislio sam da bi mi tako snažan čovjek dobro došao za nošenje dasaka. Osim toga, nisam se htio osramotiti pred ljudima koji su vidjeli kako sam šmugnuo ispod tezge. Upitao sam ga bi li radio za mene. Odgovorio je da bi. Tog istog dana došao je u radionicu i počeo raditi kao moj pomoćnik. Dva je mjeseca svakodnevno radio. Nisam imao nikakvih izgleda protiv ta dva đavola.

Nesklapna slika don Juana koji radi za Pablita bila mi je silno smiješna. Pablito je stao imitirati kako je don Juan nosio daske na leđima. Morao sam se složiti s la Gordom da je Pablito bio isto tako dobar glumac kao Josefina.

- Zašto su si dali toliko truda, Pablito?

- Morali su me nadmudriti. Ne misliš valjda da bih tek tako pošao s njima, ha? Cijelog sam života slušao o vračevima i iscjeliteljima, vješticama i duhovima, i nisam uopće vjerovao u to. O takvim su stvarima blebetale samo neznalice. Da mi je Genaro rekao da su on i njegov prijatelj vračevi, bio bih im okrenuo leđa. No oni su bili prepametni za mene. Ta su dva lisca bila uistinu lukava. Nije im se žurilo. Genaro je rekao da bi me čekao i dvadeset godina da je trebalo. Zato se Nagual zaposlio kod mene. Nagual je bio marljiv radnik. U to sam vrijeme bio pomalo fakin pa sam mislio da sam ja nadmudrio njega. Mislio sam da je Nagual tek glupavi stari Indijanac pa sam mu kazao da ću reći gazdi kako je on moj djed, jer ga inače ne bi zaposlili, ali će mi zato davati dio svoje zarade. Pristao je. Davao mi je nešto od onih nekoliko pesosa dnevnice.

- Gazda je bio jako zadovoljan mojim djedom jer je bio tako marljiv radnik. Ali, ostali su ga momci ismijavali. Znaš i sam daje imao običaj povremeno istežati zglobove, tako da bi zapucketali. U radionici ih je redovito istežao kad bi nešto nosio. Razumljivo da su ljudi mislili da mu to od starosti škripi tijelo kad nešto nosi na leđima.

- Nije mi bilo nimalo lako imati Naguala za djeda. Ali do tada je Genaro već uspio zadobiti moju lakomu stranu. Rekao mi je da Nagualu daje jednu posebnu smjesu napravljenu od bilja i da je zato snažan kao bik. Svakog bi

dana donosio kupić zgnječenog zelenog lišća i to mu davao. Genaro mi je kazao da je bez te smjese njegov prijatelj kao izgubljen, te da bi mi to dokazao dva mu je dana nije davao. Bez zelene mješavine Nagual se doimao tek kao bezličan, običan starac. Genaro mi je rekao da bi me ta mješavina učinila miljenikom žena. Zainteresirao sam se i on mi kaza da bismo mogli postati partneri, ako mu pomognem spravljati taj recept i potom ga dati njegovom prijatelju. Jednog mi je dana pokazao američki novac i rekao da je isporučio prvu veću količinu nekom Amerikancu. To me zagolicalo i postao sam njegov partner.

- Moj partner Genaro i ja imali smo velike planove. Govorio je da bih trebao otvoriti vlastitu radionicu jer ću si s novcem koji ćemo dobiti za njegovu recepturu, moći sve priuštiti. Kupio sam vlastitu radionicu, a moj ju je partner platio. I tako sam potpuno izgubio glavu. Uvidio sam da moj partner ima ozbiljne namjere pa sam se dao na pripremanje te njegove zelene mješavine.

Na tom me dijelu priče obuzelo čudno uvjerenje da je don Genaro zacijelo upotrebljavao psihotropne biljke za pripremu svoje smjese.

Pretpostavljao sam da je namamio Pablita da je uzme, kako bi ga vezao uza se.

- Je li ti davao biljke koje sadrže moć, Pablito? - upitao sam.

- Dakako - odgovorio je. - Davao mi je svoju zelenu mješavinu. Jeo sam je na tone.

Opisao je i oponašao kako je don Juan znao sjediti na prednjem ulazu don Genarove kuće, u potpuno bezvoljnom stanju, a onda bi živnuo čim bi liznuo smjesu. Pablito je rekao da ju je, vidjevši takvu preobrazbu, i sam morao kušati.

- Čega je bilo u toj mješavini? - upitao sam.

- Zelenog lišća - uzvratilo je. - Sveg mogućeg zelenog lišća do kojeg bi došao. Vražji je bio taj Genaro. Znao je pričati o svom receptu i nasmijavati me, sve dok ne bih upao u neko povišeno raspoloženje. Bože, kako sam volio te dane.

Nervozno sam se nasmijao. Pablito zavrti glavom i dva, tri puta pročisti grlo. Činilo se da se bori da ne zaplače.

- Kao što sam rekao, Majstore - nastavio je - mene je

vukla lakomost. Potajno sam planirao kako ću se riješiti svog partnera, čim naučim praviti zelenu mješavinu. Genaro je očito cijelo vrijeme znao kakve planove kujem jer me, malo prije nego što je otišao, zagrlio i rekao daje došao čas da ispunim svoju želju; došao je čas da se riješim svog partnera jer sad već znam praviti zelenu mješavinu.

Pablito ustade. Oči su mu bile pune suza.

- Taj prepredenjak Genaro - blago reče. - Taj stari vrag. Iskreno sam ga volio, i da nisam takva kukavica danas bih pravio njegovu zelenu mješavinu.

Više nisam imao želju za pisanjem. Da odagnam tugu rekoh Pablitu da bismo trebali potražiti Nestora.

Stao sam spremati bilježnice u namjeri da krenemo, kad su se prednja vrata širom otvorila, uz glasnu lupu. Pablito i ja smo i nehotice poskočili i brzo se okrenuli da vidimo o čemu se radi. Na vratima je stajao Nestor. Potrčao sam mu u susret. Susreli smo se na sredini sobe. Skočio je na mene i prodrmao me za ramena. Djelovao je viši i snažniji nego kad sam ga zadnji put vidio. Njegovo izduženo, vitko tijelo poprimilo je gotovo mačju gipkost. Nekako, ta osoba sučelice meni, što je zurila u me, nije bila onaj Nestor kojeg sam poznavao. Sjećao sam ga se kao vrlo plahog čovjeka koji se nerado smijao zbog krivih zuba, čovjeka koji je bio povjeren Pablitu na brigu. Ovaj Nestor koji je gledao u mene bio je kombinacija don Juana i don Genara. Bio je mišićav i okretan poput don Genara, ali je imao hipnotizirajući nastup karakterističan za don Juana. Htio sam se prepustiti zbunjenosti, ali jedino što sam uspio učiniti bilo je smijati se s njim. Potapšao me po leđima. Skinuo je šešir. Tek tada mi pade na um da je Pablito bez šešira. Također sam primijetio da je Nestor više preplanuo i izbrazdanijeg lica. Uz njega, Pablito se doimao gotovo krhkim. Obojica su na sebi imali američke levisice, teške jakne i cipele gumenih potplata.

Nestorovo je prisustvo smjesta rastjeralo sumorno raspoloženje. Rekoh mu da dođe s nama u kuhinju.

- Došao si baš na vrijeme - obratio se Pablito Nestoru, sa širokim osmijehom, dok smo sjedali. - Majstor i ja smo ronili suze, prisjećajući se toltečkih vragova.

- Uistinu si plakao, Majstore? - upita Nestor, s

mangupskim osmijehom na licu.

- Bome jest - uzvratil Pablo.

Vrlo tiho pucketanje pred vratima obojicu ih je natjeralo da zamuknu. Da sam bio sam ne bih ništa primijetio ni čuo. Pablo i Nestor ustadoše; ja za njima. Pogledali smo prema vratima; netko ih je vrlo pažljivo otvarao. Pomislio sam da se to možda la Gorda vratila, pa tiho otvara vrata da nam ne smeta. Kad su napokon bila dovoljno rastvorena da se kroz njih može proći, ušao je Benigno, kao da se šulja u mračnu sobu. Oči su mu bile zatvorene i hodao je na vršcima prstiju. Sličio mi je na klinca koji se kroz nezaključan ulaz ušuljao u kino, na popodnevnu predstavu, pazeći da ne pravi buku, jedva tapkajući u mraku.

Sva smo trojica bez riječi gledala u Benigna. Otvorio je jedno oko, tek toliko da virne kroza nj i orijentira se, a zatim na vršcima prstiju prošao prednjom sobom, prema kuhinji. Časak je zastao kraj stola, zatvorenih očiju. Pablo i Nestor su sjeli i dali mi znak da i ja učinim isto. Tada Benigno skliznu do mene na klupu. Glavom mi blago gurnu rame; bio je to lagan dodir kojim mi je htio dati do znanja da se pomaknem i napravim mu mjesta na klupi; na to se udobno smjestio i dalje držeći oči zatvorene.

Na sebi je imao levisice, kao Pablo i Nestor. Lice mu se malo popunilo otkad sam ga zadnji put vidio, prije nekoliko godina, a i kosa mu je izgledala drugačije, ali ne bih umio reći zašto. Put mu je bila svjetlija nego što sam je pamtio, zubi vrlo maleni, puna usta, visoke jagodice, malen nos i velike uši. Oduvijek mi je djelovao poput djeteta, čije crte nisu zadobile zrelost.

Pablo i Nestor, koji su bili zastali u pola riječi kad je Benigno ušao, nastaviše govoriti čim je on sjeo, kao da se ništa nije dogodilo.

- Naravno da je plakao sa mnom - reče Pablo.

- Nije on cmizdravac poput tebe - uzvratil mu Nestor.

Potom se okrenuo meni i zagrlil me.

- Tako sam sretan što si živ - reče. - Upravo smo razgovarali s la Gordom i rekla nam je da si ti Nagual, ali nije nam ispričala kako si preživio. Kako si preživio, Majstore?

U tom sam trenutku imao čudnu mogućnost izbora.

Mogao sam slijediti put svog razuma, kao što sam uvijek činio, i reći da nemam pojma, što je bila istina. Ili sam mogao reći da me moj dvojnik izvukao iz šaka tih žena. U mislima sam odmjeravao moguće djelovanje svakog od tih odgovora, kad mi je pažnju privukao Benigno. Virnuo je kroz jedno oko i pogledao me, a onda se zahihotao i zario glavu u ruke.

- Benigno, zar ne želiš razgovarati sa mnom? - upitao sam. On niječno zavrta glavom.

Osjećao sam se nelagodno, sjedeći tako uz njega, i odlučio upitati što mu je.

- Što on to izvodi? - tiho sam upitao Nestora.

Nestor protrlja Benigna po glavi i pretrese ga. Benigno je otvorio oči, a onda ih ponovno zatvorio.

- Takav je, znaš - reče mi Nestor. - Strahovito je sramežljiv. Kad ih tad će otvoriti oči. Ne obraćaj pažnju na nj. Ako mu dosadi, zaspat će.

Benigno potvrdno kimnu glavom, ne otvarajući oči.

- I onda, kako si se izvukao? - ponovio je Nestor.

- Zar nam ne želiš ispričati? - upita Pablito.

Ja oprezno rekoh da je moj dvojnik triput izašao iz moga tjemena. Ispričao sam im što se zbilo.

Nisu se doimali nimalo iznenađeni i moju su priču uzeli kao nešto što se samo po sebi razumije. Pablito je uživao u vlastitim nagađanjima o tome da se dona Soledad možda neće oporaviti i da će možda ipak umrijeti. Zanimalo ga je jesam li i Lidiju udario. Nestor mu odlučnom kretnjom dade znak da ušuti i Pablito pokorno zamuknu, usred rečenice.

- Žao mi je, Majstore - reče Nestor - ali nije se radilo o tvom dvojniku.

- Ali, svi su rekli da je to moj dvojnik.

- Pouzdano znam da si krivo razumio la Gordu, jer dok smo Benigno i ja išli prema Genarovoj kući, la Gorda nas je sustigla na cesti i rekla nam da ste ti i Pablito u ovoj kući. Nazvala te Nagualom. Znaš li zašto?

Nasmijao sam se i rekao kako mislim da je to zato što je ona uvjerena kako sam ja dobio najveći dio Nagualove svjetlosti.

- Netko od nas ovdje je budala! - reče Benigno, ne otvarajući oči.

Zvuk njegova glasa bio je tako neobičan da sam odskočio od njega. Na te njegove riječi, i moju reakciju, svi su se nasmijali. Benigno je zaški- Ijio kroz jedno oko i časak me gledao, a onda zario lice u ruke.

- Znaš li zašto smo Juana Matusa zvali Nagualom? - upita me Nestor.

Rekoh kako sam oduvijek mislio da oni tako na ljepši način don Juana nazivaju vračem.

Benigno se tako bučno nasmijao da je nadglasao smijeh ostale dvojice. Činilo se da se odlično zabavlja. Naslonio mi je glavu na rame kao da je tako teška da je više ne može držati.

- Razlog zbog kojeg smo ga nazivali Nagualom - nastavio je Nestor -je to što je bio rascijepljen na dvoje. Drugim riječima, kad god mu je to bilo potrebno, mogao se prebaciti na drugi kolosjek, koji mi ne posjedujemo; nešto bi izašlo iz njega, nešto što nije bilo njegov dvojniki već užasan, zastrašujući oblik koji je bio nalik na njega, ali dvostruko veći. Mi taj oblik nazivamo nagualom i svatko tko ga posjeduje je Nagual, dakako.

- Nagual nam je rekao da svi možemo imati takav oblik koji će nam izaći iz glave, budemo li htjeli, ali da po svojoj prilici to nitko od nas neće htjeti. Genaro ga nije želio, pa mislim da ga zato ni mi ne želimo. I tako se čini da si ti taj koji je zaglibio s njim.

Pocikivali su i vikali, kao da tjeraju krdo stoke. Benigno me zagrlio i, ne otvarajući oči, smijao se sve dok mu niz obraze nisu potekle suze.

- Zašto kažeš da sam zaglibio s njim? - upitao sam Nestora.

- Oduzima previše energije - reče - previše posla. Nije mi jasno kako se još uopće držiš na nogama.

- Nagual i Genaro su te jednom rascijepili u šumarku eukaliptusa. Povelili su te tamo jer je eukaliptus tvoje drvo. I ja sam bio tamo kad su te rascijepili i izvukli tvog naguala. Razdvojili su te vukući te za uši, sve dok nisu rascijepili tvoju svjetlost i više nisi bio jaje već dva stupa svjetlosti. Zatim su te ponovno sastavili, ali svaki vrač koji je u stanju vidjeti može otkriti da na sredini imaš golemu rupu.

- Kakva je korist od toga da čovjek bude rascijepljen?

- Imaš jedno uho koje sve čuje i jedno oko koje sve *vidi*, i uvijek ćeš biti u stanju izdržati dodatni napor, ako zatreba. Upravo zbog te rascijepljenosti su nam i rekli da si ti Majstor.

- Pokušali su rascijepiti i Pablita, ali čini se da nije išlo. Previše je razmažen i uvijek je sam sebi ugađao. Eto zašto je sad sav smućen.

- A što je onda dvojniki?

- Dvojniki je drugi, tijelo koje čovjek dobiva pri *sanjariju*. On je čovjekova slika i prilika.

- Imate li svi vi dvojnika?

Nestor me odmjerio iznenađenim pogledom.

- Čuj, Pablito, reci Majstoru nešto o našim dvojnicima - reče, smijući se.

Pablito pruži ruku preko stola i prodrmusi Benigna.

- Ti mu reci, Benigno - kaza. - Ili još bolje, pokaži mu ga.

Benigno je ustao, otvorio oči koliko je to bio u stanju, a onda pogledao u krov, skinuo hlače i pokazao mi svoj penis.

Genarovi su podivljali od smijeha.

- Jesi li ozbiljno mislio to što si me pitao, Majstore? - upita me Nestor nervozna izraza lica.

Uvjeravao sam ga da me najozbiljnije zanima sve što znaju. Počeo sam im nadugo i naširoko objašnjavati kako me don Juan iz meni nepoznatih razloga držao podalje od njih, tako da ih nisam uspio bolje upoznati.

- Pomislite samo - rekoh - još prije tri dana nisam znao da su te četiri djevojke bile Nagualove naučnice, ni to da je Benigno bio don Genarov naučnik.

Benigno otvori oči.

- A zamisli ovo - reče on. - Ja sve do sada nisam znao da si ti tako glup.

Ponovno je zatvorio oči i sva se trojica stadoše mahnito smijati. Nije mi preostalo drugo već da im se pridružim.

- Samo te zadirkujemo, Majstore - reče Nestor, ispričavajući se. - Mislili smo da ti zadirkuješ nas, da praviš od nas budale. Nagual nam je rekao da ti *vidiš*. Ako je tako, jasno ti je da smo jedan skup. Nitko od nas nema tijelo iz

sanjanja. Nijedan od nas nema dvojnika.

Vrlo ozbiljno i sabrano Nestor mi reče da se nešto ispriječilo između njih i njihove želje da imaju dvojnika. Shvatio sam to kao da mi hoće reći da se odlaskom don Juana i don Genara pojavila neka prepreka. Mislio je da bi razlog tome mogao biti Pablito neobavljen zadatak. Pablito je dodao da im se čini da ih nešto progoni otkad su Nagual i Genaro otišli, pa se čak i Benigno, koji je u to vrijeme živio na samom jugu Meksika, morao vratiti. Mirni su samo kad su sva trojica zajedno.

- Što mislite, o čemu se radi? - upitao sam Nestora.

- Ima nečeg, tamo u tom beskraju, što nas vuče - uzvratio je. - Pablito misli da je to njegova krivica, jer je okrenuo žene protiv nas.

Pablito se okrenu meni. Iz očiju mu je sijevalo.

- One su me proklele, Majstore - reče. - Znam da sam ja razlog svim tim nevoljama. Nakon sukoba s Lidijom htio sam nestati oдавде i nekoliko mjeseci kasnije otišao sam u Veracruz. Tamo sam bio vrlo sretan s jednom djevojkom kojom sam se htio oženiti. Pronašao sam posao i dobro mi je išlo, sve dok jednoga dana nisam došao kući i otkrio da su me te četiri muškaraste luđakinje otkrile poput grabežljivaca, po njuhu. Zatekao sam ih u svojoj kući gdje maltretiraju ženu s kojom sam živio. Ona kučka Rosa, položila je svoju ružnu ruku na njezin trbuh i natjerala je da se posere u krevet, tek tako. Glavna među njima, »Sto kila guzova«, rekla mi je da su propješačile cijeli kontinent tražeći me. Jednostavno me zgrabila za pojas i izvukla van. Odgurale su me do autobusne stanice i dovele ovamo. Bio sam bijesan kao pas, ali nisam se mogao nositi sa »Sto kila guzova«. Ugurala me u autobus. Ali na putu dovde, pobjegao sam. Trčao sam preko brda i dolina, kroz šiblje, sve dok mi stopala nisu tako natekla da nisam mogao skinuti cipele. Malo je nedostajalo da umrem. Devet mjeseci sam bolovao. Da me Svjedok nije pronашao, bio bih umro.

- Nisam ga ja pronашao - reče mi Nestor. - Pronašla ga je la Gorda. Odvela me do mjesta na kojem se nalazio, pa smo ga zajedno prenijeli do autobusa i donijeli ovamo. Buncao je, pa smo morali platiti dodatnu kartu da ga vozač primi.

Vrlo dramatičnim tonom Pablito reče da nije promijenio mišljenje; još uvijek želi umrijeti.

- Ali, zašto? - upitao sam ga.

Umjesto njega odgovorio je Benigno, grlenim, dubokim glasom.

- Zato što mu pimpač ne radi - reče.

Zvuk njegova glasa bio je tako neobičan kao da dopire iz bunara. U isti je mah bio zastrašujući i neprikladan. Prasnuo sam u neobuzdan smijeh.

Nestor reče da je Pablito pokušao ispuniti svoj zadatak da uspostavi seksualne odnose sa ženama, u skladu s Nagualovim uputstvima. Ovaj mu je rekao da se četiri kuta njegova svijeta već nalaze u svom položaju i jedino što mora učiniti jest zauzeti ih. Ali, kad je Pablito htio uzeti svoj prvi kut, Lidiju, ona ga je zamalo ubila. Nestor je dodao da je njegovo osobno mišljenje, kao svjedoka tog događaja, da je Lidia udarila Pablita glavom jer se nije uspio ponijeti kao muškarac pa ga je, da se ne bi osjećala postuđenom, udarila.

- Je li se Pablito od tog udarca uistinu razbolio ili se samo pretvarao? - upitao sam, napola u šali.

Ponovno je odgovorio Benigno, istim onim grlenim glasom.

- Samo se pretvarao! - reče. - Imao je tek kvržicu na glavi! Na to su se Pablito i Nestor stali cerekati i galamiti.

- Ne krivimo Pablita što se bojao tih žena - reče Nestor. - One su poput samog Naguala, zastrašujuće ratnice. Opake su i lude.

- Uistinu misliš da su tako loše? - upitao sam ga.

- Reći da su loše je samo dio cijele priče - uzvрати Nestor.

- One su poput Naguala. Ozbiljne i sumorne. Kad je Nagual bio ovdje, znale su sjediti u njegovoj blizini i zuriti u daljinu poluzatvorenih očiju, satima, ponekad i danima.

- Je li istina da je Josefina nekoć davno bila uistinu luda? - upitao sam.

- E, ta ti je dobra - reče Pablito. - Ne nekoć davno; ona je sada luda. Ona je najluđa od svih.

Ispričao sam im što mi je učinila. Mislio sam da će ih nasmijati njezina izvanredna predstava. Ali taje priča, po svemu sudeći, na njih krivo djelovala. Slušali su me poput

prestravljene djece; čak me i Benigno slušao otvorenih očiju.

- Ti vraga! - uzviknuo je Pablito. - Te su vještice uistinu gadne. A glavna među njima je »Sto kila guzova«, to znaš i sam. Ona je ta koja zamuti vodu, a onda se prikrije i glumi nevinašce. Čuvaj se nje, Majstore.

- Nagual je izvježbao Josefinu tako da može biti bilo što - reče Nestor. - Ona može izvesti što god želiš: plakati, smijati se, razljutiti se, što bilo.

- Ali, kakva je kad ne glumi? - upitao sam Nestora.

- Luda da ne može luđa biti - tiho odgovori Benigno. - Sreo sam Josefinu prvog dana, čim je stigla. Morao sam je unijeti u kuću. Nagual i ja smo je morali stalno vezivati za krevet. Jednom ju je uhvatio plač za prijateljicom, nekom djevojčicom s kojom se igrala. Tri dana je plakala. Pablito ju je tješio i hranio poput bebe. Slična je njemu. Nijedno se od njih ne zna zaustaviti kad krene.

Benigno odjednom stade njuškati zrak. Ustao je i prišao štednjaku.

- Je li uistinu stidljiv? - upitao sam Nestora.

- Stidljiv i ekscentričan - odgovori Pablito. - Bit će takav sve dok ne izgubi oblik. Genaro nam je rekao da ćemo prije ili kasnije izgubiti oblik, pa nema razloga da se mučimo pokušavajući se mijenjati, kako je to tražio Nagual. Genaro nam je govorio neka uživamo i ni zbog čega ne brinemo. Ti i one žene brinete i pokušavate; a mi uživamo. Vi ne znate uživati, a mi ne znamo biti nesretni. Nagual je to da sebe učiniš nesretnim nazivao besprijekornošću; mi to nazivamo glupošću, nije li tako?

- Ti to govoriš u svoje ime, Pablito - reče Nestor. - Benigno i ja ne dijelimo tvoje mišljenje.

Benigno je donio zdjelicu s hranom i stavio je preda me. Poslužio je sve redom. Pablito je pogledao zdjelice i upitao Benigna gdje ih je pronašao. Benigno uzvratu da su se nalazile u kutiji u koju ih je spremila la Gorda, kako mu je rekla. Pablito mi reče da su to bile njihove zdjelice, prije nego što su se razišli.

- Moramo biti oprezni - nervozno reče Pablito. - Nema sumnje da su te zdjelice začarane. One su kučke stavile nešto u njih. Radije bih jeo iz la Gordine zdjelice.

Nestor i Benigno počеше jesti. Tada sam primijetio da mi je Benigno dao smeđu zdjelicu. Pablito se doimao silno uznemirenim. Htjedoh ga umiriti, ali me Nestor zaustavio.

- Nemoj ga uzimati tako ozbiljno - reče. - On voli biti takav. Na kraju će sjesti i jesti. Eto, u čemu griješite, i ti i one žene. Ne možete shvatiti da je Pablito takav kakav je. Mislite da svi moraju biti kao Nagual. Jedino se la Gorda ne da zbuniti njegovim ponašanjem, ne zato što ga razumije već zato što je izgubila svoj oblik.

Pablito je sjeo i počeo jesti, i tako smo nas četvorica ispraznili cijeli lonac. Benigno je oprao zdjelice i pažljivo ih vratio u kutiju, a onda smo se svi udobno smjestili oko stola.

Nestor predloži da, čim se smrači, prošetamo do obližnje gudure, kamo smo don Juan, don Genaro i ja znali ići. Nekako mi se nije dalo. Nisam se osjećao dovoljno sigurnim u njihovom društvu. Nestor reče da su navikli hodati po mraku i da je umijeće vraća biti nezamjetljiv, čak i među ljudima. Rekoh mu što mi je don Juan jednom kazao, prije nego što me ostavio na pustom mjestu u planini, nedaleko odavde. Zahtijevao je da se posve usredotočim na to da budem nezamjetljiv. Rekao je da se u tom kraju svi poznaju iz viđenja. Tamo je živjelo malo ljudi i stalno su se sretali pa su mogli već na kilometar otkriti da je netko stranac. Rekao mi je da mnogi od njih nose vatreno oružje i ne bi se libili da me ubiju.

- Neka te ne brinu bića iz drugog svijeta - rekao je don Juan, smijući se. - Oni koji su opasni, to su Meksikanci.

- To je još uvijek točno - reče Nestor. - To je oduvijek bilo točno. Zato su Nagual i Genaro bili takvi umjetnici. Naučili su postati nezamjetljivi usred svega ovoga. Savladali su umjetnost prikradanja.

Bilo je još prerano za našu šetnju po mraku. Htjedoh iskoristiti to vrijeme da postavim Nestoru svoje presudno pitanje. Cijelo sam ga vrijeme izbjegavao; neki čudan osjećaj priječio me da ga postavim. Kao da je nakon Pablitovog odgovora nestalo mog zanimanja. Ali, u pomoć mi je pri-tekao sam Pablito i posve nenadano načeo tu temu, kao da mi čita misli.

- Nestor je također skočio u bezdan, onog istog dana

kad i mi - reče. - Na taj je način postao Svjedok, ti si postao Majstor, a ja seoska luda.

Nenametljivo sam zamolio Nestora da mi ispriča o svom skoku u ponor. Nastojao sam zvučati tek neznatno zainteresiran. Ali, Pablito je znao pravu prirodu moje tobožnje nemarnosti. Nasmijao se i rekao Nestoru da sam oprezan jer sam se duboko razočarao njegovim opisom događaja.

- Skočio sam nakon vas dvojice - reče Nestor i pogleda me kao da očekuje sljedeće pitanje.

- Jesi li skočio odmah nakon nas? - upitao sam.

- Ne. Trebalo mi je dosta vremena da se pripremim - reče. - Genaro i Nagual nisu mi rekli što da radim. Tog su nas dana sve iskušavali.

Pablito se doimao malodušno. Ustao je iz stolice i koračao sobom. Ponovno je sjeo, očajnički vrteći glavom.

- Jesi li stvarno vidio kako skaćemo preko ruba? - upitao sam Nestora.

- Ja sam Svjedok - reče. - Biti svjedok, moj je put saznanja; besprijeckorno te izvijestiti o onome ćemu sam prisustvovao, moj je zadatak.

- Ali, što si zapravo vidio? - upitao sam.

- Vidio sam kako se vas dvojica držite i trćite prema rubu - reče. - A onda sam vas obojicu vidio kao dva papirnata zmaja, na pozadini neba. Pablito je u ravnoj liniji odmakao nešto dalje, a onda je pao. Ti si se mal- ćice digao uvis, a onda malo odmakao od ruba, prije nego što si pao.

- Ali, jesmo li skoćili tijelima? - upitao sam.

- Pa, ne znam kako bi se drukćije moglo skoćiti - uzvрати on i nasmija se.

- Da se nije radilo o nekoj obmani? - upitao sam.

- Što pokušavaš reći, Majstore? - suho upita.

- Zanima me što se zapravo dogodilo - rekoćh.

- Da se nisi i ti kojim slućajem onesvijestio, kao Pablito? - upita Nestor, podsmjeļljivo me pogledavši.

Pokućao sam mu objasniti što me mući u pogledu toga skoka. Nije mogao mirno slućati i prekinuo me. Umijećao se Pablito da ga smiri pa su se porjećkali. Pablito se izvukao tako što je poćeo hodati oko stola u polu- sjedećem poloćaju,

držeci se za stolicu.

- Nestor ne vidi dalje od nosa - reče mi Pablito. - Benigno je isti takav. Od njih nećeš ništa saznati. Od mene si dobio barem razumijevanje.

Pablito se zacereka, tako da su mu se zatresla ramena, i sakri lice u Benignov šešir.

- Koliko je meni poznato, vas ste dvojica skočili - iznenada reče Nestor. - Genaro i Nagual nisu vam ostavili drugog izbora. U tome je bilo njihovo umijeće, stjerati vas u škipac, a onda dovesti do jedinog mogućeg izlaza. I tako ste vas dvojica skočili preko ruba. To je ono čemu sam bio svjedok. Pablito kaže da nije ništa osjetio; o tome bi se dalo raspravljati. Znam da je bio posve svjestan svega, ali on se radije ponaša kao da nije.

- Zaista nisam bio svjestan - reče mi Pablito, kao da se ispričava.

- Možda - suho reče Nestor. - Ali ja sam bio svjestan, i vidio sam vaša tijela kako čine ono što su trebala učiniti, skaču.

Nestorove su me riječi dovele u čudno raspoloženje. Cijelo sam vrijeme tražio potvrdu onoga što sam i sam bio opazio. Ali kad sam je dobio, shvatio sam da se time ništa ne mijenja. Znati da sam skočio i osjećati strah od onoga što sam opazio bilo je jedno; tražiti nečiju potvrdu da se to dogodilo bilo je drugo. Tada mi je postalo jasno da to dvoje nije ni u kakvoj uzajamnoj vezi. Cijelo sam vrijeme mislio da ću se osloboditi sumnji i strahova ako mi netko potvrdi da sam zaista skočio. Prevario sam se. Naprotiv, sada sam postao još zabrinutiji, još zaokupljeniji tim događajem.

Rekoh Nestoru da sam došao vidjeti njih dvojicu upravo zato da mi potvrde da sam skočio, ali da sam sada promijenio mišljenje i da više uopće ne želim razgovarati o tome. Obojica stadoše govori u isti glas, tako da smo se zapleli u raspravu u kojoj je svatko tvrdio svoje. Pablito je tvrdio da ničega nije bio svjestan, Nestor je vikao da se Pablito ne želi potruditi da se sjeti, a ja sam govorio da ne želim više čuti ni riječi o tome.

Tada mi je prvi put postalo jasno da nam svoj trojici nedostaje smirenosti i samokontrole. Nijedan od nas nije bio

spreman potpuno se posvetiti onom drugom, kako su to umjeli don Juan i don Genaro. Kako nisam bio u stanju uspostaviti nikakav red u toj razmjeni mišljenja, upustio sam se u vlastita razmišljanja. Oduvijek sam držao da je ono što mi onemogućava da se posve predam don Juanovom svijetu, moja uporna sklonost da sve izracionaliziram, ali sada su me Pablito i Nestor naveli da sebe sagledam u drugom svjetlu. Moj drugi nedostatak bila je moja plaš- Ijivost. Čim bih odlutao izvan sigurnih granica zdravog razuma nisam više imao povjerenja u sebe i prestrašila bi me strahotnost onoga što se odvijalo preda mnom. Zato mi je bilo nemoguće povjerovati da sam skočio u ponor.

Don Juan je tvrdio da je kod vraćanja stvar samo u opažanju i, sukladno tome, on i don Genaro za naš su posljednji susret pripremili snažnu, katarzičnu dramu na planinskom zaravanku. Nakon što su me naveli da se glasno i jasno zahvalim svakome tko mi je ikada pomogao, ukočio sam se od zanosa. U tom su trenutku zaokupili svu moju pažnju i doveli moje tijelo do toga da opazi jedini mogući postupak u okviru njihove stvarnosti: skok u ponor. Taj je skok bio praktično ostvarenje mog opažanja, ne kao običnog čovjeka već kao vrača.

Do te sam se mjere unio u zapisivanje svojih misli da nisam primijetio kako su Nestor i Pablito prestali govoriti i kako me sva trojica gledaju. Objasnio sam im da uopće ne razumijem što se zapravo dogodilo.

- Nema se tu što razumjeti - uzvрати Nestor. - Stvari se jednostavno dogode i nitko ne može reći kako. Pitaj Benigna, pokušava li on razumjeti?

- Pokušavaš li ti razumjeti? - upitao sam Benigna, više u šali.

- Možeš misliti! - uskliknuo je dubokim basom, na što su se svi nasmijali.

- Ti uživaš u tome da ponavljaš kako želiš razumjeti - nastavio je Nestor. - Baš kao što Pablito uživa u tome da govori kako se ničega ne sjeća.

Pogledao je Pablita i namignuo mi. Pablito pognu glavu.

Nestor me upita jesam li što primijetio u pogledu Pablitovog raspoloženja, u času kad smo se spremali skočiti.

Morao sam priznati da nisam bio u stanju zamijetiti nešto tako tanano kao što je to bilo Pablitoovo raspoloženje.

- Ratnik mora sve primijetiti - reče on. - U tome je njegova tajna i, kao što je Nagual govorio, u tome je njegova prednost.

Nasmijao se i odglumio postidečnost, pokrivši lice šeširom.

- Što ja to nisam primijetio u vezi s Pablitoovim raspoloženjem? - upitao sam.

- Pablito je već bio skočio prije nego što je prekoračio rub - reče. - Nije morao ništa učiniti. Mogao je isto tako sjesti na rub i ne skočiti.

- Što time hoćeš reći? - upitao sam.

- Pablito se već bio počeo raspadati - odgovorio je. - Eto zašto misli da se onesvijestio. Pablito laže. On nešto krije.

Sada mi se obratio Pablito. Promumljao je neke nerazumljive riječi, a onda odustao i srušio se natrag u stolicu. I Nestor je zaustio da nešto kaže. Prekinuo sam ga. Nisam bio siguran jesam li ga dobro razumio.

- Je li se Pablitoovo tijelo raspadalo? - upitao sam.

Dugo je, bez riječi, zurio u mene. Sjedio je s moje desne strane. Šutke se premjestio na klupu sučelice meni.

- Shvati ozbiljno ovo što ti govorim - reče. - Nemoguće je vratiti vrijeme unatrag, tako da budemo ono što smo bili prije tog skoka. Nagual je govorio da je čast i zadovoljstvo biti ratnik i da je za ratnika sreća činiti ono što mora. Dužan sam ti besprijeckorno prenijeti to što sam vidio. Pablito se raspadao. Dok ste vas dvojica trčali prema rubu, samo si ti bio čvrst. Pablito je bio poput oblaka. On misli da je malo nedostajalo pa da se sruši, a ti misliš da si ga pridržao za ruku i tako mu pomogao da dođe do ruba. Nijedan od vas nema pravo i gotovo sam siguran da bi za obojicu bilo bolje da ga nisi podupro.

Sad sam bio zbunjeniji nego prije. Vjerovao sam da iskreno prenosi ono što je opazio, ali koliko sam se ja sjećao, samo sam držao Pablita za ruku.

- Što bi se dogodilo da se nisam umiješao? - upitao sam.

- Na to ti ne mogu odgovoriti - uzvratila Nestor. - Ali znam daje svaki od vas utjecao na svjetlost onog drugog. U času kad si ga podupro, Pablito je postao čvršći, ali ti si potrošio svoju dragocjenu moć ni za što.

- Što si ti učinio nakon što smo mi skočili? - upitao sam Nestora, nakon poduže šutnje.

- Nakon što ste vas dvojica nestali - reče - živci su mi bili tako uzdrmani da nisam mogao disati, pa sam i ja izgubio svijest, ne znam koliko dugo je to trajalo. Meni se činilo samo trenutak. Kad sam opet došao k sebi potražio sam Genara i Naguala; otišli su. Trčao sam amo-tamo po tom planinskom zaravanku, dozivajući ih sve dok nisam promukao. Tada mi je bilo jasno da sam sam. Prišao sam rubu litice i pokušao otkriti znak koji zemlja daje kad se ratnik više neće vratiti, ali već mi je bio promakao. Tada sam znao da su Genaro i Nagual zauvijek otišli. Tek tada sam se sjetio da su se okrenuli prema meni nakon što su se od vas oprostili, te mi mahnuli na pozdrav dok ste vi trčali prema rubu.

- Naći se sam u to doba dana i na tom pustom mjestu, bilo je više no što sam mogao podnijeti. U tren oka sam izgubio sve prijatelje koje sam imao na ovom svijetu. Sjeo sam i zaplakao. I kako me hvatao sve veći strah, stadoh urlati što sam glasnije mogao. Iz petnih sam žila dozivao Genarovo ime. Tada se već bilo sasvim smračilo. Više nisam ništa razaz- navao. Znao sam da se, budući da sam ratnik, ne smijem prepustiti svojoj boli. Kako bih se primirio, stadoh zavijati poput kojota, onako kako me Nagual poučio. Nakon što sam neko vrijeme zavijao, osjećao sam se toliko bolje da sam zaboravio na tugu. Zaboravio sam da svijet uopće postoji. Što sam više zavijao to više sam osjećao da me zemlja grije i štiti.

- To je po svoj prilici trajalo satima. Odjednom sam osjetio neki udar u sebi, iza grla, a onda mi stade zvoniti u ušima. Sjetio sam se što je Nagual rekao Eligi i Benignu prije nego što su skočili. Rekao je da se taj osjećaj u grlu pojavljuje čas prije nego što je čovjek spreman promijeniti brzinu, a daje zvonjava sredstvo pomoću kojeg se može izvesti sve što je potrebno. Tada sam poželio biti kojot. Pogledao sam u svoje ruke, položene na tlo preda mnom. Promijenile su oblik i naličile kojotovim šapama. Ugledao sam kojotsku dlaku na svojim mišicama i grudima. Postao sam kojot! Bio sam tako sretan da sam zaplakao, onako kako

vjerojatno kojoti plaču. Osjećao sam svoje kojotske zube i svoju dugu, zašiljenu njušku i jezik. Nekako sam znao da sam umro, no bilo mi je svejedno. Bilo mi je svejedno što sam se pretvorio u kojota, i jesam li mrtav ili živ. Od- hodao sam poput kojota, na četiri noge, do ruba ponora i skočio u nj. Nije mi preostalo ništa drugo.

- Osjećao sam da padam i moje se kojotsko tijelo okretalo u zraku. A onda sam opet ja bio taj koji se okreće u zraku. Ali prije nego što sam udario o dno ponora postao sam tako lagan da više nisam padao, već lebdio. Zrak je prolazio kroz mene. Bio sam tako lagan! Vjerovao sam da to moja smrt napokon ulazi u mene. Nešto se u meni pomaklo i ja sam se rasuo poput suhog pijeska. Tamo gdje sam se nalazio bilo je spokojno i savršeno. Nekako sam znao da sam tamo, a ipak i nisam bio tamo. Bio sam ništa. To je sve što mogu reći o tome. A onda, posve nenadano, ono isto što me učinilo nalik suhom pijesku, ponovno me sastavilo. Povratio sam se u život i zatekao sebe gdje sjedim u kolibi nekog starog Mazatec vrača. Rekao mi je da se zove Porfirio. Rekao je da mu je drago što me vidi i stao me podučavati neke stvari o biljkama kojima me Genaro nije naučio. Odveo me do mjesta na kojem su se pravile biljke i pokazao mi kalupe za biljke, osobito oznake na njima. Rekao je da ću, potražim li te oznake na biljkama, bez poteškoća prepoznati za što su dobre, čak i ako samu biljku nikada nisam vidio. Kad je bio siguran da sam naučio oznake, pozdravio se sa mnom, ali me pozvao da ga ponovno posjetim. U tom sam trenutku osjetio snažno povlačenje i raspao sam se, kao netom prije. Rasuo sam se u milijun komadića.

- Tada me nešto ponovno povuklo u samoga sebe i opet sam otišao posjetiti Porfiria. Na koncu konca, bio me pozvao. Znao sam da mogu poći kamo god želim, ali ja sam izabrao Porfiriovu kolibu zato što je bio ljubazan prema meni i poučio me. Nisam se htio izlagati opasnosti da umjesto toga otkrijem grozne stvari. Ovoga me puta Porfirio odveo da vidim kalupe životinja. Tamo sam vidio svoju vlastitu nagual životinju. Odmah smo se prepoznali. Porfirio je bio ushićen našim prijateljstvom. Vidio sam i Pablitovog i tvog naguala, ali oni nisu htjeli razgovarati sa mnom. Doimali su se

tužnima. Nisam ih nagovarao. Nisam znao kako si ti prošao pri skoku. Znao sam da sam ja mrtav, ali je moj nagual rekao da nisam, a da ste i vi dvojica također živi. Pitao sam za Eligia, i moj mi je nagual odgovorio da je on zauvijek otišao. Tada sam se sjetio da sam, prisustvujući Eligiovom i Benignovom skoku, čuo kako Nagual Benignu daje upute da ne traži neobične vizije ili svjetove izvan svog vlastitog. Nagual mu je rekao neka uči samo o svom vlastitom svijetu, jer će na taj način pronaći jedini oblik moći koji je njemu dostupan. Nagual im je dao sasvim određena uputstva da puste da im se dijelovi rasprsnu što dalje mogu, kako bi povratili snagu. Ja sam učinio to isto. Jedanaest sam puta išao amo-tamo, od tonala do naguala. Svaki me put, međutim, primio Porfirio koji me dalje poučavao. Svaki put kad bi mi snaga oslabila obnavljao sam je u nagualu, dok je u jednom trenutku nisam toliko obnovio da sam se ponovno zatekao na zemlji.

- Dona Soledad mi je rekla da Eligio nije morao skočiti u ponor - rekoh.

- On je skočio s Benignom - reče Nestor. - Pitaj ga, odgovorit će ti svojim omiljenim glasom.

Okrenuo sam se Benignu i upitao ga o njegovom skoku.

- Jasno da smo skočili zajedno! - uzvratio je gromoglasno. - Ali ja nikada ne govorim o tome.

- Što je Soledad rekla da je Eligio učinio? - upita Nestor.

Rekoh da mi je dona Soledad ispričala kako je Eligia zakovitalao vjetar pa je napustio svijet dok je radio u polju.

- Sve je pobrkala - kaza Nestor. - Eligia su zakovitali saveznici. Ali kako nije htio imati posla s njima, pustili su ga na miru. To nema nikakve veze sa skokom. La Gorda mi je rekla da ste se prošle noći sukobili sa saveznicima; ne znam što si izveo, ali ako ih želiš uhvatiti ili namamiti da ostanu s tobom, moraš se zavrtjeti s njima. Ponekad sami od sebe priđu vraću i zavrte ga. Eligio je bio najbolji od svih ratnika pa su mu saveznici sami od sebe prišli. Da bilo koji od nas želi saveznike, morali bismo ih godinama moljakati, a sumnjam da bi nam i tada htjeli pomoći.

- Eligio je morao skočiti, kao i svi ostali. Prisustvovao sam njegovom skoku. Bio je u paru s Benignom. Velik dio onoga

što se nama vračevima događa, zavisi o tome što izvede naš partner. Benigno je malo prolupao jer mu se partner nije vratio. Jel' tako, Benigno?

- Tako je, bogami! - uzvratil Benigno svojim omiljenim glasom.

U tom trenutku nisam mogao odoljeti golemoj znatiželji koja me mučila od prvog časa kad sam čuo Benigna. Upitao sam ga kako proizvodi taj gromki glas. Okrenuo se k meni. Uspravio se u stolici i pokazao na usta, kao da želi da ih dobro pogledam.

- Ne znam! - grunu. - Samo otvorim usta i iz njih izlazi takav glas.

Namrštio se, skupio usta i izveo dubok, grleni zvuk. Mišići na sljepoočnicama bili su mu strahovito snažni pa je glava poprimila drugi oblik. Nije se promijenio samo rub korijena kose, već cijeli prednji, gornji dio glave.

- Genaro mu je ostavio svoje zvukove - reče mi Nestor. - Pričekaj dok prdne.

Činilo mi se da mi Benigno kani prikazati svoje sposobnosti.

- Stani, stani, Benigno - reko - nema potrebe.

- Eh, k vragu! - razočarano uzviknu Benigno. - Baš sam imao jednog krasnog za tebe.

Pablito i Nestor su prasnuli u takav smijeh da je čak i Benigno odustao od onog svog mrtvačkog izraza lica i cerekao se s njima.

- Reci mi, što se još dogodilo Eligiu - zamolio sam Nestora, pošto su se smirili.

- Nakon što su Eligio i Benigno skočili - odgovorio je Nestor - Nagual mi je rekao da brzo pogledam preko ruba, kako bih uhvatio znak koji zemlja daje kad ratnici skoče u ponor. Pojavi li se nešto poput oblaka ili laganog zapuha vjetra, ratnikovo vrijeme na zemlji još nije isteklo. Onog dana kad su Eligio i Benigno skočili osjetio sam dašak vjetra s one strane na koju je Benigno skočio i znao da njegovo vrijeme još nije isteklo. Ali na Eligiovoj je strani vladala tišina.

- Što misliš da se dogodilo Eligiu? Je li umro?

Sva su se trojica zapiljala u mene. Časak su šutjeli. Nestor

se objema rukama počeša po sljepoočnicama. Benigno se zahihota i zavrti glavom. Htjedoh objasniti, ali me Nestor pokretom ruke zaustavi.

- Ti to ozbiljno pitaš? -animalo ga je.

Benigno je odgovorio umjesto mene. Kad se nije ludirao, glas mu je bio dubok i melodičan. Reče da su Nagual i Genaro tako postavili stvari da svaki od nas ima djeliće informacija koji su ostalima nepoznati.

- E, ako je tako, objasniti ćemo ti što je što - reče Nestor, smješkajući se kao da mu je netko maknuo težak teret s pleća.

- Eligio nije umro. Nikako.

- Gdje je sada? - upitao sam.

Zgledali su se. Imao sam osjećaj da se naprežu da ne prasnu u smijeh. Rekoh im da je sve što znam o Eligiju ono što mi je rekla dona Soledad. Rekla je da je Eligio otišao na drugi svijet, gdje će se pridružiti Nagualu i Genaru. Meni je to zvučalo kao da su njih trojica umrli.

- Zašto tako govoriš, Majstore? - upita Nestor, ozbiljno zabrinut. - Čak ni Pablito ne govori tako.

Izgledalo mi je da će se Pablito pobuniti. Zamalo je ustao, ali je onda promijenio mišljenje.

- Tako je - reče. - Čak ni ja tako ne govorim.

- Dobro, ako Eligio nije umro, gdje je? - upitao sam.

- To ti je već rekla Soledad - blago uzvratila Nestor. - Eligio se pridružio Nagualu i Genaru.

Zaključio sam da će biti najbolje da više ne postavljam pitanja. Nisam htio da moje ispitivanje bude nasilno, ali uvijek je tako ispadalo. Osim toga, imao sam osjećaj da ne znaju mnogo više od mene.

Nestor je odjednom ustao i stao koračati gore-dolje. Naposljetku me uhvatio ispod pazuha i odvuкао od stola. Želio je da prestanem pisati. Upitao me jesam li se zbilja u trenutku skoka onesvijestio kao Pablito i ničega se ne sjećam. Rekoh da sam imao brojne živopisne snove ili vizije, koje si ne mogu objasniti, i da sam ih posjetio kako bih to razjasnio. Htjeli su da im opišem te svoje vizije.

Kad sam ih ispričao, Nestor kaza da su te moje vizije čudne i da su samo prve dvije od velike važnosti i pripadaju ovome svijetu; ostale su vizije stranih svjetova. Objasnio je

daje moja prva vizija osobito vrijedna jer je to pravo predskazanje. Rekao je da vračevi uvijek uzimaju prvi događaj u nizu kao predložak ili pokazatelj onoga što će se kasnije razviti.

U toj sam se viziji zatekao kako gledam u neki čudni svijet. Točno preda mnom nalazila se golema stijena, rascijepljena na dvoje. Kroz široku pukotinu u njoj vidio sam beskrajnu fluorescentnu ravnicu, neku vrstu doline, koja se kupala u zelenkasto-žutoj svjetlosti. S jedne strane doline, nadesno, i djelomično zakrivena od mog pogleda onom golemom stijenom, nalazila se nevjerojatna kupolasta građevina. Bila je tamnosiva, gotovo boje ugljena. Ako je moja visina bila ista kao u svakodnevnom svijetu, onda je kupola morala biti visoka petnaestak kilometara, te kilometre i kilometre široka. Takva me veličina zapanjila. Zavrtjelo mi se u glavi i survao sam se u stanje raspadanja.

Ponovno sam došao k sebi i zatekao se na vrlo neravnoj, ali plosnatoj površini. Bila je to sjajna, beskrajna površina, ista kao ona ravnica koju sam prije vidio. Sterala se sve dokle nije dopirao pogled. Ubrzo sam shvatio da mogu okretati glavu vodoravno, u kojem god smjeru želim, ali ne mogu pogledati samog sebe. Međutim, okolinu sam mogao promatrati okrećući glavu lijevo-desno, i obratno. Ali, kad sam se htio okrenuti da pogledam iza sebe, nisam se mogao pomaknuti.

Ravnica se monotono protezala, kako s moje lijeve tako i s moje desne strane. Nije se vidjelo ništa do beskonačnog, bjeličastog blještavila. Htjedoh pogledati u tlo pod nogama, ali moje se oči nisu mogle pomaknuti prema dolje. Podigao sam glavu da pogledam u nebo; sve što sam vidio bila je još jedna beskrajna, bjeličasta površina, po svemu sudeći povezana s onom na kojoj sam stajao. Tada me obuze strepnja i imao sam osjećaj da će mi se svakog trena nešto otkriti. Ali nenadan i razoran udar raspadanja zaustavio je moje otkrovenje. Neka me sila vukla nadolje. Kao da me progutala bjeličasta površina.

Nestor reče da je moja vizija kupole silno važna jer upravo taj oblik su Nagual i Genaro odabrali kao viziju mjesta na kojem ćemo se jednoga dana svi naći.

Tada mi se obrati Benigno i reče da je čuo kad je Eligio dobio upute da pronade upravo tu kupolu. Kaza da su si Nagual i Genaro dali dosta truda da Eligio točno shvati na što misle. Eligia su oduvijek smatrali najboljim; zato su ga usmjerili tako da pronade tu kupolu i da stalno iznova ulazi pod njene bjeličaste svodove.

Pablito reče da su i njih troje dobili upute da pokušaju pronaći tu kupolu, ali to ni jednom od njih nije uspjelo. Na to sam sa žaljenjem rekao da ni don Juan ni don Genaro meni nisu nikada spomenuli ništa o tome. Ja nisam dobio nikakve upute u pogledu kupole.

Benigno, koji je sjedio preko puta mene, odjednom ustade i priđe mi. Sjeo je s moje lijeve strane i vrlo blago mi prošaptao na uho da su mi ta dva starca možda dala upute ali ih se ja ne sjećam, ili mi možda ništa nisu rekli zato da ona potpuno ne usisa moju pažnju, kad je pronađem.

- Zašto je ta kupola tako važna? - upitao sam Nestora.
- Zato što su Nagual i Genaro sad tamo - uzvratio je.
- A gdje je ta kupola? - upitao sam.
- Negdje na ovoj zemlji - reče.

Stao sam im nadugo i naširoko objašnjavati da je nemoguće da tako golema građevina bude na našoj planeti. Rekoh daje moja vizija bila više nalik snu i da tako visoke kupole mogu postojati samo u mašti. Smijali su se i blago me tapšali, kao da imaju posla s djetetom.

- Zanima te gdje je Eligio - iznenada reče Nestor. - E pa, on je pod bijelim svodovima te kupole, zajedno s Nagualom i Genarom.

- Ali ta je kupola bila vizija - pobunio sam se.

- Onda je Eligio u viziji - reče Nestor. - Prisjeti se što ti je Benigno upravo rekao. Nagual i Genaro tebi nisu rekli da pronadeš tu kupolu i da se stalno iznova vraćaš u nju. Da su ti to rekli, ne bi sada bio ovdje. Bio bi poput Eligia, u kupoli te vizije. Prema tome, kao što vidiš, Eligio nije umro onako kako umire običan čovjek. Jednostavno se nije vratio nakon skoka.

Njegove su me riječi prenerazile. Živopisne vizije koje sam imao još uvijek su bile svježije u mom sjećanju, ali iz nekog nerazumljivog razloga imao sam želju da mu se

suprotstavim. Nestor mi nije dao vremena da išta kažem, već je još malo potkrijepio svoje riječi. Podsjetio me na jednu od mojih vizija: predzadnju. Baš ta je bila najjezivija od svih. Progonilo me neko čudno biće koje nisam vidio. Znao sam da se nalazi tamo ali ga nisam mogao vidjeti, ne zato što je bilo nevidljivo već zato što mi je svijet u kojem sam se nalazio bio tako nepojmljivo nepoznat da nisam mogao zaključiti što je što. Ma što da je to bilo, u svakom slučaju nije pripadalo ovom svijetu. Našavši se izgubljen na takvom mjestu bio sam tako emocionalno rastrojen da mi se činilo da to neću izdržati. U jednom je trenutku površina na kojoj sam stajao počela podrhtavati. Imao sam osjećaj da mi se urušava pod nogama pa sam zgrabio nešto nalik na granu, ili neki nastavak predmeta koji me podsjećao na drvo, a što je stršalo vodoravno, točno iznad moje glave. Kad sam ga dodirnuo, to nešto mi se omotalo oko zglavka, kao da je ispunjeno živcima koji na sve reagiraju. Osjetio sam kako me to diže na golemu visinu. Pogledao sam dolje i ugledao nevjerojatnu životinju; znao sam da je to ono biće koje me proganjalo, a koje nisam vidio. Izlazilo je iz nekakve površine koja je bila nalik na zemlju. Vidio sam kako joj se ogromna usta rastvaraju, poput spilje. Začuo sam nezemljasku riku od koje mi se sledila krv u žilama, nešto poput oštrog, metaličnog dahtanja, na što se pipac koji me bio uhvatio otvorio i ja sam padao u onu rupetinu od usta. Dok sam padao u njih, vidio sam svaki detalj usta. A onda su se zatvorila za mnom. Istog sam trena osjetio pritisak koji mi je drobio tijelo.

- Ti si već umro - reče Nestor. - Ta te životinja pojela. Drznuo si se stupiti izvan ovoga svijeta i tamo si otkrio sami užas. Naš život i naša smrt nisu ni više ni manje stvarni od tvog kratkotrajnog života na onom mjestu i tvoje smrti u ustima onog čudovišta. Ovaj život koji sada živimo samo je dugotrajan vizija. Zar ne shvaćaš?

Tijelom mi prostruja nervozna drhtavica.

- Nisam kročio izvan ovoga svijeta - nastavio je - ali znam o čemu govorim. Ja nemam stravičnih priča poput tebe. Jedino što sam učinio bilo je to da sam deset puta posjetio Porfiria. Da je ovisilo o meni, zauvijek bih ostao tamo, ali moj je jedanaesti odskok bio tako snažan da mi je promijenio

smjer. Osjećao sam da sam fjuknuo iznad Porfiriove kolibe i umjesto da se nađem pred njegovim vratima, zatekao sam se u gradu, u blizini kuće jednog svog prijatelja. To mi se učinilo čudnim. Znao sam da putujem između tonala i naguala. Nitko mi nije rekao kakva točno moraju biti ta putovanja. Zato sam postao znatiželjan i odlučio posjetiti prijatelja. Pitao sam se hoću li ga zaista moći vidjeti. Došao sam do njegove kuće i zakucao na vrata, kao mnogo puta prije. Njegova me žena pustila unutra, kao uvijek, i moj je prijatelj, dakako, bio kod kuće. Rekoh mu da sam u tom gradu poslom, a on mi je čak vratio neki novac koji mi je bio dugovao. Taj sam novac stavio u džep. Znao sam da su moj prijatelj i njegova žena i novac, i ta kuća i taj grad baš poput Porfiriove kolibe, samo vizija. Znao sam da će me sila, koja je izvan moje moći, svakog trena rasuti. Zato sam sjeo da se do mile volje nauživam svoga prijatelja. Smijali smo se i šalili. Usuđujem se reći da sam bio duhovit, neopterećujući i ugodan. Dugo sam ostao tamo, čekajući udar; kako ga nije bilo, odlučio sam otići. Pozdravio sam se i zahvalio prijatelju na novcu i na prijateljstvu. Otišao sam. Htio sam vidjeti grad prije nego što me ona sila odvede. Cijelu sam noć lutao. Odšetao sam sve do brda nad gradom i u času kad je granulo sunce kao grom iz vedra neba pogodila me spoznaja. Vratio sam se natrag na svijet, a sila koja će me rasuti mirovala je i kanila me pustiti da tu još neko vrijeme ostanem. Još ću neko vrijeme gledati svoj rodni kraj i ovu divnu zemlju. Kakve li sreće, Majstore! Ipak, ne mogu reći da nisam uživao u Porfiriovu prijateljstvu. Obje su vizije iste, ali meni je milija vizija mog oblika i moje zemlje. Možda je to moja slabost.

Nestor presta govoriti i sva se trojica zagledaše u mene. Osjećao sam se ugroženim kao nikad prije. Jedan je dio mene osjećao strahopoštovanje prema onome što je čuo, a drugi se želio posvađati s njim. Stadoh se prepirati s njim, bez ikakvog smisla. To moje bezvezno raspoloženje trajalo je nekoliko časaka, a onda sam shvatio da me Benigno vrlo oštro gleda. Uperio je pogled u moje grudi. Osjetio sam da mi nešto zlokobno odjednom pritišće srce. Stadoh se znojiti kao da mi je netko gurnuo grijalicu u lice. Zujalo mi je u ušima.

U tom mi je času prišla la Gorda. Nju sam najmanje

očekivao. Bio sam uvjeren da su Genarovi pomislili to isto. Prekinuli su s onim što su činili i pogledali je. Pablito se prvi oporavio od iznenađenja.

- Zar baš moraš dolaziti na takav način? - upitao ju je molećivim glasom. - Prisluškivala si iz druge sobe, ha?

Ona uzvratila da je tek nekoliko minuta bila u kući i da je onda pošla prema kuhinji. Nije se pritajila zato da prisluškuje već zato što je htjela vježbati svoju sposobnost da bude nezamjetljiva.

Njezino je prisustvo donijelo čudno zatišje. Htjedoh potaknuti Nestora da nastavi sa svojim otkrićima, ali prije nego što sam uspio išta reći, la Gorda najavi da su se sestrice zaputile ovamo i da će se svakog trenu pojaviti. Genarovi ustadoše, svi kao jedan. Pablito natovari stolicu na leđa.

- Hajdemo pješački po mraku, Majstore - reče.

La Gorda me vrlo odrješitim tonom upozori da još ne mogu s njima jer mi nije prenijela sve što joj Nagual naredio da mi kaže.

Pablito se okrenu meni i namignu.

- Što sam ti rekao - kaza. - To su nabusite, sumorne kučke. Iskreno se nadam da ti nisi takav, Majstore.

Nestor i Benigno su mi zaželjeli laku noć i zagrlili me. Pablito je naprosto otišao, noseći svoju stolicu kao naprtnjaču. Izašli su na stražnja vrata. Nekoliko sekundi kasnije, prednja su vrata tako strahovito udarila da smo la Gorda i ja poskočili. Bio je to opet Pablito, sa stolicom na leđima.

- Mislio si da ti neću zaželjeti laku noć, ha? - upita me i ode, smijući se.

UMIJEĆE SANJANJA

Sljedećeg sam dana cijelo jutro bio sam. Radio sam na svojim bilješkama. Popodne sam pomagao la Gordi i sesticama prevezavši autom namještaj iz kuće done Soledad u njihovu kuću.

Rano navečer la Gorda i ja smo sami sjeli u prostor za blagovanje. Neko smo vrijeme šutjeli. Ja sam bio jako umoran.

La Gorda je prekinula tišinu rekavši da su se svi oni pretjerano uljuljali otkad su Nagual i Genaro otišli. Svatko je zaokupljen svojim zadatkom. Reče da joj je Nagual naredio da bude ratnik bez strasti i da slijedi bilo koji put koji joj sudbina odabere. Da mi je Soledad ukrala moć, la Gorda je trebala pobjeći i pokušati spasiti sestrice, a zatim se pridružiti Benignu i Nestoru, jedinoj dvojici Genarovih koji bi u tom slučaju preživjeli. Da su sestrice ubile mene, trebala se pridružiti Genarovima jer sestrice više ne bi imale potrebe za njom. Da ja nisam preživio napad saveznika a ona jest, imala je napustiti taj kraj i živjeti sama. Reče mi, s bljeskom u očima, daje bila uvjerena kako nijedno od nas neće preživjeti i zato se bila oprostila od sestara, od svoje kuće i od brda.

- Nagual mi je rekao da u slučaju da i ti i ja preživimo saveznike - nastavila je - moram za tebe sve učiniti, jer će onda to biti moj ratnički put. Zato sam se umiješala u ono što ti je Benigno sinoć činio. Očima ti je pritiskao grudi. U tome se sastoji njegova vještina prikradanja. Nešto prije toga *vidio* si Pablitovu ruku; to je također dio iste vještine.

- Kakva je to vještina, Gorda?

- Vještina prikradanja. To je bila Nagualova omiljena vještina i po tome su Genarovi njegova prava djeca. Mi, s druge strane, smo sanjači. Tvoj dvojniki *sanja*.

To što je govorila bilo mi je novo. Želio sam da mi to pojasni. Časak sam zastao da pročitam ono što sam bio napisao, kako bih odabrao najprikladnije pitanje. Rekoh da bih prvo želio čuti što zna o mom dvojniku, a onda bi me

zanimala vještina prikradanja.

- Nagual mi je rekao daje dvojniki nešto što crpi puno moći kad izlazi - kaza. - Držao je da bi ti mogao imati dovoljno energije da ga dvaput iz- vučeš iz sebe. Zato je nahuškao Soledad i sestrice da te ili ubiju ili ti pomognu.

La Gorda reče da sam imao više energije nego što je Nagual pretpostavio i da je moj dvojniki tripot izašao. Po svemu sudeći, Rosin napad nije bio nepromišljen; naprotiv, vrlo je mudro zaključila da ću, pozlijedi li me, biti bespomoćan: isto to je dona Soledad pokušala sa psom. Ja sam Rosi otvorio mogućnost da me udari kad sam viknuo na nju, ali nije me uspjela pozlijediti. Izašao je moj dvojniki i pozlijedio nju. La Gorda mi je ispričala da joj je Lidia rekla da se Rosa nije htjela probuditi kad smo svi morali izjuriti iz Soledadine kuće, pa ju je Lidia zgrabila za povrijeđenu ruku. Rosa nije osjetila bol i smjesta joj je bilo jasno da sam je izliječio, po čemu su zaključile da sam iscrpio svoju moć. La Gorda je potvrdila da su sestrice jako mudre i da su isplanirale kako iscijediti moć iz mene; zato su onako navaljivale da izliječim Soledad. Kad je Rosa shvatila da sam i nju izliječio, pomislila je da sam tako oslabio da se neću moći oporaviti. Sad im je valjalo samo pričekati Josefinu da me dokrajče.

- Sestrice nisu znale da si, izliječivši Rosu i Soledad, i sebe iznova napunio - reče la Gorda i nasmija se, kao da je to neka šala. - Zato si imao dovoljno energije da po treći put izvučeš svog dvojnika, kad su ti sestrice pokušale oteti svjetlost.

Ispričao sam joj kako sam imao viziju done Soledad zgrčene uza zid u svojoj sobi i kako mi se ta vizija stopila s osjetilom dodira pa sam na njenom čelu napipao neku žitku masu.

- To je bilo pravo *viđenje* - reče la Gorda. - *Vidio* si Soledad u njezinoj sobi iako je bila sa mnom u Genarovoj kući, a onda si na njezinom čelu *vidio* svog naguala.

To me ponukalo da joj potanko ispričam cijeli taj doživljaj, osobito to kako sam shvatio da sam zapravo izliječio Soledad i Rosu dodirnuvši onu žitku tvar, za koju sam imao osjećaj da je dio mene.

- *Vidjeti* tu masu na Rosinoj ruci također je bilo *viđenje*
- reče ona. - A osjećaj te nije prevario, ta masa jest bila ti. Izašla je iz tvog tijela, bio je to tvoj nagual. Dodirnuvši je, ti si je povukao natrag.

Na to mi je la Gorda povjerila, kao da razotkriva neku veliku tajnu, da joj je Nagual zabranio da ikome otkrije ovu činjenicu: budući da svi mi imamo istu svjetlost, ja neću oslabiti ako moj nagual dodirne nekog od njih, ali bih oslabio da sam svojim nagualom dodirnuo nekog običnog čovjeka.

- Ako tvoj nagual dodirne nekog od nas - reče ona, lagano me lupnuvši po glavi - tvoja svjetlost ostaje na površini. Možeš je ponovno pokupiti i ništa neće biti izgubljeno.

Rekoh kako mi je teško povjerovati u tako što. Ona slegnu ramenima kao da hoće reći da to nije njen problem. Tada sam je upitao o smislu u kojem ona upotrebljava riječ nagual. Rekoh da mi je don Juan objasnio nagual kao neopisivi princip, izvor svega.

- Dakako - reče ona, smješkajući se. - Znam na što je mislio. Nagual je u svemu.

Skrenuo sam joj pažnju na to, malo podrugljivo, da bi se isto tako moglo reći i ono suprotno, da je tonal u svemu. Ona mi strpljivo objasni da ne postoji suprotnost, da imam pravo, da je i tonal isto tako u svemu. Reče da se tonal, koji je u svemu, lako zamjećuje našim osjetilima, dok se nagual, koji je također u svemu, otkriva samo oku vrača. Dodala je da možemo naići na najčudnije vidove tonala i uplašiti ih se, ili osjetiti strahopoštovanje prema njima, ili pak ravnodušnost, zato što smo ih svi u stanju zapaziti. Međutim, da bi vidovi naguala mogli biti zapaženi potrebna su istančana osjetila vrača. Pa ipak su i tonal i nagual cijelo vrijeme prisutni u svemu. Stoga je točno kad vrač kaže da se »gledanje« sastoji u zamjećivanju tonala koji je u svemu dok se, s druge strane, »viđenje« sastoji u zamjećivanju naguala koji je također u svemu. Prema tome, ako ratnik promatra svijet kao obično biće, on ga gleda, ali ako ga promatra kao vrač, on ga »vidi«, a pravi naziv za to što »vidi« jest nagual.

Na to mi je ponovila ono što je već prije rekao Nestor, zašto don Juana nazivaju Nagualom, te potvrdila da sam i ja

Nagual zbog oblika koji izlazi iz moje glave.

Zanimalo me zašto su taj oblik koji je izlazio iz moje glave nazivali dvojnikom. Reče da je to njihova mala šala koju su mislili da i ja razumijem. Oduvijek su taj oblik nazivali dvojnikom jer je dvostruko veći od osobe iz koje izlazi.

- Nestor mi je rekao da baš i nije dobro imati taj oblik - rekoh.

- Nije ni dobro ni loše - uzvratila ona. - Ti ga imaš i to te čini Nagualom. To je sve. Netko od nas osmero morao je biti Nagual, i to si ti. Mogao je to biti i Pablito, ili ja, ili bilo tko drugi.

- A sad mi reci što je to vještina prikradanja? - upitao sam.

- Nagual je bio umjetnik u prikradanju - reče i zagleda se u mene. - Barem bi ti to trebao znati. Od samog te početka učio prikradanju.

Pade mi na um da ona misli na ono što je don Juan nazivao lovcem. Zaista me naučio da budem lovac. Rekoh da mijе don Juan pokazao kako loviti i postavljati stupice. Međutim, njen izraz »umjetnik u prikradanju«, bio je točniji.

- Lovac samo lovi - reče ona. - Umjetnik u prikradanju se prikrada svemu, uključujući i samog sebe.

- Kako to čini?

- Besprije koran umjetnik u prikradanju sve može pretvoriti u plijen. Nagual mi je rekao da se možemo prikrasti čak i vlastitim slabostima.

Prestao sam pisati i pokušao se prisjetiti je li mi don Juan ikada govorio o takvoj neobičnoj mogućnosti: da se prikradem vlastitim slabostima. Nisam se mogao sjetiti da je to ikada izrazio na takav način.

- Kako se čovjek može prikrasti vlastitim slabostima, Gorda?

- Isto onako kako se prikrada divljači. Promatra svoje navike sve dok ne uvidi na koji se način izražavaju njegove slabosti, a onda im priđe i pohvata ih kao zečeve u kavezu.

Don Juan mi je bio ukazao na istu tu stvar u vezi s navikama, ali više kao neko opće načelo s kojim ratnik mora biti upoznat. Međutim, njezino su razumijevanje i primjena toga, bili praktičniji od mojega.

Don Juan je govorio da je svaka navika u suštini

»djelovanje«, a da bi se djelovanje odvijalo ono mora imati sve svoje sastavne dijelove. Ako neki dijelovi nedostaju, djelovanje se rastače. Pod djelovanjem je podrazumijevao svaki suvisao i smislen niz postupaka. Drugim riječima, navici su bili potrebni svi njezini sastavni postupci da bi se mogla odvijati.

Tada mijе la Gorda opisala kako se prikrala svojoj slabosti prežderavanja. Rekla je da joj je Nagual predložio da se prvo pozabavi najznačajnijim dijelom te svoje navike, a taj je bio povezan s njezinim poslom pra- Ije; raznoseći rublje po kućama, jela bi sve što bi joj njezine mušterije ponudile. Očekivala je da će joj Nagual reći što da poduzme u pogledu toga, ali on se samo nasmijao i stao zbijati šale na njen račun, rekavši da bi ona našla gomilu razloga da ne učini baš ono što joj je on predložio. Rekao je da su ljudi takvi; vole da im se kaže što da rade, ali još više se vole opirati onome što im je rečeno, i tako se zapletu u odbojnost prema onome tko im je dao savjet.

Godinama nije mogla smisliti način kako da se prikrade toj svojoj slabosti. Međutim, jednog joj je dana debljina tako dozlogrdila da dvadeset tri dana nije htjela jesti. Bio je to prvi korak prema slamanju njene fiksacije. Zatim joj je palo na pamet da u usta ugura spužvu kako bi svojim mušterijama mogla reći da joj je natekao zub pa ne može jesti. Ta je izlika upalila ne samo kod njih, jer su joj prestali davati hranu, već i kod nje same, budući da je žvačući spužvu imala osjećaj da jede. La Gorda se stade smijati pričajući mi kako je godinama hodala sa spužvom u ustima, sve dok nije posve savladala naviku prekomjernog jela.

- I to ti je bilo dovoljno da se riješiš te navike? - upitao sam.

- Ne. Osim toga sam morala naučiti jesti kao ratnik.

- A kako to ratnik jede?

- Ratnik jede tiho, polako, i svaki put pomalo. Nekoć sam jela i pričala, i jela sam vrlo brzo, a pri jednom obroku uzimala jako puno hrane.

Nagual mi je rekao da ratnik pri jednom obroku uzima četiri zalogaja. Nešto kasnije uzme još četiri, i tako.

- Osim toga, ratnik prevali i po nekoliko kilometara

dnevno. Zbog svoje slabosti prežderavanja nikada nisam mogla hodati. Skršila sam je tako što sam počela svakog sata uzimati po četiri zalogaja, i hodaњem. Ponekad bih pješačila cijeli dan i noć. Tako sam se riješila sala na stražnjici.

Nasmijala se, prisjetivši se nadimka koji joj je don Juan dao.

- Ali nije dovoljno prikrasti se vlastitim slabostima da bi ih se čovjek riješio - reče. - Možeš im se prikradati do sudnjeg dana, pa ipak nećeš ništa promijeniti. Eto zašto mi Nagual nije htio savjetovati što da radim. Ono što je ratniku potrebno da bi bio besprijekoran umjetnik u prikradanju jest svrha.

La Gorda mi ispriča kako je, prije nego što je sreła Naguala, životarila iz dana u dan, nemajući se čemu radovati. Nije imala ni nada, ni snova, ni ikakve želje za bilo čim. Prilika da se najede bila joj je, međutim, uvijek otvorena; iz nekog razloga, koji nije mogla dokučiti, cijelog joj se života nudilo mnogo hrane. Čak toliko, da je u jednom razdoblju nakupila sto deset kilograma.

- Jelo mi je bilo jedino zadovoljstvo u životu - reče la Gorda. - Osim toga, ja o sebi nikad nisam razmišljala kao o debeloj. Bila sam zgođušna i mislila sam da me ljudi vole takvu kakva sam. Svi su govorili da djelujem zdravo.

- Nagual mi je rekao nešto vrlo čudno. Rekao je da imam veliku količinu osobne moći i da sam zbog toga oduvijek dobivala hranu od prijatelja, dok su ostali u mojoj kući znali gladovati.

- Svatko ima dovoljno osobne moći za nešto. Za mene je tajna bila u tome da svoju osobnu moć odvojim od hrane i usmjerim je na svoju ratničku svrhu.

- A koja je to svrha, Gorda? - upitao sam je, napola u šali.

- Ući u drugi svijet - uzvratila ona s osmijehom i napravi kretnju kao da će me zglobovima lupnuti po tjemenu, kako je to znao činiti don Juan kad je smatrao da udovoljavam svojim hirovima.

Postalo je premračno za pisanje. Zamolio sam je da donese petrolejku, ali ona reče daje preumorna i da mora malo odspavati prije nego što stignu sestrice.

Pošli smo u prednju sobu. Dala mi je deku, a onda se

omotala drugom i istog trena zaspala. Ja sam sjeo leđima naslonjen na zid. Cigleni je krevet bio tvrd, iako su se na njemu nalazile četiri hasure. Bilo je udobnije ispružiti se. Čim sam legao, zaspao sam.

Odjednom me probudila nepodnošljiva žeđ. Htjedoh poći u kuhinju da se napijem ali se nisam mogao orijentirati u mraku. Pored sebe sam osjećao la Gordu, zamotanu u deku. Dva, tri put sam je prodrmao, moleći da mi pomogne doći do vode. Ona promrmlja nešto nerazumljivo. Očito je bila tako duboko zaspala da se nije mogla probuditi. Ponovno sam je prodrmao i odjednom se probudila; samo što to nije bila la Gorda. Onaj koga sam drmao otresao se na mene osornim, muškim glasom neka umuknem. Na la Gordinom je mjestu ležao muškarac! U hipu me obuze neobuzdan strah. Iskočio sam iz kreveta i potrčao prema izlazu. Ali, bio sam potpuno izgubio osjećaj za orijentaciju pa sam se našao u kuhinji. Zgrabio sam petrolejku i upalio je, što sam brže mogao. U tom je času iz vanjske kuće u stražnjem dvorištu došla la Gorda i upitala me da li se nešto dogodilo. Uznemireno sam joj ispričao što se zbilo. I ona se doimala pomalo smetenom. Rastvorila je usta, a oči su joj izgubile onaj svoj uobičajeni sjaj. Žustro je zavrtila glavom i to kao da ju je povratilo. Uzela je petrolejku i pošla u prednju sobu.

U krevetu nije bilo nikoga. La Gorda upali još tri petrolejke. Doimala se zabrinutom.

Reče mi neka ostanem gdje sam, a zatim je otvorila vrata njihove sobe. Vidio sam da odande dopire svjetlo. Ponovno je zatvorila vrata i nehajnim mi glasom rekla neka ne brinem, da nema ničega, i da će nam pripremiti nešto za jelo. Brzo i spretno, poput kakve profesionalne kuharice, pripremila nam je hranu. Napravila je i napitak od vruće čokolade koji se pije uz žgance. Sjeli smo jedno nasuprot drugom i jeli u potpunosti tišini.

Noć je bila hladna. Činilo se da će kišiti. Tri petrolejke koje je donijela u prostor za blagovanje bacale su umirujuću, žućkastu svjetlost. Uzela je daske koje su bile naslagane na podu, uza zid, pa ih postavila uspravno, uguravši ih u duboki utor na gredi koja je podupirala krov. Tako je napravila pomični zid na prostoru za ručavanje.

- Tko je to bio u krevetu? - upitao sam.

- U krevetu pored tebe bila je Josefina, tko drugi? - odgovorila je, kao da uživa u svakoj riječi, a onda se nasmijala. - Ona je majstorica za takve šale. Na tren sam pomislila da se radilo o nečem drugom, ali onda sam nanjušila miris koji Josefinino tijelo dobije kad izvede neku od svojih psina.

- što je htjela? Da umrem od straha? - upitao sam.

- Znaš da nisu baš lude za tobom - uzvratila ona. - One ne vole da ih netko skrene s utrte staze. Krivo im je što Soledad odlazi. Ne žele shvatiti da ćemo svi otići iz ovog kraja. Čini se da je naše vrijeme isteklo. Danas mi je to postalo jasno. Kad sam izašla iz kuće osjetila sam da me ta ogoljela brda zamaraju. Nikad prije nisam imala taj osjećaj.

- Kamo ćete?

- Još ne znam. Mislim da to ovisi o tebi. O tvojoj moći.

- O meni? Na koji način, Gorda?

- Objasnit ću ti. Dan prije nego što si stigao, sestrice i ja pošle smo u grad. Mislila sam da ću te sresti u gradu jer sam imala vrlo neobičnu viziju pri *sanjariju*. U toj sam viziji bila s tobom u gradu. Vidjela sam te isto tako jasno kao sada. Ti me nisi prepoznao, ali si razgovarao sa mnom. Nisam uspijevala razabrati što govoriš. Triput sam se vratila toj viziji, ali pri *sanjanju* nisam bila dovoljno snažna da otkrijem što mi to govoriš. Zaključila sam da mi moja vizija poručuje da moram poći u grad i prepustiti svojoj moći da te pronade. Bila sam sigurna da dolaziš.

- Jesu li sestrice znale zašto si ih pvela u grad? - upitao sam.

- Nisam im ništa rekla - uzvratila. - Samo sam ih pvela sa sobom. Cijelo smo jutro lutale ulicama.

Njezine su me riječi dovele u vrlo čudno raspoloženje. Cijelim su mi tijelom podilazili nervozni grčevi. Morao sam ustati i prošetati. Ponovno sam sjeo i rekao joj da sam toga dana bio u gradu i da sam cijelo popodne lutao tržnicom, tražeći don Juana. Ona se otvorenih usta zagledala u mene.

- Očito smo se mimoišli - reče, uzdahnuvši. - Mi smo bile na tržnici i u parku. Veći dio popodneva provele smo sjedeći na crkvenim stepenicama, da ne privlačimo pažnju na sebe.

Hotel u kojem sam odsjeo nalazio se takoreći uz crkvu. Sjetio sam se kako sam dugo stajao promatrajući ljude na stepenicama crkve. Nešto me vuklo da ih gledam. Imao sam čudan osjećaj da će don Juan i don Genaro biti među njima, sjedeći poput prosjaka, samo da bi me iznenadili.

- Kad ste otišle iz grada? - upitao sam.

- Oko pet sati, krenule smo prema Nagualovom mjestu u brdima - uzvratila ona.

Upravo takav osjećaj sam imao, da je don Juan otišao pred kraj dana. Sada mi se posve razbistrilo ono što sam osjećao tijekom cijele te potrage za don Juanom. Nakon njenih sam riječi počeo drugačije gledati na sve to. Ja sam sebi tu svoju uvjerenost da je don Juan negdje u gradu objasnio kao iracionalnu nadu, izazvanu time što sam ga u prošlosti uvijek tamo zaticao. Ali, la Gorda jest bila u gradu i tražila me, a ona je po temperamentu bila najbliža don Juanu. Cijelo sam vrijeme osjećao da je on tamo. La Gordine riječi samo su potvrdile ono što je moje tijelo znalo, bez imalo sumnje.

- Što bi se dogodilo da si me pronašla? - upitao sam.

- Sve bi bilo drugačije - uzvratila. - Da sam te pronašla, znala bih da imam dovoljno moći da krenem dalje. Eto, zašto sam povelala sestrice sa sobom. Svi mi, ti, ja i sestrice, otišli bismo zajedno toga dana.

- Kamo, Gorda?

- Tko zna? Da sam imala dovoljno moći da te pronađem, imala bih moći i da to saznam. Sad je na tebi red. Možda ćeš ti imati dovoljno moći da saznaš kamo bismo trebali otići. Shvaćaš što hoću reći?

U tom me času preplavila duboka tuga. Žešće nego ikad osjetio sam očaj zbog svoje ljudske slabosti i prolaznosti. Don Juan je uvijek tvrdio da je jedino što nas može odvratiti od očajanja svijest o vlastitoj smrti, tom ključu za razumijevanje vračeva poretka stvari. On je smatrao da je svijest o vlastitoj smrti jedino što nam može dati snage da podnesemo ograničenja i boli svoga života i svoj strah od nepoznatoga. Ali nikada mi nije umio reći kako dovesti tu svijest u prednji plan. Svaki put kad bih ga pitao, uporno je ponavljao da je odlučujući faktor moja volja; drugim riječima, morao sam odlučiti da ću pri svemu što radim biti

svjestan toga. Držao sam da sam to postigao. Ali suočen s la Gordinom odlukom da me pronađe i ode sa mnom, shvatio sam da se nikada ne bih vratio kući da me toga dana pronašla u gradu, nikada više ne bih vidio one koji su mi bili dragi. Nisam bio spreman na to. Bio sam spreman umrijeti, ali ne i svjesno se izgubiti iz svog života, bez srdžbe ili razočaranja, ostavljajući za sobom svoje najbolje osjećaje.

Bilo mi je gotovo neugodno reći la Gordi da ja nisam ratnik koji ima moć potrebnu da se izvede takav čin: da se ode zauvijek, znajući kamo poći i što činiti.

- Mi smo ljudska bića - reče ona. - Tko zna što nas čeka i kakvu vrstu moći posjedujemo?

Rekoh joj da ne bih mogao podnijeti tugu zbog takvog odlaska. Promjene kroz koje vračevi moraju proći predrastične su i prekonačne. Ispričao sam joj ono što mi je Pablito rekao o svojoj nepodnošljivoj tuzi zbog toga što je izgubio majku.

- Ljudski se oblik hrani takvim osjećajima - suho uzvratila ona. - Godinama sam žalila sebe i svoju dječicu. Nisam mogla shvatiti kako je Nagual mogao biti tako okrutan da traži od mene da to učinim: da napustim svoju djecu, uništim ih i zaboravim.

Reče da su joj trebale godine da shvati kako je i Nagual morao naćiniti odabir da napusti ljudski oblik. Nije on bio okrutan. Naprosto više nije imao ljudskih osjećaja. Njemu je sve bilo jednako. Prihvatio je svoj usud. Problem s Pablitom, a i sa mnom, kad smo već kod toga, je u tome što on ne prihća svoju sudbinu. La Gorda posprdno reče da Pablito plaće kad se sjeti svoje majke, svoje Manuelite, osobito kad si mora sam kuhati. Reče mi neka se sjetim kakva je zapravo bila Pablitova majka: stara, glupava žena koja nije znala ništa drugo do biti Pablitova služavka. Reče da ga svi oni smatraju kukavicom zato što ne može preboljeti to da se njegova sluškinja Manuelita pretvorila u vješćicu Soledad, koja bi ga bila spremna zgaziti kao bubu.

La Gorda dramatićno ustade i nagnu se preko stola, tako da je ćelom gotovo dodirnula moje.

- Nagual je rekao da Pablito ima nevjerojatnu sreću - kaza.

- Majka i sin koji se bore za istu stvar. Da nije takva kukavica,

prihvatio bi svoju sudbinu i suprotstavio se Soledad poput ratnika, bez straha i mržnje. Pobijedio bi onaj tko je bolji, i uzeo sve. Da pobijedi Soledad, Pablito bi trebao radosno prihvatiti takvu sudbinu i zaželjati joj svako dobro. Ali, samo pravi ratnik može osjetiti takvu radost.

- Što dona Soledad osjeća u vezi sa svim tim?

- Ona se ne bavi svojim osjećajima - odvrati la Gorda i ponovno sjede. - Ona je prihvatila svoj usud, spremnije no itko od nas. Prije nego što joj je Nagual pomogao bilo joj je gore nego meni. Ja sam barem bila mlada; ona je bila stara krava, debela i umorna, koja je molila daje smrt uzme. Sada će se smrt morati boriti da je dobije.

Vrijeme je bilo ono što me zbunjivalo kod preobrazbe done Soledad. Rekoh la Gordi da se sjećam da sam vidio donu Soledad prije ne više od dvije godine, i tada je bila ona ista starica koju sam oduvijek poznavao. La Gorda reče da ih je Nagual, kad sam posljednji put bio u Soledadinoj kući - misleći daje to još uvijek Pablitova kuća, uputio da se ponašaju kao da je sve po starom. Dona Soledad me pozdravila, kao i uvijek, iz kuhinje, i ja je nisam zapravo pogledao. Lidia, Rosa, Pablito i Nestor savršeno su odigrali svoje uloge, tako da ne otkrijem čime se zapravo bave.

- Zašto bi si Nagual dao toliko truda oko svega toga, Gorda?

- Čuvao te za nešto što još nije jasno. Namjerno te držao podalje od svih nas. On i Genaro su mi rekli da se ne pojavljujem kad si ti u blizini.

Jesu li Josefini rekli to isto?

- Jesu. Ona je luda pa se ne može suzdržati. Morala je izvesti neku psinu s tobom. Znala te slijediti, a da ti to nisi primijetio. Jedne noći, kad te Nagual odveo u brda, zamalo te gurnula niz guduru u mraku. Nagual ju je u zadnji čas pronašao. Ne radi ona to iz zloće, već zato što uživa kad je takva. To je njezin ljudski oblik. Bit će takva sve dok ga ne izgubi. Rekla sam ti da su sve šestero malko ćaknuti. Moraš to imati na umu, tako da se ne daš uhvatiti u njihovu mrežu. Ako se i uhvatiš, ne ljuti se. Oni ne mogu biti drugačiji.

Neko je vrijeme šutjela. Primijetio sam da joj je tijelo gotovo nezamjetno zadrhtalo. Oči su joj se zamaglile, a usta

razjapila, kao da su joj popustili mišići. Nisam mogao skinuti oka s nje. Dva, tri puta je zavrtila glavom.

- Upravo sam nešto *vidjela* - reče. - Ti si isti kao sestrice i Genarovi.

Stade se prigušeno smijati. Ništa nisam govorio. Htio sam da mi to sama pojasni, bez mog uplitanja.

- Svi se ljute na tebe jer im još nije sinulo da se nimalo ne razlikuješ od njih - nastavila je. - Vide te kao Naguala i ne uviđaju da popuštaš vlastitim slabostima, isto kao oni.

Reče da Pablito cvili i kuka i igra se slabića. Benigno glumi sramežljivca, nekog tko ne može čak ni oči otvoriti. Nestor glumi mudraca, čovjeka koji sve zna. Lidia glumi opaku ženu koja može pogledom slomiti čovjeka. Josefina ludu u koju se ne može imati povjerenja. Rosa je neukrotiva djevojčica koja pojede komarca ako je ugrize. A ja sam budala koja dolazi iz Los Angelesa s blokom za pisanje i gomilom krivih pitanja. I svi mi volimo biti baš takvi kakvi smo.

- Ja sam jednom bila debela, smrdljiva žena - nastavila je nakon stanke. - Nije mi smetalo da me šutaju kao psa, samo da ne budem sama. To je bio moj oblik.

- Morat ću svima reći što sam *vidjela* u vezi s tobom, tako da se više ne vrijeđaju na tvoje postupke.

Nisam znao što da kažem. Znao sam daje posve u pravu. Nije mi bila važna istinitost onoga što je rekla već činjenica da sam promatrao kako je došla do tog neospornog zaključka.

- Kako si sve to *vidjela*? - upitao sam.

- Jednostavno mi je došlo - reče.

- Kako ti je došlo?

- Na vrhu glave imala sam osjećaj *viđenja* i odjednom sam znala to što sam ti upravo rekla.

Navaljivao sam da mi objasni svaku pojedinost tog osjećaja *viđenja* o kojem je govorila. Nakon kraćeg oklijevanja, pristala je, i opisala mi onaj isti draškavi osjećaj kojeg sam bio svjestan prilikom sukoba s donom Soledad i sesticama. La Gorda reče da joj se taj osjećaj pojavio na tjemenu, a zatim se spustio niz leđa, pa ga je ćutjela oko pasa i onda u maternici. Javljao se u njezinom tijelu, kao neko nepodnošljivo dražkanje koje se pretvorilo u saznanje da se

ja držim svog ljudskog oblika isto kao svi oni, samo što je njima moje ponašanje nerazumljivo.

- Jesi li čula kakav glas koji ti sve to govori? - upitao sam.

- Ne, samo sam *vidjela* sve o tebi, što sam ti upravo rekla - uzvratila.

Htio sam upitati je li imala viziju mene kako se čvrsto držim nečega, ali sam odustao. Nisam se htio prepustiti svom uobičajenom ponašanju. Osim toga, znao sam na što misli kad je rekla daje »*vidjela*«. Isto se meni dogodilo kad sam bio s Rosom i Lidijom. Odjednom sam »znao« gdje žive; nisam imao viziju njihove kuće. Naprosto sam osjećao da znam gdje je.

Upitao sam je li također čula praskav zvuk drvene lule koja se lomi, u dnu vrata.

- Nagual nas je sve poučio kako da dobijemo taj osjećaj na vrhu glave - reče. - Ali, nismo svi to u stanju. Zvuk u dnu vrata još je teži. Nitko od nas ga još nije čuo. Čudno da ti jesi, kad si još prazan.

- Kako dolazi do tog zvuka? - upitao sam. - I o čemu se tu radi?

- Ti to znaš bolje od mene. Što drugo da ti kažem? - oštro reče.

Kao da je samu sebe uhvatila u nestrpljenju. Smeteno se osmijehnu i pognu glavu.

- Osjećam se glupo govoreći ti ono što već znaš - reče. - Postavljaš li mi ta pitanja zato da bi provjerio jesam li uistinu izgubila oblik?

Rekoh da sam zbunjen jer imam osjećaj da znam o kakvom se zvuku radi, a opet, i da nemam pojma o njemu, jer za mene znati nešto znači biti u stanju govoriti o tome. U ovom slučaju, ne znam čak ni kako bih to nazvao. Jedino što mi, dakle preostaje, jest postavljati pitanja, nadajući se da će mi njezini odgovori pomoći.

- Ne mogu ti pomoći u vezi s tim zvukom - reče.

Iznenada sam osjetio da sam na velikoj mucu. Rekoh da sam navikao razgovarati s don Juanom i da mi je potrebniji više no ikad, da mi sve razjasni.

- Nedostaje ti Nagual? - upitala je.

Rekoh da je tako, i da nisam znao koliko mi nedostaje sve

dok se nisam vratio u njegov rodni kraj.

- Nedostaje ti zato što se još držiš svog ljudskog oblika - reče ona i zahihota, kao da je zabavlja moja tuga.

- Zar tebi ne nedostaje, Gorda?

- Ne. Meni ne. Ja sam on. Sva se moja svjetlost promijenila; kako mi može nedostajati nešto što sam ja sama?

- Kako se to tvoja svjetlost promijenila?

- Ljudsko biće, ili bilo koje drugo biće, ima blijedo žućkast sjaj. Životinje su žuće, a ljudi bjelkastiji. Vrač je boje jantara, kao čisti med na suncu. Neke vračare su zelenkaste. Nagual je rekao da su te najmoćnije i najnapornije.

- Kakve si ti boje, Gorda?

- Jantarne, baš kao i ti, i svi mi. Tako su mi rekli Nagual i Genaro. Nikada sebe nisam *vidjela*. Ali *vidjela* sam ostale. Svi smo boje jantara. I svi, osim tebe, imamo oblik nadgrobnog kamena. Obična ljudska bića nalik su jajima; eto zašto ih je Nagual nazivao svijetlećim jajima. Vračevi promijene ne samo boju svoje svjetlosti već i oblik. Mi smo nalik nadgrobnom kamenju; samo što smo zaobljeni na oba kraja.

- Jesam li ja još uvijek u obliku jajeta, Gorda?

- Ne. I ti imaš oblik nadgrobnog kamena, s tom razlikom što ti na sredini imaš ružnu, mutnu zakrpu. Sve dok imaš tu zakrpu nećeš biti u stanju letjeti, onako kako lete vračevi, kao što sam ja neku noć letjela za tebe. Nećeš biti u stanju ni odbaciti svoj ljudski oblik.

Na to sam se zapleo u žučnu raspravu, ne toliko s njom koliko sa samim sobom. Tvrdio sam da je njihov stav o tome kako se može povratiti tu navodnu potpunost, naprosto sumanut. Rekoh joj da mi ne može dokazati da bi čovjek trebao okrenuti leđa svojoj vlastitoj djeci samo zato da bi ispunio nekakav sumnjiv cilj: ulazak u svijet naguala. Bio sam tako uvjeren da imam pravo te sam se zanio i stao ljutito vikati na nju. Moj je ispad nije nimalo uznemirio.

- Ne moraju to svi učiniti - reče. - Samo oni vračevi koji žele ući u drugi svijet. Ima mnogo dobrih vračeva koji *vide*, a nepotpuni su. Potpunost je samo za nas Toltece.

- Uzmi Soledad, na primjer. Ona je najbolja vještica koja postoji, a ipak je nepotpuna. Imala je dvoje djece, jedno

od njih bila je djevojčica. Na Soledadinu sreću, kći joj je umrla. Nagual je rekao da se britkost duha osobe koje je umrla vraća davateljima, dakle roditeljima. Ako su roditelji umrli, a ta osoba sama ima djecu, britkost odlazi onom djetetu koje je potpuno. Ako su sva djeca potpuna, britkost će otići onome koje posjeduje moć, što ne znači da je ono najbolje ili najmarljivije. Na primjer, kad je Josefinina majka umrla, britkost je otišla najluđem djetetu, Josefini. Trebala je otići njezinom bratu, koji je marljiv, odgovoran čovjek, ali Josefinina je moćnija od njega. Soledadina je kći umrla, ne ostavivši za sobom djece, i Soledad je dobila količinu koja joj je zatvorila pola rupe. Sada se jedino može nadati tome da će Pablito umrijeti, kako bi zatvorila cijelu rupu. A isto tako, Pablitova najveća nada da se popuni jest da Soledad umre.

Oštro sam joj rekao da mi je to što govori odvratno i da me užasava. Složila se sa mnom. Reče da je svojevremeno i sama smatrala da je upravo to jedna od najružnijih postavki vraćanja. Pogledala me s bljeskom u očima. U njezinu je osmijehu bilo nečeg pakosnog.

- Nagual mi je rekao da ti sve razumiješ, ali ne želiš ništa poduzeti u pogledu toga - blago reče.

Ponovno se stadoh prepirati. Rekoh da to što je Nagual rekao o meni nema nikakve veze s mojom odvratnošću prema stavu o kojem smo upravo raspravljali. Objasnio sam da volim djecu, da ih silno poštujem i da duboko suosjećam s njihovom bespomoćnošću u zastrašujućem svijetu koji ih okružuje. Nisam mogao zamisliti da bih na bilo koji način povrijedio dijete, ni iz kog razloga.

- Nije Nagual stvorio to pravilo - reče ona. - To je pravilo načinjeno negdje tamo, i nisu ga smislili ljudi.

Branio sam se rekavši da nisam ljut ni na nju ni na Naguala, već da se borim protiv same zamisli, jer ne mogu dokučiti koji bi mogao biti razlog tome.

- Razlog je to što nam je potrebna naša britkost, sva naša moć, sva naša potpunost, da bismo ušli u taj drugi svijet - reče. - Ja sam bila religiozna. Reći ću ti što sam ponavljala i ne znajući što to znači. Željela sam da moja duša uđe u kraljevstvo nebesko. Još uvijek to želim, samo što sam sada na drugom putu. Svijet naguala jest kraljevstvo nebesko.

Iz principa sam se usprotivio povlačenju usporedbi s religijom. Uz don Juana sam bio navikao ne zadržavati se dugo na toj temi. Ona mi vrlo smireno objasni da ne vidi nikakve razlike između našeg načina života i života opatica i svećenika. Naglasila je da ne samo što su opatice i svećenici u pravilu potpuni, već se niti ne oslabljuju seksom.

- Nagual je rekao da zbog toga nikada neće biti istrijebljeni, ma tko to pokušavao - reče. - Ti koji ih progone, uvijek su prazni; nedostaje im snaga koju prave opatice i svećenici imaju. Svidjelo mi se kad je Nagual to rekao. Uvijek ću navijati za opatice i svećenike. Slični smo. Odrekli smo se svijeta, a ipak živimo usred njega. Svećenici i opatice bili bi izvrsni leteći vračevi, kad bi im netko rekao da to mogu.

Sjetio sam se kako su se moj otac i moj djed divili meksičkoj revoluciji. Najviše su se divili pokušaju da se istrijebi kler. Moj je otac to divljenje naslijedio od svoga oca, a ja od obojice. Bila je to neka vrsta spona među nama. Jedna od prvih stvari koje je don Juan potkopao u meni bila je ta spona.

Jednom sam rekao don Juanu, kao da je to moje osobno mišljenje, nešto što sam slušao cijelog života, da nas Crkva namjerno drži u neznanju. Don Juan je napravio vrlo ozbiljno lice. Kao da ga se ta izjava duboko kosnula. Istog sam trena pomislio na stoljetno izrabljivanje Indijanaca.

- Gadovi - reče. - Držali su me u neznanju, a tebe isto tako.

Nije mi promakla njegova ironija, pa smo se obojica nasmijali. Bio je to stav o kojem nikada nisam stvarno razmišljao. Nisam vjerovao u nj, ali nisam ga imao čime zamijeniti. Rekao sam don Juanu kako su moj djed i moj otac, kao napredni ljudi, gledali na religiju.

- Nevažno je što tko govori ili čini - rekao je. - Čovjek mora sam biti besprijekoran. Borba je ovdje, u grudima.

Blago me lupnuo po grudima.

- Da su tvoj djed i otac pokušali biti besprijekorni ratnici - nastavio je don Juan - ne bi imali vremena za sitne sukobe. Potrebno je sve naše vrijeme i sva naša energija da se savlada idiotizam u sebi. A to je ono što je važno. Sve

ostalo, nevažno je. Ništa od onoga što su tvoj djed i tvoj otac govorili o Crkvi nije im pružilo zadovoljstvo. Biti besprijekoran ratnik, s druge strane, pruža snagu, mladost, moć. Zato budi mudar pri odabiru.

Ja sam odabrao besprijekornost i jednostavnost ratničkog života. Zbog tog sam odabira držao da la Gordine riječi moram uzeti najozbiljnije, a od njih me hvatao još veći strah nego od don Genarovih postupaka. On me znao strahovito uplašiti. Njegovi postupci, premda zastrašujući, bili su, međutim, dio cjelovitog slijeda njihovog učenja. La Gordine riječi i postupci plašili su me na drugi način, bili su nekako konkretniji i stvarniji.

La Gordino tijelo na tren zadrhta. Taj je drhtaj prostrujao kroz nju, tako da je zgrčila mišiće ramena i ruku. Uхватила se za rub stola s nekom nespretnom krutošću. Zatim se opustila, sve dok ponovno nije bila ona stara.

Osmjehnula mi se. Njezine su oči i osmijeh bili zapanjujući. Nehajno reče da je upravo »vidjela« moju dilemu.

- Uzaludno je zatvarati oči i pretvarati se da ne želiš ništa poduzeti ili da ništa ne znaš - reče. - To možeš činiti s ljudima, ali ne sa mnom. Sada mi je jasno zašto je Nagual tražio od mene da ti sve to kažem. Ja sam nitko i ništa. Ti se diviš velikim ljudima; Nagual i Genaro bili su najveći od svih.

Zastala je i promatrala me. Činilo se da očekuje moju reakciju na ono što je rekla.

- Cijelo si se vrijeme borio protiv onoga što su ti Nagual i Genaro govorili - nastavila je. - Zato si zaostao. A borio si se protiv toga zato što su oni veliki. To je karakteristično za tebe. Ali, protiv onoga što ti ja govorim ne možeš se boriti, jer meni se nemaš razloga diviti. Ja sam ista kao ti; pripadam tvom krugu. Ti se voliš boriti protiv boljih od sebe. Nije nikakav izazov boriti se protiv mene. I tako su te ona dva vruga napokon šćepala preko mene. Jadni mali Naguale, izgubio si igru.

Prišla mi je bliže i šapnula mi na uho da joj je Nagual također rekao neka mi ne pokušava oduzeti bilježnicu, jer je to isto tako opasno kao pokušati uzeti kost iz usta gladnog

psa.

Zagrlila me, naslonivši mi glavu na rame, i tiho, blago se nasmijala.

Njezino me »viđenje« osupnulo. Znao sam da ima potpuno pravo. Savršeno me pročitala. Dugo me grlila, prislonivši glavu uz moju. Blizina njezina tijela silno me smirivala. U tome je bila baš poput don Juana. Iz nje je izbijala snaga, uvjerenost i svrha. Nije imala pravo kad je rekla da joj se nemam zašto diviti.

- Zaboravimo na to - iznenada reče. - Radije pričajmo o onome što nas čeka večeras.

- Što nas to zapravo večeras čeka, Gorda?

- Imamo posljednji susret s moći.

- Opet neka grozna bitka s nekim?

- Ne. Samo će ti sestrice pokazati nešto što će zaokružiti tvoj posjet. Nagual mi je rekao da ćeš nakon toga možda otići i nikada se više nećeš vratiti, ili ćeš odlučiti ostati s nama. Kako god bilo, ono što ti imaju pokazati, njihovo je umijeće. Umijeće sanjača.

- Kakvo je to umijeće?

- Genaro mijek rekao da te mnogo puta pokušao upoznati s umijećem sanjača. Pokazao ti je svoje drugo tijelo, svoje tijelo iz *sanjarija*; jednom je čak učinio da se nađeš na dva mjesta istovremeno, ali tvoja ti je praznina priječila da *vidiš* na što ti želi ukazati. Kao da su svi njegovi napori prošli kroz rupu u tvome tijelu.

- Čini se da je sada drugačije. Genaro je sestrice učinio sanjačima i one će ti noćas pokazati Genarovo umijeće. U tom su pogledu sestrice prava Genarova djeca.

To me podsjetilo na ono što je bio rekao Pablito, da smo mi djeca obojice, i da smo Tolteci. Upitao sam je što je time htio reći.

- Nagual mijek rekao da su se na jeziku njegova dobročinitelja vračevi nekoć nazivali Toltecima - uzvratili.

- A kakav je to bio jezik, Gorda?

- To mi nije rekao. Ali, on i Genaro znali su govoriti jezikom koji nitko od nas nije razumio. A svi mi zajedno razumijemo četiri indijanska jezika.

- Je li i don Genaro govorio da je Toltec?

- Njegov je dobročinitelj bio ista osoba, on je, dakle, govorio to isto.

Iz la Gordinih sam odgovora zaključio da ona ili ne zna baš mnogo o toj temi, ili ne želi govoriti o njoj. Rekao sam joj to. Priznala je da tome nikada nije obraćala osobitu pažnju i da se čudi zašto mi je to tako važno. Ja sam joj takoreći održao predavanje iz etnografije srednjeg Meksika.

- Vrač je Toltec onda kad je primio tajnu prikradanja i *sanjanja* - nemarno reče. - Nagual i Genaro te su tajne primili od svog dobročinitelja i zadržali ih u svom tijelu. Mi činimo to isto i zato smo Tolteci, poput Naguala i Genara.

- Nagual je i tebe i mene poučio da budemo bez strasti. Ja sam manje strasna nego ti, jer nemam oblika. Ti još uvijek imaš svoj oblik i prazan si, zato se zakačiš za svaku sitnicu. Jednog ćeš dana, međutim, ponovno biti potpun i onda ćeš razumjeti da je Nagual imao pravo. On je govorio da svijet ljudi ide gore-dolje, pa i ljudi idu gore-dolje s njim; nama, kao vračevima, ne priliči slijediti ih u njihovim usponima i padovima.

- Umijeće vrača je biti izvan svega i biti nezamjetljiv. I više no išta, umijeće vrača je da ne troši uzaludno svoju moć. Nagual mi je rekao da je tvoj problem u tome što se uvijek zapleteš u idiotarije, kao što sada činiš. Uvjerena sam da ćeš nas sada sve ispitivati o Toltecima, a nijedno od nas nećeš pitati o našoj pozornosti.

Nasmijala se zvonkim, zaraznim smijehom. Morao sam joj priznati da ima pravo. Pojediniosti su oduvijek imale osobitu draž za mene. Rekoh joj i to da me silno zanima u kojem značenju ona upotrebljava riječ pozornost.

- Već sam ti rekla što mi je Nagual kazao o pozornosti - reče. - Pozornošću zadržavamo slike svijeta. Muškog je vrača jako teško izvježbati, jer njegova je pozornost uvijek zatvorena, usredotočena na nešto. Žena, s druge strane, je uvijek otvorena, jer njena pozornost najčešće nije usredotočena ni na što. Osobito za vrijeme menstruacije. Nagual mi je rekao, i onda pokazao, da u tom periodu mogu odmaknuti svoju pozornost od slika svijeta. Ako ne usredotočim pozornost na svijet, svijet se ruši.

- Kako, Gorda?

- Vrlo jednostavno. Kad žena ima menstruaciju, ne može usredotočiti pažnju. To je ona pukotina o kojoj mi je Nagual govorio. Umjesto da se trudi da je usredotoči, žena treba pustiti slike od sebe, tako da se zagleda u udaljena brda, ili u vodu, kao što je na primjer rijeka, ili tako da gleda u oblake.

- Ako tako zuriš otvorenih očiju, zamagli ti se i oči se umore, ali ako ih držiš poluzatvorenima i često trepćeš, te ih pomičeš s planine na planinu, s oblaka na oblak, možeš satima tako gledati, ili danima, ako treba.

- Nagual je znao tražiti od nas da sjedimo pred vratima i zurimo u ona zaobljena brda s druge strane doline. Ponekad smo tako sjedile danima, sve dok se pukotina ne bi otvorila.

Htio sam čuti još o o tome, ali ona presta pričati i žurno sjede do mene. Rukom mi dade znak da slušam. Začuo sam slabašno šuškanje i odjednom je u kuhinju ušla Lidia. Pomislio sam da je zacijelo spavala u njihovoj sobi pa ju je naš razgovor probudio.

Zapadnjačku odjeću u kojoj sam je posljednji put vidio zamijenila je dugom haljinom, kakve nose Indijanke toga kraja. Oko ramena je imala šal i bila je bosa. Duga haljina, umjesto da je poštara i učini krupnijom, učinila ju je nalik djetetu u odjeći starije žene.

Prišla je stolu i nekako službeno pozdravila la Gordu s: »Dobra večer, Gorda«. Na to se okrenula meni i rekla: »Dobra večer, Naguale.«

Taj je pozdrav bio tako neočekivan, a njezin ton tako ozbiljan da je malo nedostajalo da prasnem u smijeh. Tada sam primijetio la Gordino upozorenje. Lijevom je nadlanicom, zgrčivši prste kao pandže, tobože češkala tjeme.

Uzvratio sam Lidiji isto kao i la Gorda: »Dobra večer tebi, Lidia.«

Sjela je na kraj stola, s moje desne strane. Nisam znao bih li zapodjenuo razgovor ili ne. Baš sam zaustio da nešto kažem, kad mi la Gorda koljenom dodirnu nogu i jedva primjetnim pokretom obrva dade znak da slušam. Ponovno sam začuo prigušen zvuk duge haljine koja se vuče po podu. Josefina je časak zastala na vratima, prije nego što je prišla stolu. Pozdravila je Lidiju, la Gordu i mene, tim redom. Pri

pogledu na nju nisam mogao zadržati ozbiljno lice. I ona je imala dugu haljinu i šal i bila bosonoga, ali njezina je haljina bila tri, četiri broja prevelika i još je pod nju navukla nekoliko slojeva odjeće. Izgledala je vrlo neskladno: lice joj je bilo mršavo i mlado, a tijelo neprirodno naduto.

Uzela je klupu, postavila je s lijeve strane stola i sjela. Sve tri su se držale jako ozbiljno. Sjedile su priljubljenih nogu i posve ravnih leđa.

Ponovno sam začuo šuškanje haljine i sad se pojavi Rosa. Bila je obučena kao i ostale, i bosonoga. I njezin je pozdrav bio isto onako služben, a njegov je slijed prirodno uključio i Josefinu. Svi smo joj odgovorili istim, službenim tonom. Sjela je s druge strane stola, sučelice meni. Tako smo neko vrijeme ostali, u potpunoj tišini.

Odjednom je progovorila la Gorda i na zvuk njezinog glasa svi smo poskočili. Reče, pokazujući na mene, da će im Nagual pokazati svoje saveznike koje će svojim osebjnim zovom domamiti u sobu.

Htjedoh se našaliti, rekavši da Nagual nije prisutan pa neće moći dovesti nikakve saveznike. Mislio sam da će ih to nasmijati. La Gorda je pokrila lice, a sestrice su mi dobacile bijesan pogled. La Gorda mi položi ruku na usta i reče da se svakako moram suzdržati od toga da govorim budalaštine. Pogledala me ravno u oči i rekla neka pozovem saveznike zovom noćnih leptira.

Počeo sam preko volje. Ali tek što sam krenuo, obuze me duh cijele prigode, pa sam otkrio da sam se u tren oka sasvim uživio u izvođenje tog zvuka. Podešavao sam njegovo titranje i kontrolirao količinu zraka koju ispuhujem iz pluća da bih dobio što otegnutiji treptav zov. Zvučao je vrlo melodično.

Duboko sam udahnuo da krenem još jednom. Odjednom stadoh. Nešto izvan kuće odgovaralo je na moj zov. Treptavi su se zvukovi razlijevali odasvud, čak i s krova. Sestrice su ustale i poput prestrašene djece zbile se uz mene i la Gordu.

- Molim te, Naguale, ne dovodi ništa u kuću - molila me Lidia.

Čak se i la Gorda doimala pomalo prestrašenom. Rukom mi oštro dade znak da prestanem. Ionako nisam kanio

nastaviti. Međutim, saveznici, bili oni bezlične sile ili bića što su se šuljala pred vratima, nisu ovisili o mom treptavom zvuku. Ponovno sam osjetio, kao i dvije noći prije u don Genarovoj kući, nepodnošljiv pritisak, neku težinu koja se navalila na cijelu kuću. Osjećao sam je poput svrbeža u pupku, neku nervozu koja se ubrzo pretvorila u čistu fizičku bol.

Sestrice su bile izvan sebe od straha, osobito Lidia i Josefina. Obje su cviljele kao ranjeni psi. Sve su me okružile i stisle se uza me. Rosa je ot- puzala pod stol i ugurala mi glavu između nogu. La Gorda je stajala iza mene, što je mirnije mogla. Ubrzo su histerija i strah djevojaka narasli preko svake mjere. La Gorda se nagnu prema meni i šapnu mi neka izvedem suprotni zvuk, koji će ih rastjerati. Na tren me uhvatila silna nesigurnost. Zaista nisam znao nikakav drugi zvuk. No odjednom sam na tjemenu osjetio dražkanje, tijelom mijе prostrujao drhtaj, i sasvim neočekivano sam se sjetio osebnog zvižduka koji je don Juan izvodio noću, i koji me pokušao naučiti. Rekao mi je da njime čovjek može održati ravnotežu pri hodu, tako da u mraku ne skrene s puta.

Počeo sam zvižducati i pritiska u području mog pupka nesta. La Gorda se osmjehnu i uzdahnu s olakšanjem, a sestre se odmakosе od mene, hihoćući kao da je sve to bila samo šala. Htio sam se prepustiti dubokim mislima o tom naglom prijelazu s prilično ugodnog razgovora s la Gordom na tako nadnaravnu situaciju. Časak sam razmišljao o tome nije li sve to neka njihova varka. Ali, bio sam preslab. Imao sam osjećaj da ću se svakog trena srušiti. U ušima mi je zujalo. U području trbuha osjećao sam takvu napetost da sam mislio kako će mi pozliti. Naslonio sam glavu na rub stola. Međutim, nakon nekoliko časaka opet sam bio dovoljno opušten da mogu normalno sjediti.

Tri djevojke kao da su zaboravile u kakvom su strahu bile. Štoviše, smijale su se i gurkale, vezujući šalove oko bokova. La Gorda nije djelovala ni nervozno ni opušteno. U jednom su času Lidia i Josefina gurnule Rosu s klupe na kojoj su sve tri sjedile i ona je pala. Fljosnula je na stražnjicu. Mislio sam da će se rasrditi, ali ona prasnu u smijeh. Pogledao sam la Gordu da mi da neke smjernice. Sjedila je posve uspravnih

leđa. Oči su joj bile poluzatvorene, usmjerene na Rosu. Sestrice su glasno hihotale, poput uznemirenih školarki. Lidia gurnu Josefinu, tako da se i ona pre- vrnula s klupe, i pala do Rose. Onog časa kad se Josefina našla na podu, prestale su se smijati. Rosa i Josefina zatresoše tijelima, stražnjicom izvođeći neku neshvatljivu kretnju; micale su se amo-tamo, kao da nešto melju po podu. Na to su poskočile, poput dva pritajena jaguara, i uhvatile Lidiju za ruke. Sve su se tri nekoliko puta posve bešumno zavrtjele. Rosa i Josefina podigoše Lidiju ispod pazuha i dva, tri puta obidoše s njom oko stola, koračajući na vršcima prstiju. Zatim su se sve tri skljkale, kao da u koljenima imaju opruge koje su se u isti mah skupile. Njihove su se duge haljine napuhale, tako da su sad bile nalik velikim loptama.

Našavši se na podu još su se više stišale. Čulo se samo tiho šuštanje njihovih haljina, dok su se valjale i puzale. Činilo mi se da gledam trodimenzionalni film na kojem je isključen zvuk.

La Gorda, koja je šutke sjedila do mene, gledajući ih, odjednom ustade i gipkošću akrobata potrča prema vratima njihove sobe, u kutu prostora za blagovanje. Prije nego što je stigla do vrata, napravila je kolut preko desnog boka i ramena i iz zaleta se uspravila, te širom otvorila vrata. Sve je to izvela u potpunoj tišini.

Tri su djevojke, prevrćući se i puzajući ušle u sobu, poput golemih buba. La Gorda mi dade znak da pođem za njima; ušli smo u sobu i ona mi pokaza neka sjednem na pod, leđima naslonjen na dovratnik. Ona se smjestila s moje desne strane, također naslonivši leđa na dovratnik. Pokazala mi je neka isprepletem prste i položim ih na pupak.

Isprva mi se pažnja podijelila između la Gorde, sestrice i sobe. Ali, kad mi je la Gorda pokazala kako da sjednem, svu moju pozornost privukla je soba. Tri su djevojke ležale nasred velike, bijele, četverokutne sobe s ciglenim podom. U njoj su se nalazile četiri petrolejke, svaka na jednom zidu, smještene na ugrađenim postoljima, nešto manje od dva metra iznad zemlje. Soba nije imala stropa. Potporne grede krova bile su u mraku, pa se dobivao dojam da nije nadsvođena. Dvoja su vrata bila smještena u samom kutu,

jedna nasuprot drugima. Gledajući u zatvorena vrata nasuprot meni, primijetio sam da su zidovi sobe u položaju četiri strane svijeta. Vrata uz koja smo mi sjedili nalazila su se u sjeverozapadnom kutu.

Rosa, Lidia i Josefina nekoliko su se puta otkotrljale rubom cijele sobe, u smjeru suprotnom od smjera kazaljke na satu. Naćulio sam uši ne bih li čuo šuštanje njihovih haljina, ali vladao je potpuni muk. Nisam čuo čak ni la Gordino disanje. Sestrice su se napokon zaustavile i sjele, leđima oslonjene o zid, svaka pod jednom petrolejkom. Lidia je sjela uz istočni zid, Rosa uz sjeverni, a Josefina uz zapadni.

La Gorda je ustala, zatvorila vrata i navukla željeznu šipku. Pokaza mi neka se malo pomaknem, ne mijenjajući položaj, tako da se leđima naslonim na vrata. Na to se bez riječi otkotrljala dužinom cijele sobe i sjela pod petrolejku na južnom zidu; to je po svemu sudeći bio znak.

Lidia usta i poče na vršcima prstiju hodati uz rub sobe, duž zidova. Nije pravo hodala, već više nekako bešumno klizila. Išla je sve brže i brže, tako da se činilo da lebdi i da staje na sam rub između poda i zidova. Kad god bi došla do mjesta na kojem smo sjedili, preskočila bi preko Rose, Josefine, la Gorde i mene. Njena duga haljina svaki put me okrzнула. Što je brže trčala, sve više se penjala uza zid. U jednom je trenutku zapravo trčala po zidovima, oko dva, dva i pol metra iznad poda. Taj prizor, to njeno trčanje u okomitom položaju u odnosu na zidove, bio je tako nestvaran da je graničio s besmislenim. Njezina je duga haljina pridonosila sablasnom dojmu. Na Lidiju gravitacija očito nije djelovala, ali na njenu haljinu je, pa se objesila prema podu. Osjetio sam je svaki put kad bi mi prošla iznad glave jer bi me očešala po licu, kao kakva zavjesa.

Zaokupila je moju pozornost na dotad nepoznatoj razini. To što sam joj posvetio svoju nepodijeljenu pozornost stajalo me tolikog napora da sam osjetio grčenje u želucu; njezino sam trčanje osjećao želucom. Mutilo mi se pred očima. S ono malo koncentracije koliko mi je još preostalo, vidio sam kako se Lidia dijagonalno spušta niz istočni zid i zaustavlja na sredini sobe.

Dahtala je, s mukom dolazeći do zraka, sva oblivena

znojem, kao i la Gorda nakon onog svog prikaza letenja. Jedva je održavala ravnotežu. Časak je zastala, a onda pošla do svog mjesta uz istočni zid i tamo se skljkala na pod. Pomislio sam da se onesvijestila, ali tada sam primijetio da polako diše kroz usta.

Nekoliko je časaka vladao potpuni mir, dovoljno da Lidia sakupi snagu i sjedne uspravno, na što je Rosa ustala i bešumno otrčala do sredine sobe, gdje se okrenula na petama i trkom vratila do mjesta na kojem je bila sjedila. Tako je uhvatila potreban zalet da izvede neljudski skok. Odskočila je u zrak, poput košarkaša, duž cijele visine zida, svoja tri metra, podigavši ruke tako da ga je nadvisila. Vidio sam kako tijelom udara o zid, premda to nije bilo popraćeno odgovarajućim treskom. Mislio sam da će je taj udar odbaciti natrag na pod, ali je ona ostala visjeti, poput klatna zakvačena za zid. S mjesta na kojem sam sjedio činilo se da u lijevoj ruci drži nekakvu kuku. Časak se bešumno njihala, poput klatna, a onda se odbacila još metar, metar i pol dalje, ulijevo, desnom se rukom odbivši od zida u času kad se najdalje zaljuljala. Tako se još tridesetak, četrdesetak puta zanjihala i odbila. Na taj je način obišla cijelu sobu, a potom se odbacila do krovnih greda gdje je ostala opasno visjeti, ljuljajući se s nevidljive kuke.

Dok je tako visjela s grede, shvatio sam daje ono što mijе izgledalo kao kuka u njenoj lijevoj ruci, zapravo bilo neko svojstvo te ruke koje joj je omogućavalo da svu svoju težinu objesi o nju. Bila je to ona ista ruka kojom me neku noć napala.

Okončala je predstavu ljuljanjem s greda u samoj sredini sobe. Odjednom se pustila. Pala je s visine od četiri i pol, pet metara. Duga joj se haljina podigla u letu i zavijorila oko glave. Na tren, prije no što se bešumno spustila, izgledala je poput kišobrana izokrenutog na vjetru; njeno je mršavo, golo tijelo nalikovalo štapu zakačenom za tamnu masu haljine.

Ja sam osjetio udar kad je pala, možda više no ona sama. Sletjela je u čučanj i ostala tako, nepomična, pokušavajući doći do daha. Ja sam ležao ispružen na podu, s bolnim grčevima u želucu.

La Gorda se zakotrljala preko sobe, uzela šal i ovila mi ga

oko pupka, poput poveza, obmotavši ga dva, tri puta. Na to se poput sjenke odkotrljala natrag do južnog zida.

Dok mi je namještala šal oko struka, izgubio sam iz vida Rosu. Kad sam podigao pogled, ponovno je sjedila uz sjeverni zid. Tren kasnije, u sredinu sobe bez riječi se premjestila Josefina. Bešumno je koračala amo-tamo, između mjesta na kojem je sjedila Lidia i svog vlastitog mjesta, uz zapadni zid. Sve je to vrijeme gledala u mene. Odjednom, približavajući se svom mjestu, lijevom je podlakticom zaklonila lice, kao da želi zastrti pogled na mene. Podlakticom je sakrila polovicu lica. Spustila ju je i ponovno podigla, ovoga puta zaklanjajući cijelo lice. Tu je kretnju spuštanja i podizanja lijeve podlaktice ponovila bezbroj puta, bešumno koračajući s jednog kraja sobe na drugi. Svaki put kad bi podigla podlakticu, zastrla bi sve veći dio svoga tijela. U jednom je trenu cijelo tijelo, onako natrpano odjećom, sakrila iza svoje slabašne podlaktice.

Kao daje zastirući si pogled na mene, koji sam sjedio tri, tri i pol metra od nje, nešto za što je širina njezine podlaktice bila dovoljna, i meni zastirala pogled na svoje tijelo, nešto što nije bilo moguće izvesti samom širinom podlaktice.

Kad je tako sakrila cijelo tijelo, jedino što sam nazirao bio je obris podlaktice što visi u zraku, poskakujući s jedne strane sobe na drugu, a u jednom sam času jedva uopće razaznavao i samu ruku.

Osjetih odbojnost, nepodnošljivu mučninu. Ta mi je poskakujuća podlaktica oduzimala energiju. Skliznuo sam na bok, ne mogavši održati ravnotežu. Vidjeh kako ruka pada na pod. Josefina je ležala na podu, pokrivena haljinama, kao da je sva ona odjeća natrpana na nju eksplodirala. Ležala je na leđima, raširenih ruku.

Trebalo mi je prilično vremena da povratim fizičku ravnotežu. Odjeća mi je bila natopljena znojem. Nije to djelovalo samo na mene. Sve su bile iscrpljene i mokre od znoja. Najbolje se držala la Gorda, ali činilo se da je i ona na samom rubu izdržljivosti. Čuo sam kako sve, uključujući i la Gordu, dišu kroz usta.

Kad sam sasvim došao k sebi, sve tri su sjele na svoja mjesta. Sestrice su se zapiljile u mene. Krajickom oka vidio

sam da la Gorda ima poluzatvorene oči. Iznenada se bešumno dokotrljala do mene i na uho mi pri- šapnula neka otpočetom sa svojim pozivom noćnog leptira i održavam ga sve dok u kuću ne pohrle saveznici i ne pokušaju nas uzeti.

Kolebao sam se. Ona prošapta daje nemoguće promijeniti smjer i da moramo okončati ono što smo započeli. Odvezavši svoj šal s moga struka, otkotrljala se natrag na mjesto i sjela.

Prinio sam lijevu ruku usnama i pokušao izvesti treptav zov. Isprva mi je išlo jako teško. Usne su mi bile suhe, a ruke znojne, ali nakon tog nespretnog početka obuze me neka snaga i smirenost. Izveo sam svoj dotad najsavršeniji treptav zov. Bio je nalik onim treptavim zvukovima koje sam obično dobivao kao odgovor. Čim sam prestao disati, začuo sam da sa svih strana dopire odgovor na nj.

La Gorda mi dade znak da nastavim. Izveo sam još tri niza. Posljednji se odvio kao u transu. Nisam morao uzeti zrak i ispustiti ga na mahove, kao što sam činio dotad. Ovoga mijе puta treptav zvuk slobodno potekao iz grla. Nisam ga morao čak ni podešavati rukom.

Odjednom mi pritrča la Gorda, zgrabi me ispod pazuha i podiže, te gurnu nasred sobe. Time me izbacila iz duboke koncentracije. Primijetio sam da me Lidia drži za desnu ruku, Josefina za lijevu, a Rosa mi se leđima naslonila na grudi, obuhvativši me oko pasa rukama ispruženim unazad. La Gorda je bila iza mene. Naredila mi je da ispružim ruke unazad i uhvatim se za njezin šal kojim je napravila petlju oko svoga vrata i ramena, poput orme.

Tada sam zamijetio da se u sobi nalazi još nešto, osim nas, ali ne bih znao reći što. Sestrice su drhtale. Znao sam da su svjesne nečег što ja nisam umio razaznati. Također sam znao da će la Gorda pokušati učiniti ono što je učinila u don Genarovoj kući. Iznenada sam osjetio da nas kroz špijunku na vratima vuče vjetar. Svom sam se snagom uhvatio za la Gordin šal, dok su se sestre držale za mene. Osjećao sam kako se okrećemo, prevrćemo i njišemo amo-tamo, poput golemog, laganog lista.

Otvorio sam oči i vidio da smo nalik svežnju. Stajali smo uspravno ili ležali vodoravno u zraku. Nisam umio odrediti u kojem smo zapravo položaju, jer to nisam mogao procijeniti

osjetilima. A onda, isto onako nenadano kako nas je podiglo, to nešto nas je i spustilo. Trbuhom sam osjećao kako padamo. Zavapio sam od boli, a moji su se povici stopili s krikovima sestrice. Boljela su me koljena. Na nogama sam osjetio nepodnošljiv trzaj; pomislio sam da su se zacijelo slomile.

Nakon toga sam imao osjećaj da mi nešto ulazi u nos. Bilo je jako mračno i ležao sam na leđima. Sjedoh. Tada sam shvatio da me la Gorda grančicom draška po nosu.

Nisam bio iscrpljen, ni imalo umoran. Skočio sam na noge i tek mi tada sinu da nismo u kući. Nalazili smo se na brdu, krševitom, golom brdu. Zakoračio sam i zamalo pao. Spotakao sam se o tijelo. Bila je to Josefina. Bila je strahovito vruća. Činilo se da ima groznicu. Htjedoh joj pomoći da sjedne, no ona je mlitavo ležala. Do nje se nalazila Rosa. Ona je, naprotiv, bila hladna kao led. Položio sam ih jednu na drugu i stao valjati. To ih je povratilo.

La Gorda je pronašla Lidiju i pomagala joj hodati. Ubrzo smo svi bili na nogama. Nalazili smo se oko osamsto metara istočno od kuće.

Prije mnogo godina don Juan me izložio istom takvom iskustvu, ali uz pomoć psihotropne biljke. Tobože me naveo da letim pa sam se spustio nedaleko njegove kuće. Tada sam pokušao racionalno objasniti taj događaj, ali to nije bilo moguće pa sam, ne mogavši prihvatiti da sam uistinu letio, morao posegnuti za jedina dva prihvatljiva objašnjenja: mogao sam si to objasniti tvrdeći da me don Juan prenio na udaljeno polje dok sam još bio bez svijesti, pod utjecajem psihotropnih alkaloida te biljke; ili pak tvrditi da sam pod utjecajem tih alkaloida povjerovao ono što je don Juan želio, to jest da sam letio.

Ovoga mi puta nije preostalo ništa drugo već da se bez mnogo razmišljanja osmjelim prihvatiti da sam letio. Želio sam se prepustiti sumnjama pa sam se počeo pitati jesu li me njih četiri mogle prenijeti na brdo. Glasno sam se nasmijao na to, ne mogavši suspregnuti neku potajnu razdraganost. Vratila mi se moja stara boljka. Moj je razum, privremeno zakočen, ponovno preuzimao vlast nada mnom. Očito sam ga želio zaštititi. Ili bi možda bilo točnije reći da se, pod utjecajem čudesnih postupaka kojima sam prisustvovao i

koje sam izveo otkako sam došao, moj razum štitio, posve nezavisno od one složenije cjeline koja je, po svemu sudeći, bila neko »ja« koje nisam poznavao. Pratio sam, kao kakav usputni promatrač, kako se moj razum bori da pronađe odgovarajuća objašnjenja dok drugom, većem dijelu mene, nije uopće bilo stalo do toga da išta objašnjava.

La Gorda je natjerala djevojke da stanu jedna do druge. Zatim me povukla do sebe. Sve su savile ruke iza leđa. La Gorda mi naredi da učinim to isto. Povukla mi je ruke unazad, što je više mogla, a zatim rekla da ih savijem, čvrsto hvatajući svaku podlakticu, što bliže laktu. Od toga sam osjetio jak pritisak u pregibu ramena. Trup mi je gurnula naprijed, tako da sam bio gotovo pogrbljen. Na to je izvela osebujan ptičji zov. Bio je to znak. Lidia poče hodati. U mraku me podsjećala na klizačicu na ledu. Hodala je brzo i bešumno i za nekoliko minuta izgubio sam je iz vida.

La Gorda je izvela još dva ptičja zova, jedan za drugim, na što se otputiše Rosa i Josefina, isto onako kao i Lidia. La Gorda mi reče da hodam tik iza nje. Izvela je još jedan ptičji zov, i mi krenusmo.

Bijah iznenađen lakoćom kojom sam hodao. Cjelokupna mi se ravnoteža premjestila u noge. To što sam ruke držao na leđima, umjesto da mi oteža kretanje, na čudan mi je način pomagalo održati ravnotežu. Ali ono što me najviše začudilo bila je bešumnost mojih koraka.

Kad smo stigli do ceste stadosmo normalno hodati. Mimoišli smo se s dvoje ljudi koji su išli u suprotnom smjeru. La Gorda ih pozdravi i oni joj uzvratije. Kad smo stigli do kuće, pred vratima smo zatekli sestrice jer se nisu usuđivale ući. La Gorda im reče da ja, doduše, ne mogu zauzdati saveznike, ali ih zato mogu ne samo pozvati već im i narediti da odu, te nas više neće uznemiravati. Djevojke su joj povjerovala, što se u tom času ne bi moglo reći i za mene.

Ušli smo. Bez riječi i kao da obavljaju kakav posao, sve su se skinule, oprale hladnom vodom i navukle čistu odjeću. Ja sam učinio to isto. Navukao sam staru odjeću koju sam držao u don Juanovoj kući, a koju mi je la Gorda donijela u kutiji.

Svi smo bili odlično raspoloženi. Zamolio sam la Gordu

da mi objasni što smo izveli.

- O tome ćemo kasnije - reče ona odlučno.

Tada sam se sjetio da se zamotuljci koje sam im donio još nalaze u autu. Pomislio sam da će biti najbolje da ih razdijelim dok nam la Gorda bude pripremala hranu. Izašao sam, uzeo ih i donio u kuću. Stavio sam ih na stol. Lidia me upita jesam li odredio što će koja dobiti, kako mi je bila predložila. Rekoh da bih želio da svaka uzme onaj koji joj se sviđa. Nije bila za to. Reče da za Pablita i Nestora sigurno imam nešto osobito, a za njih gomilu tričarija koje sam pobacao po stolu, očekujući da se po- tuku oko njih.

- Osim toga, ništa nisi donio Benignu - reče Lidia, prišavši mi i tobože ozbiljno me odmjerivši. - Ne smiješ povrijediti Genarove time što si za troje ljudi donio samo dva dara.

Sve su se nasmijale. Bilo mi je neugodno. Imala je pravo.

- Ne mariš, eto zašto mi se nikad nisi sviđao - reče mi Lidia, i njezin se osmijeh prometnu u mrgođenje. - Nikada me nisi pozdravio sa simpatijom ili s poštovanjem. Svaki put kad smo se sreli, samo si hinio da ti je drago što me vidiš.

Stade oponašati moj očito namješteno uljudan pozdrav, kojim sam je za svih tih godina zacijelo nebrojeno puta susreo.

- Zašto me nikad nisi pitao što tu radim? - upita Lidia.

Prestao sam pisati da bih razmislio o tome. Nikada mi nije palo na um daje išta pitam. Rekoh da nemam isprike za to. Umiješala se la Gorda rekavši da se ni Lidiji ni Rosi nikada nisam obratio sa više od dvije riječi, zato što sam bio navikao razgovarati samo sa ženama u koje sam, na ovaj ili na onaj način, zaljubljen. La Gorda je dodala da ih je Nagual uputio da mi odgovore ako im se obratim, ali sve dok ništa ne pitam, nisu trebale započinjati razgovor.

Rosa reče da njoj nisam bio drag zato što sam se uvijek smijao i pokušavao biti duhovit. Josefina primetnu da, budući da se s njom nikada nisam sreo, njoj nisam bio drag tek tako, zabave radi.

- Želim da znaš da te ja ne prihvaćam za Naguala - reče mi Lidia. - Preglup si. Ništa ti ne znaš. Ja znam više od tebe. Kako da te poštujem?

Lidia je dodala da se, što se nje tiče, mogu vratiti tamo odakle sam došao ili skočiti u jezero, ako me volja.

Rosa i Josefina nisu ništa rekle. Međutim, sudeći po ozbiljnom i neprijateljskom izrazu njihova lica, činilo se da se slažu s Lidijom.

- Kako bi nas taj čovjek mogao voditi? - upita Lidia la Gordu. - On nije pravi Nagual. On je čovjek. Napraviti će od nas iste takve idiote kakav je i sam.

Dok je govorila, primijetio sam daje izraz Rosinog i Josefininog lica postao još zlokobniji.

La Gorda se umiješala i objasnila im što je »vidjela« u vezi sa mnom. Reče kako mi je preporučila da se ne dam zaplesti u njihove mreže, pa i njima preporučuje to isto, da se ne daju zaplesti u moju.

Nakon onog Lidijinog iskrenog i opravdanog izljeva neprijateljstva, bio sam zapanjen vidjevši kako se lako dala privoljeti la Gordinim riječima. Osmjehnula mi se. Čak mi je prišla i sjela do mene.

- Zaista smo ti drage? - upita, zbunjenim tonom.

Nisam znao što bih rekao. Bojao sam se da nešto ne pokvarim.

Lidia je očito bila glavna. Čim mi se osmjehnula, i ostale su dvije smjesta promijenile raspoloženje.

La Gorda im reče neka se ne obaziru na moju olovku i papir i na moja pitanja, te da se ja, zauzvrat, neću dati zbuniti kad se one prepuste onome što najviše vole, uživanju u sebi.

Sve su se tri smjestile do mene. La Gorda je prišla stolu, uzela zamotuljke i odnijela ih u auto. Zamolio sam Lidiju da mi oprostí zbog mog prošlog nedopustivog ponašanja, te zatražio da mi ispričaju kako su postale don Juanove naučnice. Da ih potaknem, ispričao sam im kako sam ja upoznao don Juana. Ponovile su ono isto što sam već čuo od done Soledad.

Lidia reče da su slobodno mogle napustiti don Juanov svijet, ali su odabrale ostati.

Osobito je ona, kao prva naučnica, imala priliku otići. Nakon što su je Nagual i Genaro izliječili, Nagual joj je pokazao vrata i rekao da će se ona, ne prođe li tada kroz njih, zatvoriti pred njom i nikada se više neće otvoriti.

- Kad su se ta vrata zatvorila, moja je sudbina bila zapečaćena - reče mi Lidia. - Baš kao što je bilo i s tobom. Nagual mi je rekao da si, nakon što te pokrpao, imao priliku otići ali je nisi želio prihvatiti.

Te sam se odluke sjećao bolje no ičega. Ispričao sam im kako me don Juan naveo da povjerujem kako ga progoni neka vračara, i tada mi je ostavio izbor da zauvijek odem ili ostanem i pomognem mu boriti se protiv nje. Pokazalo se da ga ona nije uopće napadala već je bila jedna od njegovih saveznica. Suočivši se s njom, zbog don Juana kako sam vjerovao, okrenuo sam je protiv sebe i ona je postala ono što je on nazivao mojim »dostojnim suparnikom«.

Upitao sam Lidiju jesu li i one imale dostojna suparnika.

- Mi nismo tako glupe kao ti - uzvratila je. - Nas nije trebao nitko poticati.

- Tako je glup Pablito - reče Rosa. - Njegov je suparnik Soledad. Iako ne znam koliko je ona dostojna. Ali kako se ono kaže, daj što daš.

Prasnuše u smijeh, lupajući po stolu.

Upitao sam ih poznaje li koja vračaru s kojom me suprotstavio don Juan, la Catalinu.

Zavrtile su glavom.

- Ja sam je poznavala - oglasi se la Gorda, pored štednjaka. - Ona je iz Nagualova razdoblja, ali izgleda kao da joj je trideset.

- O kakvom to razdoblju govoriš, Gorda? - upitao sam.

Prišla je stolu, digla nogu na klupu, te naslonila ruku na koljeno i položila bradu na nju.

- Vračevi poput Naguala i Genara imaju dva razdoblja - reče. - Prvo je ono kad su ljudi, poput nas. Mi smo u svom prvom razdoblju. Svatko od nas dobio je zadatak i pomoću tog zadatka napuštamo svoj ljudski oblik. Eligio, nas petero i Genarovi pripadamo istom razdoblju.

- Drugo je razdoblje kad vrač više nije čovjek, kao što je to slučaj s Nagualom i Genarom. Došli su nas poučiti, a kad su to obavili, otišli su. Mi smo njihovo drugo razdoblje.

- Nagual i la Catalina su poput tebe i Lidiije. U istom su položaju. Ona je opasna vračara, baš kao i Lidia.

La Gorda se vratila štednjaku. Sestrice su djelovale

uznemireno.

- To će biti ona žena koja se razumije u biljke moći - obrati se Lidia la Gordi.

La Gorda potvrdi daje tako. Upitao sam ih je li im Nagual ikada dao biljke moći.

- Ne nama trima - odvrati Lidia. - Biljke moći daju se samo praznim ljudima. Kao što ste ti i la Gorda.

- Nagual ti je davao biljke moći, Gorda? - glasno upitah.

La Gorda podiže dva prsta iznad glave.

- Nagual joj je dvaput dao svoju lulu - objasni Lidia. - I oba je puta šiznula.

- Što se dogodilo, Gorda? - zanimalo me.

- Šiznula sam - reče, prišavši stolu. - Nagual nam je davao biljke moći zato što je stavljao zakrpu na naša tijela. Moja se brzo prihvatila, ali s tobom je išlo teško. Nagual je rekao da si luđi od Josefine, a nemoguć poput Lidiije, pa ti je zato morao često davati biljke moći.

La Gorda objasni da biljke moći upotrebljavaju samo oni vračevi koji su ovladali tim umijećem. Te su biljke tako moćne da njima može pravilno rukovati samo onaj vrač koji posjeduje posve besprijekornu pozornost. Potreban je cijeli život da bi se pozornost uvježbala do te mjere. La Gorda reče da potpunim ljudima biljke moći nisu potrebne i da ih ni sestre ni Genarovi nisu nikada uzimali, ali jednog dana kad usavrše svoje umijeće sanjanja, uzet će ih da dobiju onaj konačni, potpuni zalet, zalet takvih razmjera da ga sad ne možemo ni pojmiti.

- Hoćemo li ih i ti i ja uzeti? - upitao sam la Gordu.

- Svi ćemo ih uzeti - uzvрати. - Nagual je rekao da bi ti o tome trebao najviše znati.

Razmislio sam o tome. Na mene su psihotropne biljke uistinu imale strahovit učinak. One su dopirale do nekog golemog skrovišta i izvlačile iz njega cijeli jedan svijet. Njihov je nedostatak bio u tome što su loše djelovale na moje fizičko zdravlje i što nisam mogao kontrolirati njihovo djelovanje. Svijet u koji su me prebacivale bio je neukrotiv i kaotičan. Nedostajala mi je kontrola, moć, kako bi to rekao don Juan, da iz toga svijeta izvučem nešto za sebe. Međutim, da sam posjedovao tu kontrolu, mome bi umu bile otvorene

zapanjujuće mogućnosti.

- Ja sam ih probala - iznenada reče Josefina. - Kad me uhvatilo ludilo, Nagual mi je dao lulu, da me izliječi ili ubije. Izliječila me!

- Nagual je uistinu dao Josefini svoga dima - reče la Gorda, pored štednjaka, a onda priđe stolu. - Znao je da se ona pravi luđom no što jest. Oduvijek je bila pomalo uvrnuta, i vrlo je drska, i uživa u sebi više od ikog. Oduvijek je željela živjeti negdje gdje joj nitko neće dodijavati i gdje će moći činiti što je volja. Zato joj je Nagual dao svoga dima i omogućio joj da četrnaest dana živi u onakvom svijetu kakav joj se sviđa, sve dok joj nije tako dodijao da se izliječila. Prestala je toliko ugađati samoj sebi. Tako je izliječena.

La Gorda se vratila štednjaku. Sestrice su se smijale i tapšale jedna drugu po leđima.

Tada sam se sjetio da mi je u kući done Soledad, Lidia ne samo povjerila da je don Juan ostavio neki zamotuljak za mene, već mi je i pokazala zavežljaj koji me podsjetio na navlaku u kojoj je držao lulu. Podsjetio sam Lidiju na to da mi je rekla da ću taj zamotuljak dobiti kad dođe la Gorda.

Sestrice su se zgledale, a onda pogledale la Gordu. Ona mahnu glavom. Josefina je ustala i pošla u prednju sobu. Čas kasnije, vratila se sa zavežljajem kojeg mi je Lidia bila pokazala.

Osjetio sam bolno iščekivanje u dnu želuca. Josefina pažljivo odloži zavežljaj na stol, preda mnom. Sve su se okupile. Stala ga je isto onako svečano odvezivati kao i Lidia, kad mi ga je prvi put pokazala. Kad je zavežljaj bio sasvim odmotan, ona istrese na stol njegov sadržaj. Bile su to krpe za menstruaciju.

Na čas sam bio smeten. Ali zvuk la Gordinog smijeha, glasniji od drugih, bio je tako ugodan da sam se i sam nasmijao.

- To je Josefinin zavežljaj - reče la Gorda. - Ona se dosjetila tome da ćeš ti, od puste želje da vidiš Nagualov dar, ostati.

- Moraš priznati da je ideja bila dobra - reče mi Lidia.

Oponašala je lakom izraz moga lica dok je odvezivala zavežljaj, a onda onaj pogled razočaranja kad ga nije otvorila

do kraja.

Rekoh Josefini daje zamisao bila uistinu odlična, daje djelovala baš onako kako je predviđela, i da sam taj zamotuljak želio više no što bih ikada priznao.

- Uzmi ga, ako ti je tako stalo do njega - reče Josefina, na što se sve nasmijaše.

La Gorda reče da je Nagual od samog početka znao da Josefina nije uistinu bolesna i da mu je upravo zbog toga bilo tako teško izliječiti je. Ljudi koji su stvarno bolesni mnogo su podatniji. Josefina je bila previše svjesna svega, i vrlo nepokorna, i zato ju je mnogo puta morao nadimiti.

Don Juan je jednom to isto rekao o meni, da me nadimio. Držao sam da time misli reći kako je upotrijebio psihotropne gljive da bi me sagledao.

- Kako te nadimio? - upitao sam Josefinu.

Slegnula je ramenima, ne odgovorivši.

- Isto kao i tebe - reče Lidia. - Izvukao je tvoju svjetlost i osušio je na dimu vatre koju je napravio.

Bio sam siguran da mi don Juan o tome nije nikada govorio. Zamolio sam Lidiju da mi ispriča sve što zna. Ona se okrenu la Gordi.

- Dim ima veliku važnost za vračeve - reče la Gorda. - Dim je poput magle. Magla je, dakako, bolja, ali njome je teško rukovati. Nije tako podatna kao dim. Zato, ako vrač želi *vidjeti* nekoga tko se stalno prikriva, poput tebe i Josefine, nekoga tko je hirovit i težak, on napravi vatru i pusti da dim obavi je tu osobu. Ono što osoba skriva, izađe iz dima.

La Gorda reče da se Nagual koristio dimom ne samo zato da bi »vidio« i upoznao ljude, već i da bi ih izliječio. Josefinu je podvrgavao dimnim kupeljima; tražio je da sjedi ili stoji pored vatre, u smjeru u kojem je puhao vjetar. Dim bi je obavio, od čega se gušila i plakala, ali ta je nelagoda bila samo privremena i nije imala posljedica; s druge strane, pozitivno je djelovanje bilo to da se njezina svjetlost postepeno pročitila.

- Nagual nas je sve podvrgavao dimnim kupeljima - reče la Gorda. - Tebe čak češće nego Josefinu. Rekao je da si ti nepodnošljiv, i to nije bila samo gluma kao u Josefininom slučaju.

Tada mi se sve razjasnilo. Imala je pravo; don Juan me mnogo puta natjerao da sjedim pored vatre. Dim mi je tako nadraživao grlo i oči da me hvatala muka čim bih vidio da skuplja suho granje i grančice. Rekao je da moram naučiti kontrolirati disanje i osjećati dim zatvorenih očiju; tako ću moći disati, ne gušeći se.

La Gorda reče da je dim pomogao Josefini da postane eterična i vrlo neuhvatljiva, i da je bez sumnje i meni pomogao da izliječim svoje ludilo, ma kakvo ono bilo.

- Nagual je govorio da dim izvlači sve iz čovjeka - reče la Gorda. - Čini ga čistim i otvorenim.

Upitao sam je umije li ona dimom izvući ono što osoba skriva. Reče da je u stanju izvesti to s lakoćom zato što je izgubila oblik, ali da sestrice i Genarovi, premda su mnogo puta vidjeli kako to Nagual i Genaro čine, još nisu sposobni sami to izvesti.

Zanimalo me zašto mi don Juan nikada nije govorio o tome, iako me nebrojeno puta dimio kao sušenu ribu.

- Jest - reče la Gorda, sigurna kao i uvijek. - Čak te naučio zuriti u maglu. Rekao nam je da si jednom izmamio cijeli planinski prizor i *vidio* što se skriva u pozadini. Rekao je da je i sam bio zadivljen.

Sjetio sam se jednog neobično iskrivljenog opažanja, neke vrste halucinacije koju sam imao, a koju sam si objasnio kao posljedicu istovremenog djelovanja guste magle i žestoke oluje s munjama. Ispričao sam im taj događaj, dodavši da me don Juan nikad nije poučio ni o magli ni o dimu. On je samo palio vatre ili me odvodio u maglu.

La Gorda ne reče ništa. Ustala je i vratila se štednjaku. Lidia zavrti glavom i cmoknu jezikom.

- Stvarno si glup - reče. - Nagual te svemu poučio. Kako misliš da si *vidio* to o čemu si nam upravo pričao?

Očito smo imali različite pojmove o tome što znači poučiti nekoga nečemu. Rekoh da bih ja, da ih poučavam nečemu što znam - kao na primjer vožnji auta, išao korak po korak, vodeći računa o tome da usvoje svaki djelić tog postupka.

La Gorda se vratila k stolu.

- To je tako samo ako vrač poučava nešto o tonalu - reče. - Kad se vrač bavi nagualom, on mora dati uputu, a to

znači prikazati ratniku tajnu. I to je sve. Ratnik koji primi tajnu mora to znanje prihvatiti kao moć, čineći ono što mu je pokazano.

- Nagual ti je pokazao više tajni no svima nama zajedno. Ali ti si lijen, poput Pablita, i više ti odgovara biti zbunjen. Tonal i nagual dva su različita svijeta. U jednome govoriš, u drugome djeluješ.

Dok je govorila, njezine su riječi posve dopirale do mene. Znao sam o čemu govori. Vratila se štednjaku, promiješala nešto u loncu i došla natrag.

- Zašto si tako glupav? - neuvijeno upita Lidia.

- Prazan je - uzvрати Rosa.

Natjerale su me da ustanem i škiljeći me mjerkaše. Dodirivale su me u području pupka.

- Ali, zašto si još uvijek prazan? - upita Lidia.

- Znaš što ti je činiti, nije li tako? - doda Rosa.

- Bio je lud - reče im Josefina. - Zacijelo je još uvijek lud.

U pomoć mi je pritekla la Gorda, rekavši da sam još uvijek prazan iz istog razloga iz kojeg one nisu izgubile oblik. Svi mi potajno ne želimo svijet naguala. Bojimo se i imamo sumnje. Ukratko, nitko od nas nije bolji od Pablita.

Nisu ništa rekle na to. Sve tri su djelovale silno postišeno.

- Jadni, mali Naguale - reče Lidia, iskreno zabrinutim tonom. - Strah te isto kao i nas. Ja se pravim da sam opaka, Josefina se pravi luda, Rosa se pravi prgava, a ti se praviš glup.

Nasmijale su se i prvi put otkad sam došao pokazale naklonost prema meni. Zagrlile su me i naslonile svoje glave na moju.

La Gorda je sjela sučelice meni, a sestrice oko nje. Gledao sam u sve četiri.

- Sad možemo porazgovarati o onome što se noćas zbilo - reče la Gorda. - Nagual je rekao da, preživimo li posljednji dodir sa saveznicima, više nećemo biti isti. Saveznici su nam noćas učinili nešto. Zavitali su nas.

Ona mi blago dodirnu ruku kojom sam pisao.

- Noćas je bila osobita noć za tebe - nastavila je. - Noćas smo se svi udružili da ti pomognemo, uključujući i saveznike. Nagualu bi se to svidjelo. Noćas si *vidio* sve, od početka do

kraja.

- Zaista? - reko.

- Evo ga, opet počinje - reče Lidia, na što su se sve nasmijale.

- Pričaj mi o tom *videnju*, Gorda - navaljivao sam. - Znaš da sam glup. Ne bih želio da te krivo shvatim.

- U redu - reče. - Razumijem što misliš. Noćas si *vidio* sestrice.

Reko im da sam isto tako *vidio* kako don Juan i don Genaro izvode nevjerojatne pothvate. *Vidio* sam ih onako jasno kao što sam *vidio* sestrice, pa ipak su don Juan i don Genaro uvijek zaključivali da nisam *vidio*. Stoga mi nije bilo jasno po čemu su postupci sestrice drugačiji.

- Hoćeš reći da nisi *vidio* kako su se uhvatile za crte svijeta? - upitala je.

- Ne, nisam.

- Nisi *vidio* kako su skliznule u pukotinu između svjetova?

Ispričao sam im što sam ja *vidio*. Šutke su me slušale. Kad sam završio, činilo se da je la Gorda na rubu plača.

- Kakva šteta! - uskliknula je.

Ustala je, obišla stol i zagrlila me. Pogled joj je bio jasan i smiren. Znao sam da nije neprijateljski raspoložena prema meni.

- Naš je usud da si ti tako zatvoren - reče. - Ali, za nas si i dalje Nagual. Neću te uznemiravati ružnim mislima. Barem u to možeš biti siguran.

Znao sam da to uistinu misli. Obraćala mi se s razine s koje mi se obraćao samo don Juan. Svoje je ponašanje stalno iznova objašnjavala time što je izgubila ljudski oblik; bila je uistinu bezobličan ratnik. Zaplavio me val duboke naklonosti prema njoj. Samo što nisam zaplakao. Upravo u času kad sam osjećao da je ona izvanredna ratnica, dogodilo mi se nešto zapanjujuće. To bi se najbolje moglo opisati kao neka iznenadna eksplozija u ušima. S tom razlikom što sam tu eksploziju osjetio u sredini tijela, odmah ispod pupka, jače nego u ušima. Nakon eksplozije sve je postalo jasnije; zvukovi, prizori, mirisi. A onda sam osjetio žestoko zujanje koje mi, začudo, nije pomutilo sluh; bilo je to glasno zujanje ali nije zaglušivalo ostale zvukove. Kao da sam ga čuo nekim

drugim dijelom sebe, ne ušima. Tijelom mi prostruja val vrelina. I tada sam se odjednom prisjetio nečega što nikada nisam vidio. Kao da me preplavilo neko tuđe sjećanje.

Prisjetio sam se kako se Lidia, hodajući po zidu, povlačila za dva vodoravna, crvenkasta užeta. Nije ona uistinu hodala; zapravo je klizila po gustom klupku crta koje je držala pod nogama. Sjetio sam se kako sam vidio gdje od napora dahće, otvorenih usta, povlačeći se za tu crvenkastu užad. Razlog što sam na kraju njenog prikaza izgubio ravnotežu bilo je to što sam je vidio kao svjetlost koja je tako brzo obišla sobu da me ošamutila; povukla me za područje pupka.

Sjetio sam se i onoga što su izvele Rosa i Josefina. Rosa je ispružila ruke vodoravno, lijevom se rukom držeći za duga, okomita, crvenkasta vlakna koja su nalikovala povijušama što vise iz tame krova. Desnom je također prihvatila okomita vlakna, što joj je po svemu sudeći davalo stabilnost. Za ista se ta vlakna pridržavala i nožnim prstima. Pred kraj svoje predstave bila je nalik fluorescentnoj svjetlosti koja je dopirala s krova. Obrisa njezina tijela bilo je nestalo.

Josefina se skrivala iza crta koje kao da su izvirale iz poda. Svojom ih je podignutom podlakticom primicala jednu drugoj, kako bi joj zaklonile tijelo. Ona gomila odjeće uvelike joj je pomagala; ona je na neki način sabila njezinu svjetlost. Taj odjeća bila samo naizgled glomazna. Na kraju svoga prikaza, Josefina je, baš kao i Lidia i Rosa, bila samo mrlja svjetlosti. U mislima sam prelazio s jednog sjećanja na drugo.

Kad sam im ispričao čega sam se sjetio, sestrice su me zbunjeno pogledale. Očito je samo la Gorda shvaćala što se događa sa mnom. Radosno se nasmijala i rekla da je Nagual imao pravo kad je govorio da sam prelijen da bih se sjetio onoga što sam »vidio«; zato sam se zaustavljao samo na onome u što sam gledao.

Je li moguće, upitao sam se, da nesvjesno biram čega ću se sjetiti? Ili je sve to la Gordino maslo? Ako je bilo točno da sam isprva odabrao čega ću se sjetiti, a tek potom oslobodio ono što sam cenzurirao, onda je isto tako morala biti istina i to da sam opazio mnogo više od don Juanovih i don Genarovih postupaka, a ipak sam se sjećao samo odabranog

dijela tih cjelokupnih opažaja.

- Teško je povjerovati - rekoh la Gordi - da se sada mogu sjetiti nečega čega se još maločas uopće nisam sjećao.

- Nagual je rekao da svi možemo *vidjeti*, ali radije odabiremo ne sjećati se onoga što smo *vidjeli* - uzvratila ona. - Sada razumijem u kojoj je mjeri imao pravo. Svi mi *vidimo* - , neki više od drugih.

Rekoh la Gordi da neki dio mene zna da sam upravo pronašao ključ u transcendentarno. One su mi dale onaj dio koji je nedostajao. Ali, bilo mi je teško razabrati što je to.

Ona reče daje upravo »vidjela« da često »sanjam« i da sam razvio pozornost, pa ipak samog sebe zavaravam pretvarajući se da ništa ne znam.

- Htjela sam ti reći nešto o pozornosti - nastavila je - Ali ti o njoj znaš isto onoliko koliko i mi.

Uvjeravao sam je da je moje znanje bitno različito od njihovog; one svojim znanjem izvode čudesne stvari. Stoga je za mene bilo korisno sve što mi o tome mogu reći.

- Nagual nas je zadužio da ti pokažemo da svojom pozornošću možemo zadržati slike sna isto onako kako zadržavamo slike svijeta - reče la Gorda. - Umijeće sanjača jest umijeće pozornosti.

Na mene su se poput lavine sručile misli. Morao sam ustati i prošetati kuhinjom. Ponovno sam sjeo. Dugo smo šutjeli. Znao sam na što misli kad je rekla daje umijeće sanjača umijeće pozornosti. Tada mi posta jasno da mi je don Juan rekao i pokazao sve što je mogao. Moje tijelo, međutim, nije moglo prihvatiti postavke njegova učenja sve dok je on bio u blizini. On je govorio da je moj razum demon koji me drži okovana, i da ću ga morati nadvladati, želim li pojmiti njegovo učenje. Problem je, dakle, bio u tome kako nadvladati razum. Nije mi palo na um da ga zamolim da mi točno definira što podrazumijeva pod razumom. Stalno sam mislio da govori o sposobnosti razumijevanja, zaključivanja ili razmišljanja na logičan, racionalan način. Iz onoga što je rekla la Gorda zaključio sam da je za njega razum značio pozornost.

Don Juan je govorio da je suština našeg bića čin opažanja, a da je čarolija našeg bića u činu svjesnosti. Za njega su

opažanje i svjesnost bile jedna, funkcionalna, nerazdvojna cjelina; cjelina koja je imala dva područja. Prvo je bila »pozornost tonala«; to jest, sposobnost prosječnog čovjeka da opaža i svoju svjesnost usmjeri na običan svijet svakodnevnog života. Taj je oblik pozornosti don Juan nazivao našim »prvim krugom moći« i opisivao ga kao našu zadivljujuću, ali olako prihvaćenu, sposobnost da unesemo red u opažanje svagdašnjeg svijeta.

Drugo je područje bila »pozornost naguala«; to jest, sposobnost vračeva da usmjere pozornost na nesvagdašnji svijet. To je područje pozornosti nazivao »drugim krugom moći«, ili golemom sposobnošću koju svi posjedujemo, a koriste je samo vračevi, da unesemo red u nesvagdašnji svijet.

Pokazavši mi da se umijeće sanjača sastoji u tome da se slike iz snova zadrže pažnjom, la Gorda i sestrice su mi ukazale na praktičnu stranu don Juanove zamisli. One su se odmakle od teoretskog dijela njegova učenja. Da bi mi prikazale to umijeće, morale su se poslužiti svojim »drugim krugom moći« ili »pažnjom naguala«. Da bih mogao biti svjedokom njihova umijeća, i ja sam morao učiniti isto. Zapravo je bilo očito da sam usmjerio svoju pozornost na oba područja. Možda svi mi stalno opažamo na oba načina, ali jedan odabiremo za prisjećanje a drugi odbacujemo, ili možda pohranjujemo, kao što sam ja činio. Pod određenim okolnostima, bilo da se radi o stresu ili opuštanju, cenzurirano sjećanje izbija na površinu, i tada imamo dva različita sjećanja na jedan događaj.

Don Juan, dakle, nije pokušavao nadvladati, ili bolje rečeno, potisnuti moj razum kao sposobnost logičnog razmišljanja, već je htio potisnuti moju »pozornost tonala«, ili svijest o svijetu zdravog razuma. Razloge za to objasnila mi je la Gorda rekavši da svijet svagdašnjice postoji zato što umijemo zadržati njegove slike; shodno tome, odbaci li čovjek pozornost koja je potrebna da bi se te slike održale, svijet se ruši.

- Nagual nam je rekao da je važno vježbati - odjednom reče la Gorda. - Kad jednom uspiješ usmjeriti pozornost na slike iz sna, one će biti zauvijek uhvaćene. Na kraju možeš

postati poput Genara koji je u stanju zadržati slike bilo kojeg sna.

- Svaka od nas ima još pet drugih snova - reče Lidia. - Ali, prikazale smo ti prvi jer je to san kojeg nam je Nagual dao.

- Možete li ući u *sanjanje* kad god zaželite? - upitao sam.

- Ne - uzvratila je Gorda. - *Sanjanje* oduzima previše moći. Nijedna od nas nema toliko moći. Sestrice su se morale onoliko valjati po podu da bi upile energiju iz zemlje. Možda ćeš se sjetiti da si ih *vidio* kao svijetleća bića koja dobivaju energiju iz Zemljine svjetlosti. Nagual je govorio daje najbolji način da se skupi energija, pustiti da ti sunce uđe u oči, osobito u lijevo oko.

Rekoh kako ništa ne znam o tome i ona mi opisa postupak kojem ih je poučio don Juan. Dok je govorila, prisjetio sam se da je don Juan i mene naučio tom postupku. Sastojao se u polaganom pokretanju glave amo-tamo dok sam poluzatvorenim, lijevom okom hvatao Sunčevu svjetlost. Rekao je da se čovjek osim Suncem može poslužiti bilo kojim izvorom svjetlosti.

La Gorda primetnu da im je Nagual savjetovao da zavežu šalove oko struka kako bi pri valjanju zaštitile bokove.

Rekoh da meni don Juan nikada nije spominjao valjanje. Ona uzvratila da se valjaju samo žene, jer imaju maternicu i energija im ulazi ravno u maternicu; valjajući se raspoređuju je po cijelom tijelu. Da bi muškarac sakupio energiju on mora leći na leđa, povijajući koljena tako da mu se stopala dodiruju. Mora pružiti ruke sa strane, podigavši podlaktice uspravno, namještajući prste kao pandže.

- Godinama *sanjamo* te snove - reče Lidia. - To su naši najbolji snovi jer nam je u njima pozornost potpuna. U ostalim snovima koje imamo, pozornost nam je još uvijek nesigurna.

La Gorda reče da je zadržavanje slika iz snova toltečko umijeće. Nakon godina mukotrpne vježbe svaka je od njih bila u stanju izvesti jednu radnju u bilo kojem snu. Lidia je mogla hodati po bilo čemu, Rosa visjeti sa bilo čega, Josefina se mogla sakriti iza bilo čega, a ona je mogla letjeti. No one su bile tek početnice, naučnice u tom umijeću. Imale su

potpunu pozornost samo za jednu radnju. Dodala je da je Genaro umjetnik u »sanjanju«, te može sasvim izokrenuti stvarnost i u snu imati pozornost za isto onoliko radnji kao i u svakodnevnom životu, pa su za njega dva područja pozornosti potpuno ista.

Osjetio sam potrebu da im postavim svoje uobičajeno pitanje: zanimao me postupak, kako zadržavaju slike iz snova.

- Ti to znaš isto tako dobro kao i mi - reče la Gorda. - Jedino što ti mogu reći je to da nakon što mnogo puta odemo u isti san, počinjemo osjećati crte svijeta. Upravo su nam one pomogle izvesti ono što si *vidio*.

Don Juan je govorio da se već od vrlo rane dobi koristimo svojim »prvim krugom moći«, te živimo u uvjerenju da i ne postoji ništa drugo. Naš »drugi krug moći«, »pozornost naguala«, većini ostaje skriven i otkriva nam se tek u času smrti. Međutim, do njega postoji put koji nam je svima dostupan, ali kojim kreću samo vračevi, a taj put vodi kroz »sanja- nje«. »Sanjanje« je u suštini preobrazba običnih snova u postupke koji uključuju volju. Usmjerivši svoju »pozornost naguala« na predmete i događaje u običnim snovima, sanjači te snove mijenjaju u »sanjanje«.

Don Juan je govorio da nema propisanog postupka kojim bi se došlo do pozornosti naguala. Dao mi je samo smjernice. Pronaći ruke pri sanjanju, bila je prva smjernica; zatim je vježba izoštravanja pozornosti proširena na pronalaženje predmeta, traženja određenih točaka, kao što su kuće, ulice i tako dalje. Nakon toga slijedio je skok na »sanjanje« o određenim mjestima, u određeno doba dana. Posljednja je faza bila usmjeriti »pozornost naguala« na cijeloga sebe. Don Juan je kazao da je uvod u tu posljednju fazu obično san koji su mnogi od nas kad li' tad imali, a u kojem čovjek gleda sebe gdje spava u krevetu. Pozornost vrača je u toj mjeri razvijena da se on ne probudi kad sanja takav san, što bi većina učinila, već se naglo okrene i počne nešto činiti kao da se nalazi u svijetu svakodnevnice. U tom času dolazi do prelamanja, do neke vrste cijepanja inače jedinstvene ličnosti. Kad se »pozornost naguala« dugo primjenjuje i

razvije tako da dosegne razmjere i istančanost naše svagdašnje pozornosti onda, prema don Juanovim riječima, nastaje drugo ja, biće identično nama, ali nastalo pri »sanjanju«.

Don Juan mi je rekao da ne postoji neki određeni, uobičajeni način da bi se naučilo kako doći do tog dvojnika, kao što ne postoji ni neka određena metoda za razvoj svijesti o svakodnevnom svijetu oko nas. Do toga jednostavno dolazimo vježbom. Tvrdio je da se metoda pronalazi samom primjenom »pozornosti naguala«. Poticao me da vježbam »sanja- nje« i da ne dopustim da me ometaju strahovi.

La Gordu i sestrice je također uputio u to i one su, iz nekog razloga, lakše prihvatile ideju o drugoj razini pozornosti.

- Genaro je najveći dio vremena bio u svom *sanjačkom* tijelu - nastavila je la Gorda. - Ono mu je bilo draže. Eto zašto je mogao izvoditi sve one ludorije koje su te na smrt plašile. Genaro je mogao prolaziti kroz pukotinu između svjetova kao što ti i ja prolazimo kroz vrata.

I don Juan mijе često pričao o pukotini između svjetova. Mislio sam da time metaforički govori o tananoj podjeli između svijeta što ga opaža običan čovjek i svijeta kojeg opažaju vračevi.

La Gorda i sestrice su mi pokazale da pukotina između svjetova nije puka metafora. Radilo se o promjeni razine pozornosti. Jedan dio mene savršeno je razumio la Gordu, drugi je bio preplašeniji no ikad.

- Pitao si kamo su otišli Nagual i Genaro - reče la Gorda. - Soledad ti je vrlo jednostavno rekla da su otišli u drugi svijet; Lidia ti je rekla da su otišli iz ovoga kraja; Genarovi su te na glupav način preplašili. Prava je istina to da su Nagual i Genaro prošli kroz pukotinu.

Iz nekog meni nejasnog razloga, njezine su me riječi dovele u kaotično stanje. Cijelo sam vrijeme imao osjećaj da su otišli zauvijek. Znao sam da nisu otišli u običnom smislu te riječi, ali sve mi je to bilo više kao neka metafora. Premda sam najbližim prijateljima govorio o tome, mislim da nikad nisam stvarno povjerovao u to. U dubini duše bio sam racionalna osoba. Ali, la Gorda i sestrice moje su nejasne metafore pretvorile u stvarnu mogućnost. La Gorda nas je

energijom svog »sanja- nja« uistinu prenijela osamstotinjak kilometara daleko.

La Gorda je ustala i rekla da sam sve shvatio i da je vrijeme za jelo. Poslužila je hranu koju je pripremila. Nije mi bilo do jela. Kad smo pojeli, ustala je i prišla mi.

- Mislim da je vrijeme da odeš - reče.

To kao da je bio znak sestricama. I one su ustale.

- Ostaneš li sada, više nećeš moći otići - nastavila je la Gorda. - Nagual ti je jednom dao slobodu, ali ti si izabrao ostati s njim. Rekao mi je da vas, preživimo li posljednji napad saveznika, moram sve nahraniti, potruditi se da se osjećate dobro, a onda se oprostiti od svih vas. Sestrice i ja nemamo kamo poći, i zato nemamo izbora. Ali, s tobom je drugačije.

Sestrice su me okružile i oprostile se od mene.

Bilo je neke užasne ironije u toj situaciji. Mogao sam slobodno otići, ali nisam imao kamo. Ni ja nisam imao izbora. Prije mnogo godina don Juan mij je pružio priliku da se povučem, ostao sam, jer već ni tada nisam imao kamo poći.

- Biramo samo jednom - tada je rekao. - Biramo, hoćemo li biti ratnici ili obični ljudi. Ne može se birati dvaput. Ne na ovoj zemlji.

DRUGA POZORNOST

- Moraš otići kasnije, tijekom dana - rekla mi je la Gorda odmah nakon doručka. - Budući da si odlučio poći s nama, obvezao si se pomoći nam da izvršimo svoj novi zadatak. Nagual mi je povjerio vodstvo samo dok ti ne dođeš. Kao što već znaš, zadužio me da ti kažem neke stvari. Većinu sam ti rekla. Ali, ima još nekih o kojima ti nisam mogla govoriti sve dok ne načiniš odabir. Danas će biti riječi o tome. Odmah nakon toga moraš otići i ostaviti nam vremena da se pripremimo. Treba nam nekoliko dana da sve sredimo i budemo spremne zauvijek ostaviti ove planine. Dugo smo ovdje. Nije lako otići. Ali iznenada je svemu došao kraj. Nagual nas je upozorio na to da će se tvojim dolaskom sve promijeniti, bez obzira na ishod okršaja koje budeš imao, ali mislim da ga nitko nije ozbiljno shvatio.

- Ne shvaćam zašto biste trebale išta mijenjati - rekoh.

- Već sam ti objasnila - pobunila se ona. - Nestalo je naše prvotne svrhe. Sada imamo novu, a ona zahtijeva da budemo lake poput povjetarca. Povjetarac je naše novo stanje. Prije je to bio vruć vjetar. Ti si nam promijenio smjer.

- Nejasno govoriš, Gorda.

- Da, ali to je zato što si ti prazan. Ne mogu biti jasnija. Kad se vratiš, Genarovi će ti pokazati umijeće prikradanja, a nakon toga ćemo svi otići. Nagual je rekao da, odlučiš li ostati s nama, prvo što ti moram napomenuti je da se sjetiš svojih sukoba sa Soledad i sa sesticama i da razmisliš o svakoj pojedinosti koja ti se s njima dogodila, jer je sve to predskazanje onoga što će te zadesiti na tvom putu. Budeš li pažljiv i besprijekoran, otkrit ćeš da su ti sukobi bili dar moći.

- Što će sad dona Soledad?

- Ona odlazi. Sestrice su joj već pomogle rastaviti pod. Pomoću njega je postigla pozornost naguala. U njegovim se crtama nalazila moć za to.

Svaka joj je crta pomogla sakupiti djelić pozornosti. Nekim ratnicima nepotpunost nije smetnja pri postizanju

pozornosti. Soledad se preobrazila jer je tu pozornost stekla brže nego itko od nas. Više joj nije potrebno gledati u taj pod da bi prešla u onaj drugi svijet, i zato ga je sada, kad više nema potrebu za njim, vratila u zemlju odakle ga je i uzela.

- Zaista ste odlučile otići, Gorda, je li?

- Jesmo. Zato te molim da na nekoliko dana odeš kako bi nam ostavio vremena da pokupimo sve što imamo.

- Očekujete li da ja pronađem mjesto za sve vas, Gorda?

- Da si besprijekoran ratnik, upravo to bi učinio. Ali ti nisi besprijekoran ratnik, a nismo ni mi. Pa ipak ćemo morati učiniti sve što je u našoj moći da prihvatimo novi izazov.

Imao sam osjećaj da me pritišće sudbina. Nisam bio od onih koji uživaju u odgovornosti. Pomislio sam kako je obaveza da ih vodim užasan teret s kojim neću moći izaći na kraj.

- Možda bi sve moglo ostati po starom - rekoh.

- Da. Svakako - uzvрати ona, smijući se. - Kako bi bilo da si to ponavljaš sve dok se ne osjetiš sigurnim? Nagual ti je mnogo puta rekao da je jedina sloboda koju ratnici imaju ta da se ponašaju besprijekorno.

Reče mi kako se Nagual trudio da svi oni shvate da je besprijekornost ne samo sloboda, već i jedini način da se otjera ljudski oblik.

Ispričao sam joj kako mi je don Juan objasnio što smatra besprijekornošću. Jednog smo dana hodali kroz vrlo strmu guduru kad se sa stijene otkinuo ogroman kamen i svom silinom sručio na dno kanjona, nekih dvadesetak, tridesetak metara od mjesta na kojem smo se mi nalazili. Kamenje bio tako golem da se sve zatreslo kad je pao. Don Juan je iskoristio tu priliku da mi da dramatičnu pouku. Rekao je da se sila koja upravlja našom sudbinom nalazi izvan nas i nema nikakve veze s našom voljom. Ponekad nas ta sila navede da zastanemo i sagnemo se da zavežemo cipelu, kao što sam ja učinio. Zaustavivši nas, ta nam sila pribavi dragocjeni trenutak. Da smo nastavili hodati, onaj bi nas golemi kamen bez sumnje zdrobio. Međutim, nekog drugog dana, u nekoj drugoj guduri, ta će nas ista vanjska, presudna sila ponovno navesti da se sagnemo i zavežemo cipelu, baš u času kad se neki drugi kamen otkine točno iznad nas. Zaustavivši nas, ta

će nam sila oduzeti dragocjeni trenutak. Ovoga bismo se puta spasili da smo nastavili hodati. Don Juan je rekao da je, imajući u vidu potpunu nemoć nad silama koje upravljaju mojom sudbinom, jedina sloboda koja mi je u toj guduri preostala bila - besprijeckorno zavezati cipelu.

Moja je priča po svemu sudeći dirnula la Gordu. Pružila je ruke preko stola i obujmila mi lice.

- Za mene je besprijeckornost reći ti u pravom trenutku ono što mi je Nagual povjerio da ti kažem - reče. - Ali moć mora odabrati savršeni trenutak za to, jer u protivnom neće imati nikakvog utjecaja.

Dramatično je zastala. Bilo je to promišljeno otezanje, ali je imalo izvanredno djelovanje na mene.

- O čemu se radi? - upitao sam usplahireno.

Nije odgovorila. Uzela me za ruku i povela pred kuću. Natjerala me da sjednem na tvrdo nabijenu zemlju, leđima oslonjen o debeli stup, visok oko pola metra, koji je nalikovao panju zabijenom u zemlju gotovo tik do kućnog zida. Bilo je pet takvih stupova, zabijenih na oko pola metra razdaljine. Htio sam upitati la Gordu čemu služe. Prvo sam bio pomislio daje prijašnji vlasnik vezivao životinje za njih. Međutim, taj mi se zaključak nije činio logičnim jer je tu bila neka vrsta nadsvođenog trijema.

Kad je sjela s moje lijeve strane, naslonivši leđa na drugi stup, povjerio sam la Gordi o čemu sam razmišljao. Nasmijala se i rekla da se stupovi uistinu koriste za vezivanje neke vrste životinja, ali ne onih koje su pripadale bivšem vlasniku, i da je skoro polomila leđa kopajući rupe za njih.

- Za što ih koristite? - upitao sam.

- Recimo da sebe vežemo za njih - uzvratila. - A to me dovodi do sljedeće stvari koju me Nagual zamolio da ti kažem. Rekao je da je, budući da si prazan, tvoju drugu pozornost, pozornost naguala, morao zgusnuti drugačije nego našu. Mi smo tu pozornost zgusnule sanjanjem, a ti njegovim biljkama moći. Nagual je rekao da su biljke moći sakupile opaku stranu tvoje druge pozornosti u jednu grud u i da je to onaj oblik koji ti izlazi iz glave. Rekao je da se vračevima to zna dogoditi kad uzimaju biljke moći. Ne umru li, biljke moći zakovitlaju njihovu drugu pozornost u taj

grozan oblik, koji im onda izlazi iz glave.

- Sada dolazimo na ono što je želio da učiniš. Rekao je da bi sada morao promijeniti smjer i početi zgušnjavati svoju drugu pozornost na drugačiji način, više nalik našem. Nećeš moći nastaviti putem znanja ne uravnotežiš li svoju drugu pozornost. Dosada ju je podupirala Nagualova moć, ali sad si sam. To je htio da ti kažem.

- Kako ću uravnotežiti svoju drugu pozornost?

- Moraš *sanjati* onako kako mi to činimo. *Sanjanje* je jedini način da se druga pozornost zgusne a da joj se pritom ne naudi, da ne postane prijeteća i strašna. Tvoja je druga pozornost zakačena za groznu stranu svijeta; a naša za njegovu ljepotu. Moraš promijeniti stranu i poći s nama. Eto, što si sinoć izabrao kad si odlučio poći s nama.

- Može li taj oblik izaći iz mene u bilo kojem trenutku?

- Ne. Nagual je rekao da neće više izaći, sve dok ne budeš njegovih godina. Tvoj je nagual već izašao onoliko puta koliko je bilo potrebno.

Nagual i Genaro pobrinuli su se za to. Obično bi ga izmamili zadirkiva- njem. Nagual mi je rekao da si nekoliko puta za dlaku umakao smrti, jer tvoja druga pozornost voli uzeti maha. Rekao je da si ga jednom čak i preplašio; tvoj ga je nagual napao, pa mu je morao pjevati da ga smiri. Ali ono najgore dogodilo ti se u Mexico Cityju; jednog te dana malo gurnuo, pa si uletio u neki ured, a iz njega upao u pukotinu između svjetova. Zapravo ti je htio samo malo raspršiti pozornost tonala; bio si strahovito zabrinut zbog neke budalaštine. Ali kad te gurnuo, tvoj se tonal sasvim stisnuo i cijelim si bićem prošao kroz pukotinu. Vraški se namučio da te nađe. Na trenutak je pomislio da si otišao predaleko i da te neće moći dohvatiti. Ali onda te *vidio* kao besciljno lutaš i doveo te natrag. Rekao mi je da si kroz pukotinu prošao oko deset izjutra. I tako je deset izjutra postalo tvoje novo vrijeme.

- Moje novo vrijeme za što?

- Za sve. Ostaneš li čovjek, umrijet ćeš nekako u to doba. Postaneš li vrač, s ovog ćeš svijeta otići nekako u to vrijeme.

- Eligio je također pošao drugačijim putem, putem o kojem nitko od nas ništa ne zna. Sreli smo se netom prije

nego što je otišao. Eligio je bio izvanredan sanjač. Bio je tako dobar da su ga Nagual i Genaro vodili kroz pukotinu, a njegova je moć bila tolika da to ne bi ni osjetio. Ne bi se čak ni zapuhao. Nagual i Genaro su mu biljkama moći dali onaj konačni zalet. Njegova su moć i vlast nad sobom bili toliki da je to bio u stanju izdržati. Tako se vinuo tamo gdje je sada.

- Genarovi su mi rekli da je Eligio skočio s Benignom. Je li to istina?

- Dabome. Kad je Eligio skočio, njegova se druga pozornost već nalazila u tom drugom svijetu. Nagual mi je rekao da je i tvoja bila tamo, ali za tebe je to bila noćna mora, jer ti nedostaje vlast nad sobom. Rekao je da su te njegove biljke moći izvitoperile; pomogle su ti da se probiješ kroz pozornost tonala i smjestile te ravno u područje druge pozornosti, a da pritom nisi naučio vladati njome. Nagual je Eligiju davao biljke moći tek na kraju.

- Misliš li da je moja druga pozornost oštećena, Gorda?

- To Nagual nikad nije rekao. Mislio je da si opasno lud, ali da to nema nikakve veze s biljkama moći. Rekao je da su obje tvoje pozornosti neukrotive. Kad bi ih uspio savladati postao bi velik ratnik.

Želio sam da mi još priča o tome. Položila je ruku na moj blok za pisanje i rekla da je pred nama vrlo naporan dan i da moramo sakupiti energiju kako bismo ga mogli izdržati. Zato smo se morali napuniti energijom Sunčeve svjetlosti. Reče da okolnosti zahtijevaju da Sunčevu svjetlost upijamo lijevim okom. Stala je polako pomicati glavu amo-tamo, poluzatvorenim očima pogledavajući ravno u Sunce.

Časak kasnije pridružile su nam se Lidia, Rosa i Josefina. Lidia je sjela s moje desne strane, Josefina do nje, a Rosa pored la Gorde. Naslonile su leđa na one stupove. Ja sam se nalazio u sredini.

Bio je vedar dan. Sunce se nalazilo točno iznad udaljenog planinskog lanca. One su počele savršeno usklađeno pomicati glave. Pridružio sam im se i imao osjećaj da sam svoje kretnje uskladio s njihovima. Nastavile su tako oko jedne minute, a onda prestale.

Na glavi su imale šešire pa im je obod štitio lice od Sunca, kad nisu napajale oči njime. La Gorda mi dade moj stari šešir.

Sjedili smo tako oko pola sata. Za to smo vrijeme nebrojeno puta ponovili tu vježbu. Htjedoh na svom bloku svaki put napraviti znak, ali je la Gorda gotovo neprimjetno odgurnula blok od mene.

Lidia je odjednom ustala, mumljajući nešto nerazumljivo. La Gorda se nagnula prema meni i prošaptala da se cestom približavaju Genarovi. Zagledao sam se, ali nije bilo nikoga na vidiku. Rosa i Josefina su također ustale, a onda krenule u kuću za Lidijom.

Rekoh la Gordi da ne vidim nikoga. Uzvratila je da su se u jednom trenutku na cesti vidjeli Genarovi i dodala da je već dugo hvata strah od trenutka kad ćemo se svi naći na okupu, ali da je uvjerena kako ću ja već nekako izaći na kraj s tim. Savjetovala mi je da osobito pripazim na Josefinu i Pablita, jer se oni ne umiju savladati. Dodala je da bi bilo najpametnije da odvedem Genarove kad prođe oko sat vremena.

I dalje sam gledao na cestu. Nije bilo nikakvog znaka da se itko približava.

- Sigurna si da dolaze? - upitao sam.

Reče da ih ona nije vidjela, ali Lidia jest. Lidia je uspjela vidjeti Genarove jer je napajajući oči istovremeno promatrala cestu. Nisam shvaćao o čemu govori pa sam je zamolio da mi to objasni.

- Mi smo promatrači - reče. - Baš kao i ti. Svi smo mi isti. Nema potrebe poricati da si ti promatrač. Nagual nam je pričao o tvojim velikim uspjesima pri promatranju.

- Mojim velikim uspjesima pri promatranju! O čemu ti to govoriš, Gorda?

Stisnula je usne i kao da je malo nedostajalo da se naljuti zbog tog pitanja; ali uspjela se savladati. Osmjehnula se i blago me gurnula.

U tom joj je času tijelo lagano zadrhtalo. Praznim se pogledom zagledala mimo mene, a onda žustro zavrtjela glavom. Reče da je upravo »vidjela« da Genarovi ipak ne dolaze; bilo je još rano za njih. Odlučili su pričekati. Osmjehnula se, kao da je presretna zbog tog odlaganja.

- Mi ih ionako još nismo spremne dočekati - reče. - A ni oni nisu spremni doći.

- Gdje su sada? - upitao sam.

- Sigurno sjede negdje uz cestu - uzvрати. - Dok su dolazili, Benigno se bez sumnje zagledao u kuću i vidio nas kako sjedimo, pa su zato odlučili pričekati. Odlično. Sad smo dobili na vremenu.

- Plašiš me, Gorda. Na vremenu, za što?

- Danas moraš zaokružiti svoju drugu pozornost, samo za nas četiri.

- Kako ću to postići?

- Ne znam. Nama si ti vrlo tajanstven. Nagual je svojim biljkama moći pobudio u tebi mnogo toga, ali to se ne može smatrati znanjem. Cijelo vrijeme ti pokušavam to reći. Drugom se pozornošću možeš služiti samo ako si ovladao njome; u protivnom, ostaješ zaglavljn na pola puta između te dvije pozornosti, kao što si sada. Sve što ti se dogodilo od trenutka kad si stigao ovamo imalo je za svrhu natjerati tvoju drugu pozornost da se zakovitla. Ja sam ti malo pomalo davala upute, onako kako mi je rekao Nagual. Budući da si išao drugim putem, ne znaš stvari koje mi znamo, kao što ni mi ne znamo ništa o biljkama moći. Soledad zna nešto više, jer ju je Nagual vodio u svoj rodni kraj. Nestor se razumije u ljekovito bilje, ali nitko od nas nije naučio ono što ti jesi. Za sada nam tvoje znanje nije potrebno. Ali jednoga dana, kad budemo spremni, ti si taj koji će znati kako nam dati zalet pomoću biljaka moći. Samo ja znam gdje je skrivena Nagualova lula, spremna za taj dan.

- Nagualova je naredba da promijeniš put i pođeš s nama. To znači da moraš *sanjati* s nama i prikradati se s Genarovima. Više si ne možeš dopustiti da ostaneš tu gdje si, na zastrašujućoj strani svoje druge pozornosti. Još jedan udar pri izlasku tvog naguala iz tebe, ubio bi te. Nagual mi je rekao da su ljudi krhka bića koja se sastoje od mnogo slojeva svjetlosti. Kad ih *vidiš* doimaju se kao da su od vlakana, ali ta su vlakna zapravo slojevi, kao kod luka. Svaki udar razdvaja slojeve, te može izazvati čak i smrt.

Ustala je i pvela me u kuhinju. Sjeli smo sučelice jedno drugom. Lidia, Rosa i Josefina nešto su radile u dvorištu. Nisam ih vidio, ali sam čuo kako razgovaraju i smiju se.

- Nagual je rekao da umiremo zato što nam se slojevi odvoje - reče la Gorda. - Odvajaju se pri svakom udaru, ali

se ponovno skupe. Ponekad je, međutim, udar tako jak da slojevi toliko olabave da se više ne mogu skupiti.

- Jesi li ikad vidjela te slojeve, Gorda?

- Dakako. *Vidjela* sam čovjeka koji je umirao na ulici. Nagual mi je rekao da si i ti naišao na čovjeka koji je umirao, ali nisi *vidio* njegovu smrt. Nagual mi je pomogao da *vidim* slojeve tog umirućeg čovjeka. Bili su nalik ljuskama luka. Kad su ljudska bića zdrava nalik su svijetlećem jajetu, ali ako su povrijeđena počinju se ljuštiti, poput luka.

- Nagual mi je rekao da je tvoja druga pozornost na trenutke bila tako snažna da je izbijala van. On i Genaro morali su ti držati slojeve na okupu, jer bi u protivnom umro. Zato je pretpostavio da bi mogao imati dovoljno energije da dvaput izbaciš svog naguala iz sebe. Mislio je da bi bio u stanju dvaput zadržati svoje slojeve na okupu. Izveo si to više puta i sada je s tobom gotovo; doživiš li još jedan udar, nećeš više imati energije da održiš slojeve na okupu. Nagual mi je povjerio brigu o svima vama; tebi moram pomoći da učvrstiš slojeve. Nagual je rekao da ih smrt razdvaja. Objasnio mi je da se središte naše svjetlosti, a to je pozornost naguala, stalno probija van, a to razlabavljuje slojeve. Zato se smrt lako probije između njih i sasvim ih rastavi. Vračevi moraju uložiti mnogo napora da drže slojeve zatvorenima. Zato nas je Nagual naučio *sanjariju*. *Sanjanje* sabija slojeve. Kad vračevi nauče *sanjati*, time povežu svoje dvije pozornosti pa središte više nema potrebu izbijati van.

- Hoćeš reći da vračevi ne umiru?

- Tako je. Vračevi ne umiru.

- Hoćeš reći da nitko od nas neće umrijeti?

- Nisam mislila na nas. Mi smo ništa. Mi smo otkačenjaci, ni ovdje ni tamo. Mislila sam na vračeve. Nagual i Genaro su vračevi. Njihove su dvije pozornosti tako dobro povezane da po svoj prilici nikad neće umrijeti.

- Je li ti to Nagual rekao, Gorda?

- Da. To su mi rekli i on i Genaro. Nedugo prije nego što je otišao, Nagual nam je objasnio moć pozornosti. Do tada nisam znala ništa o tonalu i nagualu.

La Gorda mijе prepričala što im je don Juan rekao o presudnom dvoj- stvu tonal-nagual. Rekla je da ih je jednoga

dana sve okupio i poveo na dugo pješačenje po pustoj, krševitoj udolini u planini. Načinio je golem, težak zavežljaj u koji je svašta pometao, čak i Pablito radio. Taj je zavežljaj dao Josefini da ga nosi, a na Pablitova leđa natovario težak stol, pa su krenuli. Svi su se izmjenjivali u nošenju zavežljaja i stola, i tako prešli šezdesetak kilometara do tog visokog, pustog mjesta. Kad su stigli, Nagual je rekao Pablitu da prostre stol u samom središtu doline. Potom je zatražio od Josefine da sve one stvari iz zavežljaja poslaže po stolu. Kad je stol bio pun, objasnio im je razliku između tonala i naguala, na isti način kako ju je objasnio meni u restoranu u Mexico Cityju, s tom razlikom što je u njihovom slučaju opis bio mnogo slikovitiji.

Rekao im je da je tonal poredak kojeg smo svjesni u svom svakodnevnom svijetu, a isto tako i osobni poredak kojeg svatko od nas na svojim plećima nosi kroz život, poput onog stola i onog zavežljaja. Osobni tonal svakog od nas je poput stola u toj dolini, malen otočić prepun stvari koje su nam poznate. Nagual, s druge strane, je ona neobjašnjiva snaga koja održava stol na mjestu i on je nalik prostranstvu te puste doline.

Rekao im je da vračevi svoj tonal moraju promatrati iz daljine kako bi bolje pojмили što se zapravo nalazi oko njih. Poveo ih je do ruba doline odakle su mogli vidjeti cijeli predio. Odatle se stol jedva nazirao. Zatim ih je poveo natrag do stola i tražio da se nagnu nad njega, kako bi im pokazao da prosječan čovjek nema onaj uvid koji ima vrač, jer prosječan čovjek stoji na svom stolu, držeći se za sve ono što je na njemu.

Na to je tražio da jedan po jedan prelete pogledom po predmetima na stolu, te uzeo neke i sakrio ih, da im provjeri pamćenje i vidi jesu li bili pozorni. Svi su se pokazali uzornima. Rekao im je da se tako dobro sjećaju predmeta na stolu zato što imaju razvijenu pozornost tonala, ili pozornost nad stolom.

Zatim je tražio da pogledom prelete sve što je na zemlji, ispod stola, te provjerio koliko se sjećaju, pomakavši kamenčić, grančicu ili što drugo. Nitko se nije mogao sjetiti

što je bilo pod stolom.

Na to je Nagual odgurnuo sve sa stola te tražio da svi, jedan po jedan, potrbuške legnu na nj i pažljivo promotre tlo pod njim. Objasnio im je da je za vrača nagual onaj dio koji se nalazi točno ispod stola. Budući da je nemoguće obuhvatiti golemo prostranstvo naguala, za što je primjer bilo ono ogromno, pusto mjesto, vračevi za područje svog djelovanja uzimaju onaj dio koji se nalazi tik ispod otoka tonala, slikovito prikazan svime što se nalazilo pod stolom. U to područje spada ono što je nazvao drugom pozornošću ili pozornošću naguala, ili pozornošću nad onim što je ispod stola. Ta se pozornost može postići tek kad ratnik raščisti stol. Rekao je da se postizanjem druge pozornosti dvije pozornosti stapaju u jedno, a to jedno je cjelokupnost našeg bića.

La Gorda reče da je taj prikaz bio toliko jasan da je smjesta shvatila zašto je Nagual tražio da raščisti svoj vlastiti život, pomete otok tonala, kako je rekao. Smatrala je daje imala sreće što je poslušala svaku njegovu uputu. Bila je još daleko od objedinjavanja svoje dvije pozornosti, ali njezina je revnost urodila besprijekornim životom a to je, prema njegovim riječima, bio jedini način da se oslobodi ljudskog oblika. Gubitak ljudskog oblika bio je osnovni preduvjet za objedinjavanje dvije pozornosti.

- Pozornost nad onim što se nalazi ispod stola ključ je svega što čine vračevi - nastavila je. - Da bismo postigli tu pozornost Nagual i Genaro naučili su nas *sanjati*, a tebe su poučili o biljkama moći. Ne znam na koji su te način naučili da uhvatiš drugu pozornost pomoću biljaka moći, ali da bismo naučili *sanjati*, nas je Nagual prvo naučio promatrati. Nije nam rekao o čemu se zapravo radi. Samo nas je naučio promatrati. Nismo ni znali da nam promatranje omogućava da uhvatimo drugu pozornost. Mislili smo da promatramo tek tako, zabave radi. Ali, ne. Sanjači tek promatranjem uspijevaju uhvatiti svoju drugu pozornost.

- Nagual je prvo stavio suhi list na zemlju i tražio da ga satima gledam. Svakog bi dana donosio list i stavljao ga preda me. Isprva sam mislila da se radi o istom listu, ali onda sam primijetila da su listovi drugačiji. Kad to shvatimo, rekao

je Nagual, više ne gledamo nego promatramo.

- Potom je preda me stavio hrpe suhog lišća. Rekao mi je neka ih pro- vrtim lijevom rukom i opipam, te pritom promatram. Sanjač miješa lišće, promatra ga, a zatim sanja o oblicima što ih je lišće napravilo. Nagual je rekao da sanjači mogu smatrati da su ovladali umijećem promatranja lišća onda kad prvo sanjaju oblike što ih je lišće napravilo, a sljedećeg ih dana otkrivaju u svojoj hrpi suhog lišća.

- Govorio je da promatranjem lišća jačamo drugu pozornost. Promatra li čovjek satima hrpu lišća, kako je to tražio od mene, stišava misli. Kad nema misli, pozornost tonala slabi i druga se pozornost iznenada hvata za lišće, te ono postaje nešto drugo. Nagual je taj trenutak kad se druga pozornost uhvati za nešto, nazvao zaustavljanjem svijeta. I to je točno, svijet se zaustavlja. Zbog toga, dok čovjek promatra, netko uvijek mora biti u blizini. Nepoznati su nam hirovi naše druge pozornosti. Budući da se nikada nismo koristili njome, moramo se naviknuti na nju prije no što se upustimo u samotno promatranje.

- Ono što stvara poteškoće pri promatranju jest naučiti kako stišati misli. Nagual je rekao da se poslužio lišćem zato što do njega možemo doći kad god poželimo promatrati. Ali, može nam poslužiti bilo što.

- Kad čovjek uspije zaustaviti svijet, postao je promatrač. A budući daje vježba jedini način da se zaustavi svijet, Nagual nas je sve tjerao da godinama promatramo suho lišće. Mislim da je to najbolji način za postizanje druge pozornosti.

- Kombinirao je promatranje suhog lišća i traženje vlastitih ruku pri *sanjanju*. Menije trebalo godinu dana da pronađem svoje ruke i oko četiri godine da zaustavim svijet. Nagual je rekao da kad čovjek pomoću suhog lišća uspije uhvatiti svoju drugu pozornost, promatranje i *sanjanje* služe zato da se ona proširi. I to je sve što se može reći o promatranju.

- Zvuči tako jednostavno kad ti to pričaš, Gorda.

- Sve što Tolteci čine vrlo je jednostavno. Nagual je govorio da jedino što nam valja činiti da bismo uhvatili svoju drugu pozornost, jest stalno iznova pokušavati. Svi smo mi

zaustavili svijet promatranjem suhog lišća. S tobom i Eligiom bilo je drugačije. Ti si to postigao uz pomoć biljaka moći, ali ne znam koju je metodu Nagual upotrijebio s Eligiom. Nije mi htio reći. Za tebe mi je rekao, zato što ti i ja imamo isti zadatak.

Rekoh da sam u svoje bilješke unio da sam tek prije nekoliko dana prvi put postao sasvim svjestan toga da sam zaustavio svijet. Nasmijala se.

- Ti si zaustavio svijet prije no itko od nas - reče. - A što misliš da si učinio kad si uzimao onolike biljke moći? Jedino što ti to nisi postigao promatranjem, poput nas.

- Je li Nagual tražio da gledate samo u gomile suhog lišća?

- Kad sanjači nauče zaustaviti svijet, mogu promatrati druge stvari; i kad naposljetku sasvim izgube oblik, mogu promatrati bilo što. To ja činim. Mogu ući u bilo što. Nagual nas je, međutim, naučio da slijedimo stanoviti red promatranja.

- Prvo promatramo malo bilje. Nagual nas je upozorio na to da biljčice mogu biti vrlo opasne. Njihova je moć zgusnuta; imaju intenzivnu svjetlost i osjećaju kad ih sanjač promatra; istog trena usmjere tu svjetlost na promatrača. Sanjači moraju odabrati jednu vrstu bilja koju će promatrati.

- Nakon toga, promatrali smo drveće. Svaki sanjač promatra neku određenu vrstu drveća. U tom smo pogledu ti i ja isti; oboje promatramo eukaliptuse.

Po tome kako sam je pogledao očito je pogodila što ću je zatim pitati.

- Nagual je rekao da si pomoću njegovog dima lako pokretao svoju drugu pozornost - nastavila je. - Mnogo si puta usmjerio pozornost na Nagualove omiljene ptice, vrane. Rekao je da si jednom tako savršeno usmjerio svoju drugu pozornost na neku vranu da je odletjela, onako kako vrane lete, na jedino drvo eukaliptusa koje se nalazilo u blizini.

Godinama sam razmišljao o tom iskustvu. Nisam ga mogao shvatiti nikako drugačije već kao silno složeno stanje hipnoze u koje sam upao uz pomoć psihotropnih gljiva iz don Juanove mješavine za pušenje, kombinirano s njegovim uspješnim manipuliranjem mojim ponašanjem. On me doveo

do opažajne katarze pretvorivši me u vranu, tako da sam promatrao svijet kao vrana. Posljedica toga bilo je moje opažanje svijeta na način koji nije proizlazio iz prijašnjeg iskustva. La Gordino mi je objašnjenje sve to nekako pojasnilo.

Rekla mi je da ih je nakon toga Nagual naveo da promatraju živa bića u pokretu. Govorio je da su za to najbolji sitni insekti. Pokretni su i zato bezopasni za promatrača, za razliku od biljaka koje svoju svjetlost crpu ravno iz zemlje.

Sljedeći je korak bio promatranje stijenja. Rekla je da su stijene vrlo stare i moćne te imaju osebujnu svjetlost koja je pomalo zelenkasta, za razliku od bijele svjetlosti biljaka i žućkaste svjetlosti pokretnih, živih bića. Stijene se promatraču ne otvaraju lako, ali vrijedi biti uporan jer stijene u sebi skrivaju osobite tajne, tajne koje vračevima mogu pomoću pri »sanjanju«.

- Što to stijene otkrivaju? - upitao sam.

- Kad promatram samo središte stijene - rekla je - uvijek me za- pahne osebujan miris neke određene stijene. Kad u *sanjariju* lutam, uvijek znam gdje sam jer me ti mirisi vode.

Rekla je da je pri promatranju drveća i stijenja doba dana veoma važno. Rano ujutro drveće i stijene su ukočeni i njihova je svjetlost slabašna. Najbolji su oko podneva, i onaj tko želi posuditi njihovu svjetlost i moć, promatra ih u to vrijeme. Kasno poslijepodne i rano navečer drveće i stijenje su tihi i tužni, osobito drveće. La Gorda reče da u to doba čovjek ima osjećaj da mu drveće uzvraća pogled.

Sljedeće u tom nizu bilo je promatranje cikličkih pojava: kiše i magle. Rekla je da promatrači mogu usredotočiti svoju drugu pozornost na kišu pa se kretati s njom, ili je usredotočiti na krajolik, te koristiti kišu kao neku vrstu povećala da im otkrije skrivena obilježja. Gledajući kroz kišu otkrivaju se mjesta moći ili mjesta koja valja izbjegavati. Mjesta moći su žućkasta, a ona koja treba izbjegavati izrazito zelena.

La Gorda je rekla da je za promatrača magla nedvojbeno nešto naj- tajanstvenije na zemlji i da se koristi na iste načine kao i kiša. Ali ženama se ne otvara lako, te čak i kad žena izgubi oblik, magla joj ostaje nedokučiva. Jednom ju je Nagual naveo da »vidi« zelenkastu maglicu navrh gustog

sloja magle te joj objasnio da je to druga pozornost nekog promatrača magle koji živi u tim planinama, te da se taj pokreće s maglom. Dodala je da se magla koristi za otkrivanje duha stvari kojih više nema, i da je za promatrača magle najveći uspjeh prodrijeti drugom pozornošću u ono što je otkrio promatranjem.

Ispričao sam joj kako sam jednom, dok sam bio s don Juanom, vidio most što je nastao iz gustog sloja magle. Bio sam zaprepašten njegovom jasnoćom i sitnim pojedinostima na njemu. Činio mi se više nego stvarnim. Bio je to tako dojmljiv prizor da mi se zauvijek usjekao u pamćenje. Don Juan mi je tada rekao da ću jednoga dana morati prijeći preko tog mosta.

- Čula sam o tome - rekla je. - Nagual mi je kazao da ćeš jednoga dana, kad ovladaš svojom drugom pozornošću, pomoću nje prijeći preko toga mosta, isto kao što si pomoću nje letio kao vrana. Rekao je da će se, postaneš li vrač, za tebe iz magle stvoriti most, te ćeš ga prijeći i zauvijek nestati iz svijeta. Baš kao i on.

- On je prešao preko mosta?

- Ne preko mosta. Ali na vlastite si oči vidio kako su on i Genaro zakoračili u pukotinu između svjetova. Nestor je rekao da je samo Genaro mahnulo na pozdrav; Nagual nije mahao jer je otvarao pukotinu. Nagual mijе rekao da čovjek koji želi dozvati drugu pozornost i zgusnuti je, mora samo napraviti pokret kao da otvara ta vrata. To je tajna toltečkih sanjača, kad jednom ostanu bez oblika.

Htjedoh je upitati kako su don Juan i don Genaro zakoračili kroz pukotinu. Ušutkala me, lagano mi dodirnuvši usta.

Rekla je daje sljedeći korak gledanje u daljinu i promatranje oblaka. U oba slučaja, promatrač želi postići to da se njegova druga pozornost prebaci na mjesto koje promatra. Na taj način promatrači mogu prijeći velike udaljenosti ili jahati na oblacima. Što se tiče promatranja oblaka, Nagual im nikada nije dopustio gledati olujne oblake. Rekao je da prije nego što se upuste u to, prvo moraju izgubiti oblik, a onda će moći ne samo jahati na olujnom oblaku već i na munjama.

La Gorda se nasmijala i upitala me što mislim, tko bi bio dovoljno smion i lud da pokuša promatrati olujne oblake. Pala mi je na um samo Josefina. La Gorda uzvratila da je Josefina pokušavala promatrati olujne oblake kad god Naguala nije bilo u blizini, sve dok je jednoga dana zamalo nije ubio grom.

- Genaro je bio vrač groma - nastavila je. - Prva dva naučnika, Benigna i Nestora, odabrala mu je njegova prijateljica oluja. Pričao je kako je tražio bilje u nekom zabitom kraju u kojem su Indijanci jako zatvoreni i ne vole posjetitelje. Genaru su dopustili pristup na svoju zemlju zato što je govorio njihovim jezikom. Brao je bilje kad je odjednom počela kiša. U blizini je bilo nekoliko kuća, ali ljudi su bili negostoljubivi i nije im htio dodijavati; baš se kanio uvući u neku rupu kad je vidio kako se cestom, na biciklu pretrpanom svakojakom robom, približava mladić. Bio je to Benigno, čovjek iz grada, koji je trgovao s Indijancima. Bicikl mu je zapeo u blatu i upravo u tom času pogodio ga je grom. Genaro je mislio da je mrtav. Ljudi koji su živjeli u okolnim kućama vidjeli su što se zbilo i izašli. Benigno je bio više preplašen nego pozlijeden, ali su bicikl i sva roba bili uništeni. Genaro je ostao uz njega tjedan dana i izliječio ga.

- Gotovo isto zbilo se s Nestorom. Kupovao je ljekovito bilje od Genara i jednoga dana krenuo za njim u planinu da vidi gdje ga on to bere, kako ga više ne bi morao plaćati. Genaro je namjerno zašao duboko u planinu; htio je da se Nestor izgubi. Nije padala kiša ali je sijevalo, i u jednom je času grom udario u zemlju i poput zmije liznuo isušenom površinom. Prošao je točno između Nestorovih nogu i udario u stijenu, desetak metara od njega.

- Genaro je rekao da je grom osmudio Nestora po nogama. Natekli su mu testisi i jako se razbolio. Genaro ga je morao tjedan dana liječiti u tim planinama.

- Dok su se liječili, Benigno i Nestor su se zakačili. Muškarce se mora zakačiti. Ženama to nije potrebno. Žene se slobodno upuštaju u sve. U tome je njihova moć, a istovremeno i njihov nedostatak. Muškarce treba voditi, a

žene suspregnuti.

Zahihotala se i rekla da ona bez sumnje ima mnogo muškog u sebi jer nju je trebalo povesti, a ja mnogo ženskog, jer mene valja suspregnuti.

Sljedeći je korak bilo promatranje vatre, dima i sjena. Rekla je da za promatrača, vatra nije blještava nego crna, dim isto tako. S druge pak strane, sjene su blistave i imaju boju i pokretljivost.

Još su se dvije stvari promatrale odvojeno, zvijezde i voda. Zvijezde promatraju oni vračevi koji su izgubili ljudski oblik. Reče da joj je promatranje zvijezda dobro išlo, ali vodu nije mogla promatrati, osobito ne tekuću vodu, a pomoću nje bezoblični vračevi zgušnjavaju svoju drugu pozornost i prebacuju se kamo žele.

- Svi se mi strahovito bojimo vode - nastavila je. - Rijeka je u stanju privući drugu pozornost i odnijeti je, i nema načina da se zaustavi. Nagual mijе pričao o tvojim uspjesima u promatranju vode. Ali pričao mijе i to kako si se jednom zamalo raspao u nekoj plićini, pa se odonda ne smiješ čak ni okupati.

Dok sam bio pod utjecajem njegove mješavine za pušenje, don Juan me mnogo puta natjerao da zurim u vodu kanala za navodnjavanje iza njegove kuće. Tako sam doživio nepojmljive stvari. Jednom sam vidio samoga sebe posve zelenog, kao da sam sav pokriven algama. Nakon toga mi je preporučio da izbjegavam vodu.

- Je li voda oštetila moju drugu pozornost? - upitao sam.

- Jest - odgovorila je. - Ti se tako lako prepuštaš. Nagual ti je rekao da budeš oprezan, ali s tom si vodom prekoračio vlastite granice. Nagual je pričao da se služiš vodom bolje nego itko drugi, ali umjerenost nije tvoj usud.

Privukla je klupu bliže mojoj.

- Toliko što se tiče promatranja - reče. - Ali ima i drugih stvari o kojima ti moram govoriti, prije no što odeš.

- Kojih stvari, Gorda?

- Kao prvo, prije nego što išta kažem, moraš zaokružiti svoju drugu pozornost za sestrice i za mene.

- Nisam uvjeren da sam to u stanju.

La Gorda je ustala i ušla u kuću. Tren kasnije vratila se s

malim, nabijenim, okruglim jastučićem, napravljenim od prirodnih vlakana od kakvih se prave mreže. Bez riječi me ponovno povela na trijem. Reče da je sama napravila taj jastučić, da joj bude udobno dok je učila promatrati, zato što je pri promatranju položaj tijela jako važan. Čovjek mora sjediti na zemlji, na mekoj prostirci od lišća ili na jastuku od prirodnih vlakana. Leđa valja nasloniti na drvo, panj, ili na ravnu stijenu. Tijelo mora biti sasvim opušteno. Oči se ne smiju usmjeriti ni na što, da se ne bi zamarale. Promatra se tako da se vrlo polako preljeće pogledom po određenom predmetu, obrnuto od smjera kazaljke na satu, ali ne pomičući glavu. Dodala je da je Nagual tražio da zabiju one debele stupove u zemlju zato da bi se imali na što nasloniti.

Tražila je da sjednem na njezin jastuk i leđima se poduprem o stup. Rekla je da će me ona voditi pri promatranju jednog Nagualovog mjesta moći na zaobljenim brežuljcima, s druge strane doline. Nadala se da ću, promatrajući ga, sakupiti dovoljno energije da zaokružim svoju drugu pozornost.

Sjela je do mene, s moje lijeve strane, i počela mi davati upute. Gotovo šapatom reče neka se poluzatvorenim kopcima zagledam u mjesto na kojem su se spajala dva obla brda. Tamo se nalazio uzak, strm kanjon kojim je pretjecala rijeka. Reče da se to promatranje sastoji od četiri odvojena postupka. Prvi je bio obodom šešira, kao štitom, zakloniti se od jarkog sunca, tako da mi do očiju prodre samo minimum svjetla; zatim napola zatvoriti oči; treći je korak bio držati kapke u istom položaju kako bi mi u oči prodirala ujednačena svjetlost; i četvrto, razabrati kanjon kroz mrežu svjetlosti na trepavicama.

Isprva nisam mogao slijediti njene upute. Sunce je bilo visoko na obzoru i morao sam zabaciti glavu. Nakrivio sam šešir tako da sam obodom zaklonio glavninu bljeska. Činilo se da je to dovoljno. Čim sam napola zatvorio oči, zraka svjetlosti, za koju mi se činilo da dopire s vrha šešira, doslovno mi se rasprsnula po trepavicama koje su poput filtera stvorile svijetleću mrežu. Držao sam kapke poluzatvorenima i časak se poigravao s tom mrežom svjetlosti, sve dok u pozadini nisam uspio razabrati taman,

okomit obris kanjona.

Na to mijе la Gorda rekla da se zagledam u središte kanjona, sve dok ne uočim izrazito tamnosmeđu mrlju. Rekla je da je to rupa u kanjonu koju ne može primijetiti onaj koji gleda, već samo onaj koji »vidi«. Upozorila me na to da čim otkrijem tu mrlju, upotrijebim svu svoju samokon- trolu kako me ne bi povukla k sebi. Trebao sam uvući pogled u nju i promatrati je. Reče mi neka je gurnem ramenom čim pronađem rupu, tako da zna. Sjela je naslanjajući se na mene.

Neko sam se vrijeme mučio da uskladim i održim sve četiri radnje, a onda se iznenada u sredini kanjona pojavila tamna mrlja. Smjesta sam primijetio da je ne vidim na uobičajen način. Ta je tamna mrlja bila više kao neki dojam, neki vizualni poremećaj. Čim sam izgubio koncentraciju, mrlje je nestalo. Nalazila se u mom opažajnom polju samo dok sam kontrolirao sve četiri radnje. Tada sam se prisjetio da me don Juan mnogo puta podvrgao sličnom postupku. Objesio bi krpu s niske grane grma, strateški smještenog tako da su se u njegovoj pozadini nalazila brda s kakvom naročitom geološkom formacijom, kao što je na primjer kanjon ili strma padina. Posjeo bi me petnaestak metara od te krpe i, tražeći da netremice gledam u nju kroz nisko granje, izazivao kod mene osebujan opažajni dojam. Ta krpa, koja je uvijek bila malo tamnija od geološke formacije u koju sam zurio, u početku bi se činila kao njezin dio. Trebao sam dopustiti svom opažanju da se poigrava s tim, ne analizirajući. To mi nikako nije uspijevalo, jer nisam mogao ušutkati prosuđivanje, i moj bi se um uvijek iznova zaplitaо u pokušaje da si objasni kako je došlo do tog nestvarnog opažaja.

Ovoga puta nisam osjećao nikakvu potrebu za umovanjem. La Gorda nije bila autoritet protiv kojeg sam se nesvjesno morao boriti, što je don Juan očito bio.

Tamna je mrlja u mom opažajnom polju postala gotovo crna. Naslonio sam se na la Gordino rame da bih joj to dao do znanja. Šapnu mi na uho neka pokušam zadržati kapke u istom položaju i neka smireno dišem iz trbuha. Ne smijem dozvoliti da me mrlja povuče, već moram postepeno ući u nju. Moram paziti da rupa ne naraste i iznenada me ne

proguta. U tom slučaju moram smijesta otvoriti oči.

Počeo sam disati onako kako mi je rekla, i na taj sam način uspio bez prekida zadržati pogled uperen u otvor.

Dosta dugo sam ostao u tom položaju. Tada sam primijetio da sam počeo normalno disati, a to ipak nije poremetilo moje opažanje tamne mrlje. Ali tamna se mrlja odjednom počela micati, pulsirati, i prije nego što sam uspio ponovno smiriti disanje, crnilo mi se primaklo i progutalo me. Prepao sam se i otvorio oči.

La Gorda reče da je to vježba gledanja u daljinu, i da je za to neophodno disati onako kako mi je preporučila. Poticala me da krenem iznova. Kaza da ih je Nagual znao tjerati da sjede po cijele dane, zaokružujući svoju drugu pozornost gledanjem u tu točku. Stalno ih je iznova opominjao na opasnost od toga da ih mrlja proguta, zbog udara kojem je tijelo pritom izloženo.

Trebalo mi je oko sat promatranja da izvedem ono o čemu je govorila. Kad sam pogledom ušao u smeđu točku i stao je promatrati, ta se smeđa mrlja u mojem opažajnom polju posve nenadano rasvijetlila. Kako je postajala sve jasnija, shvatio sam da neki dio mene izvodi nešto nemoguće. Osjećao sam da se zapravo približavam toj točki, pa zato imam dojam da postaje vidljivija. A onda sam joj bio tako blizu da sam razabirao pojedinosti u njoj, stijenje i vegetaciju. Prišao sam čak i bliže, pa sam se mogao zagledati u neobičan oblik na jednoj stijeni. Izgledala je kao grubo isklesana stolica. Jako mi se dopala; u usporedbi s njom ostale su se stijene doimale blijedima i nezanimljivima.

Ne znam koliko sam je dugo promatrao. Imao sam osjećaj da bih se mogao izgubiti u njezinim pojedinostima, jer nije im bilo kraja. Ali nešto je raspršilo taj prizor; na stijeni se pojavila druga čudna slika, a onda

druga, pa još jedna. Smetalo mi je to uplitanje. U trenutku kad sam osjetio da mi smeta, također sam postao svjestan toga da mi la Gorda odostraga pomiče glavu amo-tamo. Za samo nekoliko sekundi posve sam izgubio koncentraciju.

La Gorda se nasmijala i rekla da sada shvaća zašto se Nagual toliko brinuo zbog mene. Sad je i sama vidjela da se prepuštam više no što mogu podnijeti. Naslonila se na stup i

rekla da će sad ona i sestrice promatrati Nagualovo mjesto moći. Na to je izvela prodoran zov ptice. U tren oka iz kuće su izašle sestrice i sjele promatrati zajedno s njom.

Njihovo je umijeće promatranja bilo očito. Tijelo im se čudno ukru- tilo. Činilo se da uopće ne dišu. Njihov je mir bio tako zarazan da sam uhvatio samoga sebe kako napola zatvaram oči i zurim u brda.

Promatranje je za mene bilo pravo otkriće. Izvodeći ga, potvrdio sam si istinitost nekih važnih postavki don Juanova učenja. La Gorda mi je samo okvirno objasnila zadatak. »Ući u mrlju« bilo je više naređenje nego objašnjenje postupka, pa ipak je to bilo i objašnjenje, ako se zadovolji jedan osnovni preduvjet; taj preduvjet don Juan je nazivao zaustavljanjem unutrašnjeg dijaloga.

Po onome što sam od la Gorde čuo o promatranju zaključio sam da ih je don Juan pomoću promatranja htio naučiti da zaustave unutrašnji dijalog. La Gorda je to opisala kao »stišavanje misli«. Don Juan je i mene naučio to isto, ali na suprotan način; umjesto da me nauči suziti vidik, kako su to činili promatrači, on me naučio rastvoriti ga, da bih preplavio svijest time što mi pogled nije usredotočen ni na što. Morao sam, takoreći, očima opipavati sve što se nalazilo preda mnom, u rasponu od 180 stupnjeva, neusredotočeno gledajući u crtu točno iznad obzora.

Promatranje nije išlo teško, zato što je postupak bio obrnut od onoga na koji sam bio navikao. Dok sam pokušavao promatrati, u meni se javljao poriv da se otvorim. Međutim, napor da ga obuzdam stišavao mi je misli. Kad sam isključio unutrašnji dijalog nije mi bilo teško promatrati na način koji je propisala la Gorda.

Don Juan je mnogo puta ponovio da je osnovna značajka njegovog vraćanja ušutkavanje unutrašnjeg dijaloga. Prema objašnjenju koje mi je la Gorda dala o dva područja pozornosti, zaustavljanjem unutrašnjeg dijaloga čovjek se zapravo rješavao pozornosti tonala.

Don Juan je osim toga govorio da zaustavljanjem unutrašnjeg dijaloga u isti mah zaustavljamo svijet. Bio je to zapravo opis neshvatljivog postupka usmjeravanja druge pozornosti. Rekao je da postoji jedan dio nas koji uvijek

držimo pod ključem zato što ga se bojimo, i da je za naš razum taj dio poput ludog rođaka kojeg držimo u tamnici. Taj dio je, prema la Gordinim riječima, naša druga pozornost, i kad se ona napokon uspije usmjeriti na nešto, svijet staje. Budući da je nama, kao običnim ljudima, poznata samo pozornost tonala, nije pretjerano reći da se ukidanjem te pozornosti svijet zaustavlja. Usmjeravanje naše divlje, neuvježbane druge pozornosti mora stoga biti zastrašujuće. Don Juan je imao pravo kad je govorio da se tog ludog rođaka može spriječiti da ne nasrne na nas jedino tako da se neprestano štitimo unutrašnjim dijalogom.

La Gorda i sestrice ustale su nakon kojih pola sata promatranja. La Gorda mi glavom dade znak da pođem za njima. Uputile su se u kuhinju. La Gorda mi pokaza da sjednem na klupu. Reče da će poći cestom, usu- sret Genarovima i dovesti ih. Izašla je kroz prednja vrata.

Sestrice su sjele oko mene. Lidia reče da će mi odgovoriti na sve što budem pitao. Tražio sam da mi priča o svom promatranju don Juanovog mjesta moći, ali me nije razumjela.

- Ja sam promatračica daljina i sjena - reče. - Kad sam naučila promatrati, Nagual je tražio da počnem sve iznova i da ovoga puta promatram sjene lišća, biljaka, drveća i stijena. Sada više ni u što ne gledam; gledam samo u sjene stvari. Čak i kad uopće nema svjetlosti, postoje sjene; ima ih čak i noću. Budući da sam promatračica sjena, ja sam i promatračica daljina. Mogu promatrati sjene čak i u daljini.

- Rano ujutro sjene ne govore mnogo. U to vrijeme počivaju. Zato je u osvit dana beskorisno promatrati. Sjene se bude oko šest izjutra, a najbolje su oko pet popodne. Tada su posve budne.

- Što ti sjene govore?

- Sve što me zanima. Govore mi svojom toplinom, hladnoćom, kretanjem ili bojama.

Još mi nisu poznata sva značenja boja, topline i hladnoće. Nagual mi je prepustio da to sama naučim.

- Kako učiš?

- *Sanjanjem*. Sanjači moraju promatrati da bi mogli *sanjati*, a onda pri promatranju moraju tražiti svoje snove. Na

primjer, Nagual je tražio da promatram sjene stijenja, a onda sam pri *sanjanju* otkrila da u tim sjenkama ima svjetlosti, tako da sam odonda počela tražiti svjetlost u sjenama sve dok je nisam pronašla. Promatranje i *sanjanje* se slažu. Morala sam dugo promatrati sjene da bih počela *sanjati* o njima. A zatim sam morala puno *sanjati* i promatrati, da bi se to dvoje spojilo i da bih u sjenama zaista *vidjela* ono što sam vidjela pri *sanjanju*. Shvaćaš? Svi činimo to isto. Rosa *sanja* o drveću zato što je ona promatračica drveća, a Josefina o oblacima zato što je ona promatračica oblaka. Promatraju drveće i oblake, sve dok ih ne usklade sa *sanjanjem*.

Rosa i Josefina potvrdno kimnuše.

- A la Gorda? - upitao sam.

- Ona je promatračica buha - reče Rosa i sve se nasmijaše.

- La Gorda ne voli da je grizu buhe - objasni Lidia. - Ona nema oblika pa može promatrati bilo što, ali nekoć je promatrala kišu.

- A Pablito?

- On promatra ono što je među ženskim butinama - reče Rosa, smrtno ozbiljna izraza lica.

Nasmijale su se. Rosa me potapša po leđima.

- Izgleda da se ugledao na tebe, jer on je tvoj partner - reče.

Smijale su se lupajući po stolu, i tako udarale nogama da se klupa zatresla.

- Pablito promatra stijene - reče Lidia. - Nestor promatra kišu i biljke, a Benigno gleda u daljinu. Ali, nemoj me više pitati o promatranju jer ću ostati bez moći, kažem li ti još što.

- A zašto mi la Gorda može sve reći?

- La Gorda je izgubila svoj oblik - uzvratila Lidia. - Kad ja budem izgubila svoj i ja ću ti sve reći. Ali tebe to tada više neće zanimati. Sad te zanima samo zato što si glup kao i mi. Onog dana kad izgubimo oblik, nestat će i naše gluposti.

- Zašto toliko pitaš kad sve to znaš? - zapita Rosa.

- Zato što je poput nas - uzvratila Lidia. - On nije pravi nagual. Još uvijek je čovjek.

Okrenula se i pogledala me. Na tren joj je lice bilo bezizražajno, a pogled prodoran i hladan, ali dok mi se obraćala izraz lica joj se smekšao.

- Ti i Pablito ste partneri - reče. - Stvarno ti je drag, ha?

Časak sam razmislio prije no što sam odgovorio. Rekoh da zbog nečega imam silno povjerenje u njega. Iako nemam nikakvog razloga za to, osjećam mu se bliskim.

- Toliko ti je drag da si mu naškodio - reče ona, optužujućim tonom. - Na onom planinskom vrhu s kojeg ste skočili, sam se približavao svojoj drugoj pozornosti, a ti si ga prisilio da skoči s tobom.

- Samo sam ga pridržao za ruku - usprotivio sam se.

- Vračevi ne drže jedan drugoga za ruku - uzvрати. - Svi smo mi itekako sposobni. Tebi nije potrebna pomoć nijedne od nas tri. Pomoći može samo врач koji *vidi* i koji je bezobličan. Na onom planinskom vrhu s kojeg ste skočili, ti si trebao poći prvi. Ovako si vezao Pablita za sebe. Ne bi me čudilo da si i nama kanio pomoći na isti način. Bože, što više mislim o tebi, sve više te prezirem.

Rosa i Josefina promrmljaše nešto u znak odobravanja. Rosa ustade i ošinu me pogledom. Htjela je čuti kakve su moje namjere u vezi s njima. Rekoh da uskoro kanim otići. To kao da ih je zgranulo. Sve su počele govoriti u isti mah. Lidia je nadglasala ostale. Rekla je da sam sinoć imao priliku otići i da joj se smrklo kad sam odlučio ostati. Josefina me stade psovati.

Osjetio sam iznenadnu drhtavicu i ustao, te zaurkao da umuknu, glasom koji nije bio moj. Užasnuto su me pogledale. Pravio sam se daje to normalno, ali samog sam sebe preplašio isto koliko i njih.

U tom je trenutku u kuhinju ušla la Gorda, kao da se skrivala u prednjoj sobi čekajući da se počnemo svađati. Reče da nas je sve upozorila da se ne damo uhvatiti u mrežu onog drugog. Morao sam se nasmijati na to kako nas je prekorila kao da smo djeca. Rekla je da trebamo poštovati jedni druge i daje poštovanje među ratnicima vrlo osjetljiva stvar. Sestri-ce se jedna prema drugoj umiju ponašati poput ratnica, a isto tako i Ge- narovi kad su sami, ali kad se ja pojavim ili kad se te dvije družine nađu na okupu, svi zaborave svoje ratničko znanje i ponašaju se kao divljaci.

Sjeli smo. La Gorda je sjela do mene. Nakon kratke šutnje, Lidia objasni da se uplašila da će one proći isto kao Pablito. La Gorda se nasmija i reče da mi ona nikad ne bi dopustila

da im pomognem na taj način. Rekoh kako mi nije jasno što ima loše u tome što sam pomogao Pablitu. Nisam bio svjestan što činim i da mi to Nestor nije rekao, ne bih ni znao da sam ga zapravo podigao. Čak sam se pitao nije li Nestor možda malo pretjerao ili se zabunio.

La Gorda uzvratila da Svjedok ne bi napravio tako glupu grešku, a kamoli pretjerivao, i da je Svjedok najsavršeniji ratnik među njima.

- Vračevi ne pomažu jedan drugom onako kako si ti pomogao Pablitu - nastavila je. - Ponio si se kao najobičniji čovjek. Nagual nas je sve naučio da budemo ratnici. Rekao je da ratnik nema sućuti ni za koga. Za njega je biti sućutan značilo željeti da drugi budu slični tebi, da se nalaze u istom položaju, i upravo zato si mu ti pružio ruku. Eto, što si učinio Pablitu. Jedna od najtežih stvari koje ratnik mora naučiti je pustiti druge da budu to što su. Kad sam bila debela, stalno sam se brinula da Lidia i Josefina ne jedu dovoljno. Bojala sam se da će se razboljeti i umrijeti zbog oskudne hrane. Silno sam se trudila da se malo udebljaju, u najboljoj namjeri. Besprijekornost ratnika je pustiti druge da budu ono što su i podržavati ih u tome. To, dakako, znači vjerovati da su i oni besprijekorni ratnici.

- Ali, što ako nisu? - rekoh.

- Onda je tvoja dužnost sam biti besprijekoran i ništa ne reći - uzvratila. - Nagual je govorio da si samo vrač koji vidi i nema oblika može dopustiti da nekome pomaže. Zato nam je pomogao i učinio od nas to što smo. Ne misliš valjda da si pozvan da hodaš uokolo i po ulici skupljaš ljude kako bi im pomogao, ha?

Don Juan me već bio suočio s tim da nema načina da pomognem drugima. U stvari, prema njegovom shvaćanju, svako naše nastojanje da nekom pomognemo bilo je proizvoljan čin, pokrenut samo našim vlastitim interesima.

Jednog sam dana, hodajući s njim gradom, podigao puža koji se nalazio nasred pločnika i gurnuo ga pod neku lozu. Bio sam uvjeren da će ga netko kad ii' tad zgaziti, ostavim li ga tamo na pločniku. Mislio sam da sam ga spasio premjestivši ga na sigurno.

Don Juan mijе ukazao na to koliko je takvo razmišljanje

površno jer ne uzima u obzir dvije važne mogućnosti. Jedna je bila ta da je puž možda pobjegao od sigurne smrti pod zatrovanim lozinim lišćem, a druga da puž ima dovoljno osobne moći da prijeđe taj pločnik. Umiješavši se, nisam pomogao pužu već mu oduzeo ono što je s mukom postigao, ma što to bilo.

Htio sam, dakako, vratiti puža tamo gdje sam ga našao, ali mi to nije dopustio. Reče da je sudbina toga puža da neki idiot prođe njegovim putem i oduzme mu dragocjeno vrijeme. Ostavim li ga gdje sam ga stavio, možda opet uspije sakupiti dovoljno moći da krene kud je naumio.

Držao sam da shvaćam o čemu govorim, ali to je očito bilo samo površinsko razumijevanje. Menije uvijek bilo najteže pustiti druge da budu to što su.

Ispričao sam im tu priču. La Gorda me potapša po leđima.

- Svi smo mi prilično teški - reče. - Sve petero smo grozni ljudi koji ne žele shvatiti. Ja sam se uglavnom riješila svoje loše strane, ali ne sasvim. Mi smo prilično spori i u usporedbi s Genarovima, sumorni, a imamo i tiranskih sklonosti. Za razliku od nas, Genarovi su svi poput Genara; u njima jedva da ima ičeg što bi se moglo nazvati strašnim.

Sestrice potvrdno kimnuše.

- Ti si najgori od svih nas - upade Lidia. - Mislim da u usporedbi s tobom, mi i nismo tako loše.

La Gorda se nasmija i lupnu me po nozi, dajući mi znak neka potvrdno kimnem. Poslušao sam je, pa su se sve nasmijale poput djece.

Dugo smo ostali tako, šuteći.

- Rekla sam ti gotovo sve što sam imala - iznenada reče la Gorda.

Tražila je da svi ustanemo. Reče da će mi one pokazati toltečki ratnički položaj moći. Lidia je stala s moje desne strane, okrenuta meni. Desnom je rukom uhvatila moj dlan i priljubila ga uz svoj, ali ne preplićući prste. Zatim je lijevom rukom poduhvatila moju, točno iznad lakta, i čvrsto me pritisla na grudi. Josefina je izvela to isto, s moje lijeve strane. Rosa je stala sučelice meni te mi provukla ruke ispod pazuha i zgrabila me za ramena. La Gorda mi je prišla odostraga i obuhvatila me oko struka, ispreplićući mi prste

na pupku.

Svi smo bili nekako iste visine pa su mogle nasloniti glave na moju. La Gorda mi stade vrlo tiho govoriti na uho, no ipak dovoljno glasno da je svi možemo čuti. Reče da ćemo pokušati smjestiti svoju drugu pozornost na Nagualovo mjesto moći, bez ičije ili ikakve pomoći. Ovoga puta nema učitelja da nam pomogne, ni saveznika da nas potaknu. Prebacit ćemo se tamo pukom snagom svoje želje.

Osjetio sam neodoljivu potrebu da je upitam što mi je činiti. Reče neka usredotočim drugu pozornost na ono što sam promatrao.

Reče da je položaj koji smo zauzeli, toltečki položaj moći. U tom sam času ja bio središte i vezivna sila četiri kuta svijeta. Lidia je bila istok, oružje koje toltečki ratnik drži u svojoj desnoj ruci; Rosa sjever, štit obješen s ratnikove prednje strane; Josefina je bila zapad, duholovac kojeg ratnik drži u lijevoj ruci; a la Gorda je bila jug, košara koju ratnik nosi na leđima i u kojoj drži svoje predmete moći. Reče daje prirodni položaj svakog ratnika biti okrenut prema sjeveru, budući da oružje, istok, mora držati u desnoj ruci. Ali, mi smo se morali okrenuti prema jugu, tek malo u smjeru istoka; prema tome, djelo moći koje smo po Nagualovoj želji trebali izvesti bila je promjena smjera.

Podsjetila me da je jedna od prvih stvari koju je Nagual učinio s nama bilo to da nam okrene oči u smjeru jugoistoka. Na taj je način pripremio našu drugu pozornost za pothvat koji smo se u tom času spremali izvesti. On se mogao izvesti na dva načina. Mogli smo se svi okrenuti i pogledati prema jugu, koristeći mene kao os, i na taj način promijeniti osnovnu vrijednost i funkciju svake od njih. Lidia bi postala zapad, Josefina istok, Rosa jug, a la Gorda sjever. Druga je mogućnost bila da promijenimo smjer i pogledamo prema jugu, ne okrećući se. To je bio način moći i zahtijevao je da navučemo svoje drugo lice.

Rekoh la Gordi da ne razumijem što je to drugo lice. Reče da joj je Nagual povjerio zadatak da pokuša ispreplesti sve naše druge pozornosti, te da svaki toltečki ratnik ima dva lica i gleda u dva suprotna smjera. Drugo lice je druga pozornost.

La Gorda iznenada pusti ruke. Isto su učinile i sestrice.

Opet je sjela i dala mi znak da sjednem do nje. Sestrice su ostale stajati. La Gorda me upita je li mi sve jasno. Bilo je, a opet i nije. Prije nego što sam uspio išta pitati, ona ispali da je jedna od posljednjih stvari koje joj je Nagual povjerio da mi kaže bila ta da moram promijeniti smjer, povezujući svoju drugu pozornost s njihovima, te navući svoje lice moći da vidim što je iza mene.

La Gorda je ustala i dala mi znak da krenem za njom. Povala me do vrata njihove sobe. Blago me gurnula u sobu. Kad sam prešao prag pridružile su mi se Lidia, Rosa i Josefina, tim redom, a onda je la Gorda zatvorila vrata.

U sobi je bilo jako mračno. Činilo se da uopće nema prozora. La Gorda me zgrabila za ruku i povukla u, kako mi se činilo, središte sobe.

Sve su me okružile. Nisam ih mogao vidjeti; samo sam ih osjećao sa sve četiri strane.

Nakon nekog vremena oči su mi se privikle na tamu. Vidio sam da soba ima dva prozora zakovana daskama. Kroz njih je ipak prodiralo malo svjetlosti pa sam uspijevaao razabrati koja je koja. Uhvatile su me na isti način kao maločas i u savršenom skladu naslonile svoje glave na moju. Svuda oko sebe osjećao sam njihov vreo dah. Zatvorio sam oči, kako bih prizvao prizor iz promatranja. Nisam mogao.

Osjetio sam se umornim i pospanim. Oči su me strahovito pekle i htjedoh ih protrljati, ali su me Lidia i Josefina čvrsto držale za ruke.

Dugo smo ostali u tom položaju. Osjećao sam nepodnošljiv umor i naposljetku sam klonuo. Činilo mi se da su me koljena izdala. Imao sam osjećaj da ću se skljojati na pod i i tu zaspati. Ali nije bilo poda. U stvari, nije bilo ničega poda mnom. Kad mi je to sinulo, tako sam se prepao da sam se istog trena razbudio; međutim, neka sila snažnija od straha bacila me natrag u ono pospano stanje. Pustio sam se. Lebdio sam s njima poput balona. Kao da sam zaspao i sanjam, i u snu vidim niz nepovezanih slika. Više se nismo nalazili u mraku njihove sobe. Bilo je toliko svjetlosti da me zaslijepila. Na mahove sam vidio Rosino lice prislonjeno uz moje; krajičkom oka vidio sam i Lidijino i Josefinino. Osjećao sam njihova čela, čvrsto priljubljena uz moje uši. A onda bi se

slika promijenila i ugledao bih la Gordino lice prislonjeno uz moje. Svaki put kad bi se to zbilo, položila je usta na moja i disala. To mi se nije nimalo sviđalo. Neka sila u meni pokušavala se osloboditi. Bio sam užasnut. Pokušao sam ih sve odgurnuti. Što sam se više upinjao, to su me čvršće držale. Bio sam uvjeren da me la Gorda prevarila i napokon uvukla u smrtnu zamku. Ali za razliku od ostalih, la Gorda je bila besprijekoran igrač. Pri pomisli na to daje ona mogla odigrati samo besprijekoran potez, osjetio sam se bolje. U jednom me času prošla želja da se opirem. Stadoh zamišljati trenutak vlastite smrti, za koji sam vjerovao daje blizu, i pustio sam se. Tada me preplavila dotad nedoživljena sreća, razdraganost za koju sam bio uvjeren da najavljuje moj kraj, ako već ne i moju smrt. Privukao sam Lidiu i Josefinu još bliže sebi. U tom je trenutku la Gorda bila ispred mene. Nije mi smetalo što mi diše u usta; štoviše, bio sam iznenađen kad je prestala. Čim je prestala, sve su prestale pritiskati glave uz moju. Stale su se ogledati oko sebe i na taj mi način oslobodile glavu. Mogao sam je pomicati. Lidia, la Gorda i Josefina bile su mi tako blizu da sam uspijevao vidjeti samo kroz razmak između njihovih glava. Nije mi bilo jasno gdje smo. Bio sam siguran jedino u to da ne stojimo na tlu. Bili smo u zraku. Drugo u što sam bio siguran bilo je to da smo promijenili položaj. Sada se Lidia nalazila s moje lijeve, a Josefina s moje desne strane. La Gordino je lice bilo oblikovano znojem, a isto tako i Lidijino i Josefinino. Mogao sam osjetiti jedino Rosu iza sebe. Vidio sam kako mi njezine ruke vire ispod pazuha i drže me za ramena.

La Gorda je govorila nešto što nisam čuo. Polako je izgovarala riječi, kao da mi ostavlja vremena da joj čitam s usana, ali ja sam se zagledao u pojedinosti na njima. U jednom sam trenu osjetio da me njih četiri pokreću; namjerno su me ljuljale. To me prisililo da obratim pažnju na la Gordine bezglasne riječi. Ovog sam puta pročitao poruku s njezinih usana. Govorila mi je neka se okrenem. Pokušao sam, ali glava kao da mi se ukočila. Osjetio sam da mi netko grize usne. Bio sam zagledan u la Gordu. Ona nije bila ta koja me grizla, ali me gledala dok mi je usnama naređivala da okrenem glavu. Dok je govorila, osjećao sam da me liže po

cijelom licu ili da me gricka po usnama i obrazima.

La Gordino je lice bilo nekako iskrivljeno. Djelovalo je veliko i žučkasto. Pade mi na um da je to možda zato što je cijeli prizor žučkast. Mogao sam gotovo čuti njezine naredbe da okrenem glavu. Napokon mi je grickanje toliko dozlogrdilo da sam zatresao glavom. I odjednom je zvuk la Gordina glasa postao sasvim jasan. Nalazila se s moje stražnje strane i dovikivala mi da okrenem svoju pozornost. Rosa je bila ta koja mi je lizala lice. Odgurnuo sam je čelom. Rosa je plakala. Lice joj je bilo obliveno znojem. Čuo sam la Gordin glas iza sebe. Govorila je da sam ih iscrpio boreći se protiv njih i da ne zna kako će uhvatiti našu prvotnu pozornost. Sestrice su cviljele.

Misli su mi bile kristalno jasne. Međutim, nisam spoznavao zaključivanjem. Shvaćao sam stvari brzo i izravno i u mom umu nije bilo nikakvih dvojbi. Na primjer, smjesta sam znao da moram ponovno utonuti u san i da će nas to spustiti na zemlju. Ali isto tako sam znao da ih moram pustiti da nas dovedu do svoje kuće. Ja to ne bih mogao. Ako bih uopće uspio usredotočiti svoju drugu pozornost, uspjelo bi mi to samo s onim mjestom koje mijе don Juan dao u sjevernom Meksiku. Uvijek sam ga mogao nevjerojatno jasno dozvati u sjećanje. Nisam se usuđivao prizvati tu viziju. Znao sam da bismo završili tamo.

Pomislio sam da bih trebao reći la Gordi ono što sam shvatio, ali nisam mogao govoriti. Ipak, neki dio mene znao je da je njoj to poznato. Imao sam povjerenja u nju i u tili čas sam zaspao. U snu sam vidio kuhinju u njihovoj kući. Bili su tu Pablito, Nestor i Benigno. Bili su silno veliki i sjali su. Nisam mogao usredotočiti pogled na njih jer se između njih i mene nalazio komad prozirnog plastičnog materijala. Pade mi na um da je to kao da ih gledam kroz prozor koji netko zalijeva vodom. Napokon se staklo razbilo i voda mi zapljusnu lice.

Pablito me zalijevao vjedrom vode. Uz njega su stajali Nestor i Benigno. La Gorda, sestre i ja ležali smo na zemlji, u dvorištu iza kuće. Genarovi su nas zalijevali vjedrima vode.

Poskočio sam. Hladna voda ili neobičnost onoga kroz što sam prošao, okrijepili su me. La Gorda i sestre presvukoše

se u odjeću koju su Genarovi očito bili prostrti na sunce. I moja je odjeća bila uredno složena na tlu. Bez riječi sam se presvukao. Obuzeo me osebujan osjećaj koji se po svemu sudeći javlja nakon usredotočivanja druge pozornosti; nisam mogao govoriti ili, bolje rečeno, mogao sam govoriti ali nisam želio. Bilo mi je zlo. Po svemu sudeći, la Gorda je to osjetila i blago me povukla iza ograde. Pozlilo mi je, a la Gordi i sesticama također.

Vratio sam se u kuhinju i umio. Hladna me voda pribrala. Oko stola su sjedili Pablito, Nestor i Benigno. Pablito je donio svoju stolicu. Ustao je i rukovao se sa mnom. Nakon njega učinili su to i Nestor i Benigno. Pridružile su nam se la Gorda i sestrice.

Sa mnom kao da nešto nije bilo u redu. U ušima nije zujalo. Vrtjelo mi se u glavi. Josefina je ustala i pridržala se za Rosu. Okrenuo sam se da pitam la Gordu što da radim. Lidia se srušila naznak, preko klupe. Uhvatio sam je, ali me njena težina povukla pa sam pao zajedno s njom.

Bit će da sam se onesvijestio. Probudio sam se iznenada. Ležao sam na hasuri u prednjoj sobi. Lidia, Rosa i Josefina čvrsto su spavale pokraj mene. Morao sam se iskrasti preko njih. Pogurnuo sam ih, ali to ih nije probudilo. Izašao sam u kuhinju. La Gorda je sjedila za stolom, s Genarovima.

- Dobrodošao natrag - reče Pablito.

Dodao je da se la Gorda maloprije probudila. Osjećao sam da sam došao k sebi. Bio sam gladan. La Gorda mi pruži zdjelicu s hranom. Reče da su oni već jeli. Nakon jela osjećao sam se savršeno u svakom pogledu, osim što nisam mogao razmišljati na uobičajen način. Misli su mi se silno stišale. Nije mi se sviđalo to stanje. Tada sam primijetio daje kasno poslijepodne. Odjednom me spopala želja da trčim u mjestu, okrenut prema Suncu, onako kako me don Juan učio. Ustao sam, a la Gorda za mnom. Očito je i njoj palo na um to isto. Od toga sam se počeo znojiti. Jako sam se brzo zadihao i vratio za stol. La Gorda je došla za mnom. Ponovno smo sjeli. Genarovi su buljili u nas. La Gorda mi pruži blok za pisanje.

- Zbog ovog smo se Naguala ovdje izgubili - reče la Gorda.

U času kad je progovorila osjetio sam neobično prsnuće.

Misli su mi se vratile kao da su se stuštile na mene. Zacijelo sam promijenio izraz lica jer me Pablito zagrlio, a isto tako i Nestor i Beningo.

- Nagual će ostati živ! - kliknu Pablito.

I la Gorda je djelovala ushićeno. S olakšanjem je obrisala čelo. Reče da sam zamalo ubio sebe i sve njih zbog svoje grozne sklonosti prepuštanju.

- Usmjeravanje druge pozornosti nije šala - primetnu Nestor.

- Što nam se dogodilo, Gorda? - upitao sam.

- Izgubili smo se - reče. - Prepustio si se strahu, pa smo se izgubili u onom beskraju. Više nismo mogli usmjeriti pozornost na tona. Ali uspjelo nam je povezati našu drugu pozornost s tvojom, i sad imaš dva lica.

U tom su trenu u kuhinju ušle Lidia, Rosa i Josefina. Smješkale su se i doimale isto onako svježje i čile kao uvijek. Uzele su hranu. Sjele su, i dok su jele nitko nije prozborio ni riječi. Čim je i posljednja pojela, la Gorda nastavi tamo gdje je stala.

- Sada si ratnik s dva lica - nastavila je. - Nagual je rekao da su nam svima potrebna dva lica kako bismo se dobro snalazili u obje pozornosti. On i Genaro pomogli su nam zaokružiti našu drugu pozornost i okrenuli su nas tako da možemo gledati u dva smjera; tebi nisu pomogli, jer pravi nagual može postati samo onaj tko sam zauzda moć. Još si daleko od toga, ali recimo da sada hodaš uspravno umjesto da puzaš, a kad povратиš svoju potpunost i izgubiš oblik, letjet ćeš.

Benigno stade rukom oponašati avion u letu, a onim svojim bučnim glasom zujanje motora. Bio je to uistinu zaglušujući zvuk.

Svi su se nasmijali. Sestrice su bile ushićene.

Tek tada sam počeo razmišljati o tome da je već kasno popodne. Rekoh la Gordi da smo očito spavali satima jer smo u njihovu sobu ušli prije podneva. Ona uzvratila da uopće nismo dugo spavali, da smo najveći dio vremena proveli izgubljeni u drugom svijetu i da su se Genarovi ozbiljno prestrašili i zabrinuli jer nisu imali načina da nas vrata.

Okrenuo sam se Nestoru i upitao što su radili ili vidjeli

dok nas nije bilo. Zagledao se u mene prije nego što je odgovorio.

- Donijeli smo mnogo vode u dvorište - reče, pokazujući praznu burad od nafte. - A onda ste doteturali u dvorište pa smo vas zalijevali vodom, to je sve.

- Izašli smo iz sobe? - upitao sam.

Benigno se glasno nasmijao. Nestor je pogledao la Gordu, kao da traži dozvolu ili savjet.

- Jesmo li izašli iz sobe? - ponovi la Gorda.

- Ne - uzvрати Nestor.

Činilo se da la Gordu zanima odakle smo došli isto koliko i mene, a to me prestrašilo. Čak je salijetala Nestora da joj kaže.

- Došli ste ni od kuda - reče Nestor. - Moram vam reći i to da ste djelovali zastrašujuće. Svi ste izgledali poput magle. Prvi vas je ugledao Pablito. Možda ste dugo bili u dvorištu, ali nismo znali gdje bismo vas tražili. A onda smo vas, na Pablitov povik, svi ugledali. Nikad još nismo vidjeli ništa slično.

- Kako smo izgledali? - upitao sam.

Genarovi su se zgledali. Nasta nepodnošljivo dug muk. Sestrice su otvorenih usta zurile u Nestora.

- Bili ste nalik pramenovima magle uhvaćenim u paukovu mrežu - reče Nestor. - Kad smo vas zalili vodom ponovno ste se skrtnuli.

Želio sam da nastavi pričati, ali la Gorda reče da nam je preostalo vrlo malo vremena jer ja moram otići pred kraj dana, a ona mi još ima reći neke stvari. Genarovi su ustali i rukovali se sa sesticama i la Gordom. Mene su zagrlili i rekli da im treba samo nekoliko dana da se pripreme za pokret. Pablito zabaci stolicu naopačke na leđa. Josefina otrča do štednjaka, podiže zavežljaj koji su donijele iz kuće done Soledad i gurnu ga među noge Pablitova stolca, koje su se činile kao stvorene za to.

- Budući da ideš kući, ponesi i to - reče. - Ionako je tvoje.

Pablito slegnu ramenima i pomaknu stolicu tako da rasporedi teret.

Nestor dade znak Benignu neka on uzme zavežljaj, ali Pablito nije dao.

- Nema problema - reče. - Ionako sam k'o magarac, kad nosim tu prokletu stolicu.

- Zašto je nosiš, Pablito? - upitao sam.

- Moram čuvati svoju moć - uzvрати. - Ne mogu sjedati na bilo što. Tko zna kakav je kreten sjedio tamo prije mene?

Zahihotao se, a kako su mu se tresla ramena tako je zavežljaj podrhtavao.

Nakon što su Genarovi otišli, la Gorda mi objasni da je Pablito počeo tu budalaštinu sa stolicom zato da pakosti Lidiji. Nije htio da mu se dogodi da sjedne na mjesto na kojem je ona sjedila, ali to gaje zaniјelo, a kako se rado prepušta svojim hirovima sad više ne želi sjesti ni na što osim na svoju stolicu.

- U stanju ju je nositi cijelog života - reče mi la Gorda, posve uvjerena u to. - Nesnosan je skoro isto koliko i ti. Partner ti je; ti ćeš cijelog života nosati svoj blok za pisanje, a on stolicu. Ima li ikakve razlike? Obojica si ugađate više no itko od nas.

Sestrice su me okružile, smijući se, i tapšajući me po leđima.

- Jako je teško prebaciti se u drugu pozornost - nastavila je la Gorda - a još je teže upravljati njome, ako čovjek sam sebi popušta tako kao ti. Nagual je rekao da bi ti bolje od ikoga trebao znati koliko je teško upravljati njome. Uz pomoć njegovih biljaka moći naučio si zaći vrlo duboko u drugi svijet. Zato si nas danas povukao tako jako da smo zamalo umrle. Željele smo prikupiti drugu pozornost na Nagualovom mjestu, a ti si nas prebacio u posve nepoznate predjele. Nismo spremne za to, a nisi ni ti. Ali, ne možeš si pomoći; biljke moći učinile su te takvim. Nagual je imao pravo: svi ti moramo pomoći da obuzdaš svoju drugu pozornost, a ti nama moraš pomoći da svoju razvijemo. Tvoja se druga pozornost može protegnuti jako daleko, ali je bez kontrole; naša je malog dometa, ali imamo potpunu kontrolu nad njom.

La Gorda i sestre su mi, jedna za drugom, ispričale kako ih je prestrašio boravak u drugom svijetu.

- Nagual mi je pričao - nastavila je la Gorda - kako si svoju dimom prikupljenu drugu pozornost jednom prilikom usmjerio na mušicu i ona je za tebe postala čuvar drugog

svijeta.

Uzvratio sam da je to istina. Na njihovo sam navaljivanje ispričao o tom iskustvu kojem me Nagual podvrgao. Uz pomoć njegove mješavine za pušenje tu sam mušicu vidio kao trideset metara visoko, užasno čudovište koje se kretalo nevjerovatno brzo i žustro. Taj je stvor bio tako odvratn da me od njega spopadala muka, pa ipak je u njemu bilo nečeg zastrašujuće veličanstvenog.

Bilo je to iskustvo koje nikad nisam uspio uklopiti u svoj racionalni poredak stvari. Moj se intelekt mogao osloniti samo na moje duboko uvjerenje da sam mušicu vidio u toj veličini zato što sam halucinirao pod utjecajem psihotropne mješavine za pušenje.

Iznio sam im, osobito la Gordi, svoje racionalno, uzročno-posljedično objašnjenje tog događaja. Nasmijale su se.

- Nema halucinacija - odlučno reče la Gorda. - Ako netko odjednom vidi nešto drugačije, nešto što se prije nije nalazilo na tom mjestu, to je stoga što se druga pozornost te osobe zgusnula i osoba ju je usmjerila na nešto. Zgusnuti pozornost neke osobe može bilo što, to može učiniti piće, ludilo, ili Nagualova mješavina za pušenje.

- Ti si *vidio* mušicu i ona je za tebe postala čuvar drugog svijeta. A znaš li što je taj drugi svijet? Drugi je svijet, svijet naše druge pozornosti. Nagual se nadao da bi tvoja druga pozornost možda mogla biti dovoljno snažna da prođe pored čuvara i uđe u taj svijet. Ali, nije bila. Da je bila, možda bi ušao u taj svijet i nikad se ne bi vratio. Nagual mi je rekao da je bio spreman krenuti za tobom. Ali čuvar ti nije dopustio da prođeš i zamalo te ubio. Nagual je prestao usmjeravati tvoju drugu pozornost pomoću biljaka moći jer ti sije uspijevao usmjeriti samo na strašnu stranu stvari. Umjesto toga podvrgao te *sanjanju*, tako da je zgusneš na drugi način. Ali, znao je da će za tebe i *sanjanje* biti užasno. Tu nije bilo pomoći. Ti si slijedio njega, njegov put, a on je imao jednu strašnu, užasavajuću stranu.

Nasta muk. Kao da su se sve prepustile sjećanjima.

La Gorda reče da mi je u planinama svog rodnog kraja Nagual jednom pokazao osobitog crvenog insekta. Upita me

sjećam li se toga.

Sjećao sam se. Prije mnogo godina don Juan me bio odveo u nepoznat kraj, u planinama sjevernog Meksika. Pomno mi je pokazao okrugle insekte, veličine buba-mare. Leđa su im bila blistavo crvena. Htio sam leći na zemlju da ih proučim, ali mi nije dopustio. Rekao je neka ih gledam, ne zureći u njih, sve dok ne zapamtim njihov oblik, jer je želio da uvijek budem u stanju prizvati ih u sjećanje. Zatim mi je opisao neke zamršene pojedinosti njihova ponašanja, što je zvučalo kao metafora. Zapravo mi je govorio o relativnoj važnosti onih naših običaja do kojih najviše držimo. Opisao mi je neke navodne običaje tih insekata i usporedio ih s našima. Nakon te usporedbe učinilo mi se smiješnim koliko važnost pridajemo svojim uvjerenjima.

- Netom prije nego što su on i Genaro otišli - nastavila je la Gorda - Nagual me odveo do mjesta u planini gdje žive te bube. Jednom sam već bila tamo, isto tako i ostali. Nagual se potrudio da se svi upoznamo s tim malim stvorovima, iako nam nikada nije dopustio da ih promatramo.

- Dok sam bila tamo s njim uputio me što da radim s tobom i što da ti kažem. Već sam ti prenijela većinu onoga što je tražio, osim ovog posljednjeg. A vezano je za ono o čemu nas cijelo vrijeme ispituješ: gdje su Nagual i Genaro? Sad ću ti točno reći gdje su. Nagual je rekao da ćeš ti to shvatiti bolje no itko od nas. Nitko od nas nije *vidio* čuvara. Nitko nije bio u onom žutom sumpornom svijetu u kojem živi. Jedino si ti bio tamo. Nagual je rekao da je pošao za tobom u taj svijet, kad si svoju drugu pozornost usmjerio na čuvara. Namjeravao je ostati tamo s tobom, možda i zauvijek, da si imao dovoljno snage da prođeš pored čuvara. Tada je prvi put otkrio svijet tih malih crvenih kukaca. Govorio je da je njihov svijet nešto najljepše i najsavršenije što se može zamisliti. I zato, kad je došao čas da on i Genaro napuste ovaj svijet, oni su zgusnuli svu svoju drugu pozornost i usmjerili je na taj svijet. Zatim je Nagual otvorio pukotinu, kao što si i sam vidio, i kroz nju su prošli u taj svijet, gdje nas čekaju da im se jednoga dana pridružimo. Nagual i Genaro su voljeli ljepotu. Otišli su tamo iz pukog užitka.

Pogledala me. Nisam imao što reći. Imala je pravo kad je kazala da moć mora odabrati pravi trenutak da se razotkrije, želi li ostaviti utisak. Osjetio sam tjeskobu koju ne bih umio izraziti. Kao da mi se plakalo, iako nisam bio ni tužan ni melankoličan. Čeznuo sam za nečim neizrecivim, ali nije to bila moja čežnja. Kao i mnogi drugi osjećaji i osjeti koji su me obuzimali otkad sam došao, i ovaj mi je bio stran.

Pade mi na um što je Nestor rekao o Eligiu. Ponovio sam to la Gordi, a ona je zatražila da im ispričam kakve sam vizije imao putujući između tonala i naguala, nakon što sam skočio u bezdan. Kad sam završio, sve su djelovale uplašeno.

La Gorda je odmah izdvojila moju viziju kupole.

- Nagual nam je govorio da će se naša druga pozornost jednog dana usmjeriti na tu kupolu - reče. - Toga ćemo se dana sasvim pretočiti u drugu pozornost, kao Nagual i Genaro, i toga ćemo im se dana pridružiti.

- Želiš reći, Gorda, da ćemo tamo poći ovakvi kakvi smo sada? - upitao sam.

- Da, poći ćemo takvi kakvi smo sada. Tijelo je prva pozornost, pozornost tonala. Kad postane druga pozornost, jednostavno prijeđe u drugi svijet. Skokom u bezdan na neko si vrijeme zgusnuo svu svoju drugu pozornost. Eligio je, međutim, bio snažniji i njegova se druga pozornost tim skokom skrutnula. Eto, to mu se dogodilo, a on je isti kao svi mi. Tko zna gdje je sada. Nije to znao čak ni Nagual. Ali ako je igdje, onda je pod tom kupolom. Ili skače od vizije do vizije, i tako će možda do vijeka.

La Gorda reče da sam svojim putovanjem od tonala do naguala nedvojbeno potvrdio mogućnost da se cijelo naše biće potpuno pretvori u drugu pozornost, a isto tako, u manjoj mjeri, i kad sam se ranije toga dana zajedno s njima izgubio u svijetu te pozornosti; a potvrdila je to i ona kad nas je prenijela više od pola kilometra daleko da bismo umakli saveznicima. Dodala je da nam je Nagual kao izazov ostavio pitanje hoćemo li ili ne biti u stanju razviti svoju volju, ili moć naše druge pozornosti, tako da se može trajno usmjeriti na što god želimo.

Neko smo vrijeme šutjeli. Osjećao sam da je vrijeme da

odem, ali nisam se mogao pomaknuti. Bio sam paraliziran pri pomisli na ono što se dogodilo Eligiu. Bilo da je uspio doći do kupole našeg budućeg sastanka, bilo da je zapeo u međuprostoru, pomisao na njegovo putovanje bila je izluđujuća. Nije mi bilo teško zamisliti ga jer sam se živo sjećao vlastitog putovanja.

Drugi svijet, o kojem je don Juan govorio od samog trenutka kad smo se upoznali, uvijek je bio metafora, neodređen naziv za neko izokrenuto opažanje ili, u najboljem slučaju, način da se iskaže neko neodređeno stanje. Iako sam uz don Juanovu pomoć vidio neopisivu stranu svijeta, to svoje iskustvo nisam smatrao ničim do igrom s mojim opažanjem, nekom vrstom dirigitirane fatamorgane kojoj me podvrgao, bilo uz pomoć psihotropnih biljaka, bilo sredstvima nedokučivim mom razumu. Svaki put kad bi se to dogodilo ja sam se štitio mislju daje cjelovitost onog »ja« koje sam poznao i na koje sam bio navikao, samo privremeno poremećena. I dakako, čim bi se ta cjelovitost obnovila, svijet je ponovno postajao svetište mog nepovredivog, razumskog ja. Prostori koje je la Gorda svojim otkrićima otvorila, ispunili su me ježom.

Ustala je i povukla me s klupe. Reče da moram poći prije mraka. Otratile su me do auta i tu smo se oprostili.

La Gorda mi dade zadnju naredbu. Reče da na povratku pođem ravno k Genarovima.

- Ne želimo te vidjeti dok ne budeš znao što ti je činiti - reče, široko se osmjehujući. - Ali, nemoj previše otezati.

Sestrice kimnuše.

- Ove nam planine neće dopustiti da još dugo ostanemo ovdje - reče, i jedva zamjetnim pokretom brade pokaza zlokobna, izlokana brda s druge strane doline.

Postavio sam joj još jedno pitanje. Zanimalo me zna li kamo će Nagual i Genaro poći nakon što se nađemo s njima. Ona se zagleda u nebo, podiže ruke i neizrecivom kretnjom pokaza da nema granica tom beskraju.

kraj